รายงานประจำปี ๒๕๕๒

Annual Report 2009

จรูญ อินทจาร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
เฉลิมพล เอกอุรุ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
วสันต์ สร้อยพิสุทธิ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นุรักษ์ มาประณีต
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
บุญส่ง กุลบุปผา
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นมา ได้บัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทย และทำหน้าที่คุ้มครองหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรอำนวยการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ ตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษา และรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในรอบปี ๒๕๕๒ ได้ดำเนินการเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และตามที่กฎหมายบัญญัติ

รายงานประจำปี ๒๕๕๒ ศาลรัฐธรรมนูญ ได้รวบรวมและประมวลผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในรอบปีที่ผ่านมาเพื่อรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ประชาชนได้รับทราบ และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

๓	คำนำ
๘	คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๑๑	คณะผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๑๓	**ส่วนที่ ๑ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่**
๑๔	**๑. ศาลรัฐธรรมนูญ**
๑๔	๑.๑ องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ
๑๖	๑.๒ อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ
๓๓	๑.๓ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
๔๐	๑.๔ แผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ
๔๒	**๒. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ**
๔๒	๒.๑ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๔๓	๒.๒ พันธกิจสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๔๓	๒.๓ โครงสร้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๔๔	๒.๔ อัตรากำลังของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๔๗	**ส่วนที่ ๒**	**ผลการปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒**
๔๘		๑. การพิจารณาวินิจฉัยคดี
๒๐๗		๒. การพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาสู่ระดับสากล
๒๓๔		๓. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย
๒๓๖		๔. การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล
๒๔๐		๕. การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ
๒๔๕		๖. การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธีและกิจกรรมสำคัญของประเทศ
๒๕๕		๗. การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร
๒๕๗	**ส่วนที่ ๓**	**รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน**
๒๖๐		- งบแสดงฐานะทางการเงิน
๒๖๑		- งบแสดงผลการดำเนินงาน
๒๖๒		- งบกระแสเงินสด

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัช ชลวร

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

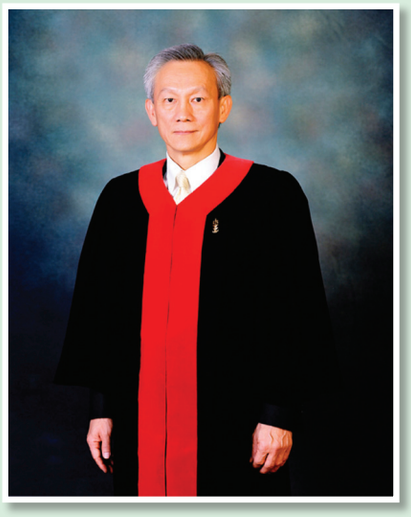

นายจรัญ ภักดีธนากุล
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรูญ อินทจาร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

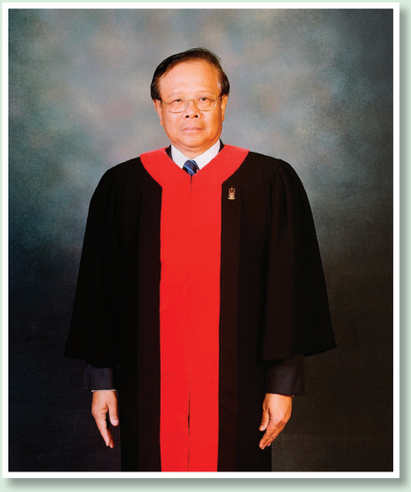

นายเฉลิมพล เอกอุรุ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนุรักษ์ มาประณีต
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบุญส่ง กุลบุปผา
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

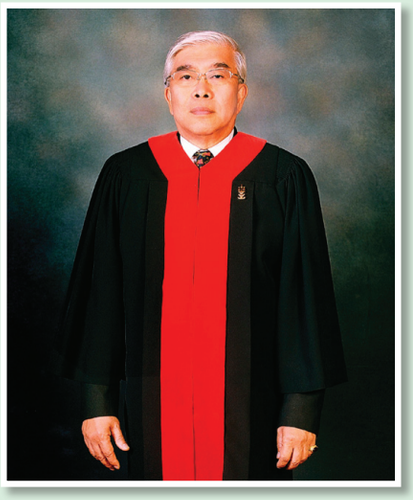

นายสุพจน์ ไข่มุกด์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายเชาวนะ ไตรมาศ
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายสนิท จรอนันต์
ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน
รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
(ฝ่ายบริหาร)

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์
รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
(ฝ่ายคดี)

ส่วนที่ ๑

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่

๑. ศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดให้มีศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย โดยมีสถานะเป็นองค์กรศาล ต่อมาเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้สิ้นสุดลงอันเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และได้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่อีกครั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.๑ องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก ๘ คน รวมเป็น ๙ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

๑.๑.๑. ที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน ๓ คน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน ๒ คน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริง จำนวน ๒ คน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่นซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริง จำนวน ๒ คน

ในกรณีที่ไม่มีผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณี เลือกบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามของการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา ๒๐๕ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสมจะปฏิบัติหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตาม (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี

๑.๑.๒ กระบวนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

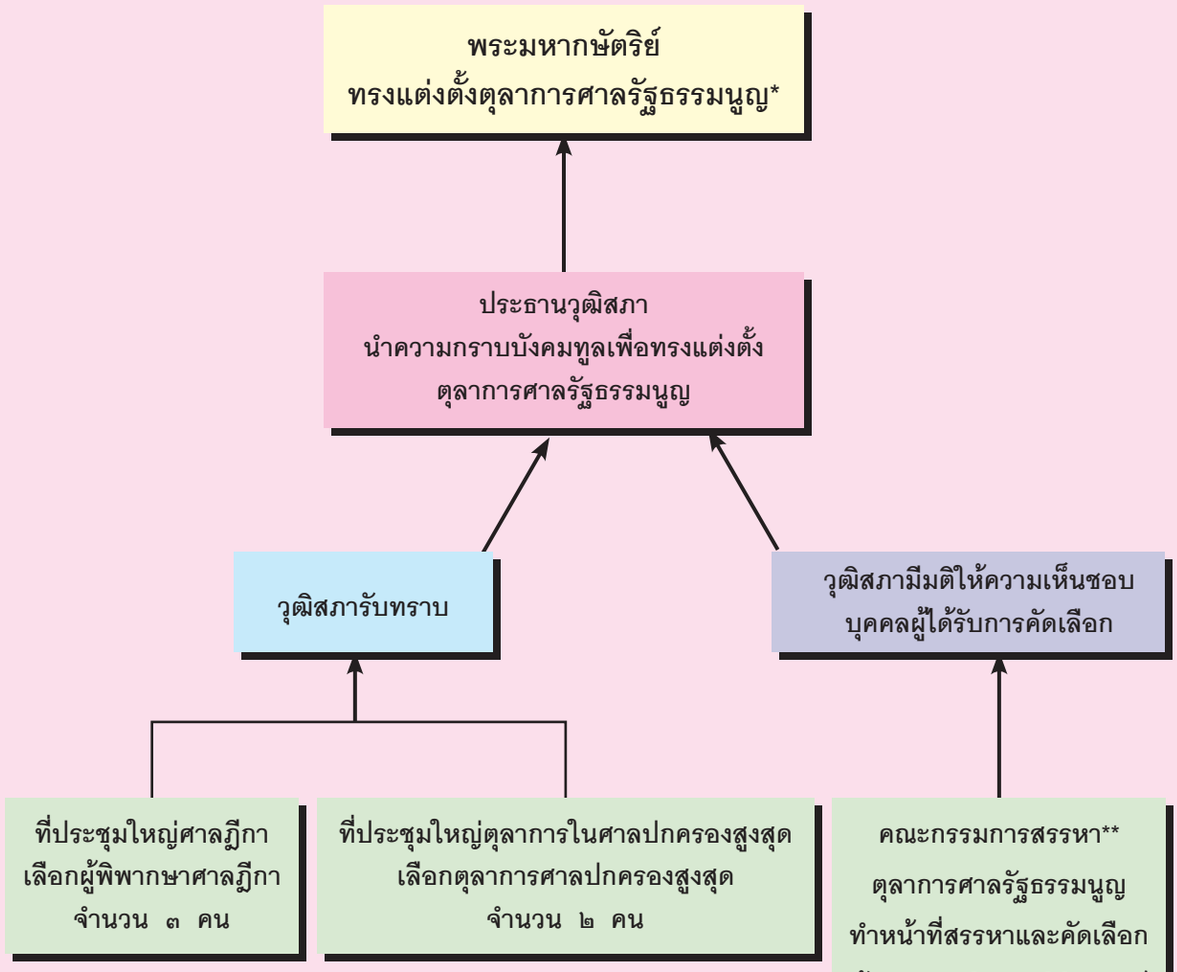

* - ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๙ คน ประชุมและคัดเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๙ ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

** - คณะกรรมการสรรหาจำนวน ๕ คน ประกอบด้วย
๑. ประธานศาลฎีกา
๒. ประธานศาลปกครองสูงสุด
๓. ประธานสภาผู้แทนราษฎร
๔. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
๕. ประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๑ คน

๑.๒ อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ และอำนาจหน้าที่อื่น ดังนี้

๑.๒.๑ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติก่อนที่จะประกาศใช้บังคับมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๑) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๔๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้แตกต่างจากการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติทั่วไป คือ ก่อนที่จะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย รัฐธรรมนูญกำหนดเป็นบทบังคับว่าต้องส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มี ๙ ฉบับคือ

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

๒) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติ (มาตรา ๑๕๔)

ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย หรือร่างพระราชบัญญัติใด

ที่รัฐสภาลงมติยืนยันและก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่งนั้น ถ้า

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือกระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้หรือกระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไปทั้งฉบับ

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้แต่ไม่เป็นสาระสำคัญ ให้เฉพาะข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นยังสามารถประกาศใช้บังคับได้

๓) การพิจารณาวินิจฉัยร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๕๕)

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ซึ่งสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาแล้วแต่กรณีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมิได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ โดยผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอได้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของทั้งสองสภา ในกรณียื่นเรื่องเสนอให้พิจารณาร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

๔) การพิจารณาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติว่ามีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ (มาตรา ๑๔๙)

รัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการตราพระราชบัญญัติว่าต้องเริ่มต้นเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้วจึงเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ อย่างไรก็ดี ในขั้นตอนนี้หากวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรถือว่าวุฒิสภาได้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนและต้องส่งกลับคืนให้สภาผู้แทน

ราษฎร หรือหากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้น แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับการแก้ไข และต่อมาได้มีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาแล้ว แต่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ในกรณีเช่นนี้ถือว่ามีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อระยะเวลา ๑๘๐ วันได้ล่วงพ้นไปแล้ว (เว้นแต่จะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรอาจยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที) ดังนั้น ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๙ ห้ามมิให้คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ตามที่บัญญัติไว้

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

อนึ่ง การห้ามมิให้เสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้นำมาบังคับใช้กับการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม

๑.๒.๒ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว

กรณีที่พระราชบัญญัติได้ประกาศใช้บังคับแล้ว หากต่อมาปรากฏว่าบทบัญญัติของกฎหมายนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการควบคุมกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยกำหนดให้มีช่องทางการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ๔ กรณี คือ

๑) การพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๒๑๑)

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๑ ต้องเป็นกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นในศาลก่อน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร หรือศาลอื่น และไม่ว่าคดีจะอยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นศาลใดก็ตาม หากศาลเห็นเองหรือคู่ความ(โจทก์-จำเลย หรือผู้ฟ้อง-ผู้ถูกฟ้อง)ในคดีนั้นโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ในกรณีนี้ศาลสามารถพิจารณาต่อไปได้แต่ต้องรอการพิพากษาคดีไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ)

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนี้ หมายถึง กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๒) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ (มาตรา ๒๔๕)

การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๔๕ ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีในศาลก่อนเหมือนกับกรณีตาม ๑) การเสนอเรื่องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยหลักการแล้วเป็นกรณีที่มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินก่อน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องเรียน

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น มีความหมายเดียวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม ๑) ซึ่งหมายถึง กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๓) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้เสนอ (มาตรา ๒๕๗)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ที่บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น มีความหมายเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วตาม ๑) และ ๒) กล่าวคือเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๔) การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๒๑๒)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ รัฐธรรมนูญได้กำหนดบทเฉพาะกาลให้ศาลรัฐธรรมนูญออกเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

ปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญได้ออก “ข้อกำหนดฯ” มาใช้บังคับแล้ว ซึ่งตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒ บัญญัติว่า

“ข้อ ๒๑ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

“ข้อ ๒๒ การยื่นคำร้องของบุคคลตามข้อ ๒๑ นอกจากต้องดำเนินการตาม ข้อ ๑๘ แล้ว ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วด้วย”

ผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

การใช้สิทธิของบุคคลในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว หมายความว่า หากบุคคลใดสามารถใช้สิทธิทางศาลตาม ๑) หรือสามารถใช้สิทธิโดยการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตาม ๒) หรือสามารถใช้สิทธิโดยการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตาม ๓) ได้ บุคคลนั้นจะต้องใช้สิทธิตามช่องทางนั้นก่อน เมื่อไม่สามารถใช้สิทธิตามช่องทางนั้นได้แล้ว จึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๒.๓ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด (มาตรา ๑๘๔)

การตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัตินั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขไว้ ดังนี้

๑) ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ

๒) การตราพระราชกำหนดตาม ๑) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

เมื่อพระราชกำหนดมีผลใช้บังคับแล้ว คณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นต่อไป และในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภายังไม่ได้อนุมัติพระราชกำหนดนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ๑) และ ๒) และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

๑.๒.๔ การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการกระทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย หรือไม่ (มาตรา ๑๖๘)

รัฐธรรมนูญกำหนดมาตรการเพื่อตรวจสอบกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย ว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และหากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายจะทำให้การเสนอการแปรญัตติหรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป

๑.๒.๕ การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๑๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้ “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” มี ๒ ประเภท ดังนี้

๑) **องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ** มี ๔ องค์กร คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

๒) **องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ** มี ๓ องค์กร คือ องค์กรอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ที่จะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้นั้น ต้องเป็นปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และต้องเป็นความขัดแย้งระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตั้งแต่สององค์กรขึ้นไปเท่านั้น มิใช่กรณีการมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่งว่ามีอำนาจกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือไม่

๑.๒.๖ การวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมือง การพิจารณาอุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการวินิจฉัยกรณีบุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๑) **การวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองว่าขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือไม่** (มาตรา ๖๕)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองมีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองว่าขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ อันเป็นการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยเหนือประโยชน์ของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ สำหรับการพิจารณาวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่นั้น เป็นการคุ้มครองสมาชิกพรรคการเมืองและประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือการกำหนดข้อบังคับของพรรคการเมืองจึงต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) **การพิจารณาอุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง** (มาตรา ๑๐๖ (๗))

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกพรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง (ซึ่งมีผลให้ต้องสิ้นสุดการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย) มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อคัดค้านว่ามติของพรรคการเมืองดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจึงถือว่าเป็นการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทย

๓) การพิจารณาวินิจฉัยกรณีบุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๓๗)

ผู้ที่ทราบว่าบุคคลใดหรือพรรคการเมืองใดกระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำเช่นว่านั้น หรืออาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗ ได้กำหนดมาตรการเพื่อปกป้องคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งตลอดจนหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่มีส่วนรู้เห็นหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้ถือว่าบุคคลหรือพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้ เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

๑.๒.๗ การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และกรรมการการเลือกตั้ง

๑) การวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๙๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดเหตุที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก (มาตรา ๑๐๖ (๓))

(๒) ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๐๑)

(๓) มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๐๒)

(๔) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖)

(๕) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวัน

นับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ คัดค้านว่ามติดังกล่าวจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามอุทธรณ์ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะต้องอุทธรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย (มาตรา ๑๐๗ (๗))

(๖) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น (มาตรา ๑๐๖ (๘))

(๗) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๐๖(๑๐))

(๘) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา ๑๐๖ (๑๑))

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดเหตุที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก (มาตรา ๑๑๙ (๓))

(๒) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือมีสิทธิได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๑๑๕)

(๓) เป็นรัฐมนตรี เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๑๑๖ หรือ มาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖)

(๔) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (มาตรา ๑๑๙ (๗))

(๕) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา ๑๑๙ (๘))

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกและให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเพราะเหตุดังกล่าว

ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

๒) การวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงหรือไม่ (มาตรา ๑๘๒)

ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เพราะเหตุดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก (มาตรา ๑๘๒ (๒))

(๒) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา ๑๘๒ (๓))

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี (มาตรา ๑๗๔)

(๔) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือกระทำการต้องห้ามในการเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้น หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท (มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙)

(๕) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงในกรณีที่นายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่าแปดปี (มาตรา ๑๗๑ วรรคสี่)

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนหนึ่งคนใดสิ้นสุดลงหรือไม่ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วยเช่นเดียวกับ ๑)

๓) การวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ (มาตรา ๒๓๓)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่า กรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือกระทำการอันต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดตามมาตรา ๒๓๐ และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

การขาดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม หรือการกระทำอันต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นเหตุให้ต้องพ้นจากตำแหน่งมีดังนี้

(๑) กรรมการการเลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ (มาตรา ๒๓๐ (๑))

(๒) กรรมการการเลือกตั้งต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (มาตรา ๒๓๐ (๒))

(๓) ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ (๑) (๔) (๕) และ (๖) (มาตรา ๒๓๐ (๓))

(๔) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๒๓๐ (๔))

(๕) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ (มาตรา ๒๐๗ (๑))

(๖) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ (มาตรา ๒๐๗ (๒))

(๗) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด (มาตรา ๒๐๗ (๓))

(๘) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด (มาตรา ๒๐๗ (๔))

๑.๒.๘ การวินิจฉัยหนังสือสนธิสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้อำนาจกับศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีปัญหาว่าหนังสือสัญญาใดที่ฝ่ายบริหารทำความตกลงกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคสอง ซึ่งหนังสือสัญญาดังกล่าวได้แก่

๑) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย

๒) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ

๓) หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา

๔) หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง

๕) หนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หากเห็นว่าหนังสือสัญญาใดเป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน ให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดว่า หนังสือสัญญาดังกล่าว

ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก

๑.๒.๙. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มี ๘ ประการดังนี้

๑) การวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง (มาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๑๔)

ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียน อาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของนายทะเบียนต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

๒) การวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงชื่อ อาชีพ ที่อยู่และลายมือชื่อของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ได้จดแจ้งไว้กับนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง (มาตรา ๔๑)

หัวหน้าพรรคการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของนายทะเบียนที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมี ๓ กรณี คือ กรณีแรก การขอเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมือง กรณีที่สอง การขอเปลี่ยนแปลงชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ได้จดแจ้งไว้กับนายทะเบียน และกรณีที่สาม การขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ในกรณีเช่นว่านี้ หัวหน้าพรรคการเมืองดังกล่าวอาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของนายทะเบียนต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้น

๓) การวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๓๓)

สมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน เห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

นอกจากนี้ มติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ ถือว่าเป็นมติหรือข้อบังคับที่ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยยังหมายถึง ข้อบังคับพรรคการเมืองที่มีข้อกำหนดให้ดำเนินการทางวินัยหรือจรรยาบรรณ โดยมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยหรือจรรยาบรรณมีโอกาสรู้ข้อกล่าวหาและแก้ข้อกล่าวหาได้ตามสมควร หรือข้อบังคับพรรคการเมืองที่มีข้อกำหนดให้มีการดำเนินการเพื่อให้สมาชิกที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากสมาชิกภาพของพรรคการเมือง เพราะเหตุที่สมาชิกผู้นั้นลงมติหรือไม่ลงมติในสภาผู้แทนราษฎรหรือในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา หรือกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองที่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ นี้ เป็นบทบัญญัติที่ขยายรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้น ตาม ๑.๒.๖.๑)

๔) การวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๒๐ (๔))

การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติให้ออกตามข้อบังคับพรรคการเมือง เพราะกระทำผิดวินัยหรือจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุร้ายแรงอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ (๔) สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ เพื่อคัดค้านว่ามติดังกล่าวขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งการอุทธรณ์ดังกล่าวให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ นี้ เป็นบทบัญญัติที่ขยายรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗) ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้น ตาม ๑.๒.๗ ๑) (๕)

๕) การวินิจฉัยให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรค การเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมือง หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่ง (มาตรา ๓๑)

เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง จัดให้พรรคการเมืองกระทำการใด ๆ ฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมือง หรือข้อบังคับพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑ กำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของนายทะเบียน นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่ง ผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

๖) **การวินิจฉัยเกี่ยวกับการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง** (มาตรา ๙๑)

พรรคการเมืองย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองใด แต่ปรากฏว่าพรรคการเมืองนั้นไม่ดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

(๒) ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(๓) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคน เป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี

(๔) ไม่มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมือง เป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี โดยมิได้มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนว่ามีเหตุดังกล่าว ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใดจริง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสิ้นสภาพ เห็นว่าการประกาศของนายทะเบียนไม่เป็นไปตามเหตุของการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ. ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งเลิกการประกาศได้ ตามหลักเกณฑ์และ

วิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มิให้นำความในมาตรา ๙๑ นี้มาใช้บังคับกับกรณีที่พรรคการเมืองมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๗) การวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมือง (มาตรา ๙๓ หรือมาตรา ๙๔)

การพิจารณาวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ สามารถแยกได้เป็น ๒ กรณี คือ กรณีเกี่ยวกับการบริหารจัดการของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๙๓ และกรณีเกี่ยวกับการกระทำของพรรคการเมืองที่มีผลกระทบต่อการปกครองหรือความมั่นคงของรัฐ ตามมาตรา ๙๔

เหตุของการยุบพรรคการเมืองซึ่งต้องมีการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองกรณีการบริหารจัดการของพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๓ มี ๓ กรณี กรณีแรกคือ กรณีที่พรรคการเมืองมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ กรณีที่สองคือ กรณีที่พรรคการเมืองใดไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาแจ้งให้นายทะเบียนทราบ (มาตรา ๔๒ วรรคสอง) และกรณีที่สามคือ กรณีที่พรรคการเมืองไม่จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริงยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา ๘๒)

เหตุของการยุบพรรคการเมืองซึ่งต้องมีการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองกรณีการกระทำของพรรคการเมืองมีผลกระทบต่อการปกครองและความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๙๔ มีดังนี้

(๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการตามที่รัฐธรรมนูญให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยวิธีการดังกล่าว

(๒) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๓) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ

(๔) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ

(๕) พรรคการเมืองรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติซึ่งได้สัญชาติไทยมาแล้วน้อยกว่าห้าปีเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง (มาตรา ๒๑) หรือพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่

ของพรรคการเมือง ช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือผู้เข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม (มาตรา ๔๓) หรือพรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองรับบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีแหล่งที่มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๖๕) หรือพรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองรับบริจาคจากผู้ใดเพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ (มาตรา ๖๖) หรือพรรคการเมืองรับบริจาคเพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมืองจากบุคคล องค์การ หรือนิติบุคคลตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติห้ามไว้หรือตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา ๖๙) หรือพรรคการเมืองหรือผู้ใดสมคบ รู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนให้บุคคลใดดำเนินการใด เพื่อให้บุคคลอื่นหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หลงเชื่อหรือเข้าใจว่าพรรคการเมืองอื่น หรือบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยปราศจากมูลความจริง (มาตรา ๑๐๔)

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๙๔ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุด พร้อมด้วยหลักฐาน เมื่ออัยการสูงสุดได้รับแจ้งให้พิจารณาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควร ก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้นายทะเบียนตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่แต่งตั้งคณะทำงาน ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องเอง

หากนายทะเบียนเห็นสมควรจะให้ระงับการดำเนินการของพรรคการเมืองซึ่งกระทำการตามมาตรา ๙๔ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุดขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งระงับการกระทำดังกล่าวของพรรคการเมืองไว้เป็นการชั่วคราวก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕

๘) การวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง (มาตรา ๙๘)

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมือง (มาตรา ๘๒) หรือเหตุของการยุบพรรคการเมืองโดยศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๙๔) และปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนร่วม รู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำดังกล่าวแล้วมิได้ยับยั้ง หรือแก้ไขการกระทำดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง

๑.๒.๑๐ อำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยคดี ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดองค์กร และพระราชบัญญัติที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๙ (๓) และมาตรา ๑๔๒ (๓)

๑.๒.๑๑ อำนาจหน้าที่ในการเสนอคำแปรญัตติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อคณะกรรมาธิการได้โดยตรง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๘ วรรค ๙ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถเสนอคำแปรญัตติต่อคณะกรรมาธิการในการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณได้โดยตรง หากเห็นว่า งบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้นั้นไม่เพียงพอ

๑.๒.๑๒ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ได้ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกระเบียบ หรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้ออกระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๔ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๒ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๒ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยข่าวสารทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น

๑.๒.๑๓ อำนาจหน้าที่ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ (๓) ประกอบมาตรา ๓๐๐ วรรค ๕ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญ โดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเข้าสู่รัฐสภาแล้ว ขณะนี้ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓) อยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญจึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรค ๕ ออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ บังคับใช้ไปพลางก่อน

๑.๓ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๖ วรรค ๖ บัญญัติว่า "วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ" และบทเฉพาะกาล ตามมาตรา ๓๐๐ วรรค ๕ บัญญัติว่า "ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้"

ในปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญได้ออก "ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐" ใช้บังคับแล้ว (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอน ๙๖ ก วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๐)

กระบวนพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ มีขั้นตอนดังนี้

วิธีพิจารณาตามที่กำหนดใน "ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐" ให้ใช้ระบบไต่สวน วิธีพิจารณาใดซึ่งข้อกำหนดนี้มิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้และไม่ขัดต่อข้อกำหนดนี้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๖)

๑.๓.๑ การรับคำร้อง

คำร้องที่จะยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการเกี่ยวกับ (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง และ (๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่นต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

เมื่อมีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ประธานศาลรัฐธรรมนูญจะแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประจำคดีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเป็นเจ้าของสำนวน เว้นแต่กรณีการยื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๑๗ (๕) หรือกรณีการยื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือของคณะกรรมาธิการ มีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๑๗ (๙) หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๕) ในกรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

๑.๓.๒. การพิจารณาคำร้อง

เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประจำคดีได้ตรวจคำร้องแล้ว มีความเห็นได้ ๒ กรณีดังนี้

- กรณีมีความเห็นว่ารับคำร้อง จะมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคแรก)

- กรณีที่มีความเห็นว่าควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ตุลาการประจำคดีเสนอศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น และหากศาลรัฐธรรมนูญเห็นพ้องด้วยก็ให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคสอง) แต่ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการประจำคดี ก็ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคสาม)

๑.๓.๓. การแจ้งผู้ร้องและส่งสำเนาคำร้องให้แก่ผู้ถูกร้อง

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้ว ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด และในกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้องหรือภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๙)

๑.๓.๔ การพิจารณาคดี

“การพิจารณาคดี” ตามคำนิยามในข้อกำหนดฯ ข้อ ๔ หมายถึง การไต่สวนหรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

๑) การไต่สวน หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา หรือการสืบพยาน (ข้อกำหนดฯ ข้อ ๔) โดยมีหลักการที่สำคัญดังนี้

(๑) การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย กล่าวคือ การไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ และให้ปิดประกาศวันเวลาไต่สวนทุกครั้งไว้ ณ ที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๒)

(๒) การให้โอกาสคู่กรณีแสดงพยานหลักฐาน

- คู่กรณีมีสิทธิอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ณ ที่ทำการศาลในเวลาทำการได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด โดยให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานพร้อมแสดงเหตุผล ความจำเป็นในการอ้างพยานหลักฐาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และพยานหลักฐานใดที่คู่กรณีไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ คู่กรณีไม่อาจนำเข้าสู่การพิจารณาคดีได้ เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๓)

- เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และต้องแจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน และก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานดังกล่าวไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลรัฐธรรมนูญ และหากคู่กรณีจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมต้องกระทำก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมภายหลังการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้นจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลรัฐธรรมนูญ โดยผู้ขอต้องแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้นหรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๔)

- ในวันนัดตรวจพยานหลักฐานให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานทั้งหมดยื่นต่อศาลเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าว โดยศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการประจำคดีหรือตุลาการคนใดคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจะสอบถามคู่กรณีถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วจดบันทึกรายงานการพิจารณาคดีไว้ เมื่อเสร็จแล้วศาลรัฐธรรมนูญจะกำหนดวันนัดสืบพยาน และแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๕)

- การไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญ ให้คู่กรณีซักถามเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนดและให้มีการสืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกัน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๖) ในการไต่สวนของศาล หากศาลเห็นว่าคดีใดมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๗) การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น และให้ศาลสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง โดยก่อนทำการไต่สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๘)

(๓) การให้โอกาสคู่กรณีสืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาล กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้สืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยระบบการประชุมทางวีดิทัศน์ได้ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๙)

(๔) การให้โอกาสคู่กรณีร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี โดยให้กระทำได้ตามที่ศาลเห็นสมควร การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้ถูกร้องแถลงในลำดับถัดไป การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย ศาลจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แถลงในระหว่างการแถลง หรือภายหลังการแถลงก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔๓)

๒) การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

- ในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องจะให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือก็ได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔๔)

- องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๔ วรรคแรก)

๑.๓.๕. การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

๑) องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน ตุลาการซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๔)

๒) ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยในส่วนของตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะจัดทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๔ วรรคแรก) คำวินิจฉัยของ

ศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๓ วรรคแรก) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๔ วรรคสาม)

๓) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้มีผลในวันอ่าน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๕ วรรคสอง) ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่าน โดยชอบแล้ว (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๕ วรรคสาม) ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแก่ผู้ร้องและให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๕ วรรคสี่)

๔) คำสั่งจำหน่ายคำร้อง และคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๖ วรรคแรก)

แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐

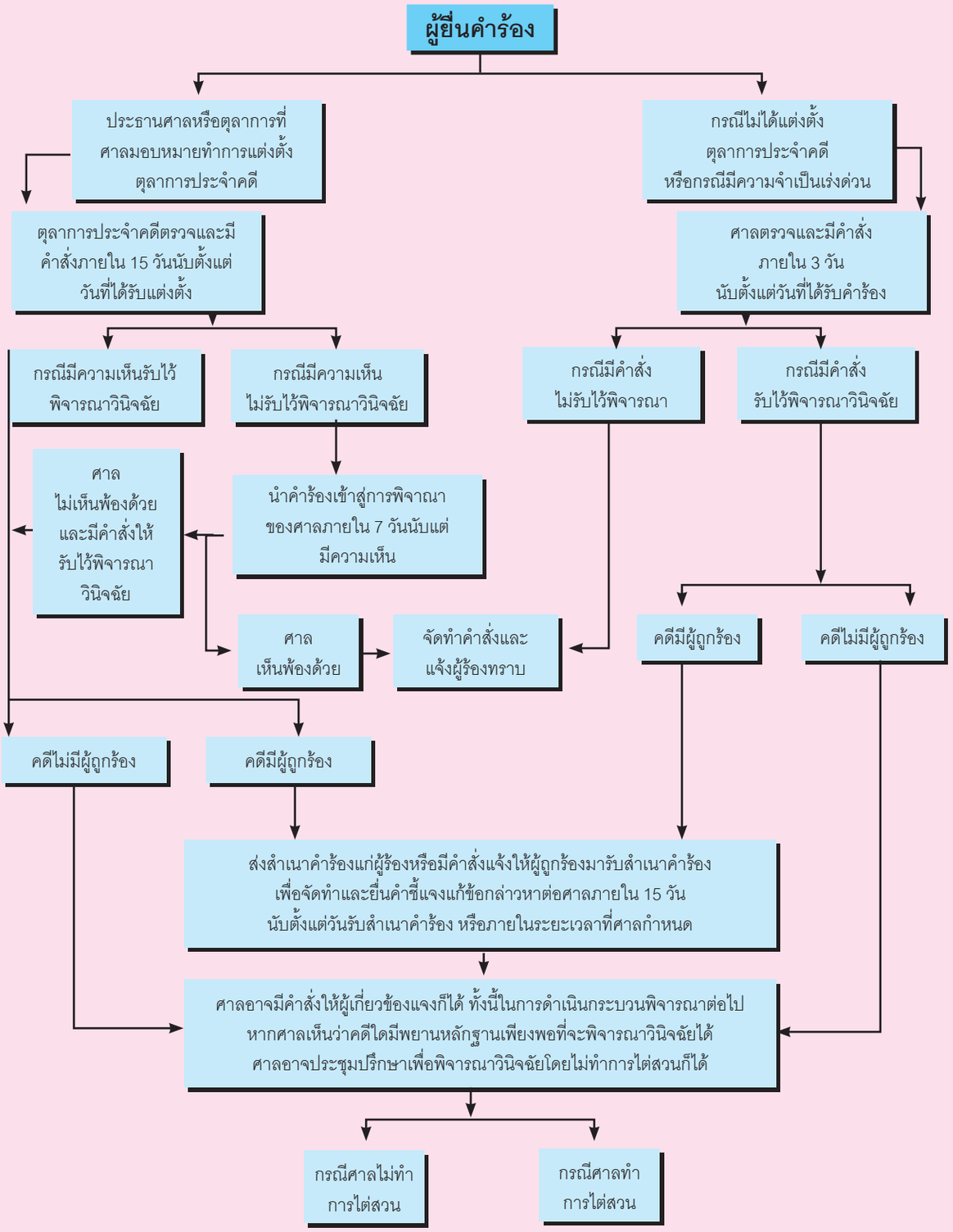

แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ (ต่อ)

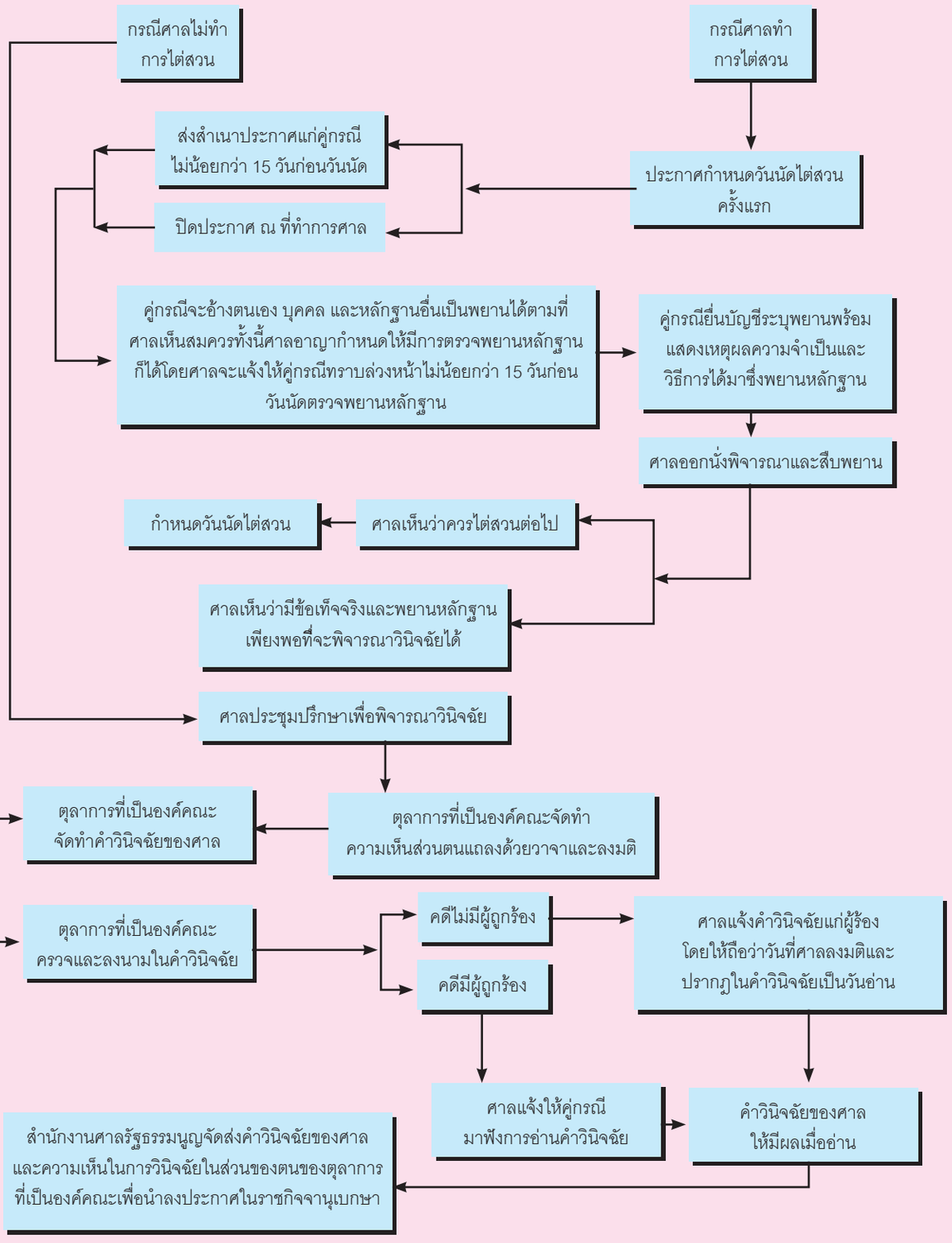

๑.๔ แผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔

๑.๔.๑ วิสัยทัศน์ (Vision)

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นสถาบันหลักในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีรัฐธรรมนูญ เพื่อรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ แก้ไขเยียวยาปัญหาในการใช้รัฐธรรมนูญและสร้างความก้าวหน้าในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งให้เกิดบรรทัดฐานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน การสร้างความถูกต้องเป็นธรรมของตามหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐ และรักษาความชอบธรรมของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๔.๒ พันธกิจ (Mission)

(๑) การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งก่อนที่กฎหมายจะใช้บังคับและภายหลังที่กฎหมายใช้บังคับ

(๒) วางหลักกฎหมายในคดีรัฐธรรมนูญให้เป็นบรรทัดฐานและให้ความกระจ่างชัดเกี่ยวกับบทบัญญัติในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ

(๓) การควบคุมความชอบธรรมและความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๔) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน

(๕) การแก้ไขและเยียวยาปัญหาที่เกิดจากการใช้รัฐธรรมนูญ

(๖) การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ

๑.๔.๓ เป้าประสงค์ (Goals)

เพื่อให้บรรลุพันธกิจดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดเป้าประสงค์ของการดำเนินงานไว้ ดังนี้

(๑) เพื่อให้การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

(๒) เพื่อพัฒนากระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๓) เพื่อพัฒนาขีดสมรรถนะขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและบุคลากรให้ได้คุณภาพและมาตรฐานในระดับเดียวกับองค์กรศาลรัฐธรรมนูญนานาประเทศ

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์หลักที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกในการดำเนินงาน ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง : การพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาคดีสู่ระดับสากล

ขอบเขต : เป็นยุทธศาสตร์หลักของศาลรัฐธรรมนูญ เน้นการสร้างความพร้อมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของศาลรัฐธรรมนูญทั้งการพัฒนาองค์กร บุคลากรและระบบการนั่งพิจารณาคดี

เพื่อให้คู่กรณีได้รับการอำนวยความยุติธรรมจากศาลรัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาในศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินการ ดังนี้

(๑) พัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) พัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) พัฒนางานวิจัยในการสนับสนุนกระบวนการวินิจฉัยคดีและกิจการของศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ยุทธศาสตร์ที่สอง : การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การพัฒนาประชาธิปไตยและการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญ

ขอบเขต : การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตยถือเป็นภารกิจหลักเช่นเดียวกัน มุ่งเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจในด้านสิทธิและวิธีรักษาสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนเพื่อให้สามารถปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนตามที่กฎหมายให้การรับรองและคุ้มครอง ขณะเดียวกันประชาชนต้องทราบถึงภารกิจ หน้าที่ของศาลและช่องทาง วิธีการที่จะเข้ามารับบริการด้านการอำนวยการความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีการดำเนินงานในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน

(๒) สร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ และการพัฒนาประชาธิปไตย

(๓) พัฒนาการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

ยุทธศาสตร์ที่สาม : การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล

ขอบเขต : พัฒนาระบบสนับสนุนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารจัดการแนวใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยในการดำเนินการและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานขององค์กร โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เสริมสร้างวัฒนธรรมและสร้างค่านิยมร่วมขององค์กร โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization : LO)

(๒) พัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและหน่วยงานภายนอก

(๓) พัฒนานำระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงการบริหารจัดการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) พัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ

(๕) พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่สี่ : การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ขอบเขต : พัฒนาทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านการปฏิบัติการ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการและการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลและหน่วยงานอื่น รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(๒) ริเริ่มให้มีการจัดตั้งองค์กรความร่วมมือกับภาคี หรือสมาคมระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ

๒. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๗ บัญญัติว่า “ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ

การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องมาจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญและได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๒.๑ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔ ดังนี้

“มาตรา ๔ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย”

๒.๒ พันธกิจของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ศึกษา วิเคราะห์ด้านคดีและกฎหมายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) ดำเนินงานอำนวยการงานศาลรัฐธรรมนูญตามกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) สนับสนุนด้านการศึกษาวิจัยทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) พัฒนาระบบบริหารจัดการสำนักงานและบุคลากร เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๕) เผยแพร่ ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ การศึกษาต่อสาธารณะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ งานศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินกิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๓ โครงสร้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๗ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๒๘ ก ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗) ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ สำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ กลุ่มงานคดี ๑ – ๘ สำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๗

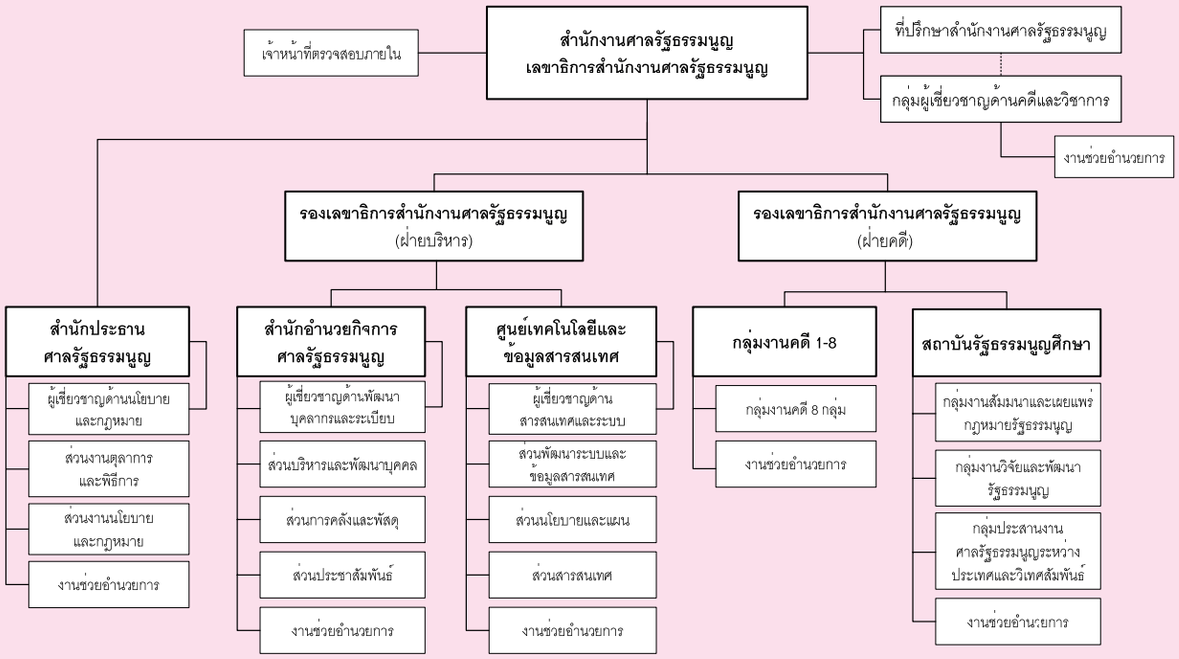

๒.๔ อัตรากำลังของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๒ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรเพื่อรองรับภารกิจในการสนับสนุนงานด้านพิจารณาวินิจฉัยคดี และงานบริหารด้านต่าง ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จนถึงปัจจุบัน (ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒) มีบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๑๕๕ คน ประกอบด้วย

๑) ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๑๔ คน จำแนกเป็น
   ๑.๑) เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕๖ คน
   ๑.๒) เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป จำนวน ๕๘ คน
๒) ลูกจ้างประจำ จำนวน ๒๐ คน
๓) ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๘ คน
๔) ลูกจ้างโครงการ จำนวน ๑๓ คน

นอกจากนี้ หากจำแนกบุคลากรทั้งหมดของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามเพศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๙ และเพศหญิง ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๐ และหากจำแนกตามวุฒิการศึกษาปรากฏว่า บุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๓ ระดับปริญญาโท ๓๒.๒๕ ระดับปริญญาตรี ๕๐.๙๖ และต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ ๑๔.๘๓ ของจำนวนบุคลากรทั้งหมด

ตารางแสดงจำนวนบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจำแนกตามเพศ

ประเภทบุคลากร	ชาย	หญิง	รวม (คน)
ข้าราชการ	๖๕	๔๙	๑๑๔
ลูกจ้างประจำ	๑๖	๔	๒๐
ลูกจ้างชั่วคราว	๑	๗	๘
ลูกจ้างโครงการ	๒	๑๑	๑๓
รวม (คน)	**๘๔**	**๗๑**	**๑๕๕**

ตารางแสดงจำนวนบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ประเภทบุคลากร	จำนวน				รวม (คน)
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
ข้าราชการ	๒	๖๐	๔๙	๓	๑๑๔
ลูกจ้างประจำ	๑๘	๒	๐	๐	๒๐
ลูกจ้างชั่วคราว	๑	๖	๑	๐	๘
ลูกจ้างโครงการ	๒	๑๑	๐	๐	๑๓
รวม (คน)	**๒๓**	**๗๙**	**๕๐**	**๓**	**๑๕๕**

ส่วนที่ ๒

ผลการปฏิบัติราชการ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒

ผลการปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒

ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการบริหารราชการศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญระยะ ๕ ปี สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำแผนปฏิบัติการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผลการปฏิบัติราชการปี พ.ศ. ๒๕๕๒ สรุปได้ดังนี้

๑. การพิจารณาวินิจฉัยคดี

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีเรื่องที่เข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จ รวมทั้งเรื่องร้องเรียนที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑.๑ เรื่องที่รับเข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๖๙ เรื่อง

(๑) เรื่องที่รับไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ (ฟ้องตรง) จำนวน ๒๓ เรื่อง

(๒) เรื่องที่รับไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตราอื่น จำนวน ๔๖ เรื่อง

๑.๒ เรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จ เป็นคำวินิจฉัยและคำสั่ง จำนวน ๖๗ เรื่อง

(๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๐ เรื่อง

- เป็นเรื่องค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๗ เรื่อง
- เป็นเรื่องค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๔๙ จำนวน ๒ เรื่อง
- เป็นเรื่องค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๐ จำนวน ๔ เรื่อง
- เป็นเรื่องค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๒ เรื่อง
- เป็นเรื่องที่รับไว้พิจารณาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๕ เรื่อง

(๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔๗ เรื่อง

- เป็นเรื่องที่รับไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ จำนวน ๓ เรื่อง
- เป็นเรื่องที่รับไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ จำนวน ๔ เรื่อง
- เป็นเรื่องที่รับไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๑๑ เรื่อง
- เป็นเรื่องที่รับไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๒๙ เรื่อง

๑.๓ เรื่องร้องเรียนที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๒ เรื่อง

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๐ เรื่อง สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของนายชัยเชษฐสมบัติ จำเลยที่ ๒ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๖๓๙/๒๕๔๗ หมายเลขแดงที่ ๑๑๓๓/๒๕๔๗ ของศาลจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของนายชัย เชษฐสมบัติ จำเลยที่ ๒ (ผู้ร้อง) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๖๓๙/๒๕๔๗ หมายเลขแดงที่ ๑๑๓๓/๒๕๔๗ ระหว่างธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) โจทก์ บริษัทลานคำอุตสาหกรรมอาหาร จำกัด จำเลยที่ ๑ นายชัย เชษฐสมบัติ จำเลยที่ ๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบได้ดังนี้

๑.๑ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) โจทก์ ฟ้องจำเลยทั้งสองในข้อหาเบิกเงินเกินบัญชีค้ำประกัน ตั๋วสัญญาใช้เงิน ศาลจังหวัดอุบลราชธานีพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกัน หรือแทนกันชำระหนี้สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีพร้อมดอกเบี้ย อันเป็นสิทธิตามสัญญาที่พึงได้โดยชอบมาแต่เดิม ส่วนมูลหนี้ตั๋วสัญญาใช้เงินให้จำเลยทั้งสองร่วมกันหรือแทนกันชำระหนี้ พร้อมดอกเบี้ยนับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระหนี้ให้แก่โจทก์เสร็จสิ้น หากไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนให้ยึดทรัพย์จำนองออกขายทอดตลาดชำระหนี้ให้แก่โจทก์ หากขายทอดตลาดได้เงินสุทธิไม่พอให้ยึดทรัพย์อื่นออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วน

๑.๒ ผู้ร้อง (จำเลยที่ ๒) ยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๗ ขอให้ศาลส่งคำร้องของผู้ร้องที่โต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒ และมาตรา ๓๐ และต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า คำร้องของผู้ร้องไม่ได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีนี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่าไม่เข้าตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ยกคำร้อง ผู้ร้องยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่ง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า เป็นอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณา ซึ่งผู้อุทธรณ์ต้องนำค่าธรรมเนียมซึ่งต้องใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาลและต้องเสียค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์ด้วย เมื่อผู้อุทธรณ์ไม่นำมายื่นด้วย จึงมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ มีคำสั่งว่า เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับอุทธรณ์โดยไม่นำเงินมาชำระตามคำพิพากษา หรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลชั้นต้น อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ คำร้องอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยที่ ๒ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่ศาลชั้นต้นไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยที่ ๒ นั้น ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ เห็นพ้องด้วยในผล ให้ยกคำร้อง ค่าคำร้องเป็นพับ ผู้ร้องฎีกาคำสั่ง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยที่ ๒

๑.๓ ผู้ร้องโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ ที่บัญญัติว่า “...และนำค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงมาวางศาลและนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาล ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่ง” เป็นบทบัญญัติที่ขัดขวางการนำคดีขึ้นศาลให้ครบ ๓ ศาล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ บทบัญญัติดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง การที่ศาลยุติธรรมมีคำสั่ง “ยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น ให้เป็นที่สุด” ฎีกาไม่ได้นั้น เป็นคำสั่งที่ขัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒ บัญญัติว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” การตีความตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ ที่ให้คดีหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ถึงที่สุดในศาลอุทธรณ์ ต้องห้ามไม่ให้ฎีกาเป็นการตีความขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒

ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีนี้ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ได้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ มาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ เมื่อจำเลยที่ ๒ ฎีกาคำสั่งดังกล่าว ศาลชั้นต้นได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง มาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยและมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกาและยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ จึงเป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการพิจารณาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของจำเลยที่ ๒ ตามทางการ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ต่อไป

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ยกเลิกไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ให้โอน

มาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และวรรคสาม บัญญัติให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่เนื่องจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น มีหลักการอย่างเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๑๙๗ และมาตรา ๒๑๙ ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยคำร้องนี้ได้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๑๙๗ และมาตรา ๒๑๙

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้ว เห็นว่าควรกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๑๙๗ และมาตรา ๒๑๙ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑๐ ศาล มาตรา ๑๙๗ บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๑ บททั่วไป มาตรา ๒๑๙ เป็นบทบัญญัติในส่วนที่ ๓ ศาลยุติธรรม มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง เป็นการจัดระเบียบและกำหนดโครงสร้างการพิจารณา

พิพากษาคดีของศาลยุติธรรมให้มีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น มาตรา ๒๑๙ จึงมิใช่เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่คู่ความที่จะต้องดำเนินคดีในศาลยุติธรรมให้ครบทั้งสามชั้นศาล รัฐธรรมนูญเพียงแต่ให้สิทธิบุคคลที่มีความจำเป็นเกี่ยวกับคดีความสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ แต่การจะใช้สิทธิในศาลใดได้บ้าง ย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามที่กฎหมายบัญญัติ เพราะกฎหมายบัญญัติให้ศาลแต่ละศาลมีอำนาจพิจารณาคดีเป็นกรณีพิเศษและหรือให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นที่ยุติในศาลนั้น ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจพิพากษาคดีของศาลฎีกา มิได้เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับประเด็นตามคำร้องนี้ ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่รับอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นโดยผู้อุทธรณ์ต้องนำค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงมาวางศาลและนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลแทนการนำเงินที่จะต้องชำระตามคำพิพากษาให้ไว้ต่อศาลภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้อุทธรณ์จะต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้อุทธรณ์คำสั่งต้องนำค่าฤชาธรรมเนียมมาวางศาลและนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลนั้น เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเป็นการประกันว่าคู่ความที่ชนะคดีตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นจะได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาครบถ้วน รวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งและเป็นการป้องกันการประวิงคดี ทำให้การบังคับคดีล่าช้าออกไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง จึงควรให้ผู้ชนะคดี มีหลักประกันการชำระหนี้ตามคำพิพากษา มิฉะนั้น ผู้แพ้คดีอาจใช้กฎหมายในส่วนนี้เพื่อประวิงการบังคับคดี

ในประเด็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ เป็นบทบัญญัติให้ผู้อุทธรณ์ที่ถูกศาลชั้นต้นปฏิเสธไม่รับอุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไปยังศาลอุทธรณ์ได้ โดยต้องนำค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงมาวางศาล และนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา หรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง บทบัญญัติมาตรานี้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่คู่ความที่ประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นในกรณีเช่นนี้อย่างเท่าเทียมกัน จึงมิได้กระทบต่ออำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทย มิได้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาคของบุคคล และยังเป็นการให้คู่ความที่อุทธรณ์คำสั่ง มีหน้าที่ต้องปฏิบัติเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของคู่ความฝ่ายชนะคดีอย่างเท่าเทียมกัน มิได้เลือกบังคับแก่ผู้อุทธรณ์คำสั่งรายหนึ่งรายใดโดยเฉพาะเจาะจง โดยมีเหตุผลเพื่อเป็นการประกันว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะได้รับชำระหนี้มิให้มีการประวิงคดีและยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย หาได้กระทบถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพแต่อย่างใดไม่ อีกทั้งบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ของผู้อุทธรณ์คำสั่งทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคกันตามกฎหมาย ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณา

จักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

ส่วนปัญหาที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๗ และมาตรา ๒๑๙ หรือไม่นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๗ เป็นบทบัญญัติที่วางหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีว่าเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ผู้พิพากษาและตุลาการต้องมีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ส่วนมาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่จัดโครงสร้างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมให้เป็นตามลำดับชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา มิใช่เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่คู่ความที่จะต้องดำเนินคดีในศาลยุติธรรมให้ครบทั้งสามชั้น อีกทั้งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง ตอนท้ายได้บัญญัติว่า “...เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น” ซึ่งหมายความว่า รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นอาจมีบทบัญญัติให้ศาลแต่ละศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเป็นกรณีพิเศษ และหรือให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นที่ยุติในศาลนั้นหรือในศาลชั้นใดของศาลยุติธรรมก็ได้ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกา ซึ่งไม่เกี่ยวกับประเด็นตามคำร้อง การวางหลักเกณฑ์ให้ผู้อุทธรณ์คำสั่งต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ นี้ ก็เพื่อให้การพิจารณาคดีของศาลเป็นไปอย่างรวดเร็ว และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความและผู้เกี่ยวข้องตามความจำเป็นและเหมาะสมแก่กรณีแล้ว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๗ และมาตรา ๒๑๙

ประเด็นที่สอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๙ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๓๓ อันเป็นหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๑๙๗ ซึ่งเป็นประเด็นเดียวกับประเด็นที่สองของคำร้องนี้ จึงไม่ต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้อีก คงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป เป็นการกล่าวถึงหลักการปกครองประเทศไทยที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมิได้มีข้อความที่เป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่

อย่างใด การที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจตุลาการนั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของศาล เป็นการใช้อำนาจตุลาการตามที่กฎหมายบัญญัติ การอุทธรณ์หรือฎีกาสามารถกระทำได้ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จึงไม่ขัดต่อหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๔ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๑๙๗ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๑๙๗

๒. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายไพบูลย์ กองเกิด กับพวกรวม ๒๑๑ คน) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง และมาตรา ๕๙ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายสุวัชร หรือเรวัต โพธิ์รัศมี ผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้องคณะกรรมการสภาทนายความ ผู้ถูกฟ้องคดี ต่อศาลปกครองเชียงใหม่ กรณีมีมติไม่รับคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ เนื่องจากขาดคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) โดยผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความ และสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความมีคำวินิจฉัยยืนตามมติดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับมติของผู้ถูกฟ้องคดี และคำวินิจฉัยของสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความ จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อขอให้มีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดี และมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีจดทะเบียนและออกใบอนุญาตเป็นทนายความให้แก่ผู้ฟ้องคดี ศาลปกครองเชียงใหม่พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีมติไม่รับคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความแก่ผู้ฟ้องคดีเพราะว่าผู้ฟ้องคดีขาดคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) มิใช่เป็นการละเมิดสิทธิโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงพิพากษายกฟ้อง ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดว่า ไม่เห็นพ้องด้วยกับคำพิพากษาของศาลปกครองเชียงใหม่ จึงขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาวินิจฉัยหรือส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีนี้ ศาลปกครองสูงสุดต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ (๖) แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ แต่เนื่องจากผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดีตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

๒. ประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ และในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว โดยบทบัญญัติ มาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่นายสุวัชร หรือเรวัต โพธิ์รัศมี ผู้ร้อง โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้ง นั้น มีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติของมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงเป็นกรณีที่ต้องวินิจฉัยคำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติวางหลักประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ว่าถ้ารัฐสภาจะตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะกระทำได้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น และกฎหมายนั้นต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มีเหตุผลในการประกาศใช้ว่าเพื่อควบคุมและส่งเสริมการประกอบอาชีพทนายความ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้มีการกลั่นกรองบุคคลที่จะประกอบวิชาชีพทนายความอย่างมีระเบียบแบบแผนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อป้องกัน มิให้ผู้ที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมเข้ามาแอบแฝงและหาประโยชน์จากการเป็นทนายความ และควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความให้อยู่ในมรรยาทอันดีงาม ตลอดจนเป็นหลักประกันแก่ประชาชนว่าจะได้รับบริการในทางคดีด้วยความมั่นใจจากวิชาชีพทนายความ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้กระบวนการอำนวยความยุติธรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนผู้มีคดีความและผู้ประกอบวิชาชีพทนายความแล้ว ยังจะส่งผลถึงความสงบเรียบร้อยใน

กระบวนการยุติธรรมอันจะนำมาซึ่งประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม

ส่วนมาตรา ๓๕ (๖) แห่งพระราชบัญญัติสภาทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดคุณสมบัติของผู้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความว่า ผู้ซึ่งเคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการสภาทนายความเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ เป็นผู้ต้องห้ามหรือขาดคุณสมบัติในการขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความนั้น หมายความว่า บุคคลผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความซึ่งเป็นผู้ซึ่งเคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน จะเป็นผู้ต้องห้ามหรือขาดคุณสมบัติก็ต่อเมื่อคณะกรรมการสภาทนายความเห็นว่าเป็นผู้เคยต้องโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพเท่านั้น บทบัญญัติมาตรา ๓๕ (๖) จึงมิใช่เป็นบทบัญญัติที่จำกัดคุณสมบัติการเป็นทนายความโดยเด็ดขาด แต่เป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการสภาทนายความเป็นผู้พิจารณาว่าคดีเรื่องใดจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพทนายความ อันเป็นผู้ต้องห้ามหรือขาดคุณสมบัติในการขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความ เพื่อให้มีการควบคุมและกลั่นกรองบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพทนายความ ประกอบกับการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการสภาทนายความในกรณีที่ไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตเป็นทนายความให้แก่ผู้ยื่นคำขอ คณะกรรมการสภาทนายความต้องแสดงเหตุผลโดยชัดแจ้งในกรณี ไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาต และผู้ยื่นคำขอมีสิทธิอุทธรณ์การไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตเป็นทนายความดังกล่าวต่อสภานายกพิเศษได้ตามมาตรา ๓๖ อีกทั้งกฎหมายก็ไม่ได้ตัดสิทธิการนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

สำหรับในประเด็นที่ว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) ที่มิได้กำหนดระยะเวลาการจำกัดสิทธิของผู้ซึ่งเคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการสภาทนายความเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ทำให้ผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความครั้งแรกไม่มีโอกาสหลุดพ้นจากการเป็น ผู้ต้องห้ามหรือขาดคุณสมบัติในการขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความได้ อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการประกอบอาชีพทนายความไปตลอดชีวิต เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลที่เป็นทนายความได้ถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความเพราะได้กระทำการที่เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพทนายความ และมีโอกาสขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตใหม่เมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันที่ถูกลบชื่อตามมาตรา ๖๙ ประกอบมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ นั้น เห็นว่า การที่พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) มิได้กำหนดระยะเวลาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตทนายความเป็นครั้งแรก กรณีเป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่คณะกรรมการสภาทนายความเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ย่อมเป็นผลดีต่อผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตดังกล่าว เพราะผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตทนายความมีสิทธิที่จะยื่นคำขอในเวลาใดก็ได้โดยไม่มีกำหนดเวลา อีกทั้งกรณีที่บุคคลที่เป็นทนายความได้ถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความเพราะเหตุได้กระทำการที่เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์

แห่งวิชาชีพทนายความนั้น จะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความใหม่อีกก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกับผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความครั้งแรก แต่การที่ผู้ขอทั้งสองกรณีจะได้รับการจดทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นทนายความหรือไม่นั้น ถือเป็นดุลพินิจของคณะกรรมการสภาทนายความตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) แม้จะเป็นบทบัญญัติให้คณะกรรมการสภาทนายความมีอำนาจใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าคดีเรื่องใดจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพทนายความ อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการประกอบอาชีพทนายความ แต่ก็เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนและความสงบเรียบร้อยในกระบวนการยุติธรรม อันเป็นประโยชน์ของมหาชนต้องมีความสำคัญกว่าการให้ความคุ้มครองประโยชน์ของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งเป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่ม จึงเป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพที่จำเป็นและมิได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ประกอบกับคณะกรรมการสภาทนายความมิอาจใช้อำนาจนั้นได้โดยเด็ดขาด หากแต่ยังอยู่ภายใต้การตรวจสอบของสภานายกพิเศษและองค์กรศาลได้อีก พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

ในประเด็นที่ว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น เป็นการโต้แย้งว่ากฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ มิได้ให้สิทธิผู้ร้องที่จะโต้แย้งได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ มีหลักการเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้

๔. ผลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙

๓. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายไพบูลย์ กองเกิด กับพวกรวม ๒๑๑ คน) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง และมาตรา ๕๙ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

๑.๑ ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้ององค์การบริหารส่วนตำบลคำม่วง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เทศบาลตำบลน้ำพอง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และเทศบาลตำบลเขาสวนกวาง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ต่อศาลปกครอง

ขอนแก่น โดยฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามได้ร่วมกันกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในการดำเนินโครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย เนื่องจากโครงการดังกล่าวมิได้ทำประชาพิจารณ์กับราษฎรในพื้นที่โครงการก่อสร้าง การดำเนินการทั้งหมดของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีรายละเอียดเพียงพอเกี่ยวกับปัญหามลภาวะที่มีผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติและความเป็นอยู่ของราษฎร โดยขอให้ศาลมีคำพิพากษาและคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยกเลิกมติที่ประชุมในการก่อสร้างที่ทิ้งขยะและสั่งให้ยกเลิกการก่อสร้างในบริเวณพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓

๑.๒ ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่า โครงการก่อสร้างนี้ถือว่าเป็นความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยร่วมกัน และก่อนเริ่มโครงการผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ขอความร่วมมือจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้ทำการศึกษาและประเมินผลกระทบและหามาตรการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการปรับปรุงพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ซึ่งผลการสำรวจพบว่าประชาชนส่วนมากเห็นด้วย

๑.๓ ผู้ฟ้องคดีคัดค้านคำให้การว่า แม้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายก็ตาม แต่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๙ ประกอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ การไม่ดำเนินการประชาพิจารณ์ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ฟ้องคดีที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการก่อสร้างบ่อกำจัดขยะมูลฝอยมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างแน่นอน ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามต้องปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

๑.๔ ศาลปกครองขอนแก่นพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง บัญญัติให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบันมีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่เพียงฉบับเดียว คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศกำหนดประเภท และขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอขอความเห็นชอบ เมื่อพิจารณาโครงการระบบกำจัดขยะมูลฝอยร่วมของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามแล้วไม่อยู่ในบังคับให้จำต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๙ บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียส่วนสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ในปัจจุบันมีระเบียบ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ ระเบียบดังกล่าวมิได้บังคับให้การดำเนินโครงการของรัฐจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ แต่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของรัฐมนตรีสำหรับการดำเนินโครงการของราชการส่วนกลาง หรือดุลพินิจของผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับการดำเนินโครงการของราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนท้องถิ่น ศาลไม่อาจก้าวล่วงเข้าไปใช้ดุลพินิจพิจารณาทบทวนในเรื่องความเหมาะสมแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายบริหารซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารราชการแผ่นดินได้ ศาลปกครองขอนแก่นจึงพิพากษายกฟ้อง

๑.๕ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดว่า การก่อสร้างโครงการระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามได้จัดทำขึ้นนั้นเป็นโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ต้องด้วยมาตรา ๕๖ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติบังคับเด็ดขาดว่าจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้กระทำตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ และมาตรา ๕๙ ของรัฐธรรมนูญเป็นหลักที่ให้สิทธิต่อบุคคลที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล ก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับคนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว หากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่เข้าเงื่อนไขรัฐธรรมนูญกำหนดซึ่งเป็นหลักบังคับเสร็จเด็ดขาดมิอาจจะให้ใช้ดุลพินิจพิจารณาความเหมาะสมในการทำประชาพิจารณ์แต่ประการใด และผู้ฟ้องคดีเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ที่ศาลปกครองขอนแก่นนำมาใช้บังคับแก่คดีขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง และมาตรา ๕๙ อย่างชัดแจ้งและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทั้งสองนี้ ผู้ฟ้องคดีจึงขอให้ศาลปกครองสูงสุดรอการพิจารณาพิพากษาไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดีไปให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

๑.๖ ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ในการพิจารณาหรือมีคำสั่งในคดีนี้จะต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับ แต่เนื่องจากผู้อุทธรณ์โต้แย้งว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าวมาก่อน จึงให้ส่งข้อโต้แย้งของผู้อุทธรณ์ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งคดีนี้ไว้ชั่วคราว

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ และต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐

โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องแล้วเห็นว่า ให้รับคำร้องในประเด็นที่โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง ไว้พิจารณาวินิจฉัยและไม่รับในประเด็นที่โต้แย้งว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๙ เนื่องจากไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว โดยบทบัญญัติมาตรา ๕๖ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงวินิจฉัยคำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้ว บทบัญญัติมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นมาตรการทางกฎหมายประการหนึ่งที่ใช้บังคับกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่มีการดำเนินโครงการหรือกิจการที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อม หากรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ประกาศให้โครงการหรือกิจการใดต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ดำเนินโครงการหรือกิจการนั้นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองประโยชน์ของรัฐและชุมชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง แล้ว ดังนั้น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรองไว้มีสภาพบังคับได้ทันทีที่รัฐธรรมนูญ

ประกาศให้มีผลใช้บังคับโดยไม่ต้องรอให้มีการบัญญัติกฎหมายอนุวัติการมาใช้บังคับก่อน ดังนั้น ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ก็ดี หรือเป็นโครงการหรือกิจการที่ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ดี หากปรากฏว่าการดำเนินโครงการหรือกิจการอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชุมชนทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพต่อบุคคลหรือชุมชน บุคคลหรือชุมชนย่อมมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสาม เพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ดำเนินโครงการหรือกิจการนั้น จัดให้มีการศึกษาและประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือการให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นก่อนดำเนินโครงการหรือกิจการได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสอง

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังที่กล่าวมา ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง

๔. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔ - ๕/๒๕๕๒

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายภูวดล ทรงประเสริฐ ที่ ๑ บริษัท เอเอสทีวี (ประเทศไทย) จำกัด ที่ ๒ บริษัท ไทยเดย์ ด็อทคอม จำกัด ที่ ๓) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๔๐๙๓/๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๗ (๓) หรือไม่

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของจำเลย (พลตรี จำลอง ศรีเมือง ที่ ๑ กับพวกรวม ๖ คน) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๔๓๙๖/๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๗ (๓) หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำร้องของนายภูวดล ทรงประเสริฐ กับพวกรวม ๓ คน และคำร้องของพลตรีจำลอง ศรีเมือง กับพวกรวม ๖ คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ รวม ๒ คำร้อง โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบแต่ละคำร้อง สรุปได้ดังนี้

๑.๑ คำร้องในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๔๐๙๓/๒๕๕๑ ระหว่างพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โจทก์ กับ นายภูวดล ทรงประเสริฐ กับพวกรวม ๓ คน จำเลย (ผู้ร้อง) ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้จัดให้มีการชุมนุมที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร และได้ปิดการจราจรเส้นทางถนนสาธารณะในบริเวณดังกล่าว โดยตั้งเวทีและมีการผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมากล่าวปราศรัยด้วยเครื่องขยายเสียงมีข้อความโจมตีรัฐบาลและใส่ความหมิ่นประมาทโจทก์ซึ่งเป็นราษฎร มิได้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ได้รับความเสียหายต่อผู้คนที่มาชุมนุม โดยจำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๓ ได้จัดให้มีการโฆษณาเผยแพร่โดยถ่ายทอดสดคำปราศรัยบนเวทีดังกล่าวทางสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเอเอสทีวีช่องนิวส์วัน ทางอินเตอร์เน็ตเวปไซต์ผู้จัดการออนไลน์ เวปไซต์เอเอสทีวี-ทีวีดอทคอม และทางสถานีวิทยุเอเอสทีวีเรดิโอ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบตลอดเวลา ซึ่งจำเลยที่ ๑ เป็นคนหนึ่งที่ขึ้นเวทีกล่าวปราศรัยใส่ความหมิ่นประมาทเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณ และเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของโจทก์ ทำให้โจทก์ถูกดูหมิ่นเกลียดชังจากประชาชนทั่วไป โดยจำเลยที่ ๑ กล่าวหมิ่นประมาทโจทก์ในวาระต่างกัน การกระทำของจำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๓ จึงเป็นการจงใจร่วมกับจำเลยที่ ๑ กระทำละเมิดต่อโจทก์

โจทก์จึงขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามให้จำเลยทั้งสามหยุดการกระทำละเมิดต่อโจทก์ โดยการห้ามจำเลยที่ ๑ นำชื่อโจทก์ หรือถ้อยคำอื่นที่ประชาชนเข้าใจว่าหมายถึงตัวโจทก์มากล่าวในทางเสียหายอีกต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด และห้ามไม่ให้จำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๓ กระจายภาพและกระจายเสียง หรือโฆษณาเผยแพร่ด้วยวิธีการอื่นซึ่งการกล่าวของจำเลยที่ ๑ ทั้งในการชุมนุมและการกล่าวในสถานที่อื่นทางสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเอเอสทีวี ทางอินเตอร์เน็ตทุกเวปไซต์และทางวิทยุกระจายเสียงทุกคลื่นความถี่ซึ่งเป็นกิจการของจำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๓ อีกต่อไป เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และความเสียหายที่โจทก์อาจได้รับอีกต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลยทั้งสาม รวมถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับสังคมและประเทศชาติจนกว่าคดีจะถึงที่สุด หรือศาลจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น พร้อมทั้งคิดค่าสินไหมทดแทนจากการทำละเมิดของจำเลยทั้งสามตามคำฟ้องข้างต้น รวมเป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยล้านบาทถ้วน) และโจทก์ขอถือเป็นทุนทรัพย์ในการฟ้องคดีนี้

นายณัฐสัญญ์ แสงแก้ว ทนายโจทก์ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา ตามมาตรา ๒๕๔ (๒) โดยขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้จำเลยทั้งสามกระทำซ้ำ หรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิด รวมทั้งได้ยื่นคำร้องขอไต่สวนฉุกเฉินมาพร้อมคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว และนายสุวัตร อภัยภักดิ์ ทนายจำเลย ได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้ส่งคำขอคุ้มครองชั่วคราวของโจทก์ตามมาตรา ๒๕๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งในเรื่องนี้

ศาลแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของโจทก์ต้องด้วยกรณีตามมาตรา ๒๑๑ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า มาตรา ๒๕๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๗ (๓) หรือไม่

๑.๒ คำร้องในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๔๓๙๖/๒๕๕๑ ระหว่างนายสุรินทร์ หิรัญ กับพวกรวม ๖ คน โจทก์ กับพลตรีจำลอง ศรีเมือง กับพวกรวม ๖ คน จำเลย (ผู้ร้อง) ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า

เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืน จำเลยทั้งหกผู้นำหรือแกนนำของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับพวกที่โจทก์ยังไม่ได้ฟ้องเข้ามาในคดีได้เคลื่อนย้ายการชุมนุมจากบริเวณสะพานพระราม ๕ และถนนพิษณุโลก เพื่อไปชุมนุมยังถนนราชดำเนินนอก และได้ทำการปิดถนนราชดำเนินนอกตั้งแต่แยกสะพานมัฆวานรังสรรค์จนถึงแยกสวนมิสกวัน ซึ่งเป็นทางสาธารณะและด้านหน้ากระทรวงศึกษาธิการ และปิดถนนลูกหลวงด้านกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่แยกมัฆวานรังสรรค์ ระยะทางประมาณ ๒๐๐ เมตร และได้ตั้งเวทีปราศรัยและเรียกร้องประท้วงขับไล่รัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช ให้พ้นจากตำแหน่ง ทำให้กระทรวงศึกษาธิการต้องปิดประตูทางเข้าซึ่งมีประตูทางเข้าเพียงประตูเดียวที่โจทก์ทั้งหกและข้าราชการอื่น รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่มาติดต่อราชการในกระทรวงศึกษาธิการสามารถใช้ได้ โจทก์ทั้งหกซึ่งเป็นลูกจ้างและข้าราชการของกระทรวงศึกษาธิการได้รับความเดือดร้อนจากการปิดถนนทำให้การเดินทางสัญจรไปมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้รับความสะดวก รวมทั้งการปราศรัยของจำเลยที่ถ่ายทอดเสียงผ่านเครื่องกระจายเสียงได้ส่งเสียงรบกวนการปฏิบัติหน้าที่ของโจทก์ การกระทำของจำเลยทั้งหกจึงเป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญโดยจงใจให้โจทก์ทั้งหก ข้าราชการ ลูกจ้างของกระทรวงศึกษาธิการ และประชาชนที่มาติดต่อราชการในกระทรวงศึกษาธิการได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง โจทก์ทั้งหกจึงต้องนำคดีมาฟ้องต่อศาล และขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาให้จำเลยทั้งหกเปิดเส้นทางจราจรบนถนนราชดำเนินและถนนลูกหลวง และมิให้ใช้เครื่องกระจายเสียงตลอดเวลาที่โจทก์ปฏิบัติงาน

นายสุวัตร อภัยภักดิ์ ทนายจำเลย ได้ยื่นคำร้องคัดค้านขอไต่สวนฉุกเฉินคุ้มครองชั่วคราว โดยอ้างว่า การใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธของจำเลยทั้งหกกับพวก มิได้เป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี จึงมิใช่เป็นเรื่องละเมิด แต่เป็นกรณีที่เป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายมหาชน ประกอบกับโจทก์ทั้งหกใช้สิทธิโดยไม่สุจริต กล่าวคือ คดีนี้เป็นการกระทำของพรรคพลังประชาชนที่ต้องการสลายการชุมนุมของจำเลยทั้งหกกับพวก ดังนั้น คำขอคุ้มครองชั่วคราวของโจทก์ทั้งหกตามที่ได้ยื่นต่อศาลนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ หากศาลแพ่งนำมาใช้ก็จะขัดกับ

หลักการของรัฐธรรมนูญในมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๗ (๓) จึงขอให้ศาลส่งคำขอคุ้มครองชั่วคราวของโจทก์ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งในเรื่องนี้

ศาลแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า จำเลยทั้งหกได้ยื่นคำร้องว่าหากศาลจะมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวโดยเหตุฉุกเฉินจะเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยทั้งหกตามรัฐธรรมนูญ คำร้องดังกล่าวจึงมีเหตุให้จำต้องส่งความเห็นของจำเลยทั้งหกเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ซึ่งหากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว จึงจะเป็นที่ยุติว่าศาลนี้มีอำนาจที่จะพิจารณาคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวด้วยเหตุฉุกเฉินของโจทก์ทั้งหกหรือไม่ จึงเห็นควรให้ส่งคำร้องของจำเลยทั้งหกไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

๒. ประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องของผู้ร้องทั้งสองแล้วเห็นว่าเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ จึงรับไว้ดำเนินการ และเนื่องจากคำร้องทั้ง ๒ คำร้อง ผู้ร้องได้โต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และ มาตรา ๘๗ (๓) ซึ่งเป็นกลุ่มมาตราเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๑ ให้รวมพิจารณา ๒ คำร้องเข้าด้วยกัน

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องมีว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และ มาตรา ๘๗ (๓) หรือไม่พิจารณาในประเด็นที่ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๙ หรือไม่ นั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์ในการยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาภายใต้เงื่อนไขตามที่กำหนดเพื่อคุ้มครองหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของจำเลยอันเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ตามกฎหมาย เพราะการที่โจทก์ใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลย่อมมีวัตถุประสงค์เพื่อขอให้ศาลคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนมิให้ถูกล่วงละเมิด และหากรอให้ศาลดำเนินกระบวนพิจารณาจนเสร็จสิ้นซึ่งต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการพอสมควร แม้ว่าท้ายที่สุดโจทก์จะเป็นผู้ชนะคดีความแต่ก็ไม่อาจบรรเทาความเดือดร้อนและความเสียหายที่เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว วิธีการคุ้มครองชั่วคราวจึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้ศาลมีอำนาจกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายบัญญัติ แม้ว่าจะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของจำเลยบางประการ แต่ก็เป็นการคุ้มครองโจทก์เพื่อประโยชน์ในการบังคับชำระหนี้หรือบรรเทาความเดือดร้อนและความเสียหายของโจทก์จากการกระทำของจำเลย อีกทั้งในการขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนั้น

โจทก์จะต้องแสดงในคำฟ้องว่ามีมูลและมีเหตุเพียงพอที่จะนำวิธีการคุ้มครองชั่วคราวมาใช้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๕ จนเป็นที่พอใจของศาล นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๘ ยังกำหนดให้คู่ความสามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันมีคำสั่งเป็นต้นไป ในกรณีที่คู่ความเห็นว่าคำสั่งศาลไม่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การใช้ดุลพินิจ การมีคำสั่งเกินไปกว่าคำขอท้ายฟ้อง หรือแม้แต่การมีคำสั่งที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น คู่ความนั้นย่อมมีสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไป ซึ่งเป็นกระบวนการของศาลในการอำนวยความยุติธรรมหรือคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ มิได้ขัดหรือแย้งต่อหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญ และมิได้เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องอันเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพเกินกว่าความจำเป็น โดยมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๙

ประเด็นที่ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๖๓ หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ให้อำนาจศาลมีคำสั่งห้ามจำเลยในคดีแพ่งกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ซึ่งการละเมิดหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่โจทก์อาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลย แต่ในการพิจารณาของศาลตามมาตรานี้ แม้ว่าจะเป็นคำขอ ฝ่ายเดียวของโจทก์ แต่เป็นคำขอที่อยู่ในคำบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๑ (๓) กล่าวคือ ให้ศาลมีอำนาจที่จะฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความฝ่ายอื่น ๆ ก่อนออกคำสั่งในเรื่องนั้น ๆ ได้ อันเป็นหลักการรับฟังความทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นหลักประกันให้ความยุติธรรมแก่คู่ความก่อนที่ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราว นอกจากนั้น การพิจารณาของศาลในการออกคำสั่งดังกล่าวเป็นการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักระหว่างความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่โจทก์ได้รับจากการกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิดหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้องของจำเลย กับการใช้สิทธิและเสรีภาพของจำเลย อันอาจถูกจำกัดได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายและคำสั่งของศาลก็เป็นเพียงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของโจทก์เป็นการชั่วคราวเท่านั้น และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของจำเลยมิได้ถูกตัดทอนไปโดยสิ้นเชิง ผู้ร้องยังคงมีเสรีภาพในการสื่อสารการแสดงความคิดเห็น และการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตราบเท่าที่มิได้มีการกระทำอันล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้เช่นกันหรือมิได้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๖๓

สำหรับประเด็นที่ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๗ (๓) หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๗ (๓) เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าว มุ่งที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มิใช่เป็นบทบัญญัติให้สิทธิเด็ดขาดแก่บุคคล ทั้งการที่ศาลใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ บังคับแก่คดี ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐแต่อย่างใด และการใช้สิทธิของบุคคลตามมาตรา ๘๗ (๓) นี้ยังคงมีอยู่มิได้ถูกจำกัด เพียงแต่ให้ศาลมีอำนาจนำวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษามาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของโจทก์ในคดีนี้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น ผู้ร้องยังคงได้รับประโยชน์จากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ (๓) ได้ตราบใดที่มิได้กระทบต่อสิทธิของโจทก์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๗ (๓)

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๓ และ มาตรา ๘๗ (๓)

๕. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖-๗/๒๕๕๒

เรื่อง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (บริษัท มาไวฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ทป. ๓๙/๒๕๔๘ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๖ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๘ (หลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑) หรือไม่

เรื่อง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (บริษัท มาไวฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ทป. ๔๑/๒๕๔๘ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๖ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๘ (หลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑) หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

สำนักงานศาลยุติธรรม ส่งคำร้องของบริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด กับพวกรวม ๒ คน ซึ่งเป็นโจทก์ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ทป.๓๙/๒๕๔๘ และที่ ทป.๔๑/๒๕๔๘ ของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๖ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ รวมสองคำร้อง มีข้อเท็จจริงโดยสรุปดังนี้

บริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด โจทก์ที่ ๑ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด จดทะเบียน ณ กรมพัฒนาธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์ ใช้ชื่อว่า “บริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด” มีวัตถุประสงค์ผลิตอาหารประเภทบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย และโจทก์ที่ ๒ (นายสงวน จรรยาพุฒิพงษ์) ในฐานะเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ได้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า คำว่า “มาไว” และ “MAWAI” เพื่อใช้กับสินค้าจำพวกที่ ๓๐ รายการสินค้า บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ปรากฏตามคำขอเลขที่ ๔๒๔๔๓๗ และ ๔๒๓๘๗๔ นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะอันพึงรับจดทะเบียนได้ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งให้รับจดทะเบียนเลขที่ ค. ๑๓๗๘๙๕ และ ค. ๑๔๑๓๖๖

ต่อมาบริษัท ไทยเพรซิเดนท์ฟูดส์ จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า ขอให้สั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าวของบริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด ตามมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ คณะกรรมการเครื่องหมายการค้าพิจารณาคำร้องดังกล่าวแล้ว เห็นว่า เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องขอให้เพิกถอนได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า คำว่า “มาม่า” ไว้แล้วก่อนเครื่องหมายการค้าของบริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด โดยอ้างว่าเครื่องหมายการค้าของบริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด เป็นเครื่องหมายที่คล้ายกันกับเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องขอให้เพิกถอน การที่ บริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด นำเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมาใช้กับสินค้าบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปซึ่งเป็นสินค้าชนิดเดียวกันกับสินค้าของผู้ร้องขอให้เพิกถอน อาจทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในความเป็นเจ้าของหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าได้ ผู้ร้องขอให้เพิกถอนจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมายและมีสิทธิยื่น คำร้องขอเพิกถอนเครื่องหมายการค้าของผู้ได้รับจดทะเบียนได้ตามนัยมาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และในขณะที่จดทะเบียน เครื่องหมายการค้าของบริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด เป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะตามมาตรา ๗ วรรคสอง (๒) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงเห็นควรเพิกถอนเครื่องหมายการค้าของดังกล่าวตามมาตรา ๖๑ (๑) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน คณะกรรมการเครื่องหมายการค้าจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙๖ (๒) ประกอบมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มีมติสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตามทะเบียนเลขที่ ค. ๑๓๗๘๙๕ (คำขอเลขที่ ๔๒๔๔๓๗) และทะเบียนเลขที่ ค. ๑๔๑๓๖๖ (คำขอเลขที่ ๔๒๓๘๗๔)

บริษัท มาไว ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่ ๑ และนายสงวน จรรยาพุฒิพงษ์ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ที่ ๒ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง กรมทรัพย์สินทางปัญญา กับพวก (กรรมการและคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า) รวม ๙ คน เป็นจำเลยต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง เป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ทป. ๓๙/๒๕๔๘ และที่ ทป. ๔๑/๒๕๔๘ ตามลำดับ เพื่อขอศาลได้โปรดมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าที่เพิกถอนสิทธิในเครื่องหมายการค้าของโจทก์ทั้งสอง

ต่อมาโจทก์ทั้งสองยื่นคำร้องลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๘ ขอให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางส่งความเห็นของโจทก์ทั้งสองเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ สรุปได้ว่า สิทธิในเครื่องหมายการค้าของโจทก์ในคดีนี้ได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๘ ประกอบมาตรา ๔ การเพิกถอนสิทธิเครื่องหมายการค้าของโจทก์จึงเป็นการจำกัดสิทธิตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ ซึ่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๔๓ ไม่ปรากฏถ้อยคำการจำกัดสิทธิโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด อีกทั้งการให้อำนาจและใช้อำนาจของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าตามมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๒ (๒) เป็นการใช้อำนาจทางฝ่ายบริหารพิพากษาแทนที่จะระบุว่าสมควรมีการเพิกถอนให้คณะกรรมการร้องต่อศาลเป็นผู้วินิจฉัย เช่นดังมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายระบุให้อำนาจการวินิจฉัยเพิกถอนแก่คณะกรรมการเครื่องหมายการค้า จึงขัดหลักการแบ่งแยกอำนาจ มาตรา ๓ ดังนั้น โจทก์ทั้งสองเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ มาตรา ๙๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ ต้องใช้บังคับแก่คดีนี้ และต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๘ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงขอให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของโจทก์ทั้งสองดังกล่าวข้างต้นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๖ (๒)

เป็นบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนี้ เมื่อโจทก์โต้แย้งว่าบทบัญญัติดังกล่าวต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ โดยยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติที่โจทก์อ้างมาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ จึงให้รอการพิจารณาไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัย

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องทั้งสองแล้ว มีคำสั่งให้รับไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสามและวรรคสี่ บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และให้บทบัญญัติ มาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แต่เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้งนั้นมีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ ของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงวินิจฉัยคำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๖ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมการถือครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า และคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการถือสิทธิดังกล่าวให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเพื่อความสงบสุขของสังคมซึ่งเป็นประโยชน์สาธารณะ การได้สิทธิและการเสียสิทธิในเครื่องหมายการค้าของบุคคลจึงต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หากเครื่องหมายการค้าที่เจ้าหน้าที่รับจดทะเบียนไว้ปรากฏในภายหลังว่า ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ย่อมกระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลอื่นเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าดังกล่าว กฎหมายจึงบัญญัติให้มีกระบวนการทบทวนตรวจสอบและเพิกถอนคำสั่งที่ได้รับจดทะเบียนดังกล่าวไว้ ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าเครื่องหมายการค้าที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนไว้ และในขณะจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะอันพึงรับจดทะเบียนได้ เพราะมิได้เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๗ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ถือเป็นเหตุอันสมควรที่พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๖๑ (๑) และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้เป็นเหตุที่ผู้มีส่วนได้เสียหรือนายทะเบียนอาจร้องขอต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าตามมาตรา ๙๕ ซึ่งประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความสามารถด้านกฎหมายหรือการพาณิชย์ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาหรือเครื่องหมายการค้า เป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งคำร้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามที่มาตรา ๙๖ (๒) บัญญัติไว้ คณะกรรมการดังกล่าวถือเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองคำสั่งของเจ้าหน้าที่ที่ออกคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

สำหรับกระบวนการพิจารณาคำร้องของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้านั้น พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๙๙ ได้กำหนดจำนวนองค์ประชุม การออกเสียงลงคะแนนในเรื่องพิจารณาของคณะกรรมการไว้อย่างชัดเจน และยังได้กำหนดห้ามมิให้กรรมการผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่พิจารณาเข้าร่วมประชุมในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ในการพิจารณาคำร้องขอเพิกถอน คณะกรรมการมีอำนาจสอบถาม เรียกเอกสารหรือหลักฐานจากผู้ร้องขอให้เพิกถอน เจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาได้ และการพิจารณาต้องมีหนังสือแจ้งเจ้าของเครื่องหมายการค้า หรือตัวแทนผู้รับมอบอำนาจและผู้ได้รับอนุญาตทราบเพื่อชี้แจงภายในเวลา

ที่กำหนด โดยคำสั่งต้องทำเป็นหนังสือ และให้เหตุผลแห่งคำสั่ง ทั้งนี้ในการพิจารณาของคณะกรรมการได้เปิดโอกาสให้คู่กรณีแสดงความเห็นหรือชี้แจงก่อนพิจารณามีคำสั่ง ซึ่งเป็นไปตามหลักการฟังความทุกฝ่าย และประกันความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเหมาะสม หากคู่กรณีไม่พอใจคำสั่งของคณะกรรมการก็สามารถอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการที่มีความเป็นกลางและมีความเป็นอิสระ ให้ตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการดังกล่าวได้อีกภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งของคณะกรรมการ เพื่อให้สิทธิเครื่องหมายการค้าของบุคคลได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นธรรม และแม้ว่าพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๖ (๒) จะจำกัดสิทธิของบุคคลเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป และเท่าที่จำเป็นเพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเสมอภาคโดยไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ แต่ประการใด ดังนั้น พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๖ (๒) จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑

ส่วนประเด็นที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มิได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจตรากฎหมายขึ้นจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ตราขึ้นใช้บังคับภายหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจตรากฎหมายขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้แล้ว จึงถือว่าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง แล้ว อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบเฉพาะกรณีเนื้อความของกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้วเท่านั้น การที่ผู้ร้องโต้แย้งในประเด็นดังกล่าว กรณีเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการตรากฎหมายว่าไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ ซึ่งเป็นคนละกรณีกัน และกรณีเช่นว่านั้นผู้ร้องก็ไม่มีสิทธิหยิบยกเป็นประเด็นเพื่อโต้แย้งต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๑ (๑) มาตรา ๖๕ และมาตรา ๙๖ (๒) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑

๖. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๒ เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๑

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ซึ่งรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ สรุปความได้ว่า ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน และที่นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ต่อมาที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอดังกล่าว แล้วส่งให้วุฒิสภาพิจารณา ที่ประชุมวุฒิสภา ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว โดยได้ลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมแล้วส่งคืนสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ซึ่งวุฒิสภาได้ลงมติแก้ไขเพิ่มเติม จึงถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑

๒. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นเบื้องต้นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องของประธานสภาผู้แทนราษฎรไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๐ วรรคสอง กำหนดให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบในคดี ที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ตามมาตรา ๑๔๑ ของรัฐธรรมนูญ แต่คำร้องนี้ยื่นโดยประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๙ บัญญัติให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า คำร้องนี้ได้ยื่นโดยประธานรัฐสภา จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๕) ประกอบข้อ ๒๕

ประเด็นพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือไม่

โดยที่รัฐธรรมนูญ หมวด ๖ ส่วนที่ ๖ การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติถึงผู้มีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รวมถึงให้นำบทบัญญัติในหมวด ๖ ส่วนที่ ๗ การตราพระราชบัญญัติมาใช้บังคับกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... เสนอโดยผู้มีอำนาจเสนอ หรือไม่ ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติด้วย หรือไม่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินที่จะต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี หรือไม่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ หรือไม่ และได้มีการระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ หรือไม่ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้มีการกระทำเป็นสามวาระและมีคะแนนเสียงการลงมติเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง คำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ตรวจพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แล้ว

ประเด็นที่ ๒ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ดังนี้

บททั่วไป มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๕ กล่าวถึง ชื่อพระราชบัญญัติ วันที่มีผลใช้บังคับบทบัญญัติให้ยกเลิกกฎหมาย บทนิยามศัพท์ และผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน มาตรา ๖ ถึงมาตรา ๒๒ กล่าวถึง องค์ประกอบ การสรรหา การเลือก การให้ความเห็นชอบ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ การปฏิบัติหน้าที่ และการกำหนดเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน

หมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง แบ่งเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ การร้องเรียน มาตรา ๒๓ ถึงมาตรา ๒๗ กล่าวถึง บุคคลผู้มีสิทธิร้องเรียน วิธีการร้องเรียน การส่งเรื่องของคณะกรรมาธิการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการ

ส่วนที่ ๒ การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาตรา ๒๘ ถึงมาตรา ๓๔ กล่าวถึง เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะรับไว้พิจารณา การเปิดโอกาสผู้ร้องเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องชี้แจงแสดงพยานหลักฐาน การจัดทำรายงานความเห็น ดุลพินิจในการแจ้งเรื่องให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนดำเนินการกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต

หมวด ๓ การตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม มาตรา ๓๕ กล่าวถึง การให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔ จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา ๓๖ ถึงมาตรา ๓๙ กล่าวถึง การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะ

หมวด ๕ การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ถึงมาตรา ๔๒ กล่าวถึง วิธีการในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

หมวด ๖ การรายงานประจำปี มาตรา ๔๓ ถึงมาตรา ๔๔ กล่าวถึง การจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา รวมทั้งการเปิดเผยรายงานประจำปี

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ มาตรา ๔๕ ถึงมาตรา ๔๗ กล่าวถึง การลงโทษและอัตราโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

บทเฉพาะกาล มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๑ กล่าวถึง การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่ยังไม่แล้วเสร็จ การใช้บังคับบรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดิม วาระการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไปพลางก่อน

ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาข้อความในบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ในส่วนเนื้อหาข้อความทั้ง ๕๑ มาตรา รวมทั้งในส่วนนำตอนต้น (คำปรารภ) ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว เห็นว่า มีความสอดคล้องและไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่อย่างใด

๓. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๗. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของจำเลย (บริษัท ซันวาอินเตอร์ฟู้ด จำกัด ที่ ๑ และนายบุณย์เอก โชควัฒนา ที่ ๒) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๑๙ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของจำเลย (บริษัท ซันวาอินเตอร์ฟู้ด จำกัด ที่ ๑ และนายบุณย์เอก โชควัฒนา ที่ ๒) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ง. ๓๑๑/๒๕๔๓ ศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๑๙ หรือไม่ และพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นสถาบันการเงินจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นโจทก์ฟ้อง บริษัท ซันวาอินเตอร์ฟู้ด จำกัด ที่ ๑ นายบุณย์เอก โชควัฒนา ที่ ๒ และนายจักรกิจ ศรีมณีกุลโรจน์ ที่ ๓ เป็นจำเลยต่อศาลแพ่ง เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ในคดีหมายเลขดำที่ ง. ๓๑๑/๒๕๔๓ ฐานผิดสัญญากู้ยืม ค้ำประกัน จำนอง จำนำ ซึ่งจำเลยทั้งสามยื่นคำให้การต่อสู้คดี ระหว่างการพิจารณาศาลได้มีคำสั่งจำหน่ายคดี ในส่วนของจำเลยที่ ๓ โดยศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ และในระหว่างพิจารณา ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๗ ขอเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโจทก์ โดยจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ยื่นคำแถลงลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ คัดค้านการสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโจทก์ และขอให้ศาลยกคำร้องในการเข้าสวมสิทธิของธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) และพิจารณาพิพากษาตามกฎหมายต่อไป

จำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เพื่อขอให้ศาลแพ่งส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย สรุปได้ว่า การที่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า “เมื่อได้ดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการของบรรษัทเสร็จสิ้น ให้พระราชบัญญัติบรรษัท

เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นอันยกเลิก...” นั้น เป็นกรณีที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ และการตราพระราชกำหนดยังเป็นการให้มีผลใช้บังคับกับกรณีของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเท่านั้น มิได้เป็นการตราขึ้นมาเพื่อใช้บังคับเป็นกรณีทั่วไป จึงเป็นการบัญญัติขึ้นโดยมิได้คำนึงถึงหลักการตราพระราชกำหนด และเป็นการหลีกเลี่ยงรัฐธรรมนูญในเรื่องการตรวจสอบการตราพระราชกำหนดซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจแก่สภานิติบัญญัติไว้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๑๙

นอกจากนี้ มาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่บัญญัติว่า “สถาบันการเงิน” หมายความว่า สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งก่อนที่จะมีการตราพระราชกำหนดฉบับนี้ บรรษัท ฯ มิได้มีสภาพเป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แต่เมื่อมีการตราพระราชกำหนดฉบับนี้ ก็มีการกำหนดให้บรรษัทฯ เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ไว้ในมาตรา ๒๖ ดังกล่าว เมื่อพิจารณาขั้นตอนและวิธีการควบกิจการล้วนแล้วแต่นำขั้นตอนและวิธีการตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และฉบับที่แก้ไขทุก ๆ ฉบับ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดการควบรวมกิจการของธนาคารพาณิชย์เข้าด้วยกันหรือควบรวมกิจการเข้ากับสถาบันการเงินหรือโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงินอื่นมาใช้ ซึ่งบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยก็ยังมิได้มีสถานะเป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และฉบับแก้ไข แต่ประการใด แม้มาตรา ๒๘ จะบัญญัติให้นำพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑ มาใช้โดยอนุโลม แต่กลับตราไว้ในมาตรา ๓๔ ว่า เมื่อได้ดำเนินการควบรวมกิจการของบรรษัทเสร็จสิ้น ให้พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นอันยกเลิก ดังนั้นการตรามาตรา ๒๖ จึงขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ เพราะการตราพระราชกำหนดดังกล่าวเป็นการตราพระราชกำหนดเพื่อนำมาใช้บังคับแก่กรณีของบรรษัทฯ ในการควบรวมกิจการเป็นการเจาะจง ทั้ง ๆ ที่ในการควบรวมกิจการหรือโอนกิจการของบรรษัทฯ กับธนาคารทหารไทยฯ ยังมีสถาบันการเงินอีกหนึ่งสถาบันการเงิน หรือธนาคารพาณิชย์อื่นอีกในการควบรวมกิจการกับธนาคารทหารไทยฯ คือ ธนาคารดีบีเอส ไทยทนุ จำกัด (มหาชน) ซึ่งภายหลังควบรวมกิจการกับธนาคารทหารไทยฯ แล้วก็มิได้สิ้นสภาพนิติบุคคลดังเช่นบรรษัทฯ แต่ประการใด

จำเลยทั้งสองจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยว่า (๑) มาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗

มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๑๙ หรือไม่ และ (๒) มาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งคำโต้แย้งตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้รับไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาได้มีการตารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสามและวรรคสี่ บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และให้บทบัญญัติ มาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แต่เนื่องจากบทบัญญัติ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๑๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๑๘๔ และมาตรา ๑๘๕ จึงวินิจฉัยคำร้องนี้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๑๘๔ และมาตรา ๑๘๕

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่า พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ศาลแพ่งจะใช้บังคับแก่คดีที่สามารถส่งมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ได้หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ จะบัญญัติให้พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นอันยกเลิกเมื่อมีการควบกิจการหรือโอนกิจการของบรรษัทฯ เสร็จสิ้น แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าการควบกิจการหรือการโอนกิจการดังกล่าวนั้นต้องดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยปราศจากการโต้แย้งหรือคัดค้าน หากมีการโต้แย้งหรือคัดค้านและเป็นคดีขึ้นสู่ศาล ก็ต้องให้คดีเป็นที่สุดว่ากระบวนการควบกิจการหรือ การโอนกิจการดังกล่าวนั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจึงเป็นอันยกเลิกได้ และการที่ศาลจะพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่โต้แย้งคัดค้านกันดังกล่าว ศาลย่อมต้องนำบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับกับคดีนี้ ดังนั้น แม้จะปรากฏว่า ได้มีประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง แสดงการดำเนินการโอนกิจการของบรรษัทฯ เสร็จสิ้น อันอาจจะถือได้ว่าการดำเนินการโอนกิจการของบรรษัทฯ ตามโครงการรวมและโอนกิจการระหว่างธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) กับบรรษัทฯ เสร็จสิ้นแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ก็ตาม แต่เมื่อปรากฏว่ามีการโต้แย้งคัดค้านในประเด็นการควบกิจการหรือการโอนกิจการดังกล่าวว่าชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ กระบวนการย่อมยังไม่ยุติจนกว่าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้น ศาลแพ่งจึงสามารถนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวได้ และถือเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแพ่งใช้จะบังคับแก่คดี ที่สามารถส่งมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้

สำหรับประเด็นที่จำเลยโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ และมาตรา ๑๘๕ หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่จำเลยโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการตราพระราชกำหนด ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ มิได้ให้สิทธิแก่ผู้ร้อง (จำเลย) โต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการตราพระราชกำหนดแต่อย่างใด และกรณีของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ก็ปรากฏว่า รัฐสภาได้อนุมัติพระราชกำหนดและมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติแล้ว โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาใช้สิทธิเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการตราพระราชกำหนดดังกล่าวอีก ข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔ และมาตรา ๑๘๕ หรือไม่ จึงไม่จำต้องวินิจฉัย

ดังนั้น ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีว่า

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติให้นำความในหมวด ๑๒ การควบบริษัทแห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับแก่การดำเนินการเพื่อควบกิจการของบรรษัทโดยอนุโลม ดังนั้น เมื่อมีการดำเนินโอนกิจการของบรรษัทฯ ตามโครงการรวมและโอนกิจการระหว่างธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) กับบรรษัทฯ เสร็จสิ้นแล้วตามมาตรา ๓๔ ย่อมมีผลทำให้สภาพนิติบุคคลของบรรษัทฯ ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวสิ้นสุดลงโดยผลแห่งกฎหมาย อีกทั้งเมื่อมีการรับโอนทรัพย์สิน หนี้ สิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบไปแล้ว ย่อมไม่มีประโยชน์ที่จะใช้บังคับพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมอีกต่อไป และไม่มีกรณีที่จะนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้กับการควบกิจการหรือโอนกิจการของบรรษัทฯ ซ้ำได้อีก จึงถือเป็นเหตุอันสมควรที่ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามเงื่อนไขระยะเวลาการสิ้นผลของกฎหมายดังกล่าว

พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ถือเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปเกี่ยวกับการควบกิจการหรือการรับโอนกิจการของบรรษัทฯ และเป็นการบัญญัติเท่าที่จำเป็นเพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเสมอภาค มิได้เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หรือลูกหนี้ ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพตามที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง อันจะทำให้บุคคลไม่ได้รับความเสมอภาคหรือไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๒๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติให้ “ธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ และ “สถาบันการเงิน” หมายความว่า สถาบันการเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ บทบัญญัติดังกล่าวจะมีขอบเขตใช้บังคับอย่างไร หรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพหรือไม่เพียงใด จะเกินจำเป็นหรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับเนื้อหาของบทบัญญัติในแต่ละมาตราที่บทบัญญัตินิยามศัพท์นี้จะนำไปใช้เป็นสำคัญ และเห็นได้ว่า มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัตินิยามศัพท์ที่ให้ความหมายคำว่าธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินที่อาจควบกิจการกับบรรษัทฯ หรือรับโอนกิจการของบรรษัทฯ ได้ตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันนั้นเอง หาได้หมายความว่าบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันการเงินดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่อย่างใดไม่ เพราะบรรษัทฯ มีนิยามศัพท์ไว้โดยเฉพาะแล้วในพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓

ส่วนมาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการควบกิจการของธนาคารพาณิชย์เข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน หรือการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ตามความในมาตรา ๓๘ ตรี มาตรา ๓๘ จัตวา มาตรา ๓๘ เบญจ มาตรา ๓๘ ฉ และมาตรา ๓๘ สัตต แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาใช้บังคับแก่การดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการของบรรษัทแล้วแต่กรณีโดยอนุโลม นอกจากนี้ มาตรา ๓๑ ประกอบพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๔๖

วรรคสอง และมาตรา ๑๕๓ ยังบัญญัติให้เกิดผลว่า เมื่อมีการควบกิจการหรือโอนกิจการกันแล้ว ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ควบกิจการหรือรับโอนกิจการ จะได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบรรษัททั้งหมดตามที่บรรษัทฯ มีอยู่ และกรณีที่มีการควบกิจการหรือโอนกิจการกันแล้ว มีผู้ถือหุ้นคัดค้าน บรรษัทฯ ต้องจัดให้มีผู้ซื้อหุ้นของผู้ถือหุ้นดังกล่าว

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในการควบกิจการหรือโอนกิจการ กฎหมายมิได้บัญญัติบังคับให้บรรษัทฯ ต้องควบกิจการหรือโอนกิจการให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินโดยทันที และมิได้บัญญัติว่าต้องควบกิจการหรือโอนกิจการให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงตามที่จำเลยกล่าวอ้างแต่อย่างใด แต่จะมีการควบกิจการหรือโอนกิจการกันหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระโดยคะแนนเสียงของที่ประชุมผู้ถือหุ้นทั้งฝ่ายบรรษัทฯ และธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินว่าจะควบกิจการหรือโอนกิจการกันหรือไม่ ตามเงื่อนไขที่ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ และในการควบกิจการหรือโอนกิจการกันดังกล่าว กฎหมายก็ได้บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ของบรรษัทฯ และธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ควบกิจการหรือรับโอนกิจการและบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจนและมีความต่อเนื่อง กล่าวคือ สิทธิและหน้าที่เดิมของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไรก็เป็นอยู่เช่นนั้น และหากฝ่ายใดเห็นว่าสิทธิของตนถูกกระทบกระเทือนหรือเห็นว่าอีกฝ่ายไม่ปฏิบัติตามหน้าที่แล้วย่อมนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดเพื่อให้สิทธิของบุคคลได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นธรรมได้

แม้พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ จะจำกัดสิทธิของบุคคลเกี่ยวกับการควบกิจการหรือการรับโอนกิจการของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยอยู่บ้าง แต่ก็มีผลบังคับเป็นการทั่วไป และเท่าที่จำเป็นเพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเสมอภาคโดยไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง อันจะทำให้บุคคลไม่ได้รับความเสมอภาคหรือไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันในการควบกิจการหรือการรับโอนกิจการของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย อีกทั้งไม่ได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างกันของบุคคล ดังนั้น พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และ

มาตรา ๓๐ และพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

๘. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ร้อง (นายวินิตย์ พิเศษสุนทร) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา๑๕ วรรคสอง มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๔) และวรรคสอง และมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคหนึ่ง (๒) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๐ (๓) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๖๙ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของนายวินิตย์ พิเศษสุนทร ผู้ฟ้องคดี (ผู้ร้อง) ในคดีหมายเลขดำที่ ๓๔/๒๕๔๘ ที่ได้ยื่นฟ้องผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นายอำเภอสว่างแดนดิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และนายกเทศมนตรีตำบลสว่างแดนดิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบได้ ดังนี้

๑.๑ นายวินิตย์ พิเศษสุนทร ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามต่อศาลปกครองขอนแก่นว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลสว่างแดนดิน เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๖ ต่อมาเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๖ ได้มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ว่า ผู้ฟ้องคดีใช้หลักฐานการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่า ผู้ฟ้องคดีมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเลขที่ ๑๔/๑๔๗ ตรอกการเคหะ หลังที่ ๑๔ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ได้เช่าบ้านเลขที่ ๓๙๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร และได้ทำสัญญาซื้อขายบ้าน กับนางกรรณิการ์ ศักดิ์ผดุงกมล โดยมิได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จึงตกเป็นโมฆะ กรรมสิทธิ์ในบ้านจึงยังไม่โอนไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดี จึงถือว่าหลักฐานการเสียภาษีเป็นการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินแทนนางกรรณิการ์ ศักดิ์ผดุงกมล เจ้าของกรรมสิทธิ์ และเมื่อขณะสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตเทศบาลตำบลสว่างแดนดิน ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีคุณสมบัติที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัย

อำนาจตามความมาตรา ๑๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกอบมาตรา ๒๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๓๘ และมาตรา ๑๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีไม่มีคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ตามมาตรา ๒๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นเหตุให้สมาชิกภาพสมาชิกสภาเทศบาลตำบลสว่างแดนดินของผู้ร้องสิ้นสุดลงเนื่องจากขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลสว่างแดนดิน ตามมาตรา ๑๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ ปรากฏตามคำสั่งจังหวัดสกลนคร ที่ ๒๘/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ สั่งให้เทศบาลตำบลสว่างแดนดินดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลสว่างแดนดินแทนตำแหน่งที่ว่างลง ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามปฏิบัติโดยไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบ คำสั่งทางปกครองและประกาศสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ให้โอกาสผู้ฟ้องคดีได้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน ทำให้เสียสิทธิโดยชอบธรรมในการปกป้องสิทธิแห่งตน อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกกล่าวหา เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองขอนแก่น เพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งที่ ๒๘/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ และขอให้เพิกถอนประกาศให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลสว่างแดนดิน

๑.๒ ศาลปกครองขอนแก่นพิเคราะห์แล้วเห็นว่า มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ คำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ให้สมาชิกภาพสมาชิกสภาเทศบาลของผู้ฟ้องคดีสิ้นสุดลงเนื่องจากขาดคุณสมบัติ เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ ขั้นตอนและวิธีการอันเป็นสาระสำคัญในการพิจารณาเพื่อมีคำวินิจฉัยหรือออกคำสั่งทางปกครองได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ประเด็นที่ ๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเพื่อมีคำวินิจฉัยหรือออกคำสั่งทางปกครองชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ศาลปกครองขอนแก่นเห็นว่า คำสั่งดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีอำนาจตามกฎหมายในการวินิจฉัยและออกคำสั่ง การสอบสวนและการวินิจฉัยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐ ดังนั้น คำสั่งจังหวัดสกลนคร ที่ ๒๘/๒๕๔๘ ลงวันที่

๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองขอนแก่นพิพากษายกฟ้อง

๑.๓ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดว่า ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลปกครองขอนแก่น โดยเห็นว่า การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำวินิจฉัยคำสั่งทางปกครองต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์การพิจารณาทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรม และมาตรฐานในการปฏิบัติราชการทางปกครองโดยเท่าเทียมกัน จะพิจารณาตามหลักเกณฑ์การพิจารณาทางปกครองตามพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรม และมาตรฐานในการปฏิบัติราชการทางปกครองขั้นต่ำไว้เป็นการไม่ถูกต้องและไม่ชอบเพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่มีอำนาจวินิจฉัยหรือออกคำสั่งให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลของผู้ร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๙ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ไม่มีการสอบสวนแต่รับฟังเอกสารการสอบสวนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มาสมอ้าง จึงเป็นการวินิจฉัยหรือออกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ให้โอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐาน เป็นการละเลยไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการอันเป็นสาระสำคัญตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ขัดต่อมาตรา ๔ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และในการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินผู้ฟ้องคดีมีเจตนาและความสุจริตใจในฐานะประชาชนผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีตามมาตรา ๖๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และการเสียภาษีดังกล่าวไม่จำเป็นที่เจ้าของทรัพย์สินเท่านั้นที่จะเสียภาษีได้ ผู้รับประเมิน ผู้เช่าหรือผู้ครอบครองทรัพย์หรือผู้แทนก็สามารถยื่นเสียภาษีได้เช่นกันตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ การใช้ดุลพินิจและคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๑.๔ ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำร้องต่อศาลปกครองสูงสุด ขอให้ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการพิจารณาหรือมีคำสั่งในคดีนี้ศาลปกครองสูงสุดจะต้องใช้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๕ วรรคสอง มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๔) และวรรคสอง และมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคหนึ่ง (๒) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๐ (๓) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๓๖ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐ มาใช้บังคับแก่คดี แต่ผู้ร้องโต้แย้งว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๖๙ จึงเป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดี

ตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ยกเลิกไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และวรรคสาม บัญญัติให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่เนื่องจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๖๙ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น มีหลักการอย่างเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๗๓

ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยคำร้องนี้ได้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๗๓

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบและประเด็นตามคำร้องแล้ว เห็นว่า การที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น ผู้ร้องต้องแสดงข้อโต้แย้งโดยแจ้งชัดว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด หรือไม่ หากมิได้ระบุประเด็นที่เป็นความประสงค์พร้อมเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ย่อมไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ (๔) เมื่อพิจารณาคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญส่วนที่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ ที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มีเจตนารมณ์จะให้หลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลางที่จะใช้บังคับกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายต่าง ๆ ทุกฉบับโดยนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และไม่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีกฎหมายที่บัญญัติรองรับการใช้อำนาจทางปกครองของตนไว้อย่างไรก็ตาม แต่หากการใช้อำนาจตามกฎหมายนั้นมีมาตรฐาน ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในการใช้อำนาจนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครองที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มิได้บัญญัติขั้นตอนการพิจารณาสอบสวน การรวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาในการทำคำสั่งทางปกครองที่กระทบสิทธิของคู่กรณีไว้โดยตรง จึงต้องนำหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาบังคับใช้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิของบุคคลผู้เข้ามาเป็นคู่กรณีในกระบวนการพิจารณามีคำสั่งทางปกครอง ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ได้วางหลักการทำคำสั่งทางปกครอง อันเป็นไปตามหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงหลักฐานของตนได้ บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการบังคับใช้แก่การพิจารณาเพื่อมีคำสั่งทางปกครอง และเป็นการใช้บังคับอย่างเสมอภาคและคุ้มครองสิทธิของคู่กรณีอย่างเท่าเทียมกัน และมิได้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๓

หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย เป็นบทบัญญัติที่รัฐธรรมนูญกำหนดหน้าที่ที่ชนชาวไทยต้องปฏิบัติโดยเฉพาะหน้าที่ในการเสียภาษีอากร เป็นหน้าที่ขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้ประชาชนต้องปฏิบัติและต้องกระทำด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมของประเทศ ประกอบกับ กฎหมายภาษีอากรเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายบังคับแก่บุคคลใดโดยเจาะจง

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าของทรัพย์สินในการเสียค่าภาษี ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนได้ การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวจึงต้องตีความโดยเคร่งครัดโดยบทบัญญัติมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน คือ ผู้มีรายได้โดยตรงอันเนื่องมาจากการให้เช่าโรงเรือนและที่ดิน นั่นคือเจ้าของทรัพย์สิน บุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินไม่มีหน้าที่ต้องเสีย ค่าภาษีแต่อย่างใด แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มิได้มีมาตราใดบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า ห้ามมิให้เจ้าของทรัพย์สินตกลงหรือผลักภาระภาษีให้ผู้อื่นเป็นผู้เสียภาษีแทน ดังนั้น เจ้าของทรัพย์สินอาจผลักภาระภาษี (ค่ารายปี) ไปให้ผู้เช่าโรงเรือนและที่ดินเป็นผู้เสียภาษีแทนได้ หากได้มีการตกลงให้ความยินยอมกันไว้ อีกทั้งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นกฎหมายที่บังคับกับทรัพย์สินหรือสถานะของบุคคลและมีลักษณะเป็นเอกเทศ รัฐจึงมีอำนาจบัญญัติเนื้อหาให้มีสาระแตกต่างจากการบัญญัติใช้กฎหมายสาขาอื่นได้ภายใต้กรอบหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีภาษีแต่ละประเภท และการบังคับใช้ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายภาษีแต่ละฉบับเป็นสำคัญ จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง โดยชัดแจ้งว่า เจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นผู้รับภาระภาษีโดยตรง แต่เจ้าของทรัพย์สินอาจผลักภาระภาษีไปให้ผู้เช่าโรงเรือนได้หากผู้เช่ายินยอม เป็นไปตามหลักการเสียภาษีโดยชอบแล้ว พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๓

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ และพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๓

๙. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๑/๒๕๕๒ เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ กรณีพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๙๙ คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า คณะรัฐมนตรีโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในการตราพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยพระราชกำหนดดังกล่าวได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป คณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่า การตราพระราชกำหนดดังกล่าวมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เนื่องด้วยมิได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ และมิได้ตราขึ้นเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ จึงเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๒. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นเบื้องต้นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๙๙ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร เข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง หรือไม่ และประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยกรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ ศาลรัฐธรรมนูญ จึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมี ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ข้อเท็จจริงเป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไปว่า สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่เกิดปัญหาขึ้นส่งผลให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว นอกจากผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยภายนอกแล้ว ปัญหาการเมืองภายในประเทศก็มีความสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของไทยเกิดภาวะชะลอตัวลง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและผู้ลงทุน ตลอดจนก่อให้เกิดความล่าช้าในการผลักดันโครงการต่าง ๆ ของทางภาครัฐ จากเหตุความเป็นไปในภาวะของเศรษฐกิจของประเทศไทยดังกล่าว สรุปที่มาของปัญหาโดยมีที่มาจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวและชะงักงัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเศรษฐกิจ ตลาดเงิน ตลาดทุนและการล้มละลายของสถาบันการเงินในหลายประเทศ ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อเศรษฐกิจโลก ปัจจัยภายในได้แก่ สถานการณ์การเมืองที่ขาดเสถียรภาพซึ่งส่งผลให้ความเชื่อมั่นของนักลงทุนลดลงและเกิดความลังเลในการตัดสินใจที่จะมาลงทุน ทำให้ระบบเศรษฐกิจขาดสภาพคล่องทางการเงิน โดยเฉพาะด้านการส่งออกและรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เคยทำรายได้เข้าประเทศสูงสุดกลับมีรายได้ลดลงอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศขาดความมั่นใจ ในสวัสดิภาพและความปลอดภัย ในการเดินทางมาประเทศไทย สิ่งบ่งชี้ว่าเศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจการเงินโลกและวิกฤติการเมืองภายในประเทศได้แก่ มูลค่าการส่งออกของสินค้าไทยหดตัวอย่างรวดเร็ว รายได้จากการท่องเที่ยวลดลง ภาคธุรกิจมีการปิดหรือเลิกกิจการเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หนี้เสียในระบบสถาบันการเงินมีแนวโน้มสูงขึ้น กำลังซื้อสินค้าและบริการของประชาชนโดยรวมลดลง ผลกระทบทั้งหมด ทำให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) หดตัวลดลงเป็นอันมาก

ปัจจัยข้างต้นส่งผลกระทบต่อฐานะการคลังของประเทศ กล่าวคือ รายได้ที่จัดเก็บได้จริงน้อยกว่าประมาณการที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องถึงความสามารถในการใช้จ่ายและจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ แม้ว่ารัฐบาลจะได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ ทั้งมาตรการช่วยเหลือภาคอสังหาริมทรัพย์ มาตรการทางภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ มาตรการเพื่อช่วยเหลือสภาพคล่องทางการเงินให้แก่ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง มาตรการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและเศรษฐกิจฐานราก มาตรการเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน มาตรการจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือมาตรการเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณของภาครัฐก็ตาม ก็ยังไม่อาจทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องได้แน่ เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของพระราชกำหนดประกอบเหตุผลในการตราพระราชกำหนดดังกล่าวแล้ว ย่อมเห็นได้ว่า การที่คณะรัฐมนตรีตราพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟู และเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ ขึ้นมาก็เพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศมิให้ตกต่ำไปมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งเพื่อให้ภาครัฐในฐานะที่เป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่จะช่วยสร้างกำลังซื้ออย่างเร่งด่วนในระบบในช่วงที่กำลังซื้อจากต่างประเทศและในประเทศหดตัวลงจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของโลก ที่จำเป็นต้องรีบดำเนินมาตรการแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันปัญหาก่อนที่ปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจจะลุกลามไปใน

ทุกภาคส่วน อันเป็นการทำหน้าที่พื้นฐานทางเศรษฐกิจของรัฐในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง แล้ว

ประเด็นที่สอง พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตราขึ้นเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคสอง หรือไม่

เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่ามูลค่าการส่งออกของสินค้าไทยที่หดตัวอย่างรวดเร็ว รายได้จากการท่องเที่ยวลดลง การที่ภาคธุรกิจมีการปิดหรือเลิกกิจการเพิ่มมากขึ้น ปัญหาอัตราการว่างงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หนี้เสียในระบบสถาบันการเงินมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งทุกเหตุปัจจัยส่งผลกระทบให้เกิดภัยวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ จนรัฐบาลต้องเร่งดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขวิกฤตินั้นไม่ว่า มาตรการช่วยเหลือภาคอสังหาริมทรัพย์ มาตรการภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ มาตรการเพื่อช่วยเหลือสภาพคล่องทางการเงินให้แก่ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง มาตรการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและเศรษฐกิจฐานราก มาตรการเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน มาตรการจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ และมาตรการอื่น ๆ เพื่อแก้ไขภัยจากวิกฤติเศรษฐกิจดังกล่าว แต่สภาวะเศรษฐกิจโลก และสภาวะเศรษฐกิจของประเทศยังคงชะลอตัวอย่างต่อเนื่องแล้ว จึงถือได้ว่าเป็นกรณีที่มีความฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้เกิดขึ้นแล้ว

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงเหตุที่เป็นกรณีความฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ดังกล่าวข้างต้น ประกอบสาระสำคัญและกรอบการดำเนินการตามพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว ยังไม่มีมูลกรณีให้เห็นว่า คณะรัฐมนตรีได้ตราพระราชกำหนดขึ้นมาโดยไม่สุจริตหรือใช้ดุลพินิจบิดเบือนหลักการของรัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่า การตราพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคสอง แล้ว

๓. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง และเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๔ วรรคสอง

๑๐. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลจังหวัดสระบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายธนรัตน์ แก้ววารี) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ กรณีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลจังหวัดสระบุรีส่งคำโต้แย้ง (คำร้อง) ของจำเลย (นายธนรัตน์ แก้ววารี) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๔๐๖๒/๒๕๔๘ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า

๑.๑ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ เวลา ๐๑.๓๐ นาฬิกา ผู้ร้อง (นายธนรัตน์ แก้ววารี) ถูกเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมโดยแจ้งข้อกล่าวหาว่า กระทำความผิดตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ โดยบันทึกการจับกุมระบุว่า ผู้ร้องเปิดกิจการร้านข้าวต้ม ไอ-เฮีย ขายอาหารและเครื่องดื่มในเวลาห้ามขายโดยไม่ได้รับอนุญาต พร้อมนำส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสระบุรี

ต่อมาวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๘ พนักงานอัยการจังหวัดสระบุรีเป็นโจทก์ได้ยื่นฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดสระบุรี ฐานความผิดขายอาหารและเครื่องดื่มในเวลาห้ามขายโดยไม่ได้รับอนุญาต ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑ และข้อ ๒

๑.๒ ผู้ร้องยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๙ โต้แย้งว่า ผู้ร้องได้จดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ประกอบพาณิชยกิจ “ร้านข้าวต้ม ไอ-เฮีย” จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม แต่ไม่ได้จำหน่ายสุรา ก่อนที่จะมีการจับกุม เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องไปขออนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ และประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ แต่ผู้ร้องได้แสดงเอกสารใบทะเบียนพาณิชย์ของ ผู้ร้องว่า เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องได้รับใบทะเบียนพาณิชย์จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้ง ข้อกล่าวหาว่าผู้ร้องขายอาหารและเครื่องดื่มในเวลาห้ามขายโดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นการกระทำความผิดตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๓ นั้น ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวใช้มานานกว่า ๓๐ ปี โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกัน

มิให้มิจฉาชีพใช้เป็นแหล่งนัดพบและมั่วสุมเพื่อประกอบอาชญากรรมโดยมุ่งจำกัดเวลาเฉพาะบางสถานที่ เช่น สถานโบว์ลิ่ง สถานเล่นสเก็ต โรงแรม ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง หรือสถานที่อื่นในลักษณะเดียวกัน แต่ร้านอาหารของผู้ร้องได้ขอใบอนุญาตประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ มิใช่สถานที่อันมีลักษณะเช่นนั้น ทั้งไม่ได้เป็นแหล่งมั่วสุมของอาชญากร และไม่ได้กระทำการที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือทำให้ประเทศชาติเสียหาย ประกอบกับปัจจุบันมีร้านขายอาหารและเครื่องดื่มที่เปิดบริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง เป็นจำนวนมาก เช่น ร้านสะดวกซื้อตามสถานีบริการน้ำมัน เป็นต้น เพราะประชาชนมีการเดินทางทั้งเวลากลางวันและเวลากลางคืนซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวจึงไม่อาจนำมาใช้บังคับในยุคสมัยปัจจุบันได้ นอกจากนั้น การห้ามมิให้ผู้ใดรับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มในสถานที่ขายอาหารหรือเครื่องดื่ม ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว ก็เห็นได้ชัดว่า เป็นการขัดต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ประชาชนมีเสรีภาพในการเดินทาง มีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ มีความเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน กรณีจึงเห็นว่าประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๕๐

ศาลจังหวัดสระบุรีพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของจำเลย (ผู้ร้อง) เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงให้งดการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่

๒. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๙

คำร้องนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้สิ้นสุดลงตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕

วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้ บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ ก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ วรรคสาม บัญญัติให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ และวรรคสี่ บัญญัติว่า บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการใดที่ค้างดำเนินการให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่ เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๕๐ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่างเดียวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๓ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยคำร้องนี้ได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๓

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีว่า ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๓ หรือไม่

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้รับรองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพไว้ในมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง โดยมีข้อยกเว้นให้ออก

กฎหมายจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้ตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง ซึ่งการจำกัดเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ต้องเป็นไปตามหลักคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙ ด้วย การพิจารณาถึงกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้นั้น นอกจากจะต้องพิจารณาถึงสภาพการณ์ของเหตุการณ์บ้านเมือง ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในขณะที่ตรากฎหมายนั้นแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงสภาพการณ์ของเหตุการณ์บ้านเมือง ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในขณะที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับประกอบด้วย ซึ่งเป็นที่เห็นได้ว่าในขณะที่ประกาศใช้บังคับกฎหมายนี้ เป็นช่วงที่คณะปฏิวัติกระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินสำเร็จเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ และได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบขององค์กรที่ใช้อำนาจ โดยให้ฝ่ายบริหารคือรัฐบาลใช้อำนาจทั้งในส่วนของอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติในขณะเดียวกัน เพื่อให้บ้านเมืองสงบเรียบร้อยเป็นปกติสุขจนกว่าจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และในช่วงระหว่างเวลาที่คณะปฏิวัติยึดอำนาจนั้น คณะปฏิวัติซึ่งทำหน้าที่บริหารประเทศมีความต้องการให้ประชาชนอยู่ในความสงบ ไม่ก่อความวุ่นวายและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยเฉพาะในกรณีตามประกาศของคณะปฏิวัติอันเป็นประเด็นแห่งคดีนี้ซึ่งมีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพร้านขายอาหารหรือเครื่องดื่ม ทั้งยังได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่เป็นผู้บริโภคอีกด้วย เพราะไม่ต้องการให้ประชาชนออกจากบ้านในเวลากลางคืนซึ่งยากแก่การควบคุมตรวจตรา และอาจก่อให้เกิดการซ่องสุม ก่อเหตุความไม่สงบ อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของบ้านเมือง ซึ่งเป็นกรณีจำเป็นในขณะที่บ้านเมืองอยู่ในช่วงการรัฐประหาร ดังปรากฏในคำปรารภของประกาศของคณะปฏิวัติทั้งสองฉบับดังกล่าว อย่างไรก็ดี ในยามที่บ้านเมืองปกติสุข การใช้ชีวิตของปัจเจกบุคคลย่อมแตกต่างไปจากสถานการณ์ดังกล่าว ประกอบกับปัจจุบันในยุคของโลกาภิวัตน์สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า การคมนาคมของประเทศมีความสะดวกสบาย ประชาชนสามารถเดินทางสัญจรไปในสถานที่ต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา ทำให้วงจรการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจนไม่สามารถกำหนดเวลาเป็นการแน่นอนได้ว่าช่วงเวลาใดเป็นเวลาทำงานและช่วงเวลาใดเป็นเวลาพักผ่อน การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ทำให้รัฐบาลไม่อาจควบคุมให้ประชาชนต้องอยู่แต่ในบ้านเฉพาะในเวลากลางคืนได้ เนื่องจากความจำเป็นของบุคคลที่จะต้องมีการเดินทางเพื่อการทำธุรกิจหรือมีการติดต่อเพื่อจุดประสงค์อื่นที่มีความแตกต่างกันไป รวมถึงผู้ประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพขายอาหารหรือเครื่องดื่มในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย

การที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑ บัญญัติห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ขายอาหารหรือเครื่องดื่ม ขายอาหารหรือเครื่องดื่มตั้งแต่เวลา ๐๑.๐๐ นาฬิกา ถึง ๐๕.๐๐ นาฬิกา เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจ

สำหรับนครหลวงกรุงเทพธนบุรี หรือผู้ว่าราชจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่นก่อนนั้น ย่อมเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง โดยตรง คงมีปัญหาเพียงว่าการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะเข้าข้อยกเว้นให้กระทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความในวรรคสองหรือไม่ ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของประชาชนนั้นจะต้องมีขอบเขต “เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๓ วรรคสอง ทั้งยังจะต้องเป็นไปเพียง “เท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้” อีกด้วย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

การจำกัดเสรีภาพในการขายอาหารหรือเครื่องดื่มในช่วงเวลา ๐๑.๐๐ นาฬิกา ถึง ๐๕.๐๐ นาฬิกาของแต่ละวันนั้น นอกจากจะเป็นการจำกัดโอกาสในการประกอบอาชีพค้าขายโดยสุจริตของประชาชนจำนวนมากโดยไม่จำเป็นแล้ว ยังเป็นการสร้างภาระให้แก่ประชาชนผู้ประกอบอาชีพสุจริตอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นจะต้องบริโภคอาหารและเครื่องดื่มในช่วงเวลาดังกล่าวของแต่ละวันโดยไม่มีเหตุผลและความจำเป็นสนับสนุนอีกด้วย ถึงแม้จะมีการผ่อนปรนให้ขอรับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดได้ ก็ยังคงเป็นการสร้างเงื่อนไขและภาระแก่การใช้เสรีภาพดังกล่าวโดยไม่จำเป็นอยู่นั่นเอง เพราะการที่จะบังคับให้ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขายอาหารหรือเครื่องดื่ม ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศจะต้องไปขอใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐนั้นเป็นสิ่งที่ยากต่อการปฏิบัติ ทั้งยังเป็นทางให้ประชาชนผู้ประกอบสัมมาชีพเหล่านั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจครอบงำของเจ้าหน้าที่โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรอีกด้วย การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวเห็นได้ชัดว่ามิได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือประโยชน์อื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๓ วรรคสอง แต่อย่างใด ประกอบกับความจำเป็นในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน จึงเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้เกินกว่าความจำเป็น และกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพนั้น อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ด้วย

๓. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๓

เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ กรณีจึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตราอื่น ๆ หรือไม่ อีกต่อไป

๑๑. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๓/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายประสิทธิ์ กิจเสมอใจ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๕ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

สำนักงานศาลปกครองมีหนังสือลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๔๙ ส่งความเห็นของศาลปกครองสูงสุดและคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายประสิทธิ์ กิจเสมอใจ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๕ หรือไม่ สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า

๑.๑ นายประสิทธิ์ กิจเสมอใจ ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องผู้อำนวยการเขตพระนคร ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต่อศาลปกครองกลางว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของอาคารเลขที่ ๓ ซอยรามบุตรี ถนนจักรพงษ์ แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่งที่ กท ๔๐๐๓/จ. ๘๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ให้ผู้ฟ้องคดีรื้อถอนอาคารเฉพาะส่วนที่ดัดแปลงเพิ่มเติมชนิดอาคาร ค.ส.ล. โครงเหล็กมุงกระเบื้องขนาดประมาณ ๔.๕๐ X ๑๒.๖๐ เมตร สูงประมาณ ๒.๘๐ เมตร โดยมิได้รับอนุญาตให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ ๑๒๑/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๗ ว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ด้วยการดัดแปลงต่อเติมอาคาร โดยไม่ได้รับอนุญาต และเห็นว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงให้ยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ออกคำสั่งดังกล่าว และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ วินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์นั้นเป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และเพิกถอนคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒

๑.๒ ศาลปกครองกลาง เห็นว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ออกคำสั่งเลขที่ กท ๔๐๐๓/จ. ๘๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ สั่งให้ผู้ฟ้องคดีรื้อถอนอาคารส่วนที่ดัดแปลงโดยไม่ได้รับอนุญาต ชอบด้วยกฎหมายแล้ว และการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ ๑๒๑/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๗ ให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีก็ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน ข้ออ้างของ

ผู้ฟ้องคดีที่ว่า คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ไม่อาจรับฟังได้ พิพากษายกฟ้อง

๑.๓ ผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองกลางต่อศาลปกครองสูงสุด สรุปความว่า คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นคำสั่งที่ไม่สมบูรณ์และไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงเป็นคำวินิจฉัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน ประกอบกับผู้ฟ้องคดีเห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๕ ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในคดีอาญาที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ และบุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถานย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข ซึ่งกฎหมายใดที่จำกัดสิทธิของบุคคลโดยไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจไว้ย่อมขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมิอาจใช้บังคับได้ โดยบทบัญญัติมาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๕ ขอให้ศาลปกครองสูงสุดรอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ในการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ศาลปกครองสูงสุดต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาบังคับแก่คดีด้วย แต่เนื่องจากผู้ร้อง (ผู้ฟ้องคดี) โต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน จึงให้ส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยและให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

เห็นว่า คำร้องนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่

ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสามและวรรคสี่ บัญญัติให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และให้บทบัญญัติ มาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการใดที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว โดยบทบัญญัติมาตรา ๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๙ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๙ วรรคสองและวรรคสาม หรือไม่

พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นกฎหมายมหาชนที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานออกคำสั่งตามมาตรา ๔๐ (๒) รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้รื้อถอนอาคารตามมาตรา ๔๒ ก็เนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายของเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารตามที่พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ฯ กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่ เจ้าพนักงานตามกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารในการที่จะก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร เพราะเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารสามารถทำได้ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าพนักงานของรัฐ อย่างไรก็ตาม หากผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ฯ ไม่พอใจคำสั่งของเจ้าพนักงานก็ชอบที่จะอุทธรณ์คำสั่งต่อผู้มีอำนาจสูงขึ้นไปภายในฝ่ายปกครองด้วยกัน จากนั้น ถ้ายังไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง ก็ยังมีสิทธิที่จะดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาลปกครองได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ อยู่ในหมวด ๑ บททั่วไป เป็นบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้กฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ใช้บังคับอยู่หรือที่จะมีขึ้นต่อไปในภายหน้า มีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่กรณีที่พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จะขัดหรือแย้งได้ อีกทั้งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ นั้น มิได้มีลักษณะอันเป็นการกลับหลักการความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ ดังนั้นพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ อยู่ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑ บททั่วไปเป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันและกลไกในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล วางหลักการไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ อีกทั้งจะต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ แล้ว เห็นว่า เป็นบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานออกคำสั่งให้ระงับการก่อสร้าง การดัดแปลงอาคาร ห้ามใช้หรือเข้าไปในอาคารที่ดัดแปลง รวมถึงการมีคำสั่งให้รื้อถอนอาคารที่ดัดแปลงที่เป็นการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย แม้จะมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอยู่บ้าง แต่ก็เพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะโดยรวม ความสงบสุข ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของประชาชนและสังคม ทั้งเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในการที่บุคคลจะก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ดังนั้น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ อยู่ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยส่วนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองและรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเคหสถาน ไม่ว่าจะในฐานะเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ให้สามารถอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานได้โดยปกติสุข หากบุคคลใดจะเข้าไปในเคหสถานหรือเข้าตรวจค้นในเคหสถาน จำต้องได้รับความยินยอมจากผู้ครอบครอง จะกระทำการโดยพลการมิได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นหากเป็นกรณีมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีกฎหมายให้อำนาจไว้ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ แล้วเห็นว่า เป็นบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานออกคำสั่งให้ระงับการก่อสร้าง การดัดแปลงอาคาร ห้ามใช้หรือ เข้าไปในอาคารที่ดัดแปลง รวมถึงการมีคำสั่งให้รื้อถอนอาคารที่ดัดแปลงที่เป็นการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย แม้จะมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุขอยู่บ้าง แต่ก็เพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะ

ความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ฟ้องคดีและของประชาชนทั่วไป ดังนั้น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสองและวรรคสาม อยู่ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมี คำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ แล้วเห็นว่า เป็นเรื่องทางปกครองและสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะมิใช่เรื่องโทษทางอาญาหรือสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสองและวรรคสาม มุ่งให้ความคุ้มครอง ดังนั้น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสองและวรรคสาม

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๙ วรรคสองและวรรคสาม

๑๒. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๕๒ เรื่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอความเห็นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ด เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๘ วรรคหก หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๔ คน ยื่นคำร้อง มีข้อเท็จจริงตามคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และแผ่นวีซีดีบันทึกการอภิปราย สรุปความได้ว่า ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมาธิการ มีการปรับลดเงินงบประมาณบางกระทรวง บางกรม และบางหน่วยงานของรัฐออก มียอดรวมเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ ๒๒,๕๐๗,๓๘๓,๑๐๐ บาท และได้นำเงินงบประมาณที่ได้ปรับลดลงดังกล่าว กลับมาเพิ่มเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ โดยมิได้

มีการนำเข้าสู่การพิจารณารับหลักการของสภาผู้แทนราษฎร ถือเป็นการกระทำโดยมิชอบเนื่องจากไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ไม่มีรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงประมาณการรายรับ เอกสารประกอบ วัตถุประสงค์ กิจกรรม และแผนงานของแต่ละรายการอย่างชัดเจนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๗ และมาตรา ๑๖๘ อีกทั้ง รัฐธรรมนูญยังให้เวลาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีถึง ๑๐๕ วัน จึงยังมีเวลาที่จะจัดทำรายละเอียดของงบประมาณรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กระทำการที่ต้องห้ามโดยได้เปิดให้ผู้มีอำนาจกำกับการใช้หรือใช้งบประมาณสามารถมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการสามารถใช้เงินงบประมาณรายจ่ายได้ จึงอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ด ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๙) เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า การกระทำดังกล่าวมาข้างต้นเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ วรรคหก อันมีผลให้ การกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป

๒. ประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ด หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้วเห็นว่า จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมกันเข้าชื่อเสนอความเห็นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร กรณีเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ด ศาลรัฐธรรมนูญจึงให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยว่า มีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ วรรคหก หรือไม่ ส่วนข้อที่ว่ามิได้มีการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นกรณีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ด

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงจากคำร้องรวมทั้งคำชี้แจงของผู้ร้องและผู้เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งหลักฐานและเอกสารประกอบ ได้ความว่า คณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยตั้งวงเงินไว้จำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท สภาผู้แทนราษฎรมีมติในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ และตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีดังกล่าว คณะกรรมาธิการได้ปรับลดวงเงินลง ๒๒,๕๐๕,๒๓๘,๑๐๐ บาท สำนักงบประมาณจึงมีหนังสือแจ้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นที่ยังมีความจำเป็นในการใช้งบประมาณ ให้จัดทำคำขอเพิ่มงบประมาณรายจ่ายเฉพาะรายการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างแท้จริงและสอดคล้องกับนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลตามแนวทางและหลักเกณฑ์การเสนอขอเพิ่มงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบแล้ว ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นได้ส่งคำขอเพิ่มงบประมาณต่อสำนักงบประมาณเพื่อรวบรวม

วิเคราะห์ สรุปผลเสนอขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติตามรายการและจำนวนที่สำนักงบประมาณนำเสนอจำนวนสองครั้งเป็นวงเงินจำนวน ๘๘,๙๗๕,๓๓๐,๐๐๐ บาท แล มอบหมายให้สำนักงบประมาณนำเสนอต่อคณะกรรมาธิการพิจารณา ซึ่งแม้ว่าจะเป็นยอดเงินงบประมาณเกินกว่าที่คณะกรรมาธิการได้มีมติปรับลดเงินงบประมาณไป แต่ก็เป็นการเสนอเพื่อเป็นทางเลือกให้คณะกรรมาธิการเลือกดูว่า รายการใดมีความเหมาะสมที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสาธารณะที่สำคัญของรัฐบาล และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ แต่การปรับเพิ่มจะต้องไม่เกินกว่าที่ได้ปรับลดไปและเมื่อรวมยอดทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกินกว่า ๑,๗๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามวงเงินที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรในครั้งแรก ทั้งนี้ ก็ถือเป็นการดำเนินการตามกระบวนการจัดทำและอนุมัติงบประมาณดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

กรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า การขอแปรญัตติเพิ่มเติมงบประมาณรายจ่ายของคณะรัฐมนตรีมิได้มีเอกสารประกอบที่แสดงถึงรายละเอียดของแผนงานและโครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจน เป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยได้ว่าคณะกรรมาธิการจะพิจารณาโดยไม่มีฐานข้อมูลเพียงพอที่จะใช้ประกอบการพิจารณาได้อย่างไร การพิจารณาและลงมติของคณะกรรมาธิการน่าจะได้กระทำไปโดยมีส่วนรู้เห็นในการใช้จ่ายงบประมาณส่วนที่เพิ่มขึ้นนี้ด้วย อันเป็นการกระทำไปโดยมีผลให้กรรมาธิการและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ลงมติเห็นชอบให้มีการเพิ่มเติมงบประมาณรายจ่ายมีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายดังกล่าวด้วย ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นั้นเป็นเพียงการคาดคะเนและห่วงกังวลของผู้ร้องว่า การแปรญัตติเพิ่มเติมงบประมาณดังกล่าวอาจเป็นการกระทำที่เปิดโอกาสให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการสามารถมีส่วนในการใช้เงินงบประมาณรายจ่ายได้ แต่จากเอกสารหลักฐานที่ปรากฏในการพิจารณายังไม่ถึงขนาดที่จะให้อนุมานข้อเท็จจริงได้ว่า มีการกระทำใดของกรรมาธิการหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดมีผลให้กรรมาธิการหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายอย่างไร อีกทั้งจากการชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทนผู้ร้องและผู้แทนประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ประกอบเอกสารที่เสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานใดแสดงให้เห็นได้ว่า มีการเสนอหรืออนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ ที่จะมีส่วนในการใช้งบประมาณนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมอย่างไร กรณีจึงฟังไม่ได้ว่ามีการกระทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการคนใดเข้าไปมีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมอันจะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ วรรคหก

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ของสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมาธิการไม่มีการกระทำใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๘ วรรคหก

๑๓. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๒ เรื่อง ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติส่งความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) ว่าร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติส่งความเห็นของพลเอก สุรินทร์ พิกุลทอง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ รวม ๒๙ คน ผู้ร้อง สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า

ผู้ร้องเสนอความเห็นต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ....มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ (ซึ่งปรากฏตามร่างฯ ที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วเป็นมาตรา ๓๔ ส่วนในร่างฯ ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ได้มีการจัดเรียงลำดับเลขมาตราใหม่เป็นมาตรา ๓๕) มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ เพื่อส่งความเห็นดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) โดยมีความเห็นดังนี้

๑.๑ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนไว้ ซึ่งเจตนารมณ์ของมาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติในลักษณะ “รับรองสิทธิ” คือ รับรองสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้ว โดยอาจอยู่ในรูปแบบวิถีชีวิตและจารีตประเพณีที่ชุมชนยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ในกรณีนี้ คือ วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าซึ่งพัฒนาและคลี่คลายเป็นระบบวัฒนธรรมชุมชนหนึ่งผ่านช่วงเวลาที่ยาวนานสืบสานแตกต่างกันออกไป อันเป็นรูปธรรมอย่างหนึ่งของสิทธิชุมชนที่สังคมวิชาการใช้เรียกกันอยู่ในขณะนี้ แต่ปรากฏว่าร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ มีลักษณะเข้าไปจำกัดสิทธิ หรือยกเลิกเพิกถอนสิทธิชุมชนที่มีอยู่ตามสภาพความเป็นจริงก่อนแล้ว กล่าวคือ มีชุมชนหลายชุมชนได้ดำเนินการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนมาด้วยดีจนหลายแห่งได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างในการจัดการป่าชุมชน โดยในการจัดการป่าชุมชนนั้นได้มีการจัดการทั้งในเขตป่าอนุรักษ์และนอกเขตป่าอนุรักษ์มาโดยตลอด โดยมิได้มีปัญหาว่าชุมชนตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์หรือไม่ แต่ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ได้วางเงื่อนไขในทำนองตัดสิทธิชุมชนที่มีอยู่แต่เดิมในเขตป่าชุมชนที่ชุมชนนั้นได้จัดการมาโดยวางเงื่อนไขทั้งระยะเวลาสิบปีและเงื่อนไขเรื่องประเภทเขตอนุรักษ์ โดยวางเงื่อนไขซึ่งร่างกฎหมายกำหนดขึ้นโดยใช้เกณฑ์เขตป่าอนุรักษ์ หรือเขตอื่นที่รัฐจะกำหนดขึ้นนั้น ไม่สอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริงในลักษณะของสิทธิชุมชนที่มีอยู่แล้ว มีผลทำให้ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายขอบเขตอนุรักษ์ซึ่งได้ดูแลจัดการป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์

มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปีก่อนวันที่พระราชบัญญัติป่าชุมชนใช้บังคับ และมีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ ไม่มีสิทธิยื่นขอจัดตั้งป่าชุมชน

๑.๒ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... มาตรา ๓๕ ว่าด้วยการจัดการป่าชุมชนนั้น ได้บัญญัติว่า “ห้ามทำไม้ในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์” ทั้งนี้ ตามมาตรา ๓ ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น “ทำไม้” หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โค่น ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือชักลากไม้ที่มีอยู่ในป่า หรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าออกจากป่าด้วยประการใด ๆ ดังนั้น ถึงแม้ว่าชุมชนที่มีคุณสมบัติและเงื่อนไขครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ และได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบ จนได้รับอนุญาตให้จัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ได้ แต่ชุมชนดังกล่าวไม่มีสิทธิในการใช้ประโยชน์ใด ๆ จากไม้ ดังนั้น การห้ามใช้ประโยชน์จากไม้ในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์ ไม่ว่าจะเป็นป่าชุมชนบริเวณเพื่อการใช้สอยหรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ จึงขัดหรือแย้งกับสภาพความเป็นจริงของวิถีชีวิตของชุมชน อีกทั้งเป็นการลิดรอนและจำกัดสิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดี และสิทธิชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖

๒. ประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้น

ประเด็นเบื้องต้นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติว่า เมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๑๕๐ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๑๕๑ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง (๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า” และมาตรา ๒๙๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)

พุทธศักราช ๒๕๔๙ ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๒๗"

พิจารณาแล้วเห็นว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... และให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๕/๒๕๕๐ พิเศษ เมื่อวันพุธที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๓ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๒๙ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ในขณะนั้นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่ จำนวน ๒๔๒ คน) เข้าชื่อเสนอความเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ หรือไม่ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) เมื่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑)

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจง และเอกสารหลักฐานประกอบของผู้ร้องและผู้เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า คดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้แล้ว จึงกำหนดประเด็นวินิจฉัยว่า (๑) ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ (๒) ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ หรือไม่

ประเด็นแรก ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทและอำนาจในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ตามหลักการตรวจสอบก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมายในมาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๕๔ ซึ่งเป็นการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติอื่นที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วว่า ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ และมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และตามหลักการตรวจสอบภายหลังประกาศใช้เป็นกฎหมายตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๒๕๗ ที่บัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดี บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้อีก

การขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติอื่นที่มิใช่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมาย เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๔ กล่าวคือ ก่อนนำร่างพระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ หรือนายกรัฐมนตรี เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว หรือนายกรัฐมนตรีส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติทั้งในประเด็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินั้นตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ ประการหนึ่ง และร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ อีกประการหนึ่ง หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ หรือร่างพระราชบัญญัตินั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไปตามมาตรา ๑๕๔ วรรคสาม

ดังนั้น แม้ว่าผู้ร้องจะมิได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติว่าตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจวินิจฉัยประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติได้

ในประเด็นว่า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ นั้น มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยก่อนว่า การออกเสียงลงคะแนนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และองค์ประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๒๙๓ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙

มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ให้มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่เกินสองร้อยห้าสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด และมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี

มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๕๖ และมาตรา ๑๕๗ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง มีสาระสำคัญตรงกัน คือ การกำหนดจำนวนของสมาชิกสภาที่มีจำนวนมากเพียงพอที่จะมาร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแสดงเจตนาในลักษณะของมติที่ประชุมในการพิจารณาร่างกฎหมายและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ อันเป็นหลักการประชุมสภาที่ใช้อยู่ในนานาอารยประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับตลอดมา ล้วนแต่มีบทบัญญัติว่าด้วยองค์ประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นองค์ประชุม การที่รัฐธรรมนูญทุกฉบับกำหนดจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ประกอบกันเป็นองค์ประชุมไว้ก็เพื่อให้การประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ของสภาเป็นไปด้วยความรอบคอบ และมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาในส่วนที่เกี่ยวกับการตรากฎหมายนั้น กฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ย่อมมีผลใช้บังคับกับประชาชนทุกคนในประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบในการพิจารณาทุกวาระ และเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดองค์ประชุมไว้ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา ย่อมมีความหมายว่า การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาที่มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่ครบองค์ประชุม จะถือว่าเป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยองค์กรสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่ได้ และหากมีการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรและที่ประชุมวุฒิสภาที่ไม่ครบองค์ประชุม จะถือว่าเป็นการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญไม่ได้

สำหรับการตราร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติแทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา การออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงต้องเป็นการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมที่ครบองค์ประชุม จึงจะถือว่าเป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเช่นกัน

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏตามสำเนารายงานการประชุม และสำเนาเอกสารบันทึกการออกเสียงลงคะแนนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๐/๒๕๕๐ วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๐ อันเป็นวันออกเสียงลงคะแนนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวาระที่หนึ่ง ขั้นรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเข้าประชุม ๑๑๔ คน จากจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่จริง ๒๔๐ คน จึงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น คือ ไม่ถึง ๑๒๐ คน จึงไม่ครบ

องค์ประชุม และไม่อาจถือการออกเสียงลงคะแนนที่ไม่ครบองค์ประชุมดังกล่าวเป็นการลงมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นได้

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ตราขึ้นใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ในวาระที่สองและวาระที่สามในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๕/๒๕๕๐ พิเศษ วันพุธที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ปรากฏว่า ในวาระที่สอง มีสมาชิกเข้าประชุมในการพิจารณาร่างมาตรา ๒๕ ซึ่งกรรมาธิการผู้ขอสงวนคำแปรญัตติตัดความในหมวด ๕ การจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ออกทั้งหมวด มีสมาชิกเข้าประชุมเพียง ๘๙ คน เกี่ยวกับร่างมาตรา ๒๕ ซึ่งกรรมาธิการผู้ขอสงวนความเห็นโดยแก้ไขความของมาตรา ๒๕ มีสมาชิกเข้าประชุมเพียง ๙๔ คน เกี่ยวกับร่างมาตรา ๓๕ มีสมาชิกเข้าประชุม ๖๑ คน ส่วนในวาระที่สาม มีสมาชิกเข้าประชุมเพียง ๖๐ คน ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น คือ ไม่ถึง ๑๒๑ คน จึงไม่ครบองค์ประชุม และไม่อาจถือการออกเสียงลงคะแนนที่ไม่ครบองค์ประชุมดังกล่าวเป็นการลงมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง ได้

ดังนั้น เมื่อองค์ประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่ครบองค์ประชุมและไม่อาจถือการออกเสียงลงคะแนนที่ไม่ครบองค์ประชุมเป็นการลงมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญจึงถือว่าการตราร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ อันมีผลให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัตินั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป และเมื่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... เป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคสาม แล้ว กรณีจึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๕ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ หรือไม่ เพราะไม่อาจทำให้ผลของคำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคสาม

๑๔. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นางสาวปิ่นรัฐ ศิริรัตนประเสริฐ จำเลยที่ ๓ และนายปฏิญญา ศิริรัตนประเสริฐ จำเลยที่ ๔) ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๔๙๓/๒๕๔๓ ของศาลจังหวัดราชบุรี เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๓๓ (หลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง) หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

๑.๑ ศาลจังหวัดราชบุรีมีคำพิพากษาในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๔๙๓/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๓ ให้นางสาวปิ่นรัฐ ศิริรัตนประเสริฐ จำเลยที่ ๓ และนายปฏิญญา ศิริรัตนประเสริฐ จำเลยที่ ๔ (ผู้ร้อง) และจำเลยอื่นอีกรวมห้าคน ร่วมกันชำระเงินแก่โจทก์ หากจำเลยทั้งห้าไม่ชำระเงินหรือชำระเงินไม่ครบถ้วน ให้ยึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยที่ ๓ และจำเลยที่ ๔ ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์ ต่อมาจำเลยทั้งห้าไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา โจทก์จึงนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวออกขายทอดตลาด

๑.๒ จำเลยที่ ๓ และจำเลยที่ ๔ ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดราชบุรีเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๖ ขอให้เพิกถอนการขายทอดตลาด ซึ่งศาลจังหวัดราชบุรีได้พิพากษาให้ยกคำร้อง จำเลยทั้งสองจึงยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลจังหวัดราชบุรี และศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ได้มีคำสั่งให้ศาลจังหวัดราชบุรีสั่งให้จำเลยทั้งสองนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ตามคำสั่งศาลชั้นต้นมาวางศาลก่อน ศาลจังหวัดราชบุรีจึงมีคำสั่งให้จำเลยทั้งสองนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวมาวางศาลภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันรับหมาย มิฉะนั้นจะถือว่าไม่ติดใจอุทธรณ์

๑.๓ จำเลยทั้งสองยื่นฎีกาคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ต่อศาลจังหวัดราชบุรี แต่ศาลจังหวัดราชบุรีไม่รับฎีกาโดยเห็นว่าเป็นฎีกาคำสั่งระหว่างพิจารณา ซึ่งต้องห้ามมิให้ฎีกา จำเลยทั้งสองจึงยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลจังหวัดราชบุรีที่ไม่รับฎีกาต่อศาลฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่าคำสั่งศาลจังหวัดราชบุรีที่ให้จำเลยทั้งสองนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมที่ต้องใช้แทนโจทก์มาวางศาลภายใน ๑๕ วัน เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๗ หากจำเลยทั้งสองเห็นว่าคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ดังกล่าว ไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร ก็ชอบที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค ๗ โดยนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาลก่อน แล้วใช้สิทธิโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวเพื่อใช้สิทธิฎีกาในภายหลังเมื่อได้อ่าน คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค ๗ แล้ว การที่จำเลยทั้งสองฎีกาคำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ทันทีในขณะที่ยังถือว่าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๗ เช่นนี้เป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๖ (๑) ประกอบด้วย มาตรา ๒๔๗ จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

๑.๔ ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ มีคำสั่งว่าจำเลยทั้งสองไม่นำเงินค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนโจทก์มาวางศาลภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด ถือเป็นการเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดไว้ เป็นการทิ้งอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๔ (๒) ประกอบมาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๑๓๒ (๑) ให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความของศาลอุทธรณ์ภาค ๗

๑.๕ จำเลยทั้งสองยื่นฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ที่ให้จำหน่ายคดีต่อศาลจังหวัดราชบุรีเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ศาลจังหวัดราชบุรีมีคำสั่งรับฎีกา และในวันดังกล่าวจำเลยทั้งสองยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดราชบุรี โต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ในส่วนที่บัญญัติให้ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดขวางการนำคดีขึ้นสู่ศาลให้ครบทั้งสามชั้นศาล จึงขอให้ศาลชั้นต้นหรือศาลฎีกาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๓๓ ซึ่งไม่มีผลใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่

๑.๖ ศาลฎีกาได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ว่าเป็นกรณีที่ศาลฎีกาจะต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ บังคับแก่คดี เมื่อจำเลยทั้งสองโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๓๓ หรือไม่ แต่ปรากฏว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖๑/๒๕๔๘ วินิจฉัยไว้แล้วว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ เท่านั้น ส่วนมาตราอื่น ๆ ยังไม่มีคำวินิจฉัย จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของจำเลยทั้งสองตามทางการเพื่อให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในเฉพาะปัญหาว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๓๓ หรือไม่

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำร้องที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ได้รับไว้วินิจฉัยและอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)

พุทธศักราช ๒๕๔๙ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ วรรคสาม บัญญัติให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แต่เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่างเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๑๙ กรณีจึงต้องวินิจฉัยคำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๑๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ เป็นบทบัญญัติที่วางหลักเกณฑ์ว่าด้วยการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยกำหนดให้ผู้อุทธรณ์จัดทำอุทธรณ์เป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ และให้ผู้อุทธรณ์ยื่นสำเนาอุทธรณ์ต่อศาลเพื่อส่งให้แก่จำเลยอุทธรณ์ ในประเด็นที่มีข้อโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ที่บัญญัติให้ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาล

พร้อมกับอุทธรณ์ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ขัดขวางการนำคดีขึ้นสู่ศาลให้ครบทั้งสามชั้นศาล นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๒๙ เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิอุทธรณ์แก่คู่ความ โดยกำหนดหน้าที่ให้คู่ความฝ่ายที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข และใช้บังคับกับคู่ความทุกฝ่ายที่ประสงค์จะยื่นอุทธรณ์อย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งเงินค่าธรรมเนียมที่ผู้อุทธรณ์ต้องนำมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้น ก็เป็นเงินที่ผู้อุทธรณ์มีความรับผิดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นอยู่แล้ว และเป็นเงินที่วางไว้เพื่อเป็นประกันว่า หากศาลอุทธรณ์พิพากษาและคดีถึงที่สุดให้ผู้อุทธรณ์ต้องรับผิดชำระค่าธรรมเนียมแทนคู่ความฝ่ายที่ชนะคดีแล้ว ผู้ชนะคดีจะมีสิทธิได้รับค่าธรรมเนียมที่ได้ออกใช้ก่อนจากเงินค่าธรรมเนียมที่ผู้อุทธรณ์วางไว้ต่อศาลได้โดยไม่จำต้องดำเนินการบังคับคดี ในขณะเดียวกัน หากศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ผู้อุทธรณ์ชนะคดี ผู้อุทธรณ์ก็มีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าธรรมเนียมที่วางไว้คืนไป

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง เป็นเพียงบทบัญญัติในการจัดโครงสร้างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมให้เป็นไปตามลำดับชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ซึ่งหมายความว่า การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมจะดำเนินการตามลำดับชั้นของศาล ยกเว้นในกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น มิได้หมายความว่าให้สิทธิแก่คู่ความที่จะดำเนินคดีในศาลยุติธรรมได้ครบทั้งสามชั้นศาลในทุกคดี ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ในส่วนที่บัญญัติให้ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิหรือขัดขวางการนำคดีขึ้นสู่ศาลให้ครบทั้งสามชั้นศาลตามข้อกล่าวอ้างของผู้ร้อง นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ไม่ได้เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค หรือเกี่ยวกับการใช้อำนาจขององค์กรโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคแต่อย่างใด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๙ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และ

๑๕. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๕๒ เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๑

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ประธานรัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ซึ่งรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ สรุปความได้ว่าที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒ (สมัยวิสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๑ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้เสนอ ต่อมาที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๑ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... แล้วส่งให้วุฒิสภาพิจารณาเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๑ ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๑ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว และที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ได้ลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... แล้วส่งคืนสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แต่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จึงได้ตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณา เมื่อพิจารณาแล้วเสร็จจึงส่งไปให้แต่ละสภาให้ความเห็นชอบ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๒ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ตามที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอ และที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันจันทร์ที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๒ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยตามที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอเช่นเดียวกัน กรณีจึงถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๓) ประธานรัฐสภาจึงส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑

๒. ประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้น

ประเด็นเบื้องต้นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๐ วรรคสอง กำหนดให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบในคดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ และคำร้องนี้ยื่นโดยประธานรัฐสภา จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๕)

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในประเด็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... เสนอโดยผู้มีอำนาจเสนอตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๙ หรือไม่ ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวด้วย หรือไม่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินที่จะต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี หรือไม่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ หรือไม่ และได้มีการระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้มีการกระทำเป็นสามวาระและมีคะแนนเสียงการลงมติเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ หรือไม่ การประชุมมีสมาชิกมาประชุมครบองค์ประชุมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง หรือไม่ และในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ได้มีการดำเนินการเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๓) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องคำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ตรวจพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แล้ว

ประเด็นที่ ๒ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ดังนี้

บทนำ มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๔ กล่าวถึง ชื่อพระราชบัญญัติ วันที่มีผลใช้บังคับ บทนิยามศัพท์และผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๕ ถึงมาตรา ๙ กล่าวถึง ผู้มีอำนาจประกาศให้มีการจัดทำประชามติ ผู้มีหน้าที่ประกาศกำหนดวันออกเสียงประชามติ วิธีการออกเสียงประชามติ

การกำหนดจำนวนเสียงในการจัดทำประชามติ

หมวด ๒ การให้ข้อมูลและการจัดให้มีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่จัดทำประชามติ มาตรา ๑๐ ถึงมาตรา ๑๑ กล่าวถึง การกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะจัดทำประชามติอย่างเพียงพอ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเผยแพร่กระบวนการและขั้นตอนการออกเสียงและจัดให้มีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่จัดทำประชามติ

หมวด ๓ เขตออกเสียงและหน่วยออกเสียง มาตรา ๑๒ ถึงมาตรา ๑๔ กล่าวถึง การกำหนดเขตออกเสียง และกำหนดให้คณะกรรมการออกเสียงประจำเขตออกเสียงเป็นผู้กำหนดหน่วยออกเสียงและที่ออกเสียง

หมวด ๔ ผู้มีสิทธิออกเสียง และบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียง มาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๑๖กล่าวถึง คุณสมบัติผู้มีสิทธิออกเสียง และผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียง

หมวด ๕ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการออกเสียง มาตรา ๑๗ ถึงมาตรา ๒๐ กล่าวถึง การแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการออกเสียง และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการออกเสียง

หมวด ๖ หีบบัตรออกเสียง และบัตรออกเสียงประชามติ มาตรา ๒๑ กล่าวถึง การจัดให้มีหีบบัตรออกเสียง และบัตรออกเสียงประชามติ

หมวด ๗ การลงคะแนนออกเสียง และการนับคะแนน มาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๓๔ กล่าวถึงวิธีการลงคะแนน กำหนดเวลาลงคะแนน การเปิดและปิดให้มีการลงคะแนนออกเสียง การนับคะแนนกรณีที่ถือว่าบัตรออกเสียงประชามติเป็นบัตรเสีย และการรายงานผลการนับคะแนน

หมวด ๘ การประกาศผลการออกเสียง มาตรา ๓๕ กล่าวถึง ผู้มีอำนาจประกาศผลการออกเสียงและวิธีการประกาศผลการออกเสียง

หมวด ๙ การคัดค้านการออกเสียง มาตรา ๓๖ ถึงมาตรา ๓๗ กล่าวถึง ผู้มีสิทธิยื่นคำคัดค้าน การออกเสียง และผู้มีอำนาจวินิจฉัยคำคัดค้านการออกเสียง

หมวด ๑๐ ความผิดและบทกำหนดโทษ มาตรา ๓๘ ถึงมาตรา ๔๕ กล่าวถึง การกระทำที่เป็นความผิด การลงโทษและอัตราโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติบางมาตรา

ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาข้อความในบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ในส่วนเนื้อหาข้อความทั้ง ๔๕ มาตรา รวมทั้งในส่วนคำปรารภของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว เห็นว่า มีความสอดคล้องและไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่อย่างใด

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑๖. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านในคดีอาญาของศาลจังหวัดชลบุรี คดีหมายเลขดำที่ ๕๑๖๓/๒๕๔๓ หมายเลขแดงที่ ๗๑๐๘/๒๕๔๓ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๒ (หลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง) หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองชลบุรีกับพวกได้จับกุมนางอุบลรัตน์หรือเผือก ประดับเพ็ชร พร้อมเมทแอมเฟตามีนอันเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และเป็นยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ และยึดเงินสดจำนวน ๑๙๕,๖๐๐ บาท ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรีเป็นโจทก์ ฟ้องนางอุบลรัตน์หรือเผือก ประดับเพ็ชร เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัดชลบุรีในข้อหามียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต และต่อมาได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เป็นเงินสดจำนวน ๑๙๕,๖๐๐ บาท ของกลางในคดีดังกล่าวให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๗ ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้มีคำวินิจฉัย

นายชรินทร์ อ่อนสีทอง (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัดชลบุรี ว่าผู้ร้องเป็นเจ้าของเงินสดดังกล่าว ไม่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดและทรัพย์นั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เป็นทรัพย์สินที่ผู้ร้องทำมาหาได้ด้วยความสุจริต มีอาชีพมั่นคงและแน่นอน การยื่นคำร้องให้ยึดหรือริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๗ ถือเป็นโทษอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ (๕) แม้ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ แต่ก็มิได้มีความหมายว่าบทบัญญัติหรือกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับย้อนหลังไปถึงการกระทำความผิดในอดีตที่ผ่านมาของผู้กระทำความผิดด้วย ผู้ร้องเห็นว่า มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ และประกาศกระทรวงหรือกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ มาตรา ๑๘ (๕) และขัดแย้งกับทฤษฎีในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นหลักสากลว่ากฎหมายอาญาไม่มีโทษย้อนหลัง

ต่อมาศาลจังหวัดชลบุรีมีคำสั่งให้ริบเงินสดดังกล่าว และ ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลจังหวัดชลบุรีในประเด็นที่ได้ร้องคัดค้านว่าเงินสดของกลางในคดีเป็นของผู้ร้อง ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด ขอให้ศาลมีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้ร้อง และขอให้วินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ พิพากษาเห็นพ้องกับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ผู้ร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ตามประเด็นเดิมที่อุทธรณ์ไว้ ซึ่งศาลฎีกาเห็นว่าจะใช้บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ดังกล่าววินิจฉัยคดี จึงเป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งปัญหาที่ผู้คัดค้านโต้แย้งผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมไปตามทางการ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๔

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

คำร้องนี้เป็นคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ซึ่งเป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญและวรรคสี่ บัญญัติว่า เมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่ เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๒ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่างเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยคำร้องนี้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาจึงมีว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” อยู่ในหมวด ๑ บททั่วไป เป็นบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้กฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ใช้บังคับอยู่หรือมีขึ้นต่อไปในภายหน้า มีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่กรณีที่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ได้

สำหรับในประเด็นที่ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มีเจตนารมณ์ของกฎหมายตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติที่ประสงค์ให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวขึ้นโดยเฉพาะ บทบัญญัติตามมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ชั่วคราวได้โดยต้องเป็นไปตามวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และในการสั่งริบทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา ๒๒ ต้องร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นต่อไปตามมาตรา ๒๗ โดยในชั้นพิจารณาคดีของศาลผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิในการต่อสู้คดีตามหลักกระบวนการยุติธรรม บทบัญญัติทั้งสองจึงเป็นเพียงมาตรการพิเศษที่รัฐสามารถดำเนินการแก่ทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเป็นมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นภัยที่มีความร้ายแรงคุกคามความปลอดภัยและความปกติสุขของสังคม และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดได้เนื่องจากทรัพย์สินเหล่านั้นมีส่วนส่งเสริมสนับสนุน ให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด และยังเป็นทรัพย์สินที่เป็นแรงจูงใจให้มีบุคคลเข้ามาสู่กระบวนการผลิตและจำหน่ายยาเสพติดด้วย นอกจากนี้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินยังเป็นการช่วยบั่นทอนความสามารถของผู้ค้ายาเสพติดมิให้ดำเนินการไปได้โดยสะดวก ช่วยระงับ ยับยั้งมิให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิได้มีข้อความใดที่เป็นบทบัญญัติย้อนหลังให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญาประการใด ดังนั้น มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๗ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง

๑๗. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๕๒ เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องของคณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายเกียรติกร พากเพียรศิลป์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๓) หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๒ ระหว่างเวลา ๑๒.๐๐ ถึง ๑๖.๐๐ นาฬิกา นายเกียรติกร พากเพียรศิลป์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี (ผู้ถูกร้อง) แถลงข่าวขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อสื่อมวลชนที่อาคารรัฐสภา

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๒ ให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๐๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ...(๓) ลาออก” ซึ่งในการนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีการลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ แต่โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนให้ทำหน้าที่นิติบัญญัติ สังกัดสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดประสงค์จะลาออกจึงอาจแสดงเจตนาขอลาออกเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรต้นสังกัด หรือลาออกด้วยวาจาโดยการแสดงเจตนาขอลาออกต่อสาธารณชนก็ได้ เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยมิได้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของบุคคลใด จึงสามารถแสดงเจตนาขอลาออกต่อสาธารณชนได้ ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องกล่าว ต่อสื่อมวลชนหลายสาขาว่า ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นการแสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อสาธารณชนแล้ว จึงมีผลให้สถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ประกาศลาออกตามมาตรา ๑๐๖ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฉะนั้น จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ มาตรา ๒๓๖ (๕) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ (๑๐) และ (๑๑) คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงส่งเรื่องไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

หลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อครบกำหนดระยะเวลายื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ปรากฏว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่น

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ศาลรัฐธรรมนูญจึงดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๙ วรรคสาม ระหว่างการดำเนินกระบวนพิจารณา ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะผู้เกี่ยวข้องรายงานข้อมูลกรณีการลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องโดยส่งสำเนาหนังสือสำนักงานเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และสำเนาหนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ความว่า ผู้ถูกร้องยังมิได้ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ และยังมิได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด

๒. ประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการแถลงข่าวลาออกของผู้ถูกร้อง เป็นเหตุให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง จึงมีมติส่งเรื่องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ วรรคสาม ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายเกียรติกร พากเพียรศิลป์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี (ผู้ถูกร้อง) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๓) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง พยานหลักฐานประกอบคำร้อง และเอกสารของผู้เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า เมื่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๓) ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการลาออกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ว่าจะต้องกระทำในลักษณะอย่างไร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งประสงค์จะลาออกจึงอาจแสดงเจตนาขอลาออกด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ กล่าวคือ การลาออกด้วยวาจาจะต้องกระทำด้วยวิธีการที่แสดงให้เห็นถึงเจตนาว่ามีความประสงค์จะลาออก และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๒ บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ดังนั้น ผู้รับการแสดงเจตนาการลาออกอาจเป็นสภาผู้แทนราษฎรหรือต่อสาธารณชนก็ได้

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แถลงข่าวการลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๒ ต่อสื่อมวลชน ที่อาคารรัฐสภา และมีการเผยแพร่ภาพทางสื่อมวลชนอย่างแพร่หลายกว้างขวาง การกระทำดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาลาออกด้วยวาจาให้เป็นที่ปรากฏต่อสาธารณชน จึงเป็นการแสดงเจตนาลาออกของผู้ถูกร้องที่มีผลสมบูรณ์ผูกพันผู้ถูกร้องแล้ว อันมีผลทำให้

สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๓) ตั้งแต่วันที่แสดงเจตนา

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายเกียรติกร พากเพียรศิลป์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๓) ตั้งแต่วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๒

๑๘. คำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๔ (โรงเรียนนานาชาติใหม่แห่งประเทศไทยกับพวก) เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ ประกอบแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

๑.๑ เด็กชายณพัทธ โชติสรยุทธ โดยนางสาวณัฐนิช โชติสรยุทธ ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องโรงเรียนนานาชาติใหม่แห่งประเทศไทย เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นางสาวปานใจ จิรานุภาพ เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ นายไซมอน เลสลี่ เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ นายพอล แฮมลีน เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ และผู้อำนวยการสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๖ ต่อศาลปกครองกลาง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๔ ได้ยื่นคำให้การต่อศาลปกครองกลางชี้แจงว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนของโรงเรียน เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียนเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพทั้งทางด้านร่างกายทางจิตใจ ตลอดจนทางด้านเพศของนักเรียนคนอื่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๔ ได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ฝ่าฝืนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ แต่ประการใด และเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา นั้น ขัดหรือแย้งต่อประเพณีการปกครองประเทศไทย เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในทางวิชาการ การศึกษาอบรม และการเรียนการสอนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒

๑.๒ ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๔ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลปกครองกลาง โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนี้ขัดหรือแย้งต่อประเพณีการปกครองประเทศไทยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในทางวิชาการ การศึกษาอบรมและการเรียนการสอนที่รัฐธรรมนูญ

รับรองคุ้มครองไว้กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ ขอให้ส่งความเห็นตามทางการเพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยต่อไป ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๘ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง

๑.๓ ศาลปกครองกลางพิจารณาคำร้องของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๔ แล้วเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๔ ได้โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนี้ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ หรือไม่ และยังไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีจึงเป็นเรื่องที่ศาลปกครองกลางต้องรอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และส่งคำร้องของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๔ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และวรรคสาม บัญญัติให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ระหว่างการพิจารณาคดีศาลปกครองกลางส่งคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องของผู้ร้องเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยขอยกเลิกข้อความคำขอให้พิจารณาวินิจฉัยเดิมและใช้ข้อความใหม่ดังต่อไปนี้ “ขอให้พิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราช

อาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๕ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามประเพณีการปกครองประเทศไทยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖" ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๓๐ ได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้เป็นคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือไม่ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดี จึงมีประเด็นเบื้องต้นสมควรพิจารณาก่อนว่า กรณีมีเหตุต้องพิจารณาวินิจฉัยตามประเด็นแห่งคดีของคำร้อง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย สำหรับคำร้องนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ใช้บังคับ ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลปกครองกลางจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๒ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้นำหลักการแห่งบทบัญญัติดังกล่าวมาบัญญัติไว้เป็นหลักการเดียวกันตามมาตรา ๒๙ และมาตรา ๕๐ ด้วยเช่นกัน และต่อมาผู้ร้องแก้ไขเพิ่มเติม คำร้องว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ อีกด้วย เมื่อยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ กรณีจึงมีเหตุสมควรพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ร้องแล้วเห็นว่า คำร้องแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ร้องระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ วรรคสาม เท่านั้น ผู้ร้องไม่ได้ระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่งและวรรคสองแต่อย่างใด ทั้งนี้ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำ

คำวินิจฉัย ข้อ ๑๘ (๒) และ (๓) เมื่อคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ร้องไม่ได้ระบุข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่จำต้องวินิจฉัยบทบัญญัติดังกล่าว

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยจึงมีว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๙ วรรคสาม และมาตรา ๕๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๙ วรรคสาม และมาตรา ๕๐ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยที่มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพที่ว่า การตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะกระทำได้ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดคือต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ส่วนมาตรา ๔๙ วรรคสามเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพในการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมจากรัฐ และมาตรา ๕๐ เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

พิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เห็นว่ามีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้นักเรียนและนักศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียนหรือสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการโดยการอบรมสั่งสอน หรือลงโทษ เพื่อควบคุมไม่ให้มีการฝ่าฝืนระเบียบ โดยกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกระเบียบการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมหรือประพฤติตนฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อการอบรมสั่งสอนและเพื่อให้นักเรียนหรือนักศึกษาปรับปรุงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความประพฤติให้มีความเหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น อันจะส่งผลให้นักเรียนหรือนักศึกษาเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศชาติในอนาคต การกำหนดโทษในกรณีที่มีการฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษาจึงเป็นเพียงมาตรการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในขอบเขต “ที่เหมาะสม” มิได้เป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการจัดการศึกษา

อบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ วรรคสาม และเป็นบทบัญญัติที่ “ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” มิได้เป็นการจำกัดเสรีภาพในทางวิชาการ และการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๐ และไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๙ วรรคสาม และมาตรา ๕๐

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔๗ เรื่อง จำแนกได้เป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. เรื่องที่พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราอื่น ยกเว้นมาตรา ๒๑๒ จำนวน ๒๕ เรื่อง

๑.๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การทำความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๘ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก)

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (นายปราโมทย์ โชติมงคล) ยื่นคำร้องโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๗ ตามหนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ด่วนที่สุด ที่ ผร ๓๔/๑๐๖๓ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การทำความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๘ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องได้ว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้รับหนังสือร้องเรียน ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๙ และลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๙ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ เภสัชกรหญิง สำลี ใจดี ตัวแทนกลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน และคณะว่า การที่รัฐบาลทำความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภามีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ทำการยึดอำนาจการปกครองและประกาศให้รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงได้แจ้งผลการพิจารณาโดยยุติการพิจารณา เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเนื่องจากไม่มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้พิจารณาต่อไป ตามหนังสือลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๙ ต่อมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เภสัชกรหญิง สำลี ใจดี และคณะได้มีหนังสือลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙ ขอให้ทบทวนการดำเนินการตามข้อร้องเรียน ขณะเดียวกันนางสาวกรรณิการ์ กิจติเวชกุล ตัวแทนกลุ่มผู้ร้องเรียนของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะได้มีหนังสือลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ในประเด็นเดียวกัน

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เห็นว่า กรณีตามคำร้องเรียนเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดทำความตกลงการค้าเสรี ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติตามนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา จึงไม่ต้องห้ามให้รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ และเนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง โดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ อันทำให้กรณีตามคำร้องเรียนไม่มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไป แต่การทำหนังสือสัญญาที่มีผลเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจรัฐต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภานั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นประเพณีการปกครองตามนัยแห่งมาตรา ๓๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์ที่เคยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ และมาตรา ๒๒๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เมื่อพิจารณาจากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๔๓ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจรัฐ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และเมื่อพิจารณาข้อบทในความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย แล้ว เห็นว่า อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินการทางเศรษฐกิจของรัฐรวมถึงการออกหรือปรับปรุงกฎหมายภายในที่ใช้บังคับอยู่ให้สอดคล้องกับแนวทางที่ข้อตกลงกำหนดไว้ ซึ่งน่าจะถือเป็นการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจรัฐ ตามมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ด้วยเหตุผลดังกล่าว การทำความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย โดยไม่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา จึงน่าจะมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ประเด็นตามคำร้องที่ต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับ คำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การทำความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๘ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ไว้พิจารณาได้หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การทำความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย ดังกล่าวเป็นการกระทำของรัฐบาล และข้อตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลียไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่อาจอาศัยอำนาจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๙๗ (๑) และมาตรา ๑๙๘ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ (๑) และ มาตรา ๑๗ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๔ (๑) มาใช้บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม” และมาตรา ๑๕๔ บัญญัติใน (๑) ว่า “หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า” ซึ่งเป็นเรื่องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันตามจำนวนที่กำหนดที่จะเข้าชื่อเสนอความเห็นตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มิใช่เป็นอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยให้ได้ อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยช่วยไทย (ตามคำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง)

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยช่วยไทย ผู้ถูกร้อง เนื่องจากพรรคไทยช่วยไทยได้ใช้จ่ายเงินและรายงานการใช้จ่ายเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ไม่ตรงตามความเป็นจริง และสร้างเอกสารอันเป็นเท็จตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๒ เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ให้ยุบพรรคไทยช่วยไทย ผู้ถูกร้องไปแล้ว แม้อาจมีกรณีที่จะต้อง

พิจารณาว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งใด ๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องได้อีกก็ตาม แต่ก็ต้องเป็นเรื่องที่อาจมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องได้เสียก่อน เมื่อไม่อาจยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง เนื่องจากพรรคการเมืองผู้ถูกร้องได้ถูกยุบไปก่อนแล้ว ย่อมไม่อาจมีคำสั่งใด ๆ ที่สืบเนื่องมาจากการวินิจฉัยดังกล่าวได้ กรณีจึงไม่เป็นประโยชน์แก่คดีที่จะวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องต่อไปอีก ประกอบกับข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดไว้ว่า กรณีคำร้องที่ได้ยื่นต่อศาลก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้ อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๑.๓ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๓-๑๔/ ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีตามคำร้อง (นายโลมิรันดร์ บุตรจันทร์ หรือนายกฤษณะ ปิยะชื่นทองกุล และนายรชต์เขตต์ โรจนมณเฑียร) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่

เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีตามคำร้อง (นายนิติธร ล้ำเหลือ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓)

ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีตามคำร้องของนายโลมิรันดร์ บุตรจันทร์ หรือนายกฤษณะ ปิยะชื่นทองกุล และนายรชต์เขตต์ โรจนมณเฑียร และคำร้องของนายนิติธร ล้ำเหลือ รวมสองคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑

คำร้องที่หนึ่ง มีข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า นายโลมิรันดร์ บุตรจันทร์ หรือนายกฤษณะ ปิยะชื่นทองกุล และนายรชต์เขตต์ โรจนมณเฑียร ได้ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี (นายสมัคร สุนทรเวช) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และคณะรัฐมนตรี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต่อศาลปกครองสูงสุด ขอให้ยกเลิกเพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ และให้ยกเลิกเพิกถอนคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๙๔/๒๕๕๑ และที่ ๑๙๕/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ และยกเลิกเพิกถอนข้อกำหนดซึ่งออกตามมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการ

ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีแล้ว เห็นว่า การที่พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ บัญญัติให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ถือได้ว่าเป็นการจำกัดอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖

คำร้องที่สอง มีข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า นายนิติธร ล้ำเหลือ ได้ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี (นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และคณะรัฐมนตรี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต่อศาลปกครองสูงสุด ขอให้เพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่เขตดอนเมืองและเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และอำเภอบางพลี อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประกาศ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีแล้ว เห็นว่า การที่พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ บัญญัติให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ถือได้ว่าเป็นการจำกัดอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖

เนื่องจากคดีทั้งสองคำร้อง เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกฎหมายฉบับเดียวกัน คือ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญบางมาตราตรงกัน คือ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ หรือไม่ เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีทั้งสองคำร้องเข้าด้วยกัน

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องทั้งสองคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องทั้งสองเป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุด เพื่อขอให้ศาลปกครองสูงสุดเพิกถอนประกาศในสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่ออกตามความในพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๕ และศาลปกครองสูงสุด เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๖ แห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีและต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ทั้งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน ศาลปกครองสูงสุดจึงส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย กรณีจึงต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗ ที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า ปัจจุบันได้มีประกาศ เรื่อง ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๑ โดยได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ และประกาศ เรื่อง ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่เขตดอนเมืองและเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และอำเภอบางพลี อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๑ โดยได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่เขตดอนเมืองและเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และอำเภอบางพลี อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ออกมาใช้บังคับ จึงมีผลทำให้ประกาศทั้งสองฉบับไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไป

เมื่อพิเคราะห์คำร้องแล้ว เห็นว่า เหตุในการที่ผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดได้ขอให้เพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้หมดไปแล้ว มิได้มีประเด็นที่ศาลปกครองสูงสุดจะต้องพิจารณาเพิกถอนประกาศดังกล่าวอีก กรณีจึงไม่เป็นประโยชน์แก่คดีตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยต่อไป จึงให้มีคำสั่งจำหน่ายคำร้องทั้งสอง

๑.๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีตามคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓)

ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีตามคำร้องของนายนิติธร ล้ำเหลือ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

นายนิติธร ล้ำเหลือ ได้ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี (นายสมัคร สุนทรเวช) ต่อศาลปกครองสูงสุด ขอให้เพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกาศ เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ ประธานศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีแล้ว เห็นว่า ประกาศดังกล่าว

เป็นการกระทำทางปกครอง ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากประกาศดังกล่าวจึงอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ ประกอบกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ การที่พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ บัญญัติให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ถือได้ว่าเป็นการจำกัดอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ และเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุด เพื่อขอให้ศาลปกครองสูงสุดเพิกถอนประกาศในสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่ออกตามความในพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๕ และศาลปกครองสูงสุด เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๖ แห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ทั้งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน ศาลปกครองสูงสุดจึงส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย กรณีจึงต้องด้วยหลักเกณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗ ที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ปัจจุบันได้มีประกาศ เรื่อง ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๑ โดยได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ ออกมาใช้บังคับ จึงมีผลทำให้ประกาศดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไป

เมื่อพิเคราะห์คำร้องแล้ว เห็นว่า เหตุในการที่ผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดได้ขอให้เพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้หมดไปแล้ว จึงมิได้มีประเด็นที่ศาลปกครองสูงสุดจะต้องพิจารณาเพิกถอนประกาศดังกล่าวอีก กรณีจึงไม่เป็นประโยชน์แก่คดีตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยต่อไป จึงให้มีคำสั่งจำหน่ายคำร้อง

๑.๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายประมุท สูตะบุตร) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๑ และมาตรา ๒๓๐ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง)

นายประมุท สูตะบุตร ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นฟ้องสำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ ๖ ที่ ๑ และกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ที่ ๒ เป็นผู้ถูกฟ้องคดี ต่อศาลปกครองกลางว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ โดยผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมิได้ดำเนินการใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของตนต่อบุคคลและคณะบุคคลผู้กระทำผิดปลูกสร้างอาคาร หรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำเข้าไปในทะเลในน่านน้ำไทย หรือบนชายหาดของทะเล และละเว้นไม่ดำเนินการให้มีการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่ผิดกฎหมาย คดีอยู่ระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาล ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองกลางวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายว่า ผลตามกฎหมายของพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕ เป็นการจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ทั้งสิ้น การโอนอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม จึงไม่อาจตราเป็นพระราชกฤษฎีกาได้ แต่จะต้องตราเป็นพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๐ การที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๗ บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการอื่นที่ถูกยุบเลิกไปเป็นของกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการอื่นที่จัดตั้งขึ้นใหม่ จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ นอกจากนั้นพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๙ ที่ให้อำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ ก็ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒๑ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ เช่นเดียวกัน

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีนี้จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองว่า มีอำนาจในฐานะเจ้าท่าตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ ทวิ และมาตรา ๑๒๐ หรือไม่ เมื่อกรมเจ้าท่าถูกยุบเลิกโดยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และได้มีการจัดตั้งกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีขึ้นแทนแล้วตามมาตรา ๒๑ โดยบทบัญญัติมาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๙ บัญญัติให้การโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการที่ถูกยุบเลิกรวมทั้งอำนาจหน้าที่ที่มีบทกฎหมายกำหนดให้เป็นของส่วนราชการที่ถูกยุบ

เลิกโอนไปเป็นของส่วนราชการอื่นหรือของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งศาลปกครองกลางต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบังคับแก่คดี กรณีจึงเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อีกทั้งปรากฏว่า ยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าวมาก่อน ศาลปกครองกลางจึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีว่า พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๐ และมาตรา ๒๒๑ หรือไม่ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๙

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสาม และวรรคสี่ บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการใดที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๐ ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๙ ขัดหรือแย้งนั้น เป็นบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบของการตรากฎหมาย ทั้งกรณีการจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ โดยมีการกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้น ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ และกรณีการรวมหรือการโอน กระทรวง ทบวง กรม ที่มีผลเป็นการจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ หรือการรวมหรือการโอน กระทรวง ทบวง กรม ที่มิได้มีการจัดตั้งเป็นกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ ทั้งนี้ โดยไม่มีการกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้น หรือการยุบกระทรวง ทบวง กรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา กรณีที่โต้แย้งจึงเป็นการขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจในการตรากฎหมาย เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ตราขึ้นใช้บังคับ คำร้องของผู้ร้องก็มิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ เพราะมิได้เป็นกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับความคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยตรง จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่มีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๒๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ คงมีแต่เพียงบทบัญญัติ หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ ๓ แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา ๗๘ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถปรับปรุงระบบราชการให้เหมาะสมกับการบริการสาธารณะตามความต้องการของสังคม โดยจะมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน แต่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ และในการปฏิบัติราชการนั้นต้องดำเนินการ โดยมุ่งเน้นวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีจริยธรรมควบคู่ไปกับการกำหนดรูปแบบของส่วนราชการ ดังนั้น ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว และไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่มีหลักการอย่างเดียวกันกับมาตรา ๒๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่เป็นบทบัญญัติหลักตามที่มีการโต้แย้ง ประกอบกับเป็นกรณีที่ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตั้งแต่ต้น ปัญหาตามคำร้องจึงไม่เป็นประโยชน์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ และกรณีตามคำร้องถือเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมี คำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๑.๖ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลจังหวัดกระบี่ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๕ ประกอบมาตรา ๑๔ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๓๗ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง)

ศาลจังหวัดกระบี่ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๕ ประกอบมาตรา ๑๔ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๓๗ หรือไม่

๑) เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๘ พนักงานอัยการจังหวัดกระบี่เป็นโจทก์ฟ้องนายสนั่นหรือหนั่น กิจการ เป็นจำเลยในความผิดฐานหลบหนีไปในระหว่างที่คุมขังของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๘ จำเลยได้ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมและดำเนินคดีฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนกฎหมายและได้ถูกคุมขังอยู่ในระหว่างการสืบสวนขยายผลเพื่อล่อซื้อยาเสพติดให้โทษตามอำนาจของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ตลอดมา ครั้นวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๘ จำเลยบังอาจหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกคุมขังของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาและจับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามกฎหมาย ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ จำเลยเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งในชั้นสอบสวนจำเลยให้การปฏิเสธ

๒) ในวันนัดพร้อมเพื่อสอบคำให้การจำเลยในวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๙ จำเลยยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์

๓) ในวันนัดพิจารณาของศาลจังหวัดกระบี่วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๙ จำเลยแถลงว่าได้ปรึกษาคดีกับทนายจำเลยแล้ว จำเลยขอให้การใหม่เป็นรับสารภาพตามฟ้องและยื่นคำให้การเป็นรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ โจทก์จำเลยไม่ติดใจสืบพยาน แต่ศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยที่ถูกฟ้องร้องเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๐ ตามฟ้องนี้ ซึ่งเป็นความผิดฐานหลบหนีไปจากการควบคุมของเจ้าพนักงานโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติข้างต้นจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ หรือไม่ ซึ่งเป็นกรณีที่ต้องส่งเรื่องดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จึงให้งดการพิจารณาไว้ชั่วคราวเพื่อรอคำวินิจฉัย นัดพร้อมเพื่อรอฟังผลคำวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญใหม่ในวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙ ส่วนคดีนี้คงเหลือแต่การรอฟังคำวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญ ไม่มีกระบวนพิจารณาใด ๆ เว้นแต่การอ่านคำพิพากษา จึงเห็นควรให้จำหน่ายคดีชั่วคราว

จึงขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๕ ประกอบมาตรา ๑๔ (๓) ที่ให้อำนาจ เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดควบคุมผู้ถูกจับไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน ๓ วัน เป็นบทบัญญัติที่ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกจับอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๓๗ หรือไม่

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำ คำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๑๘

คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่เนื่องจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๓๗ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น มีเพียงมาตรา ๖ เท่านั้น ที่มีหลักการอย่างเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ซึ่งมาตรา ๖ ดังกล่าว เป็นบทบัญญัติทั่วไปที่ไม่ใช่บทบัญญัติที่บุคคลจะอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ตามแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๒-๕๓/๒๕๔๗ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖๕-๘๒/๒๕๔๗ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๘ ดังนั้น จึงไม่ใช่กรณีที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๕ ประกอบมาตรา ๑๔ (๓) จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ได้ ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๗ นั้น พิจารณาตามคำร้องของผู้ร้องแล้ว เห็นว่าผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๕ ประกอบ

มาตรา ๑๔ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๗ หรือไม่ เฉพาะข้อความตามมาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย ในส่วนที่ว่า "...และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่มีหลักการอย่างเดียวกันกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๗ ดังกล่าว ประเด็นที่ผู้ร้องได้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จึงไม่เป็นประโยชน์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ และกรณีตามคำร้องถือเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๑.๗ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นางมณี โกยกุล) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๘ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง)

นางมณี โกยกุล ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นฟ้องเจ้าพนักงานท้องถิ่น (นายกเทศมนตรีนครปากเกร็ด) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ในเขตเทศบาลและเขตราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัดนนทบุรี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต่อศาลปกครองกลางว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีคำสั่งเลขที่ นบ ๕๒๒๐๔/๔๙๗๐ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ให้ผู้ฟ้องคดีทำการรื้อถอนส่วนที่ก่อสร้างดัดแปลงโดยไม่ได้รับอนุญาต อาคาร ค.ส.ล. ชั้นเดียวขนาดกว้างประมาณ ๑.๔๐-๒.๕๐ เมตร และยาวประมาณ ๘.๕๐ เมตร จำนวน ๑ หลัง ซึ่งอยู่ด้านหลังอาคารเลขที่ ๕๓/๙๘๔ ซอยราชพฤกษ์ ๑๓ ถนนแจ้งวัฒนะ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และคำสั่งเลขที่ นบ ๕๒๒๐๔/๔๙๗๑ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ห้ามมิให้บุคคลใดใช้หรือเข้าไปในส่วนใดของส่วนที่ก่อสร้างดัดแปลงโดยไม่ได้รับอนุญาตดังกล่าว ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้ยื่นอุทธรณ์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ขอให้พิจารณาเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่ง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ ๒/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๘ วินิจฉัยว่า การก่อสร้างดัดแปลงอาคารของผู้ฟ้องคดีเป็นกรณีที่ยังสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้ ตามมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงให้เพิกถอนคำสั่งเลขที่ นบ ๕๒๒๐๔/๔๙๗๐ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ และพิจารณาออกคำสั่งใหม่ให้ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป ส่วนคำสั่งเลขที่ นบ ๕๒๒๐๔/๔๙๗๑ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ วินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์

ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีคำสั่งเลขที่ นบ ๕๒๒๐๔/๑๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๘ ให้ผู้ฟ้องคดีดำเนินการแก้ไขอาคารที่ก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตและให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตก่อสร้างดัดแปลงอาคาร ตามมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ตามคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แต่ผู้ฟ้องคดีก็ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และได้ยื่นอุทธรณ์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ ๑๒/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ วินิจฉัยว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีแก้ไขอาคารส่วนที่ดัดแปลงโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นการออกคำสั่งตามขั้นตอนของกฎหมายแล้ว จึงให้ยกอุทธรณ์

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า ตัวอาคารและที่ดินเป็นของบุคคลอื่นโดยผู้ฟ้องคดีเป็นเพียงเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้านเท่านั้นไม่มีอำนาจในการแก้ไขหรือต่อเติมอาคารหรือกระทำการใดๆ เกี่ยวกับตัวอาคาร ดังนั้น คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงเป็นคำสั่งที่ผู้ฟ้องคดีไม่สามารถกระทำได้ นอกจากนี้ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่ให้อำนาจผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีอำนาจสั่งให้ผู้ฟ้องคดีแก้ไขอาคารที่ก่อสร้างนั้น ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งจะทำให้กฎหมายที่ขัดหรือแย้งดังกล่าวเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ให้ผู้ฟ้องคดีดำเนินการแก้ไขอาคารที่ก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ผนังทึบห่างจากที่ดินต่างผู้ครอบครองอย่างน้อย ๐.๕๐ เมตร โดยยื่นขออนุญาตดัดแปลงอาคารให้ถูกต้อง และเพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ที่ยกอุทธรณ์ของ ผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีเฉพาะในส่วนของมาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ อันเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ออกคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีดำเนินการแก้ไขอาคารเลขที่ ๕๓/๙๘๔ ซอยราชพฤกษ์ ๑๓ ถนนแจ้งวัฒนะ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในส่วนของระยะห่างที่ต้องมีผนังทึบและยื่นขออนุญาตดัดแปลงอาคารให้ถูกต้องว่า ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งการโต้แย้งดังกล่าวนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีที่ศาลจะต้องใช้ในการวินิจฉัยเรื่องอำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในการออกคำสั่งดังกล่าวว่ามีอำนาจกระทำได้หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้ส่งข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และวรรคสี่ บัญญัติให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสาม และวรรคสี่ บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และให้บทบัญญัติ มาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว โดยบทบัญญัติมาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงพิจารณาคำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑ บททั่วไป ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักการที่ยินยอมให้บุคคลอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งยินยอมให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็น ข้อต่อสู้คดีในศาลได้ เพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ของรัฐธรรมนูญได้โดยตรง และหากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมาย

บัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีสิทธิได้รับการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือจากรัฐในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้ ส่วนการกระทำใดสามารถอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้หรือไม่ การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างไรที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นรายกรณี ซึ่งกรณีตามคำร้องนี้ผู้ฟ้องคดีมิได้โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ได้มีการบัญญัติเนื้อหาสาระอันเป็นการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของผู้ฟ้องคดีที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้แต่อย่างใด จึงไม่เป็นประโยชน์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ และกรณีตามคำร้องถือเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๑.๘ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑ /๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ผู้จดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยรัฐ ยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง (ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔))

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายญาณเดช จารุสุนทรกุญ ผู้ร้อง ในฐานะผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคไทยรัฐ ได้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยรัฐต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าข้อบังคับของพรรคไทยรัฐ ข้อที่ ๑๙ ข้อ ๒๖ ข้อ ๕๘ และข้อ ๖๙ ขัดต่อมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ทำให้ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง (๒) จึงสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยรัฐ และคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นชอบด้วยตามมาตรา ๑๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ผู้ร้องจึงยื่น คำร้องคัดค้านคำสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยรัฐต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๓ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

ตุลาการประจำคดีตรวจคำร้องแล้วเห็นว่า คำร้องเรื่องนี้มิได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมืองอันเป็นที่มาแห่งการใช้สิทธิของผู้ร้อง ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) จึงมีคำสั่งให้ผู้ร้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อกำหนดดังกล่าวภายในกำหนดเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้ง

ถ้าผู้ร้องมิได้ปฏิบัติ ศาลจะมีคำสั่งไม่รับคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคสอง

ผู้ร้องได้มารับหนังสือแจ้งเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ และครบกำหนดเวลา ๑๕ วัน แล้ว แต่ผู้ร้องมิได้แก้ไขเพิ่มเติมคำร้องเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) ตุลาการประจำคดีจึงมีความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเข้าหลักเกณฑ์ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “คำร้องตามข้อ ๑๗ ต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง (๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่นต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย” และวรรคสอง กำหนดว่า “คำร้องที่มิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามความในวรรคหนึ่ง ศาลหรือตุลาการประจำคดีอาจมีคำสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด ถ้ามิได้ปฏิบัติก็ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับคำร้องนั้น”

คำร้องนี้เป็นคำร้องที่มิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) และตุลาการประจำคดีได้มีคำสั่งให้ผู้ร้องปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่ตุลาการประจำคดีกำหนดแล้ว แต่ผู้ร้องมิได้แก้ไขเพิ่มเติมคำร้องเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนดดังกล่าว ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๙ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๓ - ๒๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒
เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยร่ำรวย
เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสตรีเพื่อชาติ
เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคเอกราช
เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสู้เพื่อไทย
เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยภูพาน
เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคอยู่ดีมีสุข

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมไท

(ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓)

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้องรวมเจ็ดคำร้อง ลงวันที่ ๑๓ และวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยร่ำรวย พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคเอกราช พรรคสู้เพื่อไทย พรรคไทยภูพาน พรรคอยู่ดีมีสุข และพรรคสังคมไท ผู้ถูกร้อง เนื่องจากปรากฏต่อผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ ซึ่งเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งว่าผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไป จะจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗

ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งเจ็ด สรุปได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีประกาศรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองต่าง ๆ ดังนี้ (๑) พรรคเกษตรกรไทย เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๗ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคสู้เพื่อไทย เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๑ (๒) พรรคเอกราช เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙ (๓) พรรคสังคมไท เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๙ (๔) พรรคอยู่ดีมีสุข เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๙ (๕) พรรคสตรีเพื่อชาติ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๐ (๖) พรรคไทยภูพาน เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๐ และ (๗) พรรคไทยร่ำรวย เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และรับรองความถูกต้องโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรค แล้วแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ ปรากฏว่า พรรคอยู่ดีมีสุข พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคไทยภูพาน และพรรคไทยร่ำรวย ไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ พรรคเกษตรกรไทย และพรรคสังคมไท ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรค เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ส่วนพรรคเอกราช ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรค เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๑ แต่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบพบว่า รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองทั้งสามพรรคดังกล่าวไม่ได้รับรองโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ซึ่งไม่เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และไม่ถูกต้องตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง วิธีการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

นายทะเบียนพรรคการเมือง มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ แจ้งให้พรรคการเมืองทั้งเจ็ดพรรคจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและให้เป็นไปตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ปรากฏว่า พรรคเกษตรกรไทย พรรคเอกราช พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคไทยภูพาน และพรรคไทยร่ำรวย ไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเวลาที่กำหนด ส่วนพรรคอยู่ดีมีสุขมีหนังสือชี้แจงว่า พรรคไม่ส่งรายงานดังกล่าว เนื่องจากไม่สามารถจัดประชุมใหญ่ได้ และพรรคสังคมไท มีหนังสือชี้แจงว่า อยู่ระหว่างการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และมีหนังสือชี้แจงเพิ่มเติมว่าไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรา ๒๘ (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ จึงจำเป็นต้องชะลอการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ออกไปก่อน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคไทยร่ำรวย พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคเอกราช พรรคสู้เพื่อไทย และพรรคไทยภูพาน กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงเสนอนายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อนำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาให้ความเห็นชอบการยุบพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าวตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาและมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๓๘/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าวตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

ส่วนพรรคอยู่ดีมีสุข และพรรคสังคมไท ไม่สามารถจัดประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อรับรองรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ ถือว่าไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาและมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๓๙/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าวตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องรวมเจ็ดพรรคตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๙๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กับขอให้มีคำสั่งว่าผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ถูกยุบพรรคไปเนื่องจากกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๙๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จะจดแจ้งจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบไปตามมาตรา ๙๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้รับคำร้องทั้งเจ็ดคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๙๓ วรรคสอง และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗

ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ พร้อมเอกสารเพิ่มเติมว่า ผู้ร้องโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๒๔/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ ได้มีประกาศลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๒ ให้พรรคไทยร่ำรวย พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคเอกราช พรรคไทยภูพาน พรรคอยู่ดีมีสุข และพรรคสังคมไท ผู้ถูกร้อง สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๓๕ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๑) และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้พรรคสู้เพื่อไทย ผู้ถูกร้อง สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ ซึ่งครบกำหนดหนึ่งปีเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ เมื่อความได้ปรากฏต่อผู้ร้องว่า พรรคไทยร่ำรวย พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคเอกราช พรรคไทยภูพาน พรรคอยู่ดีมีสุข และพรรคสังคมไท ไม่สามารถดำเนินการให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าพันคนและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช้บังคับ ส่วนพรรคสู้เพื่อไทยภายหลังจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ จนถึงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ตามหลักฐานการรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีสมาชิกพรรคการเมืองไม่ถึงห้าพันคน ผู้ร้องโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้พรรคไทยร่ำรวย พรรคสตรีเพื่อชาติ พรรคเอกราช พรรคไทยภูพาน พรรคอยู่ดีมีสุข และพรรคสังคมไท สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๑) และวรรคสอง และให้พรรคสู้เพื่อไทย สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๓) และ

วรรคสอง แล้ว ตามประกาศของผู้ร้อง ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๒ กรณีจึงไม่เป็นประโยชน์แก่คดีที่จะวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องทั้งเจ็ดพรรคดังกล่าวต่อไปอีก ทั้งนี้ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดว่าคำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือ มีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้องหรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้องทั้ง เจ็ดคำร้อง

๑.๑๐ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๐/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลจังหวัดนนทบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายวีระพล แสงสว่าง) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ กรณีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่ (ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ (๒))

ศาลจังหวัดนนทบุรีส่งคำโต้แย้งของนายวีระพล แสงสว่าง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า

นายวีระพล แสงสว่าง (ผู้ร้อง) ถูกพนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรีฟ้องว่า กระทำความผิดฐานร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๕ มาตรา ๖๖ มาตรา ๑๐๒ และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ซึ่งผู้ร้องได้ยื่นคำให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหา ศาลจังหวัดนนทบุรีได้รวมคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๘๗๑/๒๕๕๑ ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรี โจทก์ และผู้ร้องในฐานะจำเลย และคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๑๒๘/๒๕๕๑ ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรี โจทก์ นายสมพงศ์ สุวรรณชนะ จำเลย ฐานร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายเข้าด้วยกัน เนื่องจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ทั้งสองสำนวนเป็นพยานหลักฐานเดียวกันและเป็นความประสงค์ของโจทก์ โดยให้เรียกจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๑๒๘/๒๕๕๑ ว่า จำเลยที่ ๑ และให้เรียกจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๘๗๑/๒๕๕๑ ว่า จำเลยที่ ๒ (ผู้ร้อง)

วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนนทบุรีขอให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ และไม่อาจใช้บังคับได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ เนื่องจากผู้ร้องเห็นว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การดำเนินคดียาเสพติดแตกต่างไปจากเดิมมาก เช่น การรับฟังพยานหลักฐาน

ตามมาตรา ๗ การครอบครองยาเสพติดเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา ๘ เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมคดีอาญาต่าง ๆ จะใช้บังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แต่ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการเลือกปฏิบัติกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นการจำกัดสิทธิของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และศาลจังหวัดนนทบุรีเห็นว่ายังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

เห็นว่า การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ได้นั้น คำร้องจะต้องระบุว่าบทบัญญัติมาตราใดของกฎหมายที่ผู้ร้องโต้แย้ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด ตามหลักเกณฑ์ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ (๒) ที่กำหนดให้คำร้องต้องระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้องด้วย แต่ตามคำร้องของผู้ร้องอ้างเพียงว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดียาเสพติดแตกต่างไปจากเดิมมาก อันเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยหลายประการจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ โดยไม่ระบุอย่างชัดเจนว่าบทบัญญัติมาตราใดของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ อันต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ประกอบกับคำร้องของผู้ร้องไม่มีข้อความตอนใดที่พอจะทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ร้องได้อ้างว่าบทบัญญัติมาตราใดของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ คำร้องของผู้ร้องจึงมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ (๒)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒/ ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีตามคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง)

ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีตามคำร้องของนายวีระ มุสิกพงศ์ กับพวกรวม ๕ คน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

นายวีระ มุสิกพงศ์ กับพวกรวม ๕ คน ได้ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ต่อศาลปกครองสูงสุด ขอให้เพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์ คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีแล้ว เห็นว่า การที่พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ บัญญัติให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ถือได้ว่าเป็นการจำกัดอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัจจุบันได้มีประกาศ เรื่อง ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง อำเภอบางบ่อ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ อำเภอธัญบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสามโคก อำเภอลำลูกกา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และอำเภอวังน้อย อำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกาศข้อกำหนด และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๒ ออกมาใช้บังคับ โดยได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง อำเภอบางบ่อ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ อำเภอธัญบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสามโคก อำเภอลำลูกกา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และอำเภอวังน้อย อำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ แล้ว จึงมีผลทำให้ประกาศดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไป

เมื่อพิเคราะห์คำร้องแล้ว เห็นว่า เหตุในการที่ผู้ฟ้องคดีขอให้เพิกถอนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อศาลปกครองสูงสุดได้หมดไปแล้ว มิได้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามคำร้องมาบังคับแก่คดีของผู้ร้องอีกต่อไป กรณีจึงเป็นเรื่องที่ไม่เป็นสาระและไม่เกิดประโยชน์ที่จะต้องรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องหรือประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ เรื่อง ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ตราขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑))

นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะรวม ๗๑ คน เสนอความเห็นต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ตราขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้อง เอกสารและพยานหลักฐานประกอบคำร้อง สรุปความได้ว่า

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ต้องมีเอกสารประกอบ ซึ่งรวมถึงประมาณการรายรับ และวัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนงาน โครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจน...” ซึ่งในระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ในวาระที่ ๒ และวาระที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ สภาผู้แทนราษฎร ไม่ได้นำเสนอรายละเอียดของแผนงานและโครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ เสนอขอเพิ่มงบประมาณผ่านสำนักงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อทดแทนงบประมาณที่คณะกรรมาธิการได้ปรับลดลงไปกว่า ๒๒,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒) ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้องได้ทวงถามรายละเอียดแผนงานของโครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณที่มีการเสนอขอเพิ่มเติมให้แก่หน่วยงานราชการต่าง ๆ กว่า ๒๒,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ปรากฏว่ารองประธานกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ สภาผู้แทนราษฎร (นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี) ได้ยืนยันต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรอย่างชัดเจนว่าไม่มีรายละเอียดของแผนงานและโครงการแต่อย่างใด

๓) ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๒ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยตามคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๔ คน ว่าคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติคำขอเพิ่มงบประมาณของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นที่เสนอผ่านสำนักงบประมาณจำนวนสองครั้ง วงเงินจำนวนกว่า ๘๘,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และมอบหมายให้

สำนักงบประมาณนำเสนอต่อคณะกรรมาธิการพิจารณา ซึ่งเป็นจำนวนเงินงบประมาณที่เกินกว่าคณะกรรมาธิการได้มีมติ ปรับลดลงไปกว่า ๒๒,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นการเสนอเพื่อเป็นทางเลือกให้คณะกรรมาธิการเลือกพิจารณาว่ารายการใดมีความเหมาะสมที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชน และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสาธารณะและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล นั้น ก็ปรากฏว่าไม่มีรายละเอียดของแผนงานและโครงการในส่วนที่ของบประมาณเพิ่มเติมแต่ประการใด และสำนักงบประมาณก็ไม่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ในส่วนที่มีการแปรญัตติเพิ่มเติมซึ่งได้ผ่านการเห็นชอบของคณะกรรมาธิการให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ในวาระที่ ๒ และวาระที่ ๓ เช่นเดียวกับในวาระที่ ๑ และหากการขอเพิ่มเติมงบประมาณในแผนงาน ผลผลิตโครงการเดิม ตามที่สำนักงบประมาณกล่าวอ้างว่ามีรายละเอียดปรากฏอยู่ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่เสนอในวาระที่ ๑ ทุกประการแล้ว เหตุใดคณะกรรมาธิการจึงปรับลดงบประมาณลงและให้มีการนำเสนอโครงการใหม่ เพื่อของบประมาณเพิ่มเติมและต้องเป็นมติคณะรัฐมนตรีกว่า ๘๘,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้คณะกรรมาธิการคัดเลือกโครงการใหม่ไปทดแทนโครงการที่ถูกปรับลดลงไป อีกทั้งการปรับเพิ่ม ในแต่ละกระทรวง หน่วยงานต่าง ๆ ก็มีวงเงินสูงกว่าโครงการและแผนงานเดิมที่ได้ปรับลดลง เท่ากับว่าต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนงานและรายละเอียดของโครงการอย่างแน่นอน ผู้ร้องจึงเห็นว่าเป็นการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๗

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ หรือไม่

พิจารณาคำร้องแล้วเห็นว่า ผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ในชั้นการแปรญัตติเพิ่มเติมงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ของคณะกรรมาธิการในวาระที่ ๒ และวาระที่ ๓ ไม่ได้นำเสนอรายละเอียดของแผนงานและโครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ เสนอขอเพิ่มงบประมาณผ่านสำนักงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อทดแทนงบประมาณที่คณะกรรมาธิการได้ปรับลดลงไปกว่า ๒๒,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้ชัดเจน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นการขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ตราขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ใช้ในการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเท่านั้น มิได้ใช้บังคับกับการขอแปรญัตติร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามคำร้องแต่อย่างใด กรณีตามคำร้องจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๗)

๑.๑๓ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๗/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่อง พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก (ผู้ร้องที่ ๑) กับพวก คัดค้านคำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมือง และมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก (ผู้ร้องที่ ๑) กับพวก ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๒ คัดค้านคำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ถูกร้องที่ ๑) ที่แจ้งต่อผู้ร้องที่ ๑ ตามหนังสือที่ ลต (ทบพ.) ๐๔๐๑/๔๖๑๙ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๒ และมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ถูกร้องที่ ๒) ในการประชุมครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ให้การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อแผ่นดินเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๑ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ หัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน (นายสุวิทย์ คุณกิตติ) ได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน ซึ่งตามข้อบังคับพรรคเพื่อแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๓ กำหนดให้รองหัวหน้าพรรคการเมืองลำดับต้นทำหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคการเมือง และให้มีอำนาจเรียกประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ภายในสี่สิบห้าวัน ซึ่งรองหัวหน้าพรรคการเมืองลำดับต้นและรักษาการหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดินในขณะนั้นคือ นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง โดยมีพลเอก ธงชัย เกื้อสกุล นายปาน พึ่งสุจริต นายพฤฒิชัย ดำรงรัตน์ และนายมั่น พัธโนทัย เป็นรองหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดินถัดมาตามลำดับ นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง ได้เรียกประชุมกรรมการบริหารพรรคเพื่อแผ่นดินและมีมติให้จัดประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อเลือกหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๑ ณ ที่ทำการพรรคเพื่อแผ่นดิน แต่ในวันประชุมใหญ่วิสามัญดังกล่าว นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง รักษาการหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน ไม่มาประชุม ส่วนรองหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดินลำดับถัดมา ไม่ประสงค์ที่จะเป็นประธานในที่ประชุม ทั้งนี้ เพื่อให้การประชุมเป็นไปตามกำหนด นายสุรเดช ยะสวัสดิ์ จึงเสนอ นายมั่น พัธโนทัย รองหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมแทน เมื่อถึงวาระการประชุมเลือกหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง ยังไม่ปรากฏตัวในที่ประชุม นายมั่น พัธโนทัย จึงจัดให้มีการเลือกหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดินโดยวิธีการลงคะแนนลับโดยให้สมาชิกพรรคการเมืองทุกคนลงคะแนนแล้วพับใส่กล่อง ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าผู้ร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน ระหว่างนั้น นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง ได้เดินเข้ามาในห้องประชุมและทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมต่อ โดยได้ขอมติยืนยันรับรองการประชุมที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

เมื่อการประชุมเลือกตั้งหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคเพื่อแผ่นดินเสร็จสิ้นแล้ว นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง รักษาการหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดินจะต้องแจ้งผลการประชุมใหญ่วิสามัญและ

ผลการเลือกตั้งดังกล่าวให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทราบ แต่นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง ไม่ยอมแจ้ง โดยอ้างว่ามีผู้ร้องเรียนว่าการประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๑ ของพรรคเพื่อแผ่นดิน ดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ร้องที่ ๑ เห็นว่าจะล่วงเลยเวลาที่กำหนดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ จึงได้มีหนังสือ ที่ พผ ๐๑๐๔(๑)/๐๐๓/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๒ แจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ รับรองผลการเลือกตั้งหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคเพื่อแผ่นดิน

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เสนอผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ มีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากเห็นชอบตามความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า การประชุมใหญ่พรรคเพื่อแผ่นดินเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๑ ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และข้อบังคับพรรคเพื่อแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ กล่าวคือ การทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมใหญ่ของนายมั่น พัธโนทัย รองหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน ไม่ชอบด้วยข้อบังคับพรรคเพื่อแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๓ เนื่องจากไม่ได้เป็นรองหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดินลำดับต้นและลำดับถัดไป ไม่มีการกำหนดจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคในที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองก่อนการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรค และการลงคะแนนเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรค มิได้มีการลงคะแนนลับ เนื่องจากในระหว่างการลงคะแนน ผู้ลงคะแนนสามารถมองเห็นการลงคะแนนของบุคคลอื่นได้และมีการสอบถามซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต (ทบพ.) ๐๔๐๑/๔๖๑๙ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๒ แจ้ง ผู้ร้องที่ ๑ และมีหนังสือแจ้งให้พรรคเพื่อแผ่นดินดำเนินการจัดประชุมใหม่ เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับพรรคต่อไป

ผู้ร้องที่ ๑ กับพวก รวม ๕ คน ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๒ และแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๒ ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีนี้อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๓ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้มีคำสั่งลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ผู้ร้องที่ ๑ กับพวกจึงยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑) ขอให้เพิกถอนคำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่แจ้งต่อผู้ร้องตามหนังสือที่ ลต (ทบพ.) ๐๔๐๑/๔๖๑๙ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๒ และมติคณะกรรมการการเลือกตั้งในการประชุมครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ให้การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อแผ่นดินเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๑ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒) ขอให้มีคำวินิจฉัยว่าการดำเนินการดังกล่าวของที่ประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคเพื่อแผ่นดิน ที่มีมติให้ผู้ร้องที่ ๑ เป็นหัวหน้าพรรคและผู้ร้องที่ ๒–๓ เป็นกรรมการ

บริหารพรรคเพื่อแผ่นดินถูกต้องตามกฎหมายและให้นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ถูกร้องที่ ๑ รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต่อไป

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๓ วรรคสี่ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมืองหรือรายการตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง (๕) ที่จดแจ้งไว้กับนายทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๓๔ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว และวรรคสอง ที่บัญญัติว่า การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำความในมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยมาตรา ๑๓ วรรคสี่ บัญญัติให้ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียน อาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งตามวรรคสามต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าวแล้วเห็นว่าผู้ร้องที่ ๑ กับพวกมิใช่หัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน หรือรักษาการหัวหน้าพรรคเพื่อแผ่นดิน ตามข้อบังคับพรรคเพื่อแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๓ จึงมิใช่ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งการยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญก็มิได้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามกำหนดเวลาในมาตรา ๑๓ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายดุษฎี คันฉาย กับพวก รวม ๕ คน) เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย กรณีพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑)

สำนักงานศาลปกครองมีหนังสือลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ส่งความเห็นของศาลปกครองสูงสุดและคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายดุษฎี คันฉาย กับพวก รวม ๕ คน) เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑

มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

นายดุษฎี คันฉาย กับพวกรวม ๕ คน ผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้องการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ผู้ถูกฟ้องคดี ต่อศาลปกครองกลาง เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ สรุปได้ว่า นายดุษฎี คันฉาย ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๔๗๕๘ และเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกับพวกอีก ๔ คน ในที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๔๗๕๖ และที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๔๗๖๐ ตำบลไผ่ต่ำ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองแยกได้เป็นสองส่วน คือ ในส่วนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบว่าที่ดินทั้งสามแปลงถูกเขตเดินเสาไฟฟ้า รวมทั้งได้แจ้งการจ่ายค่าทดแทนของที่ดินทั้งสามแปลงที่ถูกแนวสายไฟฟ้าพาดผ่านและถูกกันเป็นเขตที่ตั้งเสาไฟฟ้า โดยกำหนดค่าทดแทนจำนวน ๒๒๕,๐๐๐ บาทต่อไร่ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า การกำหนดค่าทดแทนไม่เป็นธรรม จึงได้มีหนังสืออุทธรณ์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีหนังสือแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยคณะกรรมการพิจารณาราคาที่ดินและทรัพย์สินจังหวัดสระบุรี ได้กำหนดเพิ่มค่าทดแทนที่ดินจาก ๒๒๕,๐๐๐ บาทต่อไร่ เป็นเงิน ๖๐๐,๐๐๐ บาทต่อไร่

ในส่วนของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบว่า ที่ดินทั้งสามแปลงของผู้ฟ้องคดี ถูกประกาศเป็นเขตระบบการขนส่งปิโตรเลียมทางท่อ และได้รับค่าทดแทนทรัพย์สินจำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาทต่อไร่ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า การกำหนดค่าทดแทนไม่เป็นธรรม จึงมีหนังสืออุทธรณ์เงินค่าทดแทนดังกล่าว โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้รับหนังสือเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๙ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีแล้ว แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มิได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้รับหนังสืออุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้ศาลพิจารณาเพิ่มค่าทดแทน

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการประกอบธุรกิจปิโตรเลียม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีอำนาจดำเนินการใด ๆ ต่อบุคคล ทรัพย์หรือสิทธิของบุคคล ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ และในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ กับเจ้าของผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับจำนวนค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์จะต้องนำข้อพิพาทนั้นให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยตามมาตรา ๒๙ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่พอใจในเงินค่าทดแทน จึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ขอให้จ่ายค่าทดแทนเพิ่มขึ้น โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้รับหนังสืออุทธรณ์เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๙ แต่จนถึงวันฟ้องคดีผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มิได้แจ้งผลการวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าทราบ จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ กับผู้ฟ้องคดีทั้งห้าไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับจำนวนค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ กรณีเช่นนี้ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบมาตรา ๓๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ และ

มาตรา ๔ แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิ และประโยชน์ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้บัญญัติขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ โดยให้นำข้อพิพาทให้คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัย เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งห้านำคดีมาฟ้องต่อศาล โดยคณะอนุญาโตตุลาการยังมิได้มีคำวินิจฉัยข้อพิพาทดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ศาลปกครองชั้นต้นจึงมีคำสั่งให้เพิกถอนกระบวนพิจารณาที่สั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณาเฉพาะในส่วนคำฟ้องที่ฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องเฉพาะส่วนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ไว้พิจารณา

ผู้ฟ้องคดีทั้งห้ายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้องเฉพาะผู้ถูกฟ้องคดีบางรายไว้พิจารณา และขอให้ศาลปกครองสูงสุดส่งบทบัญญัติมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า ในการพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีนี้ ศาลปกครองสูงสุดจำต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๒๙ วรรคสาม และมาตรา ๓๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ บังคับแก่คดีด้วย แต่เนื่องจาก ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าโต้แย้งว่าบทบัญญัติมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ซึ่งได้บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้วย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๒๙ วรรคสาม และมาตรา ๓๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้มาก่อน แม้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๕๑/๒๕๔๘ แล้วว่า พระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ ก็ตาม แต่เป็นการวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นคนละประเด็นกับกรณีในคดีนี้ที่ผู้ฟ้องคดีทั้งห้าโต้แย้งว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๙ วรรคสาม และมาตรา ๓๑ วรรคสอง นั้น จำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่บังคับให้ระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ ซึ่งตามมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยปัญหาว่ากฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับดังกล่าวมิได้บัญญัติให้ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งมีอำนาจวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับแก่คดีนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ นอกจากนั้นในกรณีที่รัฐธรรมนูญได้จัดตั้งองค์กรของรัฐขึ้นมาเพื่อให้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยปัญหาว่า

บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่โดยเฉพาะแล้วตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อมีปัญหาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลจะต้องรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งเรื่องหรือปัญหาดังกล่าวให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยต่อไป ศาลปกครองสูงสุดจึงให้ส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีทั้งห้าให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดี มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสามและวรรคสี่ บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว โดยบทบัญญัติมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงพิจารณาคำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป ซึ่งเป็นการกล่าวถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลอันเป็นบททั่วไปซึ่งไม่ใช่บทบัญญัติที่บุคคลจะอ้างว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ประกอบกับกรณีตามคำโต้แย้งมิได้โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ได้ละเมิดศักดิ์ศรี

ความเป็นมนุษย์ หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติรับรองไว้ประการใด คำโต้แย้งนี้ไม่เป็นประโยชน์ที่จะวินิจฉัยและถือเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๑.๑๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายนิเวศน์ เอื้ออารีมิตร ที่ ๒) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๔๕๐๑/๒๕๔๔ หมายเลขแดงที่ ๙๗๕/๒๕๔๖ ของศาลแพ่งธนบุรี เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย กรณีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๑ และมาตรา ๓ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑)

สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๐ ส่งความเห็นของศาลฎีกาและคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายนิเวศน์ เอื้ออารีมิตร) เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๑ และมาตรา ๓ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า โจทก์ คือ บริษัทเงินทุนเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้ซื้อและรับโอนสินทรัพย์พร้อมทั้งสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ ที่บริษัทเงินทุนยูไนเต็ด จำกัด (มหาชน) มีต่อห้างหุ้นส่วนจำกัดทรัพย์สุวรรณ จำเลยที่ ๑ นายนิเวศน์ เอื้ออารีมิตร จำเลยที่ ๒ (ผู้ร้อง) นางนุชจรีย์ เอื้ออารีมิตร จำเลยที่ ๓ จากองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน เนื่องจากบริษัทเงินทุนยูไนเต็ด จำกัด (มหาชน) ถูกระงับการดำเนินกิจการ โดยฟ้องจำเลยทั้งสามต่อศาลแพ่งธนบุรี

ศาลแพ่งธนบุรีพิพากษาให้จำเลยทั้งสามชำระเงินจำนวน ๑,๐๐๐,๕๗๑.๓๑ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๑ ต่อปี นับแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้แก่โจทก์เสร็จสิ้น หากไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนให้ยึดโฉนดที่ดินเลขที่ ๕๔๑๒ ตำบลวังมะนาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พร้อมสิ่งปลูกสร้างออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้โจทก์ หากได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งสามออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้โจทก์จนครบ

จำเลยทั้งสามอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น โจทก์อุทธรณ์คำพิพากษา

ศาลอุทธรณ์เห็นว่า แม้ฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ในหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินที่จำเลยที่ ๒ เป็นผู้จำนองประกันหนี้ขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๐๑ ไปแล้ว จำเลยที่ ๒ ผู้จำนองก็ยังต้องรับผิดต่อโจทก์อยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ ส่วนที่จำเลยทั้งสามแก้อุทธรณ์ว่า กรณีนี้จำเลยที่ ๒ ผู้จำนองไม่ต้องรับผิดต่อโจทก์ เนื่องจากเมื่อสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธานในหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินของจำเลยขาดอายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นอุปกรณ์ในหนี้จำนองของจำเลยที่ ๒ ก็ต้องขาดอายุความด้วยตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๖ นั้น เห็นว่า กรณีที่จำเลยทั้งสามแก้อุทธรณ์ต้องเป็นเรื่องสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นอุปกรณ์เป็นหนี้เรื่องอื่นไม่ใช่หนี้จำนองซึ่งมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ บัญญัติไว้เฉพาะแล้ว จะเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๖ มาใช้ในสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นอุปกรณ์ในหนี้จำนองไม่ได้

คดีนี้โจทก์อุทธรณ์ขอให้จำเลยที่ ๒ ชำระหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงิน จึงมีทุนทรัพย์ในคดีคือต้นเงินตามตั๋วสัญญาใช้เงินพร้อมดอกเบี้ยถึงวันฟ้อง รวมเป็นเงิน ๓,๑๙๗,๕๓๔.๒๕ บาท พิพากษาแก้เป็นว่า ในหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินของจำเลยที่ ๑ ให้จำเลยที่ ๒ ผู้จำนองประกันหนี้รับผิดชำระหนี้แก่โจทก์ จำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ จนกว่าจะชำระเสร็จ แต่ดอกเบี้ยถึงวันฟ้องต้องไม่เกิน ๑,๑๙๗,๕๓๔.๒๕ บาท ในหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินของจำเลยที่ ๑ หากบังคับจำนองได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ ๒ ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้โจทก์จนครบถ้วน นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ยกอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสาม

นายนิเวศน์ เอื้ออารีมิตร จำเลยที่ ๒ ฎีกาและยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย โดยโต้แย้งว่า เมื่อหนี้ประธานขาดอายุความแล้ว หนี้อุปกรณ์ก็ต้องขาดอายุความ การนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ มาใช้กับผู้จำนองซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์ไม่ชอบ เป็นการใช้และการตีความกฎหมายที่ขัดต่อพระราชดำริของพระมหากษัตริย์ ขัดต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนทุกคนที่ต้องได้รับความคุ้มครอง ขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่สิทธิเรียกร้องจำนองที่ขาดอายุความตามสิทธิเรียกร้องประธานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๖ แล้วยังคงย้อนมาบังคับใช้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ นอกจากนี้ยังขัดต่อหลักความเสมอภาค คือเป็นการเลือกปฏิบัติ ให้สิทธิเรียกร้องประธานขาดอายุความแล้ว หนี้หรือสิทธิเรียกร้องจำนองอุปกรณ์ที่ขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๖ นำมาบังคับใช้ได้ ขอศาลฎีกาส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๑ และมาตรา ๓

ศาลฎีกาได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ว่าคดีนี้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า แม้ฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ ในหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินที่จำเลยที่ ๒ เป็นผู้จำนองประกันหนี้จะขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๐๑ แต่เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ บัญญัติว่าผู้รับจำนองยังคงมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองได้แม้ว่าสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธานจะขาดอายุความแล้ว แต่จะใช้สิทธินั้นบังคับให้ชำระดอกเบี้ยที่ค้างย้อนหลังเกินห้าปีไม่ได้ จำเลยที่ ๒ ในฐานะผู้จำนองจึงยังต้องรับผิดชำระหนี้ให้แก่โจทก์จำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ จนกว่าจะชำระเสร็จ เมื่อจำเลยที่ ๒ ฎีกาโต้แย้งว่า กรณีเช่นนี้เป็นเรื่องที่ว่าเมื่อสิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความ สิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นอุปกรณ์ย่อมขาดอายุความไปด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๖ เมื่อหนี้จำนองขาดอายุความแล้วจะนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ มาใช้บังคับไม่ได้ จึงเป็นกรณีที่ศาลฎีกาจะต้องใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ บังคับแก่คดี เมื่อจำเลยที่ ๒ โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๑ และมาตรา ๓ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของจำเลยที่ ๒ ตามทางการเพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓ และมาตรา ๓๕

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ เห็นว่า สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๐ ส่งคำโต้แย้งของจำเลยให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้รับหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๐ ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้แล้ว โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสาม และวรรคสี่ บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ ให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ มีหลักการอย่างเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว โดยที่บทบัญญัติมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มีหลักการในบางส่วนเช่นเดียวกันกับมาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๕ และมาตรา ๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และบทบัญญัติมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มีหลักการในบางส่วนเช่นเดียวกันกับมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงพิจารณาคำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๘ และมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๑ บัญญัติรูปแบบของรัฐโดยกำหนดให้ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว มาตรา ๒ บัญญัติรูปแบบการปกครองโดยกำหนดให้

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรา ๔ บัญญัติหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล และมาตรา ๕ บัญญัติถึงการคุ้มครองประชาชนชาวไทยทุกคนไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมได้รับความคุ้มครองเสมอหน้ากัน และมาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ ว่าด้วยพระมหากษัตริย์ ทั้งมาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติอันเป็นหลักการทั่วไป ซึ่งไม่ใช่บทบัญญัติที่บุคคลจะอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ประกอบกับกรณีตามคำโต้แย้งนี้มิได้โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๒๗ ได้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติรับรองไว้ประการใด คำโต้แย้งนี้ไม่เป็นประโยชน์ที่จะวินิจฉัยและถือเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๑.๑๖ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๕/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำร้องของจำเลย (นายขจรศักดิ์ อมรวิชญ์) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ส. ๖๔๙/๒๕๕๒ (หมายเลขคดีหลัก ๔๘๕/๒๕๔๔) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗ และมาตรา ๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ วรรคแรก หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๕)

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของนายขจรศักดิ์ อมรวิชญ์ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า

ธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) โจทก์ ฟ้องนายขจรศักดิ์ อมรวิชญ์ จำเลย ต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้เป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๖๙๗๙/๒๕๔๒ ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๔ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ได้มีคำพิพากษาให้จำเลยชำระเงินให้แก่โจทก์ หากไม่ชำระหนี้ให้ยึดทรัพย์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์ หากได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้ยึดทรัพย์อื่นของจำเลยออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้โจทก์จนครบถ้วน กับให้จำเลยชดใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๔ บริษัทบริหารสินทรัพย์เพชรบุรี จำกัด ได้รับซื้อหรือรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพหรือรับโอนสิทธิเรียกร้อง ตลอดจนหลักประกันของสินทรัพย์นั้นทั้งหมดมาจากโจทก์ ซึ่งรวมถึงสินเชื่อและหนี้สินของจำเลยทั้งหมดในคดีนี้ด้วย ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๔๗ บริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด (ผู้ร้อง) ได้รับซื้อหรือรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพหรือรับโอนสิทธิเรียกร้อง ตลอดจนหลักประกันของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของลูกหนี้ทั้งหมดมาจากบริษัทบริหาร

สินทรัพย์เพชรบุรี จำกัด ซึ่งสินทรัพย์ที่ผู้ร้องซื้อมานั้นรวมถึงสินเชื่อและหนี้สินของจำเลยทั้งหมดในคดีนี้ด้วย โดยยื่นคำร้องขอสวมสิทธิแทนโจทก์ซึ่งเป็นไปตามพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑

นายขจรศักดิ์ อมรวิชญ์ จำเลย ได้ยื่นคำร้องคัดค้านการขอสวมสิทธิของผู้ร้องและโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗ และมาตรา ๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ วรรคแรก โดยอ้างว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ บัญญัติให้บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดี (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) เท่านั้นที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ ผู้ร้องไม่ใช่บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีจึงไม่มีสิทธิตามคำพิพากษา บุคคลทั่วไปในประเทศไทยต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่หนี้ของกลุ่มบุคคลประเภทหนึ่งที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นหนี้ด้อยคุณภาพ เนื่องจากการบริหารทางการเงินและการควบคุมของหน่วยงานรัฐที่ผิดพลาดกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศในขณะนั้น รัฐได้มีการออกกฎหมายโดยตราเป็นพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๑ เพื่อนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้กับกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่ง โดยยกเว้นบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้อง (นายขจรศักดิ์ อมรวิชญ์) เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ได้นั้น ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องไม่เคยมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมาก่อน แต่ประเด็นตามคำร้องที่โต้แย้งว่าพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗ และมาตรา ๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ วรรคแรก หรือไม่ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวแล้วว่า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ และ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๗/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มีหลักการอย่างเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ข้อโต้แย้งตามคำร้องจึงเป็นเรื่องหรือประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องหรือประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕ ทั้งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ด้วย ไม่ชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๗ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๖/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีในคดีหมายเลขดำที่ ๓๙๒/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ (๒) มาตรา ๒๔ มาตรา ๗๓ และมาตราอื่น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๕)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า รองศาสตราจารย์ ดร.พอพันธ์ วัชจิตพันธ์ ที่ ๑ กับพวกรวม ๖ คน ผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้องสภาคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ ๑ อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ ๒ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ ๓ ผู้ถูกฟ้องคดี ต่อศาลปกครองกลาง เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๓๙๒/๒๕๕๒ ต่อมาศาลปกครองกลางมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา และคดีอยู่ในระหว่างที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามจัดทำคำให้การยื่นต่อศาลปกครองกลาง ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๕ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชูชีพ ฉิมวงษ์) และเป็นผู้รับมอบอำนาจของผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๖ ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองกลางส่งคำร้องของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ (๒) มาตรา ๒๔ มาตรา ๗๓ และมาตราอื่น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ หรือไม่ ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๔ มาตรา ๓๒ และมาตราอื่น บัญญัติให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นนิติบุคคลแต่ไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น โดยระบุว่ามีสถานะเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงกำหนดให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นนิติบุคคลขึ้นอีกประเภทหนึ่งที่ไม่เคยมีสารบบนิติบุคคลของประเทศ และไม่อยู่ภายใต้กฎหมายในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือกฎหมายที่มีลักษณะทำนองเดียวกันนี้ อันเป็นการสร้างนิติบุคคลที่อยู่เหนือกฎหมายทั้งหลายทั้งปวง อยู่เหนืออำนาจการบริหารของคณะรัฐมนตรี เพราะในการกำกับนั้นคณะรัฐมนตรีได้แต่วินิจฉัยเรื่องที่รัฐมนตรีเสนอ แล้วแจ้งให้มหาวิทยาลัยปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นช่องว่างที่ทำให้เกิดความเสียหาย และไม่คุ้มกับการโอนทรัพย์สมบัติของชาติและเกียรติภูมิของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีมูลค่าหลายแสนล้านบาทไปดำเนินการ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้บุคคลไม่ว่าบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลมีสิทธิเสรีภาพโดยเสมอกัน แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้กลับตั้งองค์กรที่อยู่เหนือกฎหมายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายว่าด้วยวิธีการ

งบประมาณ การตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารและการเงิน และมีอำนาจพิเศษที่จะกระทำการได้โดยคณะบุคคลที่มีอำนาจในองค์กรนั้น จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวดที่ ๖ บัญญัติให้การตรากฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา แต่พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๔ มาตรา ๓๒ และมาตราอื่น กลับให้อำนาจจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยให้มีผลบังคับแทนกฎหมายบางประการได้ ถือได้ว่าเป็นการยกอำนาจนิติบัญญัติทั้งหมด หรือบางส่วน หรือบางประการให้แก่นิติบุคคลอื่น จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๓) พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๔ มาตรา ๓๒ และมาตราอื่น บัญญัติให้อำนาจจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออกข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศ เพื่อใช้บังคับในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ แม้จะใช้ถ้อยคำว่า “ข้อบังคับ” “ระเบียบ” หรือ “ประกาศ” ก็ตาม แต่ผลที่แท้จริงก็คือการให้อำนาจจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการตราอนุบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีฐานะเท่าหรือเทียบเท่าพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง อันเป็นการใช้เล่ห์กลและเทคนิคในการเขียนกฎหมายขั้นสูง เพื่อเอาอำนาจของรัฐบาลโดยเฉพาะคณะรัฐมนตรีไปเป็นอำนาจบริหารของผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยที่ไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาและประชาชน จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อคดีนี้ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ถึงที่ ๖ โต้แย้งว่ามาตรา ๒๑ (๒) มาตรา ๒๔ มาตรา ๗๓ และมาตราอื่น แห่งพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับแก่คดีเป็นบทบัญญัติที่ต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ศาลปกครองกลางจึงต้องรอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับประเด็นตามคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าเรื่องใดหรือประเด็นใดที่ได้มีการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา เป็นเรื่องหรือประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องหรือประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้”

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้อง ผู้ฟ้องคดีในคดีหมายเลขดำที่ ๓๙๒/๒๕๕๒ ของศาลปกครองกลาง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ (๒) มาตรา ๒๔ มาตรา ๗๓ และมาตราอื่น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ หรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ในหลายคำวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ ว่าด้วยบททั่วไปโดยเป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเอง ซึ่งมีผลต่อบทบัญญัติของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับใด ๆ ว่า หากบทบัญญัติของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับใด ๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มิได้มีข้อความที่เป็นเรื่องรับรองสิทธิและเสรีภาพหรือให้อำนาจใด ๆ แก่บุคคลหรือองค์กร จึงไม่อาจอ้างหรือโต้แย้งว่าบทบัญญัติใดหรือกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ได้ ข้ออ้างตามคำร้องย่อมเป็นประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๑๘ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูยที่ ๔๗/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ศาลแขวงสุพรรณบุรี ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสมศักดิ์ โรจนสถาพรกิจ) ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๙๗๓/๒๕๔๖ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๒๑๙ วรรคสอง หรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง)

ศาลแขวงสุพรรณบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสมศักดิ์ โรจนสถาพรกิจ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ โดย นายวิรัตน์ คำหอมกุล ประธานกรรมการบริหาร โจทก์ ฟ้องนายสมศักดิ์ โรจนสถาพรกิจ เป็นจำเลย ต่อศาลแขวงสุพรรณบุรี ว่าจำเลยเป็นพนักงานส่วนตำบลของโจทก์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ ทำหน้าที่หัวหน้าสำนักงานปลัด มีหน้าที่กำกับ ควบคุม ดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล โดยได้รับเงินเดือนจากโจทก์ ในอัตราเดือนละ ๖,๘๗๐ บาท และมีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้านในอัตราเดือนละ ๑,๒๕๐ บาท นอกจากนั้นยังมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนเลขานุการคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ อีกเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท ต่อมาจำเลยกระทำผิดวินัยขาดราชการติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โจทก์มีคำสั่งไล่จำเลยออกจากราชการโดยให้พ้นจากหน้าที่ย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ ในระหว่างวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๔ จำเลยได้เบิกเงินเดือน ๓๔,๓๕๐ บาท ค่าเช่าบ้าน ๖,๒๕๐ บาท และเงินเลขานุการ ๑๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๕๐,๖๐๐ บาท ไปจากโจทก์แล้ว เมื่อปรากฏว่าจำเลยถูกไล่ออกจากราชการมีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ จำเลยจึงต้องคืนเงินจำนวนดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ จนถึงวันฟ้อง เป็นเงินดอกเบี้ย ๗,๒๕๗.๒๘ บาท ขอให้บังคับจำเลยคืนหรือชดใช้

เงิน ๕๗,๘๕๗.๒๘ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี จากต้นเงิน ๕๐,๖๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยให้การว่า จำเลยไม่ได้กระทำผิดวินัยขาดราชการติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน คำสั่งของโจทก์ให้ไล่จำเลยออกจากราชการเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เงินเดือน ค่าเช่าบ้าน และค่าตอบแทนดังกล่าวเป็นเงินที่จำเลยเบิกจากโจทก์ในขณะที่จำเลยปฏิบัติหน้าที่ราชการ การที่โจทก์มีคำสั่งไล่จำเลยออกจากราชการโดยมีผลย้อนหลังเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกเงินดังกล่าวคืนจากจำเลย ขอให้ยกฟ้อง

ศาลแขวงสุพรรณบุรีพิพากษายกฟ้อง ต่อมาจำเลยอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ว่าคำสั่งของโจทก์ที่ไล่จำเลยออกจากราชการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้หากจะฟังได้ดังที่จำเลยอุทธรณ์ ก็หาทำให้ผลของคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไปแต่ประการใดไม่ อุทธรณ์ของจำเลยจึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคแรก จึงพิพากษายกอุทธรณ์ของจำเลย และคืนค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์ทั้งหมดให้แก่จำเลย

จำเลยฎีกาต่อศาลฎีกา ในระหว่างคดีอยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษาศาลฎีกา จำเลยเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๑๙ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๖ และมติคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดสุพรรณบุรีให้ไล่จำเลยออกจากราชการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๔๐ มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๑๙ จึงยื่นคำร้องต่อศาลแขวงสุพรรณบุรีเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ต่อไป

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๖๔ แม้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกแล้ว แต่ได้รับการรับรองต่อมาโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ก็บัญญัติไว้มีข้อความทำนองเดียวกับมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ดังนั้น คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวที่วินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงใช้บังคับแก่คำร้อง

ของจำเลยได้ ไม่จำต้องส่งคำร้องในส่วนนี้ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยซ้ำอีก สำหรับบทบัญญัติมาตรา ๓๙ มาตรา ๑๙๗ และมาตรา ๒๑๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่จำเลยขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยนั้น ไม่ใช่กรณีที่จะใช้บังคับแก่คดีนี้ ส่วนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๖ และมติคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดสุพรรณบุรีให้ไล่จำเลยออกจากราชการนั้น ไม่ใช่บทบัญญัติกฎหมาย จึงไม่จำต้องส่งศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย จึงให้ส่งคำร้องและความเห็นของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยเฉพาะปัญหาที่ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๒๑๙ วรรคสอง หรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำโต้แย้งของคู่ความเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอ้างในการยื่นอุทธรณ์นั้น คู่ความจะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งในอุทธรณ์ และต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ทั้งจะต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยด้วย” ย่อมเป็นไปตามหลักการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “...กรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกานั้นจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณา ศาลฎีกามีอำนาจไม่รับคดีไว้พิจารณาพิพากษาได้...” ดังนั้น คำโต้แย้งของคู่ความจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง ในส่วนประเด็นที่โต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๐ หรือไม่นั้น เมื่อพิจารณาว่าคำโต้แย้งของคู่ความไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยแล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยประเด็นนี้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒. เรื่องที่พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒ (ฟ้องตรง) จำนวน ๒๒ เรื่อง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญได้วางบรรทัดฐานเป็นหลักเกณฑ์ให้ ผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวว่าต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

๒.๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เรื่อง นายพลวัตร อายุวัฒน์ (ผู้ร้อง) โดยนายประสิทธิ์ อายุวัฒน์ ผู้รับมอบอำนาจ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีผู้ร้องถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายพลวัตร อายุวัฒน์ (ผู้ร้อง) โดยนายประสิทธิ์อายุวัฒน์ ผู้รับมอบอำนาจ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เวลาเช้า ได้มีการวิ่งราวสร้อยคอทองคำของผู้หญิงคนหนึ่งบริเวณบ้านสามร้อยกล้า ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้เสียหายจึงไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร อำเภอร่อนพิบูลย์ เมื่อได้รับแจ้งเหตุเจ้าหน้าที่ตำรวจได้วิทยุสกัดจับแต่ไม่พบตัวผู้ต้องหา ต่อมาได้นำภาพถ่ายจำนวน ๓ ภาพ หนึ่งในภาพนั้น คือ ภาพถ่ายของผู้ร้อง ไปให้ผู้เสียหายชี้ตัว ผู้เสียหายได้ชี้ภาพถ่ายของผู้ร้องว่าเป็นผู้วิ่งราวสร้อยคอทองคำ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงประสานให้ผู้รับมอบอำนาจนำผู้ร้องมาพบเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมาพบเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ผู้เสียหายได้ชี้ตัวผู้ร้องว่า เป็นผู้วิ่งราวทรัพย์ดังกล่าวและชี้รถจักรยานยนต์คันสีดำซึ่งเป็นของผู้ร้องว่าเป็นพาหนะของคนร้าย ทั้ง ๆ ที่ขณะแจ้งความแจ้งว่าเป็นรถจักรยานยนต์คันสีขาว เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้สอบปากคำและแจ้งข้อกล่าวหาผู้ร้อง แต่ได้พาผู้ร้องไปถ่ายรูปประมาณ ๕-๖ ภาพ และเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้ามาบริเวณบ้านของผู้รับมอบอำนาจแจ้งว่าจะมาจับกุมตัวผู้ร้อง แต่ไม่ได้จับกุมตัวแต่อย่างใด ผู้ร้องยืนยันว่าในวันเวลาที่เกิดเหตุผู้ร้องอยู่ที่บ้าน ผู้ร้องมีพยานยืนยัน ผู้ร้องเห็นว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้กระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๕ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

พิจารณากรณีตามคำร้องของผู้ร้องมีลักษณะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่ากระทำการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๕ หรือไม่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น เห็นว่าผู้ร้องมิได้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เรื่อง บริษัทกรุงเทพกิจการ จำกัด โดยนายชัยวัฒน์ รัตนผุสดีกุล กรรมการ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า บริษัทกรุงเทพกิจการ จำกัด โดยนายชัยวัฒน์ รัตนผุสดีกุล กรรมการ (ผู้ร้อง) มีหนังสือลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๒ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ผู้ร้องเป็นจำเลยในคดีที่ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยต่อศาลแพ่งธนบุรี จำนวน ๔ คดี โดยทั้ง ๔ คดีนี้ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) โจทก์เป็นสถาบันการเงินที่กองทุนฟื้นฟูเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละห้าสิบ ถือเป็นเจ้าหนี้ที่จะต้องโอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นหนี้ด้อยคุณภาพ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ ทั้งหมดให้แก่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.)

ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องในคดีหมายเลขดำที่ ๓๓๐๓/๒๕๔๙ ขอให้ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่ ศาลแพ่งมีคำสั่งยกคำร้องเนื่องจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าวส่วนใหญ่แล้วเป็นบทบัญญัติในหลักการเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๔๙- ๕๐/๒๕๔๘ ไว้แล้วว่าพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และในคดีหมายเลขแดงที่ ๗๐๐/๒๕๕๑ นายชัยวัฒน์ รัตนผุสดีกุล จำเลยที่ ๕ (บริษัทกรุงเทพกิจการ จำกัด ที่ ๒) ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ศาลแพ่งมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว แต่ศาลแพ่งปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ยืนตามคำปฏิเสธของศาลแพ่ง ทั้งนี้ตามคำร้องของผู้ร้องมีข้อเท็จจริงว่า ปัจจุบันผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นจำนวน ๓ สำนวน คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ที่กำหนดให้หนี้เฉพาะก่อนหน้าและหนี้ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ เท่านั้นที่จะต้องโอนเข้าบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย โดยผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกำหนดดังกล่าวนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า จากข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้อง เป็นกรณีที่ผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ แล้วในคดีหมายเลขแดงที่ ๗๐๐/๒๕๕๑ โดยนายชัยวัฒน์ รัตนผุสดีกุล จำเลยที่ ๕ (บริษัทกรุงเทพกิจการ จำกัด ที่ ๒) ได้ยื่น คำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสองแล้ว และศาลแพ่งมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว แต่ศาลแพ่งปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ยืนตามคำปฏิเสธของศาลแพ่ง ซึ่งเป็นที่สุดแล้วก็ตาม แต่ในกรณีดังกล่าวไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕ (๑) และก็ยังมิได้ใช้สิทธิร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าต้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว เมื่อผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นให้ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๓ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายศิริมิตร บุญมูล ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายศิริมิตร บุญมูล ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม

ผู้ร้องได้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๕๕ ประจำปี ๒๕๕๐ ต่อมาสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือที่ ศย ๐๐๓/๔๗๙๕๐ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แจ้งถึงผู้ร้องกรณีผู้ร้องขอทราบเหตุผลที่ไม่มีสิทธิ ในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมว่า คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ได้พิจารณาคุณสมบัติของผู้ร้องแล้วเห็นว่า ผู้ร้องมีร่างกายไม่เหมาะสมเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการตุลาการตามความในมาตรา ๒๖ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงมีมติไม่รับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ

ผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) นั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ.๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ที่บัญญัติในส่วนคำว่า “กายไม่เหมาะสม” นั้น มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลที่มีร่างกายพิการเช่นผู้ร้องกับบุคคลธรรมดาทั่วไปที่มีร่างกายปกติ เป็นเหตุให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในการตัดสิทธิสอบของผู้ร้องซึ่งเป็นผู้มีความพิการทางด้านร่างกายตามความหมายในรัฐธรรมนูญ ทั้งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ก็ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญให้อำนาจในการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิของผู้ร้อง

นอกจากนั้นศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๕ วินิจฉัยไว้ว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้เพิ่มข้อความในมาตรา ๓๐ วรรคสาม ในการเลือกปฏิบัติต่อผู้มีร่างกายพิการก็กระทำมิได้ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยอีกครั้ง

ผู้ร้องได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง ก.ต. เป็นจำเลยต่อศาลแพ่ง ในคดีหมายเลขดำที่ ๖๓๕๗/๒๕๕๑ โดยผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และยังมิได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จึงขอให้ศาลแพ่งส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลแพ่งพิจารณาแล้ว ส่วนที่โจทก์อ้างว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม และยังมิได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น เห็นว่าแม้มาตรา ๓๐ วรรคสาม จะเพิ่มข้อความเรื่องความพิการก็ตาม แต่สาระสำคัญแห่งเนื้อหาของมาตราดังกล่าวยังคงเป็นเช่นเดิม ทั้งในคำฟ้องโจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่า โจทก์มีร่างกายพิการ และตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๔๕ ซึ่งวินิจฉัยว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ต้องถือว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าวแล้ว และย่อมเป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๘ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๖ การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย พิพากษายกฟ้องโจทก์ เมื่อศาลแพ่งปฏิเสธที่จะส่งคำร้องของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ผู้ร้องจึงไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นใด ทั้งผู้ร้อง ก็ไม่อาจใช้สิทธิโดยผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ดังนั้น จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว ประเด็นคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม นั้น เห็นว่า แม้คำร้องของผู้ร้องจะเป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม อันเป็นการอ้างว่าละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองคุ้มครองไว้ แต่ผู้ร้องยังมีคดีอยู่ในศาลยุติธรรม โดยคดีดังกล่าวแม้ศาลแพ่งไม่ส่งคำร้องของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และพิพากษายกฟ้องคดีของผู้ร้องไปแล้ว แต่ผู้ร้องแจ้งว่าได้อุทธรณ์ คำพิพากษาดังกล่าวแล้ว คดีจึงยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ซึ่งศาลอุทธรณ์อาจพิพากษายก กลับ หรือแก้คำพิพากษาของศาลชั้นต้น หรืออาจมีคำพิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ผู้ร้องยังอาจใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ได้อยู่ นอกจากนั้นแม้ว่าศาลแพ่งจะไม่รับคำร้องขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ตาม ผู้ร้องยังมีช่องทางที่จะใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นางเตือนใจ ซ่อนกลิ่น ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ ประกอบ

มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔๐ (๑) และ (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) และ (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นางเตือนใจ ซ่อนกลิ่น ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีสืบเนื่องมาจากการซื้อทรัพย์จากการขายทอดตลาดของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ศาลจังหวัดนนทบุรีมีคำสั่งให้ออกคำบังคับให้ขับไล่ผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยในคดีและบริวารขนย้ายทรัพย์สินออกไปจากบ้านเลขที่ ๕๓/๓๘๓ หมู่ ๕ ตำบลบางตลาด บนที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๒๕๕๖๓ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด (ตลาดขวัญ) จังหวัดนนทบุรี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีคำสั่ง ผู้ร้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ และได้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อขอให้ส่งความเห็นของผู้ร้องที่โต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยกคำร้องของผู้ร้อง ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ โดยโต้แย้งว่า คำสั่งศาลจังหวัดนนทบุรีไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๔๒) ซึ่งไม่ได้ให้อำนาจศาลออกคำบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ตรี (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๘) ผู้ซื้อทรัพย์จากการขายทอดตลาดต้องไปฟ้องขับไล่จำเลยและบริวารเป็นคดีต่างหากอีกคดีและเมื่อศาลมีคำพิพากษาในคดีฟ้องขับไล่แล้วจึงชอบที่จะขอให้ศาลออกคำบังคับในคดีขับไล่ เพื่อบังคับจำเลยและบริวารออกไปจากบ้านเลขที่ ๕๓/๓๘๓ และที่ดินโฉนดที่ซื้อทรัพย์จากการขายทอดตลาดดังกล่าว คำสั่งให้ออกคำบังคับของศาลชั้นต้นฉบับลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๐ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔๐ (๑) และ (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) และ (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง เพราะไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม ไม่ยุติธรรม ไม่ทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งไม่คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ขัดต่อการใช้และการตีความกฎหมายจึงไม่มีผลบังคับได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ เนื่องจากยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องไม่มีวิธีอื่นใดที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ได้แล้ว ซึ่งผู้ร้องกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการบังคับโดยหมายจับจากศาลยุติธรรมให้ออกจากบ้านและที่ดินพร้อมบริวาร

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ โดยเนื้อหาของคำร้องเป็นการร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลจังหวัดนนทบุรีซึ่งอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และแม้ว่าคำร้องของผู้ร้องจะเป็นกรณีที่อ้างว่า ผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ แต่ผู้ร้องยังมิได้

ใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นให้ครบถ้วน กล่าวคือ ผู้ร้องยังมิได้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายศักดิ์ชาย พิมเสน (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีการใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษจำเลยโดยไม่ใช้หลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๘๑ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ หรือไม่

ผู้บัญชาการเรือนจำกลางคลองเปรมมีหนังสือลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ส่งคำร้องของนายศักดิ์ชาย พิมเสน (ผู้ร้อง) ซึ่งเป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติดตามคำสั่งของศาลคดีหมายเลขดำที่ ย.๑๓๒๓/๒๕๔๘ คดีหมายเลขแดงที่ อย. ๙๓๖/๒๕๔๙ ของศาลอาญา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ สรุปความได้ดังนี้

ผู้ร้องมีความประสงค์ร้องทุกข์ขอความเป็นธรรม โดยอ้างคดีของผู้ร้องเป็นคดีเทียบเคียงว่าการใช้กฎหมายที่ใช้ลงโทษจำเลยในคดียาเสพติดปัจจุบันขัดกับรัฐธรรมนูญ หรือไม่กล่าวคือ การพิจารณาคดีอาญา ใช้หลักกฎหมายเดียวกัน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” ซึ่งคดีของผู้ร้อง นำสืบโต้แย้ง ซักค้าน ตามข้อกฎหมายมีเหตุแห่งความสงสัยครบถ้วนสมบูรณ์ แต่สุดท้ายศาลใช้หลักสันนิษฐานมาวินิจฉัย ลงโทษจำเลยในคดียาเสพติด เมื่อย้อนกลับไปดู คำว่า สันนิษฐาน ความหมายตามพจนานุกรม แปลว่า “...ลงความเห็นอย่างคาดคะเน...” ซึ่งก็ขัดกับหลักพิจารณาความอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ ที่บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มิได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญาขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน” ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในการรับฟังพยานหลักฐานตามพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ เป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราช

อาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้งในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑ บททั่วไป มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๒๙ ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม มาตรา ๓๙ ถึงมาตรา ๔๐ หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ ๕ แนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม มาตรา ๘๑ ก็บัญญัติไว้ชัดเจน จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยและนำไปสู่การแก้ไข โดยยกคดีของผู้ร้องเป็นคดีเทียบเคียงอ้างอิง ผู้ร้องจึงขอใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ โดยผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ประกอบกับผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีอื่นได้แล้ว ตามนัยมาตรา ๒๑๒ วรรคสองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้อง ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษจำเลยโดยไม่ใช้หลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๘๑ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ หรือไม่ เป็นกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ร้องหาได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใดไม่ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๖ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายบุญเจียม โรจนวิสิษฏ์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีขอคืนสิทธิและขอความยุติธรรม

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายบุญเจียม โรจนวิสิษฏ์ ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีขอคืนสิทธิและขอความยุติธรรม เนื่องจากในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ขณะที่ผู้ร้องดำรงตำแหน่งสรรพสามิตจังหวัดชลบุรี ผู้ร้องได้ถูกร้องเรียนว่ามีพฤติกรรมร่ำรวยผิดปกติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้สอบสวนและรายงานความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งลงโทษไล่ผู้ร้องออกจากราชการ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๐ ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งไล่ผู้ร้องออกจากราชการและพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อศาลแพ่งขอให้ศาลมีคำสั่งยึดทรัพย์สินของผู้ร้องบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งในที่สุดศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาที่ ๕๕๙๗/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ ว่าทรัพย์สินของผู้ร้องบางส่วนได้มาก่อนการ

ถูกร้องเรียนว่าผู้ร้องมีพฤติกรรมร่ำรวยผิดปกติ จึงไม่ใช่ทรัพย์ที่เกิดจากการประพฤติมิชอบ และทรัพย์สินบางส่วนเป็นทรัพย์สินที่ได้มาด้วยความสามารถในเชิงธุรกิจไม่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ของผู้ร้อง เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบ ให้ยกคำร้องของพนักงานอัยการ

ผู้ร้องได้มีหนังสือถึงสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง กรมสรรพสามิต ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาคืนสิทธิต่าง ๆ ได้แก่ เงินเดือน เงินบำเหน็จบำนาญ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ร้อง สำนักนายกรัฐมนตรีได้หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และมีหนังสือที่ นร ๐๑๐๗ (๔)/๑๓๖๒๘ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๘ แจ้งความเห็นไปยังผู้ร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบว่า กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการบัญญัติให้มีการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหาหรือร้องเรียนว่าร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติเป็นสองส่วน ส่วนแรกการดำเนินการที่มีผลต่อตัวข้าราชการ และส่วนที่สองการดำเนินการที่มีผลต่อทรัพย์สินที่เป็นปัญหา ในส่วนการดำเนินการที่มีผลต่อตัวข้าราชการนั้น ได้บัญญัติให้เป็นอำนาจและดุลพินิจโดยเฉพาะของนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร บุคคลอื่นใดก็ไม่มีอำนาจที่จะสั่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนในเรื่องการดำเนินการที่มีผลต่อตัวทรัพย์สินนั้น กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลที่จะวินิจฉัย ซึ่งเมื่อศาลฟังตามพยานหลักฐานที่นำสืบในศาลว่า ผู้นั้นได้ทรัพย์สินมาโดยชอบและสั่งไม่ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินก็หาได้กระทบกระเทือนการวินิจฉัยของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการไม่ เพราะคำพิพากษาของศาลเป็นการวินิจฉัยเฉพาะในประเด็นที่ว่าสมควรจะริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือไม่เท่านั้น ดังนั้น แม้ว่ามีคำพิพากษาไม่ริบทรัพย์สินของผู้ร้องตามคำร้องขอของพนักงานอัยการก็ไม่จำต้องแก้ไขคำสั่งของนายกรัฐมนตรีที่ได้สั่งการไปแล้ว และเมื่อผู้ร้องพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยคำสั่งไล่ออกนับตั้งแต่วันที่มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีโดยผลของคำสั่งไล่ออกจากราชการ ทางราชการจึงไม่จำต้องพิจารณาสิทธิประโยชน์ของทางราชการที่ผู้ร้องจะพึงได้รับหลังจากนั้นแต่อย่างใด

ต่อมาผู้ร้องได้ฟ้องคดีไปยังศาลปกครอง และศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งที่ ๖๘๙/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๖ สรุปความได้ว่า เมื่อศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาที่เกี่ยวกับคำสั่งไล่ผู้ร้องออกจากราชการตามรายงานความเห็นของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแล้ว คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเป็นคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ โดยใช้ดุลพินิจตามขั้นตอนและมีกฎหมายรองรับ ซึ่งผู้ร้องมิได้โต้แย้งว่ากระบวนการในการออกคำสั่งนั้นไม่ชอบแต่อย่างใด ดังนั้น การที่ผู้ร้องนำคดีที่ได้มีคำพิพากษาชี้ขาดคดีถึงที่สุดแล้ว มารื้อฟื้นเพื่อฟ้องร้องเป็นคดีอีกในประเด็นที่ได้มีการวินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกันนั้น จึงต้องห้ามตามข้อ ๙๗ แห่ง ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ศาลปกครองไม่มีอำนาจที่จะรับคำฟ้องของผู้ร้องไว้พิจารณาพิพากษาได้

นอกจากนี้ผู้ร้องยังได้มีหนังสือถึงหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร้องขอคืนสิทธิและขอความยุติธรรมเรื่อยมา ได้แก่ ประธานองคมนตรี ประธานวุฒิสภา สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อธิบดีกรมสรรพสามิต คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน อัยการสูงสุด ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้พิจารณาเรื่องของผู้ร้องแล้วมิอาจดำเนินการคืนสิทธิใด ๆ แก่ผู้ร้องได้ เนื่องจากไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการตามที่ ผู้ร้องร้องขอแต่อย่างใด

ผู้ร้องเห็นว่า ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ร้องต้องเสียสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๒ (๖) จึงได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒

พิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคืนสิทธิ ได้แก่ เงินเดือน เงินบำเหน็จบำนาญ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ผู้ร้องไม่ได้รับเนื่องจากถูกไล่ออกจากราชการโดยได้ไปร้องขอต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วมิอาจคืนสิทธิใด ๆ แก่ผู้ร้องได้จึงเป็นการขอความยุติธรรม กรณีตามคำร้องจึงมิใช่เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๗ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นางจงใจ เตโช ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นางจงใจ เตโช ผู้ร้องเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ตำแหน่งอาจารย์ มหาวิทยาลัยนครพนม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้มีการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยความในมาตรา ๔ บัญญัติให้มีการรวมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนมตามกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในจังหวัดนครพนมซึ่งได้แก่ วิทยาเขตนครพนมของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยเทคนิคนครพนม วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม วิทยาลัยการอาชีพธาตุพนม และวิทยาลัยการอาชีพนาหว้า สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และวิทยาลัย

พยาบาลบรมราชชนนีนครพนม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยนครพนม โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา นอกจากนี้แล้ว ความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังได้บัญญัติให้โอนกิจการ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ภาระผูกพัน ข้าราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนมมาเป็นของมหาวิทยาลัยนครพนม ในขณะที่ความในมาตรา ๖๐ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าวของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม ตามกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏ และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ ใช้บังคับ ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าวตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ และเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงได้มีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการในตำแหน่งต่าง ๆ ในเวลาต่อมา และในการแต่งตั้งผู้รักษาราชการในตำแหน่งดังกล่าวได้มีการแต่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้รักษาราชการในตำแหน่งคณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ตามคำสั่งมหาวิทยาลัยนครพนม ที่ ๓๔๐/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๐ แต่ต่อมาอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนมกลับออกคำสั่งยกเลิกคำสั่งดังกล่าวเฉพาะในส่วนที่แต่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้รักษาราชการในตำแหน่งคณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์แต่เพียงผู้เดียว และได้แต่งตั้งรองศาสตราจารย์เทิดศักดิ์ คำเหม็ง รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม รักษาราชการในตำแหน่งดังกล่าวแทนผู้ร้อง ผู้ร้องเห็นว่าคำสั่งถอดถอน ผู้ร้องออกจากตำแหน่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงยื่นฟ้องต่อศาลปกครองขอนแก่น

ศาลปกครองขอนแก่นพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนมจะได้ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนคณบดีไปก่อนและต่อมาสภามหาวิทยาลัยนครพนมจะได้พิจารณาอนุมัติในภายหลังก็ตาม กรณีย่อมไม่เป็นเหตุให้คำสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนคณบดีนั้น ไม่สมบูรณ์ และการรักษาการในตำแหน่งคณบดีดังกล่าวก็เป็นเพียงชั่วคราวจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณบดี หรือสภามหาวิทยาลัยนครพนมจะมีมติหรือคำสั่งให้ยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนคณบดีนั้นสิ้นผลลงโดยเงื่อนเวลาหรือโดยเหตุอื่น การได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาราชการแทนคณบดีจึงมิใช่การดำรงตำแหน่งคณบดีเป็นการถาวร และกรณีมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณาบำเหน็จความชอบและการเลื่อนระดับให้สูงขึ้น อีกทั้งมิได้กระทบต่อสถานภาพของสิทธิและประโยชน์ของผู้ร้องที่พึงจะได้รับในฐานะเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ ศาลปกครองขอนแก่นจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา เนื่องจากเห็นว่าผู้ร้องมิใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องมาจากการออกคำสั่งของอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม

และบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ ต่อมาผู้ร้องได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วมีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ผู้ร้องเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมที่ถูกละเมิดสิทธิ สืบเนื่องจากเหตุแห่งความไม่ชอบของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ กรณีก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในการใช้กฎหมายตามนัยมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ ในส่วนของการรวมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม คือ มาตรา ๔ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้คำร้องของผู้ร้องจะเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในส่วนของการรวมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและละเมิดสิทธิของผู้ร้องในการที่จะได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันก็ตาม แต่การที่ผู้ร้องเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกละเมิดสิทธิเนื่องจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนมออกคำสั่งถอดถอนผู้ร้องออกจากผู้รักษาราชการในตำแหน่งคณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นั้น ศาลปกครองขอนแก่นและศาลปกครองสูงสุดต่างก็ได้วินิจฉัยในเบื้องต้นแล้วว่า ผู้ร้องไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้จากกรณีการออกคำสั่งดังกล่าว และกรณีไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๑ ในส่วนของการรวมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนมกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในจังหวัดนครพนม แต่อย่างใด กรณีจึงเป็นเพียงความรู้สึกของ ผู้ร้องประกอบกับไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่นใดในคำร้องว่าผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ อีกทั้งไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้สิทธิยื่นคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒ มาก่อน กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๘ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีประธานสภาผู้แทนราษฎร (นายชัย ชิดชอบ) กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๓ วรรคสอง หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล ผู้ร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นประธานคณะกรรมาธิการการเงิน การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน สภาผู้แทนราษฎร ได้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎร (นายชัย ชิดชอบ) โดยใช้อำนาจฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๓ วรรคสอง

ผู้ร้องอ้างว่า ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ปรากฏว่า ระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้กล่าวต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรว่า ตนจะใช้อำนาจวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน และจะนำเสนอไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อให้การรับรอง ซึ่งการใช้อำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินนั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินที่จะต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมาธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เป็นผู้วินิจฉัย” และประกอบกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ที่ได้พิจารณาว่า ประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่มีอำนาจวินิจฉัยโดยลำพัง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือแจ้งไปยังเลขาธิการนายกรัฐมนตรีและเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบแล้ว

ดังนั้น การกระทำของประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายและฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องในฐานะเป็นประธานคณะกรรมาธิการการเงิน การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน สภาผู้แทนราษฎร โดยผู้ร้องไม่มีช่องทางใดที่จะเสนอให้หน่วยงานใดเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดได้ อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำ คำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๔) ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประธานสภาผู้แทนราษฎรกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๓ วรรคสอง หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีตามคำร้องมีลักษณะเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการกระทำของประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า กระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๓ วรรคสอง หรือไม่ ผู้ร้องมิได้ยื่นคำร้องว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๙ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายโชคชัย สุทธาเวศ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพรรคสังคมธิปไตย ถูกสั่งให้สิ้นสภาพโดยนายทะเบียนพรรคการเมือง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายโชคชัย สุทธาเวศ (ผู้ร้อง) มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๒ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ผู้ร้องในฐานะรักษาการหัวหน้าพรรคสังคมธิปไตย เห็นว่า ประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒ เรื่อง พรรคสังคมธิปไตย สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง เนื่องจากมีสมาชิกพรรคการเมืองไม่ถึงห้าพันคนและมีสาขาพรรคในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไม่ถึง ๔ สาขา ซึ่งประกาศโดยอาศัยบทบัญญัติในมาตรา ๒๖ และมาตรา ๙๑ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๖๕ เนื่องจาก (๑) การที่พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่มาจากการรวมตัวของบุคคลหรือสมาชิกตามหลักประชาธิปไตยนั้น บุคคลจึงย่อมจะสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมากน้อยเพียงใดต้องเป็นไปอย่างสมัครใจ และไม่พึงกำหนดเป็นคำสั่งจากรัฐาธิปัตย์ว่าบุคคลจะต้องเข้าเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าพันคนภายในหนึ่งปี ข้อกำหนดดังกล่าวย่อมขัดต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่จะเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยสมัครใจและไม่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย เสมือนเป็นการไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันขัดต่อสิทธิและเสรีภาพพื้นฐานโดยทั่วไป (๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔และมาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองจะต้องขออนุมัติต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมาทำหน้าที่กำกับ ควบคุม เสมือนบังคับบัญชาพรรคการเมืองนั้น ย่อมแสดงว่าบทบัญญัติของกฎหมายเป็นอุปสรรคในการจัดตั้งสาขา

พรรคการเมืองกระทบต่อหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๖๕

ในการนี้ ผู้ร้องได้เคยยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๙๑ และประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง การรับสมัครสมาชิกพรรคการเมือง การจัดทำและแบบทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองและวิธีการแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๐ ไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ต่อมาผู้ร้องได้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าว และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งไม่รับคำร้องของผู้ร้องไว้พิจารณา ตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๓๙/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑ เนื่องจากไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กำหนดไว้ กรณีผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิ ร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในการยื่นคำร้องคราวนี้ ผู้ร้องได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การที่ผู้ร้องไม่ไปใช้สิทธิทางคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ (๑) ผู้ร้องเห็นว่าอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดมีขอบเขตในเรื่องการพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาจขัดต่อประเด็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐธรรมนูญรับรอง และพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาการที่ประชาชนถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นแล้ว แต่กรณีคำร้องของผู้ร้องเป็นเรื่องสิทธิพลเมืองและทางการเมืองของพรรคการเมืองที่ถูกยกเลิก ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่นอกขอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๒) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันหมดหน้าที่ลงตามคำวินิจฉัยศาลปกครองสูงสุด และมีสถานะรักษาการชั่วคราว จึงควรให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดที่มีอำนาจปฏิบัติงานเท่านั้น แต่การรอยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดใหม่ที่กำลังสรรหานั้น อาจเนิ่นช้าออกไปและจะกระทบต่อการใช้สิทธิทางการเมืองของพรรคการเมืองของผู้ร้อง และการที่ผู้ร้องไม่ไปใช้สิทธิทางศาลปกครองด้วยเหตุผลว่า ศาลปกครองจะพิจารณาคดีภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติต่าง ๆ แต่มิได้พิจารณาคดีที่พระราชบัญญัติใด ๆ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และมิใช่กรณีเนื้อหาแห่งคดีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจศาลปกครองไว้

พิจารณาแล้ว คดีนี้เป็นกรณีนายโชคชัย สุทธาเวศ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพรรคสังคมธิปไตยถูกสั่งให้สิ้นสภาพโดยนายทะเบียนพรรคการเมือง และผู้ร้องได้เคยยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๙/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ไม่รับคำร้องของผู้ร้องไว้พิจารณา เนื่องจากไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กำหนดไว้ ส่วนการยื่นคำร้องในคราวนี้ การที่ผู้ร้องอ้างเหตุผลที่ไม่ไปใช้สิทธิทางคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากผู้ร้องเห็นว่า อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดมีขอบเขตในเรื่องการพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาจขัดต่อประเด็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐธรรมนูญรับรอง จึงเป็นเรื่องที่อยู่นอกขอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น เห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ร้อง เมื่อประเด็นที่ผู้ร้องยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนี้ เป็นประเด็นเดียวกันกับที่ได้มีการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยและศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยไปแล้ว กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕ ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าเรื่องใดหรือประเด็นใดที่ได้มีการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา เป็นเรื่องหรือประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องหรือประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ ประกอบกับคำร้องนี้ไม่มีประเด็นใหม่อันเป็นสาระอันควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๐ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๑/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายพงษ์อุดม จันทร์ทอง (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายพงษ์อุดม จันทร์ทอง (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีสืบเนื่องมาจากผู้ร้องได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทโดยเปิดเผยต่อจากบิดาซึ่งถึงแก่กรรมและพี่ชาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ จนถึงปัจจุบันรวมเป็นระยะเวลากว่า ๒๒ ปี โดยมิได้มีผู้ใดคัดค้านหรือโต้แย้งสิทธิ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ได้ลงสำรวจพื้นที่ และทำลายสิ่งปลูกสร้างของผู้ร้องในพื้นที่ดังกล่าวเสียหายจนทำให้ผู้ร้องต้องอพยพทั้งคนและสัตว์เลี้ยงออกนอกพื้นที่ และต่อมาหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้นำหนังสือ ส.ค. ๑ เลขที่ ๒๔๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลกระบี่น้อย อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ มาเป็นหลักฐานแสดงสิทธิ เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนที่ดินดังกล่าวเป็นที่ราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ กบ. ๔๓๒ โดยให้เหตุผลว่า “สงวนไว้ใช้ในกิจการราชทัณฑ์” เพื่อดำเนินโครงการ “เรือนจำชั่วคราวแห่งที่ ๒” ของเรือนจำจังหวัดกระบี่ ปัจจุบันที่ดินพิพาทดังกล่าวกำลังอยู่ในขั้นตอนดำเนินการยื่นออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง โดยผู้ร้องได้ดำเนินการคัดค้านมาโดยตลอด ผู้ร้องได้ใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานทั้งหน่วยงานระดับท้องถิ่น สำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมราชทัณฑ์ รวมทั้งทำหนังสือร้องเรียนไปยังสำนักงาน

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้มีคำวินิจฉัยตามหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ผร ๒๕/๙๖๑๔ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๙ สรุปได้ว่า การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กระบี่และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัดกระบี่ ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนของกฎหมายและระเบียบของทางราชการโดยชอบแล้ว ผู้ร้องเห็นว่าการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว และการดำเนินการของหน่วยงานรัฐตามประมวลกฎหมายที่ดินละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้อง และผู้ร้องยังไม่ได้รับการเยียวยาความเดือดร้อนจากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ จึงยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑) เรียกเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณา

๒) ตรวจสอบที่มาของหนังสือ ส.ค. ๑ เลขที่ ๒๔๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลกระบี่น้อย อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ที่นำไปขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ กบ. ๔๓๒ และกำลังดำเนินการเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.)

๓) สั่งเพิกถอนการขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ กบ. ๔๓๒ และยกเลิกโครงการเรือนจำชั่วคราวแห่งที่ ๒ ของเรือนจำจังหวัดกระบี่

๔) พิจารณาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายที่ดินขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖ และมาตรา ๘๑ วรรคสอง

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้อง ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และประมวลกฎหมายที่ดินขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖ และมาตรา ๘๑ วรรคสอง แต่ผู้ร้องมิได้ระบุอย่างชัดเจนพอที่จะเข้าใจได้ว่าบทบัญญัติมาตราใดของประมวลกฎหมายที่ดินละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ ประกอบกับผู้ร้องจะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒ ต้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ (๒) ได้แล้ว ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ เรื่อง นายประเสริฐ เหล่าโสภาพันธ์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายประเสริฐ เหล่าโสภาพันธ์ ไม่ได้รับความเป็นธรรมในสองกรณี คือ กรณีแรก ผู้ร้องมีคดีความที่ศาลจังหวัดขอนแก่น จำนวนสองคดี ซึ่งทั้งสองคดีศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาแล้ว แต่ผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับผลคำพิพากษาและเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจาก

ขณะสืบพยานครั้งแรก ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาไม่ได้บันทึกคำเบิกความของพยาน และปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า คู่ความอีกฝ่ายนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวกับการเสนอราคาเช่าอาคารสำนักงานศาลปกครองจังหวัดขอนแก่น โดยมีข้อความอันเป็นเท็จ น่าเชื่อว่าจะมีการทุจริตคอรัปชันหรือฉ้อราษฎร์บังหลวงอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงเห็นว่า การดำเนินกระบวนพิจารณาไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และตามหลักนิติธรรม

กรณีที่สอง ผู้ร้อง ได้รับมอบอำนาจจาก นายอัครวินท์ เหล่าโสภาพันธ์ บุตรชายของนายกมล เหล่าโสภาพันธ์ เพื่อดำเนินการขอความเป็นธรรม เนื่องจากนายกมล เหล่าโสภาพันธ์ ได้พบเห็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เกี่ยวกับการเสนอราคาการเช่าที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ ๒ ชั้น ย่านสถานีรถไฟ บ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จึงแจ้งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามกฎหมาย แต่ไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวแต่อย่างใด นายกมล เหล่าโสภาพันธ์ จึงได้แจ้งความเพื่อดำเนินการกล่าวโทษกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง ฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และได้ยื่นคำร้องขอรับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๑ ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ นายกมล เหล่าโสภาพันธ์ ได้สูญหายไปขณะเดินทางไปสถานีตำรวจบ้านไผ่เพื่อดำเนินการร้องทุกข์และไม่สามารถติดต่อได้จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ผู้ร้องจึงได้มีหนังสือร้องเรียนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อกล่าวโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ดำเนินการตามระเบียบและกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๕) ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการสอบสวน อีกทั้งผู้ร้องแจ้งว่า ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินอัยการสูงสุด สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงมหาดไทย เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ผู้ร้องจึงขอใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๔๐ และสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ สิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการให้รับผิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของข้าราชการของหน่วยงานนั้น หรือสิทธิติดตามหรือตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๒

พิจารณาแล้ว คำร้องของผู้ร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการดำเนินกระบวนพิจารณาของผู้พิพากษาและการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจพิจารณาหรือการทำคำพิพากษาของศาลและการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ กรณีจึงเป็นการขอ

ความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม มิได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้อง

๒.๑๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นางสาวทิพรัตน์ อมตสกุล (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๔ (๑) และคำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้งขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นางสาวทิพรัตน์ อมตสกุล (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีสืบเนื่องจากผู้ร้องได้ยื่นสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพนพิสัย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒ ตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเทศบาลตำบลโพนพิสัยได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพนพิสัย ในวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ โดยผู้ที่จะได้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ จะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเทศบาลตำบลโพนพิสัยตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องแล้ว เห็นว่าผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้ประกาศให้ผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลโพนพิสัย ในเขตเลือกตั้งที่ ๒ โดยได้หมายเลข ๕

ต่อมาวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเทศบาลตำบลโพนพิสัยได้เรียกให้ผู้ร้องเข้าไปพบและแจ้งว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหนองคายแจ้งว่า ได้รับโทรสารจากคณะกรรมการการเลือกตั้งสรุปว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประชุมในคราวประชุมครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ มีมติโดยเสียงข้างมากว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๗ ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ อนุมัติให้ผู้ร้อง (ชื่อเดิม เด็กหญิง ถ่ำ เลถิ) คนญวนอพยพชั้นหลาน ได้สัญชาติไทย เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ตามหนังสือที่ มท ๐๒๐๔/๑๒๘ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๕ การได้สัญชาติไทยของผู้ร้องดังกล่าว จึงมิได้เป็นการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ผู้ร้องจึงเป็นบุคคลผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลโพนพิสัย เขตเลือกตั้งที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร

ท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๔(๑) จึงมีคำสั่งให้ถอนชื่อผู้ร้องออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลโพนพิสัย เขตเลือกตั้งที่ ๒

ผู้ร้องไม่เห็นพ้องด้วย โดยเห็นว่าสิทธิในทางการเมืองไม่สามารถจะนำเอาเชื้อชาติมาแบ่งแยกได้ แม้ผู้ร้องจะมีเชื้อชาติญวน แต่บิดามารดารวมทั้งผู้ร้องเกิดในประเทศไทย และผู้ร้องได้ขอแปลงสัญชาติโดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้ได้สัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง ผู้ร้องจึงเป็นบุคคลที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๗(๒) การที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๔ (๑) บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องเป็นผู้ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดเท่านั้น โดยกีดกันผู้ที่มีเชื้อชาติอื่น แม้จะมีสัญชาติไทย ไม่ให้ใช้สิทธิในทางการเมือง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้เพิกถอนชื่อผู้ร้องออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลโพนพิสัย เขตเลือกตั้งที่ ๒ เป็นคำวินิจฉัยที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ รับรองไว้ สืบเนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๔(๑) และผู้ร้องไม่สามารถที่จะใช้สิทธิโต้แย้งได้อันเนื่องมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้ใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติที่รัฐธรรมนูญรับรองให้ใช้และให้คำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นที่สุด จึงยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๔(๑) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

๒) คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๔๙๔/๑/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในมาตรา ๔๔(๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๕ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่ นั้น ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ คำร้องของผู้ร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้เพิกถอนชื่อผู้ร้องออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลโพนพิสัย เขตเลือกตั้งที่ ๒ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เป็นคำวินิจฉัยที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่นั้น เป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจหรือการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งว่าเป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๕ หรือไม่ ผู้ร้องมิได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด คำร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ.๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้เช่นเดียวกัน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๓ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายสมชาย ธนังกุล (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีศาลแขวงนนทบุรีไม่ส่งความเห็นของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายสมชาย ธนังกุล (ผู้ร้อง) ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวงนนทบุรีว่า จำเลยปักขวากหนามล้อมโคนเสาไฟฟ้าที่มีวัตต์มิเตอร์ของผู้ร้องติดอยู่ ทำให้ผู้ร้องเข้าไปตรวจดูวัตต์มิเตอร์ของผู้ร้องไม่ได้และช่างไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวงเข้าซ่อมแซมวัตต์มิเตอร์ของผู้ร้องที่เสียหายบ่อยครั้งไม่ได้ อีกทั้งจำเลยยังจอดรถของจำเลยกีดขวางการเดินทางเข้าออกของผู้ร้องและประชาชนด้วย การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๗ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ต่อมา วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลแขวงนนทบุรีส่งคำร้องของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ แต่เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ ศาลแขวงนนทบุรีวินิจฉัยในคำสั่งคำร้องของผู้ร้องว่า การกระทำของจำเลยตามฟ้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและไม่ส่งคำร้องของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญ ต่อมาวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ ศาลแขวงนนทบุรีพิพากษายกฟ้องคดีดังกล่าว ผู้ร้องอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลแขวงนนทบุรี แต่ศาลแขวงนนทบุรีปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่ยอมรับอุทธรณ์ของศาลแขวงนนทบุรีต่อศาลอุทธรณ์

ผู้ร้องยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ต่อศาลรัฐธรรมนูญกล่าวอ้างว่าศาลแขวงนนทบุรีกระทำการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔๐ (๑) – (๕) มาตรา ๔๑ มาตรา ๖๘ มาตรา ๗๐ มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๒๐๑ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๒ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า การกระทำของศาลแขวงนนทบุรีดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์ส่งความเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ศาลแขวงนนทบุรีไม่ส่งความเห็นของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์ส่งความเห็นของผู้ร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ คำร้องของผู้ร้องมิได้กล่าวอ้างว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งจะเข้าหลักเกณฑ์ว่า ผู้ร้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คำร้องนี้จึงไม่ต้องตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้อง

๒.๑๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๑/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๒ เรื่อง นางสาวกรรณิกาหรือเก้ พรหมรักษาหรือวิมลชยากร (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีคำสั่งศาลไม่ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยคดีอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๐ (๗) และมาตรา ๒๑๑ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นางสาวกรรณิกาหรือเก้ พรหมรักษาหรือวิมลชยากร ผู้ร้องถูกพนักงานสอบสวนจับกุมตามหมายจับ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ ในข้อหา ร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอม ร่วมกันฉ้อโกง โดยในชั้นสอบสวนผู้ร้องได้ขอประกันตัว แต่พนักงานสอบสวนไม่ให้ประกันแจ้งให้มาประกันตัวชั้นศาล เมื่อมายื่นประกันตัวในชั้นศาล พนักงานสอบสวนและผู้เสียหายคัดค้านเป็นเหตุให้ศาลไม่อนุญาตให้ประกัน โดยอ้างว่ามีพฤติกรรมหลบหนีเพราะคดีมีทุนทรัพย์สูง ต่อมาผู้ร้องได้ยื่นขอประกันตัวระหว่างฝากขัง รวม ๓ ครั้ง ทั้งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ประกัน ในระหว่างฝากขังในครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒ พนักงานสอบสวนได้จับกุมนางสาวจรรยา แขมน้อย ผู้ต้องหาอีกคนในข้อหาเดียวกัน โดยผู้ต้องหาดังกล่าวได้ยื่นหลักประกันเป็นที่ดินประเมินราคาหนึ่งล้านบาท แต่ศาลอนุญาตให้ประกันทั้งที่พนักงานสอบสวนได้คัดค้านเช่นเดียวกัน ในระหว่างฝากขังครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนนทบุรีเพื่อส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำสั่งศาลที่ไม่ปล่อยตัวชั่วคราวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๗) ที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมไว้ว่าในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว แต่ปรากฏว่าศาลใช้เหตุผลตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ (๒) ว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี

จึงไม่ให้ประกัน แตกต่างไปจากคดีเรื่องเดียวกันที่ นางสาวจรรยา แขมน้อย ถูกฝากขังและถูกฟ้องเป็นคดีเดียวกัน ซึ่งพฤติกรรมผู้ต้องหาหรือจำเลยทั้งสองต่างไม่มีพฤติกรรมหลบหนีใดๆ มาก่อน เพราะพักอาศัยและทำงานอยู่ที่เดียวกันระหว่างเกิดเหตุจนถูกจับ อีกทั้งได้มีการเจรจากับผู้เสียหายยอมความกันได้ จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และมาตรา ๔๐ (๗) แต่ศาลจังหวัดนนทบุรีกลับมีคำสั่งยกคำร้อง

ต่อมาขณะที่ผู้ร้องได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำเพราะศาลมีหมายปล่อยตัวเนื่องจากพนักงานอัยการไม่ได้ฟ้องภายในกำหนดฝากขังครั้งที่ ๔ แต่พนักงานสอบสวนได้จับตัวผู้ร้องที่หน้าเรือนจำนำตัวมาศาลจังหวัดนนทบุรีให้พนักงานอัยการส่งฟ้องศาลจังหวัดนนทบุรีในวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ โดยยื่นฟ้องบริษัท โปรฟิท พลัส บิสซิเนส จำกัด โดยนางกรรณิกาหรือเก้พรหมรักษาหรือวิมลชยากร เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล เป็นจำเลยที่ ๑ นางกรรณิกาหรือเก้ พรหมรักษาหรือวิมลชยากร ผู้ร้องเป็นจำเลยที่ ๒ และ นางสาวจรรยาหรือแอน แขมน้อย เป็นจำเลยที่ ๓ ในคดีอาญาฐานความผิด ร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอม ร่วมกันฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญาหลายมาตรา และขอให้ศาลสั่งให้จำเลยทั้งสามร่วมกันคืนทรัพย์หรือชดใช้ราคาแก่ผู้เสียหายด้วย ปรากฏว่า นางสาวจรรยา แขมน้อย จำเลยที่ ๓ ได้รับประกันตัวจากศาลเช่นเดิม ส่วนผู้ร้องได้ขอประกันตัวครั้งที่ ๔ ระหว่างถูกฟ้องเป็นคดีอาญาดังกล่าวที่ศาลจังหวัดนนทบุรี โดยใช้หลักทรัพย์เป็นที่ดินราคาประมาณสามล้านบาทเศษ ศาลจังหวัดนนทบุรีไม่อนุญาตให้ประกัน ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ เนื่องจากผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ แล้ว แต่ศาลไม่ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ผู้ร้องซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีคำวินิจฉัยว่า ศาลจังหวัดนนทบุรีใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ (๒) สั่งไม่ปล่อยตัว ผู้ร้องชั่วคราวไม่เสมอภาคเท่าเทียมกับจำเลยอีกคนเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๐ (๗) และมาตรา ๒๑๑ เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เพื่อคุ้มครองผู้ร้องให้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีหลักประกันเหมือนเช่นจำเลยอีกคนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเหมือนคดีอื่นๆ ทั่วไป

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้อง ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าศาลจังหวัดนนทบุรีใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ (๒) สั่งไม่ปล่อยตัวผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาชั่วคราวไม่เสมอภาคเท่าเทียมกับจำเลยอีกคนเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๐ (๗) และมาตรา ๒๑๑ เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เพื่อคุ้มครองผู้ร้องให้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีหลักประกันเหมือนเช่นจำเลยอีกคนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเหมือนคดีอื่นๆ ทั่วไป เป็นกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ (๒) สั่งไม่ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ในคดีอาญาว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องหาได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใดไม่ ประกอบกับขณะนั้น ผู้ร้องมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวหรือยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวใหม่ได้ ทั้งผู้ร้องยังอาจใช้สิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดิน และทางคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ได้ คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้อง

๒.๑๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๔/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายศิวกร รัชตพลไพศาล (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการจัดซื้อของหน่วยงานของรัฐและมติคณะรัฐมนตรี มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๔ (๕) หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายศิวกร รัชตพลไพศาล (ผู้ร้อง) มีที่ดินติดถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๔ สีคิ้ว-อุบล ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา เนื้อที่ ๒๓๕ ไร่เศษ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ผู้ร้องได้เสนอขายที่ดินดังกล่าวผ่านบริษัทที่ปรึกษาในการจัดหาที่ดินเพื่อสร้างโรงงานยาสูบ หลังจากนั้นผู้ร้องไม่ได้รับการติดต่อกลับมาอีกเลย ผู้ร้องได้พยายามติดตามเรื่องหลายครั้งโดยเห็นว่าตนถูกปิดกั้นโอกาสในการเสนอราคา ต่อมาได้รับแจ้งว่ามติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้โรงงานยาสูบต้องซื้อที่ดินเพื่อสร้างโรงงานยาสูบได้เฉพาะที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่เนื่องจากที่ดินของผู้ร้องมิได้ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรม จึงไม่ได้รับการพิจารณาในการจัดซื้อครั้งนี้ อย่างไรก็ตามในการพิจารณาจัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างโรงงานยาสูบครั้งนี้โรงงานยาสูบได้มีหนังสือเชิญชวนให้นิติบุคคลและบุคคลทั่วไปเสนอขายที่ดินในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๒ จากนั้นจึงได้ดำเนินกระบวนการจัดซื้อตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งคณะกรรมการจัดซื้อที่ดินได้พิจารณาและมีมติ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒ อนุมัติให้จัดซื้อที่ดินของนิคมอุตสาหกรรมโรจนะซึ่งตั้งอยู่ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและในการนี้ได้มีการทำสัญญาจัดซื้อไปเรียบร้อยแล้ว ผู้ร้องเห็นว่า กระบวนการจัดซื้อที่ดินดังกล่าวเป็นไปโดยไม่สุจริต เนื่องจากที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะมีสภาพไม่เหมาะสม อีกทั้งไม่อยู่ในหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดซื้อตามประกาศที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่า การดำเนินการดังกล่าวน่าจะเป็นการร่วมกันกระทำการทุจริตเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างโรงงานยาสูบซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐกับบริษัทสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าว

ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งระงับการจัดซื้อที่ดินของหน่วยงานของรัฐ ประกอบกับพิจารณาความผิดแก่ผู้ที่กระทำการทุจริตต่อหน่วยงานของรัฐ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ

วินิจฉัยว่า มติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๔ (๕) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องที่ผู้ร้องขอให้มีคำสั่งระงับการจัดซื้อที่ดินของหน่วยงานของรัฐและพิจารณาความผิดแก่ผู้ที่กระทำทุจริตต่อหน่วยงานของรัฐในการจัดซื้อนั้น ผู้ร้องมิได้กล่าวอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้อง ส่วนประเด็นที่ขอให้วินิจฉัยว่า มติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๔ (๕) นั้น เห็นว่า มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๖ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๕/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายเจริญ สกุลดี (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖๐และมาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ ข้อ ๓๔และข้อ ๑๐๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) และมาตรา ๖๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายเจริญ สกุลดี (ผู้ร้อง) ได้ยื่นฟ้องการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ ๑ ประธานกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ ๒ ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ ๓ ต่อศาลปกครองกลาง เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๒๓๘๗/๒๕๔๕ และคดีหมายเลขแดงที่ ๖๐๘/๒๕๕๑ ซึ่งศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาและมีคำบังคับเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๑ ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ชำระค่าทดแทนเพิ่มจำนวน๗๙๗,๘๙๑.๒๕ บาท ให้แก่ผู้ร้องพร้อมดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสิน แต่ไม่เกิน ๖๖๖,๕๒๘ บาท ตามคำขอของผู้ร้องตั้งแต่ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน๒๕๔๔ จนถึงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันฟ้องคดีและดอกเบี้ย ในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินตั้งแต่วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันถัดจากวันฟ้องคดีไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ทั้งนี้ ให้ชำระเงินค่าทดแทนดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับตั้งแต่วันที่คดีถึงที่สุด คืนค่าธรรมเนียมศาลตามส่วนของการชนะคดีแก่ผู้ฟ้องคดี คำฟ้องที่เกี่ยวกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก ผู้ร้องอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุด เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๑ และศาลปกครองสูงสุดได้มี

คำสั่งให้รับอุทธรณ์เป็นคดีหมายเลขดำที่ อ.๕๒๘/๒๕๕๑ ต่อมาผู้ร้องโต้แย้งว่า มาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ ที่บัญญัติว่า "ทรัพย์สินของ กฟผ.ไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี" ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๔ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓๔ และข้อ ๑๐๓ ขัดหรือแย้งต่อ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) และมาตรา ๖๐ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ศาลปกครองสูงสุดไม่จำต้องใช้บทบัญญัติตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑บังคับแก่คดี และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองพ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓๔ และข้อ ๑๐๓ นั้น มิใช่กฎหมายที่ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติ ศาลปกครองสูงสุดจึงมีคำสั่งไม่ส่งคำโต้แย้งดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ประเด็นที่สอง ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓๔ และข้อ ๑๐๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) และมาตรา ๖๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในประเด็นที่หนึ่งผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง หรือไม่นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ บัญญัติว่าบุคคลที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กรณีของผู้ร้องเนื่องจากพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๒ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับในชั้นบังคับคดี ในชั้นนี้จึงถือไม่ได้ว่าผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้เนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว คำร้องของผู้ร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ส่วนประเด็นที่สองผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓๔ และข้อ ๑๐๓ ขัดหรือ

แย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) และมาตรา ๖๐ หรือไม่ นั้น เห็นว่าระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ มีลำดับศักดิ์เทียบเท่ากฎหรือข้อบังคับซึ่งออกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเท่านั้น มิได้มีลักษณะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น ใช้บังคับโดยองค์กรนิติบัญญัติตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ คำร้องของผู้ร้องในประเด็นนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้เช่นเดียวกัน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๗ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๖/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายอภิศักดิ์ อารีกุล (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายอภิศักดิ์ อารีกุล (ผู้ร้อง) มีหนังสือลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ผู้ร้องในฐานะปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล เห็นว่าพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้ายสรุปความเห็นได้ว่า ผู้ร้องได้เคยยื่นคำร้องขอให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาว่า การมอบหมายให้รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่งตั้งไว้ก่อนที่ศาลอุทธรณ์รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย สามารถรักษาราชการแทนนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้หรือไม่ ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตอบข้อหารือว่า เมื่อกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเห็นว่าเรื่องการมอบหมายให้รองนายกเทศมนตรีเมืองบางกรวยที่นายกเทศมนตรีเมืองบางกรวยได้แต่งตั้งไว้ก่อนศาลอุทธรณ์ภาค ๑ รับคำร้อง สามารถรักษาการแทนนายกเทศมนตรีเมืองบางกรวยตามนัยมาตรา ๔๘ วีสติ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นเพียงความเห็นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มิได้มีสภาพบังคับดังเช่นกฎหมาย และความเห็นดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินเคยมีคำวินิจฉัยแล้ว ในคราวพิจารณาร้องเรียนที่ ๙๖๙/๒๕๕๑ ความโดยสรุปว่าเป็นการออกคำสั่งที่กระทำโดยผู้มีอำนาจในการออกคำสั่ง ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อคำสั่งดังกล่าวหรือมีผลให้คำสั่งทางปกครองดังกล่าวนั้นเสียไปแต่ประการใดตามนัยของมาตรา ๑๙ แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ

ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่ความในมาตรา ๒๓๙ วรรคสองประกอบวรรคสี่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งหากวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นภายหลังที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้วให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์เพื่อดำเนินการ และในระหว่างนั้นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้จนกว่าศาลอุทธรณ์จะมีคำสั่ง ยังไม่อาจแปลความได้ว่าเป็นการทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นต้องสิ้นสุดลงในทันทีจึงยังไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย ที่บัญญัติให้ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นที่ศาลอุทธรณ์รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้พิจารณาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ ไม่น่าจะเป็นกรณีที่สามารถรักษาราชการแทนได้เช่นเดียวกับกรณีการรักษาราชการแทนตามมาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง กรณีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เนื่องจากตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีขึ้นตามมาตรา ๓๕/๓ วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ กล่าวคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบหมาย กรณีตามมาตรา ๓๕/๓ ดังกล่าว ตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงเป็นตำแหน่งที่มีหรือไม่มีก็ได้เพราะทำหน้าที่เพียงผู้ช่วยเหลือและเป็นตำแหน่งที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน อีกทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่แทนตามนโยบายที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดวางกรอบไว้ ดังนั้น ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย ซึ่งเป็นกรณีที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งชี้ว่าควรถูกเพิกถอนสิทธิ หรือให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้วจะให้ผู้ที่ตนเองแต่งตั้งให้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานรักษาราชการแทนต่อไป อาจทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย ผู้ร้องจึงเห็นว่าพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง น่าจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องที่ว่าผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้ายกรณีที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งชี้ว่าควรถูกเพิกถอนสิทธิ หรือให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้วจะให้ผู้ที่ตนเองแต่งตั้งให้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานรักษาราชการแทนต่อไป อาจทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย ผู้ร้องจึงเห็นว่าพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง น่าจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ บัญญัติว่า บุคคลที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญได้นั้น จะต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยตรงและเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว แต่กรณีของผู้ร้องเป็นการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคท้าย ซึ่งเป็นการขอความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญในการตีความตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการเท่านั้น ผู้ร้องยังมิใช่ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการใช้บังคับตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง ดังนั้น พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๙/๑ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องโดยตรงและมิได้เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว จึงถือไม่ได้ว่าผู้ร้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้เนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว คำร้องของผู้ร้องในประเด็นดังกล่าวนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๘ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๘/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นางสาวดารณี ชาญเชิงศิลปกุล (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ เวลา ๑๐.๑๕ นาฬิกา ศาลอาญาสืบพยานโจทก์นัดแรก กรณีนางสาวดารณี ชาญเชิงศิลปกุล (ผู้ร้อง) ถูกกล่าวหาว่า มีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงในหมวดเกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี ก่อนการสืบพยาน พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษ ฝ่ายคดีอาญา ๗ (โจทก์) แถลงต่อศาลอาญาว่า หากทำการสืบพยานโดยเปิดเผยอาจมีถ้อยคำไม่เหมาะสม จึงขอให้ศาลอาญาพิจารณาคดีเป็นการลับเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ในขณะเดียวกันทนายจำเลย ได้แถลงคัดค้าน แต่ในที่สุดศาลอาญาอนุญาตให้พิจารณาคดีเป็นการลับได้

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ ทนายจำเลย ได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาให้ส่งความเห็นของผู้ร้องตามทางการไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และขอให้ศาลอาญารอการพิพากษาคดีไว้เป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และ

มาตรา ๔๐ (๒) หรือไม่ ซึ่งในการนี้ศาลอาญาพิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ศาลอาญาสั่งให้พิจารณาเป็นการลับมิได้มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของจำเลย เนื่องจากมีทนายความเข้ามาแก้ต่างให้และสามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของตนเองและหักล้างพยานหลักฐานของพนักงานอัยการได้ คำโต้แย้งของจำเลย จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ศาลอาญาจึงยกคำร้อง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ทนายจำเลย ได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาเพื่อขอให้เพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗ เนื่องจากเห็นว่า การพิจารณาวินิจฉัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งต่อมาศาลอาญาได้ยกคำร้องดังกล่าว

ผู้ร้องมอบอำนาจให้นายประเวศ ประภานุกูล ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ใน ๓ ประเด็น ดังนี้

(๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒)

(๒) การที่ศาลอาญาไม่ส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) เป็นการกระทำที่ไม่ชอบ

(๓) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ศาลอาญารอการพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ อ.๓๙๕๙/๒๕๕๑ ไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

พิจารณาในประเด็นที่หนึ่งแล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) หรือไม่ นั้น เมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ศาลอาญาได้ยกคำร้องที่ขอให้ส่งความเห็นเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ผู้ร้องยังอาจใช้สิทธิทางศาลตามลำดับชั้นศาลได้ทั้งในชั้นอุทธรณ์และฎีกา รวมทั้งยังอาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้ก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

ส่วนประเด็นที่สองที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การที่ศาลอาญาไม่ส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) เป็นการ

กระทำที่ไม่ชอบ หรือไม่ และประเด็นที่สามที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ศาลอาญารอการพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ อ.๓๙๕๙/๒๕๕๑ ไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย นั้น เห็นว่า ผู้ร้องมิได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๑๙ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๑/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เรื่อง นายประหยัด เสนวิรัช (ผู้ร้อง) เสนอคำร้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๖๓ และตราขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้ นายประหยัด เสนวิรัช ผู้ร้อง เป็นนายกสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อสังคม โดยมีการจดทะเบียนไว้ตามกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อมา นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี มีมติตามคณะรัฐมนตรีประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒ ผู้ร้องจึงได้ใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลแพ่ง ตามคดีหมายเลขดำที่ ๕๔๒๓/๒๕๕๒ ระหว่าง สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อสังคม โจทก์ กับคณะรัฐมนตรีที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน จำเลย เพื่อขอให้ยกเลิกมติประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒ แต่ศาลมีคำสั่งยกฟ้อง ตามคดีหมายเลขแดงที่ ๕๓๗๘/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๒ เนื่องจากเห็นว่า การที่คณะรัฐมนตรี (จำเลยที่ ๑) มีมติมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประกาศและออกข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ ถือเป็นการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่และดุลพินิจของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ ศาลไม่อาจก้าวล่วงไปพิจารณาหรือทบทวนการใช้ดุลพินิจของฝ่ายบริหารเช่นว่านั้นได้ คำฟ้องของโจทก์จึงอยู่นอกเหนือขอบเขตอำนาจที่ศาลจะมีคำสั่ง

ผู้ร้อง จึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๒ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนี้

(๑) กระบวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการประชุมสภาของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ครบองค์ประชุม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ ซึ่งจะต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา จึงจะเป็นองค์ประชุมได้ ซึ่งในขณะนั้นต้องมีสมาชิกมาประชุม จำนวน ๑๒๕ คน แต่การประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๐ มีผู้ประชุม จำนวน ๑๑๕ คน เห็นด้วย ๑๐๕ คน ไม่เห็นด้วย ๘ คน งดออกเสียง ๒ คน จึงถือเป็นการลงมติที่ไม่ครบองค์ประชุม เป็นเหตุให้การออกพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) การประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ของนายกรัฐมนตรี มิได้มีการชี้แจงเหตุผลที่ชัดเจนว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวจะกระทบต่อความมั่นคงภายในรัฐอย่างไร อีกทั้งก่อนประกาศใช้ก็ยังไม่มีเหตุการณ์ที่อาจจะกระทบต่อความมั่นคงภายในรัฐ

(๓) การประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๘ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ เนื่องด้วยเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(๔) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ เนื่องจากรัฐบาลใช้อำนาจตามกฎหมายที่ไม่ชอบ ประกาศเขตควบคุมเพื่อจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติและคณะ ซึ่งถือว่าเป็นการใช้กฎหมายโดยไม่จำเป็น และใช้เฉพาะกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม

(๕) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๑ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่คณะบุคคลบางกลุ่มใช้อำนาจซ้อนอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินโดยปกติ เนื่องด้วยตามมาตรา ๑๖ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้คณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ใช้อำนาจแทนหน่วยงานของรัฐ เพื่อแก้ปัญหาความมั่นคงของชาติ จึงถือเป็นการถ่ายโอนอำนาจให้ทหารหรือกองทัพมีอำนาจเหนือระบบราชการทุกหน่วยงาน

(๖) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจฝ่ายบริหารไม่ต้องถูกตรวจสอบจากฝ่ายตุลาการ โดยข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามกฎหมายฉบับนี้ ไม่ต้องถูกตรวจสอบโดยศาลปกครอง ซึ่งขัดกับหลักนิติรัฐหรือหลักนิติธรรม

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้อง ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ หรือไม่ เป็นกรณีที่เป็นการโต้แย้งกระบวนการตรากฎหมาย มิใช่เป็นการโต้แย้งบทบัญญัติของกฎหมายตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบกับกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการรักษา

ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๖๓ หรือไม่ นั้น ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ศาลแพ่งได้มีคำสั่งในคดีหมายเลขแดงที่ ๕๓๗๘/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๒ พิพากษายกฟ้อง และผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๒ ซึ่งยังอยู่ในระยะเวลาที่อาจยื่นอุทธรณ์ต่อศาลยุติธรรมต่อไปได้ จึงถือได้ว่าผู้ร้องยังสามารถใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้อยู่ มิใช่เป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสองแต่อย่างใด กรณีตามคำร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๒๐ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๒/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เรื่อง พระภิกษุ กราณย์ สิริมะลุลี (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีคำสั่งกองทัพอากาศที่ ๑๓๒๕/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า พระภิกษุ กราณย์ สิริมะลุลี อยู่บ้านเลขที่ ๔๐๕ หมู่ที่ ๑๓ ถนนประชาองอาจ ตรอกบ้านอาจสามารถ ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด มีหนังสือลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ พร้อมเอกสารประกอบเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ผู้ร้องเคยรับราชการเป็นนายทหารชั้นประทวนประจำสำนักงานผู้บังคับทหารอากาศดอนเมือง เหล่าสารวัตรทหารอากาศ มียศพันจ่าอากาศเอก เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีคำสั่งกองทัพอากาศที่ ๑๓๒๕/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ปลดผู้ร้องออกจากประจำการตั้งแต่วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งเป็นวันที่ถูกสั่งพักราชการและถอดออกจากยศทหาร เนื่องจากการที่ผู้ร้องกับพวกได้ร่วมกันปลอมใบเสร็จค่ารักษาพยาบาลซึ่งเป็นเอกสารสิทธิ อันเป็นเอกสารราชการของโรงพยาบาลศิริราช เป็นเงินจำนวน ๓,๒๗๕ บาท ในวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งศาลทหารกรุงเทพได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้ร้องเป็นเวลา ๑ ปี และให้ออกจากราชการโดยไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ ต่อมา ผู้ร้องได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภช กรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๒๖ ผู้ร้องได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ กราบบังคมทูลพระกรุณา ขอรับพระราชทานบำเหน็จบำนาญ โดยยื่นต่อสำนักราชเลขาธิการ แต่สำนักราชเลขาธิการมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ร้องว่าไม่สามารถดำเนินการให้ผู้ร้องได้รับบำเหน็จบำนาญได้

ผู้ร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๙ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อขอคืนยศและกลับเข้ารับราชการโดยอ้างว่าได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทิน

ในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ได้มีหนังสือที่ กห.๐๑๐๐/๑๑๗๐ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๙ แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่าการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ นั้น ไม่ก่อให้เกิดสิทธิหรือประโยชน์ในการที่จะเรียกร้องขอคืนยศและกลับเข้ารับราชการ และตามที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือที่ นร.๐๑๐๘.๑๒/๑๒๙๑๘ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๑ ขอให้กระทรวงกลาโหมพิจารณากรณี ผู้ร้องได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณายกเลิกคำสั่งให้ผู้ร้องออกจากประจำการ พร้อมทั้งขอความช่วยเหลือให้กลับเข้ารับราชการและให้ได้รับบำเหน็จบำนาญ นั้น กระทรวงกลาโหมได้มีหนังสือ ที่ กห.๐๒๐๑/๑๒๙๒ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๒ แจ้งไปยังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีว่าไม่สามารถยกเลิกคำสั่งกองทัพอากาศได้ เนื่องจากการถอดผู้ร้องออกจากยศทหารและปลดออกจากประจำการโดยไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญนั้น ได้ดำเนินการไปโดยถูกต้องแล้ว ส่วนการขอกลับเข้ารับราชการและขอให้ได้รับบำเหน็จบำนาญไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะดำเนินการได้ และทางสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องทราบแล้ว

ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องราวร้องทุกข์ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ และต่อมาคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๕๑/๒๕๔๓ ว่า การร้องทุกข์ของผู้ร้องนั้นเป็นกรณีการร้องทุกข์เกี่ยวกับราชการทหาร โดยที่มาตรา ๑๘ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดไว้ว่าผู้ที่เป็นทหารถ้าจะร้องทุกข์เกี่ยวกับราชการทหารต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎข้อบังคับว่าด้วยการนั้นแล้ว กฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกามิได้เปิดช่องให้มาร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้อีก ดังนั้น กรณีของผู้ร้องไม่อาจนำเรื่องมาร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้

นอกจากนั้น ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งในคดีหมายเลขดำที่ ป.ค.๑๙๓/๒๕๔๒ และศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ ป.ค.๑๗๒/๒๕๔๒ ต่อมา ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง ซึ่งในวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีของผู้ร้องเป็นเรื่องที่ขอให้มีการเพิกถอนคำสั่งและให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรมในขณะนั้นภายในกำหนดอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่ทำละเมิดหรือวันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี การยื่นคดีของผู้ร้องขาดอายุความไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับและมิใช่เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่ศาลจะรับไว้พิจารณาได้ ศาลปกครองกลางจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ผู้ร้องได้ยื่นหนังสือต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารอากาศ ในกรณีที่ผู้ร้องถูกปลดออกจากประจำการโดยถูกถอดยศ งดเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ และขอค่าสินไหมทดแทน ซึ่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ แจ้งผู้ร้องทราบว่าการดำเนินการของผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงกลาโหมว่าด้วยผู้ซึ่งไม่สมควรจะดำรงอยู่ในยศทหารและบรรดาศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๐๗ และกรณีของผู้ร้องไม่พบว่าเป็นการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๑๖ (๑) (ก) และ (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณา ตามมาตรา ๒๔ (๓) ประกอบมาตรา ๒๔ (๒) และมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

ผู้ร้องเห็นว่า คำสั่งกองทัพอากาศที่ ๑๓๒๕/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ จึงมีความประสงค์ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยกเลิกคำสั่งกองทัพอากาศที่ ๑๓๒๕/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๒๒

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และต้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นใดอีก แต่ตามคำร้องของผู้ร้องนั้น เป็นเรื่องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งกองทัพอากาศที่ ๑๓๒๕/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่ผู้ร้องเห็นว่า คำสั่งดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และให้ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกคำสั่งดังกล่าว ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๒๑ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๓/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๒ เรื่อง นายดุสิต เจริญกุลทรัพย์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ กรณีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ว่า นายดุสิต เจริญกุลทรัพย์ ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง ปรากฏตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๒๒๙/๒๕๕๒ และคดีหมายเลขแดงที่ ๑๓๖๕/๒๕๕๒ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำฟ้องและแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องว่า เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๑๕ ผู้ฟ้องคดีได้รับคำสั่งจากกองทัพบกให้ย้ายมารับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยสัสดีจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (พันเอก ณรงค์ กิตติขจร) ช่วยราชการในตำแหน่งเลขาธิการฝ่ายความมั่นคงของคณะปฏิวัติในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (จอมพล ถนอม กิตติขจร) เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ

ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๑๕ ผู้ฟ้องคดีได้เดินทางไปเกณฑ์ทหารกับคณะกรรมการตรวจคัดเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมิได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ซึ่งการเกณฑ์ทหารก็ผ่านไปโดยไม่มีเหตุทุจริตหรือเหตุผิดปกติ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๕ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่จับกุมตัวผู้ฟ้องคดีมาคุมขังไว้ที่กองบัญชาการคณะปฏิวัติ สนามเสือป่า ก่อนที่จะถูกย้ายไปคุมขัง ณ เรือนจำทหาร (ตึกดิน) โดยระหว่างที่ถูกคุมขัง ผู้ฟ้องคดีถูกเจ้าหน้าที่กลั่นแกล้งมาโดยตลอด ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้เสนอต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ตามมาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ให้ลงโทษจำคุกผู้ฟ้องคดีมีกำหนด ๗ ปี โดยที่ผู้ฟ้องคดีไม่มีโอกาสโต้แย้งคัดค้านแต่อย่างใด และไม่อาจขอความเป็นธรรมได้จากที่ใด ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งลงโทษจำคุกผู้ฟ้องคดีโดยไม่มีหลักฐานใด ๆ ทั้งสิ้น และทำไปตามความพอใจเพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมืองโดยไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการและกฎหมายแต่อย่างใด ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในฐานะผู้ใช้อำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๕ ก็สั่งการโดยขาดวิจารณญาณ ผิดพลาดและบกพร่อง มีลักษณะการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนและเสียหายต่อสิทธิและเสรีภาพ จึงขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ โดยให้มีผลย้อนหลังเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีกลับสู่สถานะบุคคลเดิม และให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองได้ตรวจพิจารณาคำฟ้องแล้ว มีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ เนื่องจากพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ ของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๕ นั้น มิใช่เป็นการใช้อำนาจทางปกครองที่จะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งของศาลปกครองตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ อีกทั้งต่อมาผู้ฟ้องคดีได้รับการปล่อยตัวตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. ๒๕๑๘ แล้ว คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองที่สั่งลงโทษจำคุกผู้ฟ้องคดีจึงมีอันสิ้นผลตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๒ ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองกลางต่อศาลปกครองสูงสุด

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การตีความกฎหมายเพื่อใช้บังคับแก่คดีของศาลปกครองกลาง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๒ วรรคห้า และมาตรา ๒๑๒ หรือไม่ อีกทั้ง ผู้ร้องได้แจ้งว่า ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินและศาลปกครองแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ ตามลำดับ แต่ไม่ได้รับการพิจารณาและพิพากษาคดีแต่อย่างใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจของศาลปกครองกลางในการตีความหรือใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ สั่งไม่รับคำฟ้องของผู้ร้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร้องหาได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใดไม่ และจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏผู้ร้องได้ใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งไปยังศาลปกครองสูงสุด เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งยกคำสั่งของศาลปกครองกลาง คดีจึงยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด ผู้ร้องยังอาจใช้สิทธิทางศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ได้อยู่ นอกจากนั้นแม้ว่าศาลปกครองสูงสุดจะมีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองกลางก็ตาม ผู้ร้องยังต้องใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นให้ครบถ้วนตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคสอง กรณีตามคำร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒.๒๒ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๔/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ เรื่อง พลเรือเอก บรรณวิทย์ เก่งเรียน กับพวกรวม ๑๘ คน (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า พลเรือเอก บรรณวิทย์ เก่งเรียน กับพวกรวม ๑๘ คน ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕ ที่ให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่เป็นส่วนราชการ ไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ และไม่อยู่ในระบบการบริหารราชการส่วนกลาง มาตรา ๑๒ ที่ให้กิจการของมหาวิทยาลัยไม่อยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ มาตรา ๑๓ ที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการกระทำการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา ๑๔ ที่เกี่ยวกับรายได้ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ มาตรา ๑๗ ที่กำหนดให้ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีทั้งปวง มาตรา ๗๔ ที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีต้องแสดงเจตนาเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มาตรา ๗๗ วรรคท้าย ให้มหาวิทยาลัยออกข้อบังคับในกรณีที่ไม่สามารถนำกฎหมาย กฎ ข้อบังคับหรือระเบียบที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาหรือระเบียบ

กระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างของส่วนราชการมาใช้บังคับให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๗๘ ให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ แสดงเจตนาเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยหรือลูกจ้างของมหาวิทยาลัยภายในเวลาตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา ๘๕ ที่เกี่ยวกับการยุบเลิกตำแหน่งข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการในมหาวิทยาลัยที่ว่าง และให้โอนอัตราตำแหน่งและเงินงบประมาณแผ่นดินประจำอัตราไปเป็นของมหาวิทยาลัย และมาตรา ๘๖ ที่ให้นำพระราชกฤษฎีกา กฎกบวงฯ ที่ออกตามพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลมในระหว่างที่ยังมิได้ออกข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่ ผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๗ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๙ มาตรา ๗๘ (๑) (๒) มาตรา ๑๔๒ ถึงมาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๘๗

พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่มีบทกำหนดให้ประชาชนเข้าตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และไม่มีขั้นตอนให้ประชาชนเข้าติดตามและร้องขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ (๕)

พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มีวัตถุประสงค์ให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นบุคคลที่มีอภิสิทธิ์อยู่เหนือกฎหมาย ทรัพย์สินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสาธารณสมบัติทั้งหมด สามารถประกอบธุรกิจการค้าเพื่อหากำไรได้ สามารถออกกฎหมายได้ อีกทั้งสามารถเข้าไปทำหน้าที่ซ้อนกับองค์กรอื่นหรือคณะกรรมการอื่น และสามารถบังคับหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๖๒ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๗ มาตรา ๑๔๒ ถึงมาตรา ๑๕๓ และมาตรา ๑๘๗

พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นโดยไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. .... วาระที่หนึ่ง ขั้นรับหลักการ ไม่ครบองค์ประชุม อีกทั้ง พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว จึงถือว่าไม่มีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๕ วรรคหนึ่ง

ผู้ร้องที่ ๕ ผู้ร้องที่ ๖ ผู้ร้องที่ ๗ ผู้ร้องที่ ๑๒ และผู้ร้องที่ ๑๓ ได้เคยมีหนังสือถึงผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๐ และฉบับลงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ขอให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ และมาตรา ๒๔๕ และขอให้ดำเนินการกรณีกระบวนการตราพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่เป็นไป

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือตอบรวม ๒ ฉบับ คือ ฉบับลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๑ สรุปได้ว่า การร้องเรียนเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. .... ว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๑๔๒ วรรคหก นั้น เนื่องจากร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ยังไม่มีผลบังคับเป็นกฎหมาย กรณีดังกล่าวจึงมิใช่กรณีของกฎหมายที่บังคับใช้อยู่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามนัยมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ฯ จึงไม่รับไว้พิจารณา และฉบับลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ สรุปได้ว่า การร้องเรียนเกี่ยวกับองค์ประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาวินิจฉัยและได้แจ้งผลการวินิจฉัยให้ทราบแล้ว จึงให้ยุติการพิจารณาในประเด็นนี้ ส่วนประเด็นที่ขอให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า นายกรัฐมนตรี (พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์) ได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการตรากฎหมาย จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ร้องที่ ๕ ผู้ร้องที่ ๖ ผู้ร้องที่ ๑๒ และผู้ร้องที่ ๑๓ ได้เคยมีหนังสือถึงประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ขอให้ดำเนินการกรณีกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. .... ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพราะในการประชุมในวาระที่หนึ่งมีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่ครบองค์ประชุม และเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีหนังสือตอบในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๑ สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เป็นกรณีที่ขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ภายหลังที่ได้มีการตรากฎหมายและมีผลใช้บังคับแล้ว การที่ขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติส่งเรื่องกระบวนการตราไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นกรณีที่ขอให้ตรวจสอบกระบวนการตรากฎหมายก่อนพระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ จึงอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่และไม่อาจรับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาได้

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๗ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้

(๒) พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งฉบับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้

(๓) พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นโดยไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ถือว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งฉบับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้น เนื่องจากคำร้องของผู้ร้องในประเด็นนี้มิได้ระบุมาตราของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง พร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของมาตราต่าง ๆ การกล่าวอ้างทั้งฉบับโดยมิได้ยกข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติต่าง ๆ จึงไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) คำขอให้พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นนี้จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

สำหรับประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นโดยไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้น เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยวางหลักไว้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามหลักการตรวจสอบก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมายในมาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๕๔ ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วว่าตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ และมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และตามหลักการตรวจสอบภายหลังประกาศใช้เป็นกฎหมาย ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๒๕๗ ที่บัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดี บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ผู้ร้องไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้อีก ดังนั้น คำขอให้พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นนี้จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยเช่นกัน

ส่วนประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๗ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๙ มาตรา ๗๘ (๑) (๒) มาตรา ๑๔๒ ถึงมาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๘๗ นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๗ และบทเฉพาะกาล มาตรา ๗๗ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๖ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะของมหาวิทยาลัย การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และบทเฉพาะกาลในช่วงของการบังคับตามกฎหมายใหม่เพื่อให้การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยมีความต่อเนื่องกับกฎหมายเก่า ประกอบกับข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมิได้แสดงให้เห็นว่าบทบัญญัตินั้นละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้องอย่างไร ผู้ร้องเพียงแต่กล่าวอ้างทั่ว ๆ ไป มิได้เกี่ยวข้องกับ ผู้ร้องโดยตรง

ส่วนบทบัญญัติ มาตรา ๗๔ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี ตามพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ ผู้ร้องทั้งสิบแปดคนก็มิได้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ดังนั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงมิได้ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องแต่อย่างใด

สำหรับพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗๘ เป็นบทเฉพาะกาลที่บัญญัติให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ แสดงเจตนาเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยหรือลูกจ้างของมหาวิทยาลัยภายในกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนด และผู้ร้องโต้แย้งว่า บทบัญญัติดังกล่าวซึ่งกำหนดให้ข้าราชการแสดงเจตนาเปลี่ยนสถานภาพจากข้าราชการมาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นข้าราชการ และให้ลูกจ้างประจำของส่วนราชการมาเป็นลูกจ้างของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการเป็นการบังคับ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ มาตรา ๗๘ วรรคท้าย เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง นั้น เห็นว่าบทบัญญัติมาตรานี้น่าจะมีผลกระทบต่อเสรีภาพในการประกอบอาชีพของข้าราชการและลูกจ้างของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้ร้องที่น่าจะได้รับผลกระทบจากบทบัญญัติดังกล่าว คือ ผู้ร้องที่ ๕ ผู้ร้องที่ ๖ ผู้ร้องที่ ๗ ผู้ร้องที่ ๘ ผู้ร้องที่ ๑๓ ผู้ร้องที่ ๑๔ ผู้ร้องที่ ๑๕ ผู้ร้องที่ ๑๗ และผู้ร้องที่ ๑๘ ส่วนผู้ร้องที่ ๑ ผู้ร้องที่ ๒ ผู้ร้องที่ ๓ ผู้ร้องที่ ๔ และผู้ร้องที่ ๑๐ มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติดังกล่าวโดยตรง สำหรับผู้ร้องที่ ๙ ผู้ร้องที่ ๑๑ ผู้ร้องที่ ๑๒ และผู้ร้องที่ ๑๖ แม้จะมีส่วนเกี่ยวข้องเพราะเป็นข้าราชการบำนาญของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้มีผลบังคับโดยตรงต่อผู้ร้องเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ยังมิได้ใช้สิทธิโดยวิธีการอื่น กล่าวคือ ยังมิได้ใช้สิทธิโดยทางผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ทั้งนี้ เพราะการใช้สิทธิโดยทางผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของผู้ร้องบางคนที่ผ่านมาเป็นการขอให้พิจารณาก่อนกฎหมายมีผลบังคับใช้หรือเกี่ยวกับองค์ประชุมหรือเกี่ยวกับกระบวนการตรา โดยยังมิได้มีการพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา ๗๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแต่อย่างใด คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้รับคำร้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ไว้พิจารณา จำนวน ๑ คำร้อง ดังนี้

เรื่อง นายเฉลิม ปิ่นสกุล (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ หรือไม่

ตามคำร้องมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองจนคดีถึงที่สุดและได้ยื่นหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ร้องอ้างว่าขัดรัฐธรรมนูญเป็นข้อกฎหมายที่สำคัญในประเด็นแห่งคดีที่หน่วยงานดังกล่าวควรเห็นเองได้ ดังนั้น จึงเป็นกรณีไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงสั่งรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒. การพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาสู่ระดับสากล

ศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาสู่ระดับสากลดังนี้

๒.๑ การศึกษาวิจัย ได้จัดทำโครงการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ ในปี ๒๕๕๒ จำนวน ๒ เรื่อง และบทความ จำนวน ๑ เรื่อง ประกอบด้วย

๒.๑.๑ เรื่อง หนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา โดยศาสตราจารย์ ดร. จุมพต สายสุนทร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีสาระสำคัญดังนี้

จากการศึกษาและวิเคราะห์การทำหนังสือสัญญาในมุมมองของกฎหมายระหว่างประเทศพบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของ “หนังสือสัญญา” ตามความหมายมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังขาดความลึกซึ้งอยู่พอสมควร กล่าวคือ แม้ศาลรัฐธรรมนูญจะให้ความหมายของคำว่า “หนังสือสัญญา” ไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๔๒, ๓๓/๒๕๔๓ และ ๖-๗/๒๕๕๑ ว่าเป็นไปอย่างเดียวกันกับคำว่า “สนธิสัญญา” (treaty) ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ.๑๙๖๙ ก็ตาม แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของสนธิสัญญาที่ว่า “ต้องอยู่บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ” นั้นยังไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ยังขาด

ความเข้าใจที่ว่า สนธิสัญญาที่อยู่ในบังคับของกฎหมายระหว่างประเทศนั้นนอกจากจะหมายความว่าไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายภายในของรัฐใดแล้วยังต้องเป็นสนธิสัญญาที่ก่อให้เกิดความผูกพันทางกฎหมาย (legal binding) ที่สามารถบังคับได้ด้วยกลไกกฎหมายระหว่างประเทศ มิใช่เป็นเพียง “ความผูกพันทางการเมือง” (political commitment) หรือความผูกพันทางศีลธรรม (moral commitment) ซึ่งทั้งสองกรณีหลังนี้ ไม่สามารถบังคับด้วยกลไกทางกฎหมายระหว่างประเทศได้ถึงแม้จะมีผลทางการเมืองระหว่างประเทศก็ตาม ความเข้าใจดังกล่าวน่าจะนำไปวิเคราะห์แถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชา ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ ได้ว่าเป็น “หนังสือสัญญา” ตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสอง หรือไม่

อีกประเด็นหนึ่งของการทำหนังสือสัญญาในมุมมองของกฎหมายระหว่างประเทศก็คือ วิธีการแสดงเจตนาเพื่อผูกพันตามหนังสือสัญญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๐ วรรคสี่ ที่จำกัดรูปแบบของการแสดงเจตนาเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญาไว้เพียงการลงนามหนังสือสัญญาและแสดงเจตนาเพื่อผูกพันในภายหลังเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์ของมาตรา ๑๙๐ ได้ เนื่องจากการแสดงเจตนาเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศมีได้หลายวิธี เช่น การลงนาม การแลกเปลี่ยนตราสาร การให้สัตยาบันและการภาคยานุวัติในกรณีที่มิได้ลงนามมาก่อนหรือวิธีอื่นใดตามที่รัฐที่เข้าทำหนังสือสัญญาตกลงกัน ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๑๙๐ วรรคสี่ ยังอาจถูกหลีกเลี่ยงได้หากใช้วิธีการอื่น ๆ ดังกล่าวในการแสดงเจตนาเพื่อผูกพันตามหนังสือสัญญา

ในส่วนของมุมมองเชิงการศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญาทำนองเดียวกับมาตรา ๑๙๐ พบว่า แนวทางการร่างบทบัญญัติมาตรา ๑๙๐ ไม่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ มากนัก กล่าวคือ รัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ กำหนดให้ฝ่ายบริหาร เช่น ประธานาธิบดีหรือคณะรัฐมนตรีมีอำนาจในการทำหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาที่สำคัญ ๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติก่อนที่ฝ่ายบริหารจะแสดงเจตนาเพื่อผูกพัน ความแตกต่างจึงอยู่ที่ประเภทของหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น แต่มาตรา ๑๙๐ ก็ยังมีรายละเอียดอื่น ๆ อีกมากนอกเหนือจากการขอความเห็นชอบของรัฐสภา ซึ่งส่วนใหญ่ไม่พบในรัฐธรรมนูญประเทศอื่น ๆ จึงสรุปได้ว่า แนวทางการร่างมาตรา ๑๙๐ ไม่แตกต่างจากทิศทางของรัฐธรรมนูญของประเทศอื่นมากนักจะแตกต่างก็เพียงแต่รายละเอียดและขั้นตอนต่าง ๆ เท่านั้น

เมื่อพิจารณามุมมองของบทบัญญัติของมาตรา ๑๙๐ เองจะพบว่า ประเภทของหนังสือสัญญาที่ต้องขอความเห็นชอบของรัฐสภาเพิ่มขึ้นจากที่เคยปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือสัญญาที่ “มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุนหรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ” ซึ่งมีความหมายกว้างมากจนสามารถตีความให้ครอบคลุมถึงหนังสือสัญญาทุกประเภทได้ อันจะส่งผลให้อำนาจในการทำหนังสือสัญญาของฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีลดลงอย่างมาก และถูกมองได้ว่าเป็นการ “ควบคุม” คณะรัฐมนตรีมากกว่า การ “มีส่วนร่วม” ของรัฐสภาในการทำหนังสือสัญญาของคณะรัฐมนตรี

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำหนังสือสัญญาโดยการรับฟังความเห็นของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๐ วรรคสาม ซึ่งอาจเป็นการซ้ำซ้อนเกินไป เพราะรัฐสภาก็มีผู้แทนซึ่งเลือกตั้งมาจากประชาชนทำหน้าที่ตรวจสอบอยู่แล้ว อีกทั้งคณะรัฐมนตรีต้องเสนอกรอบการเจรจาทำหนังสือสัญญาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบอีกด้วย จึงทำให้การขอความเห็นชอบของรัฐสภามีถึงสองขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นตอนของการเสนอกรอบการเจรจาตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสาม ซึ่งก็มิได้บัญญัติไว้ว่ารัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด และหากรัฐสภาไม่เห็นชอบผลจะเป็นอย่างไร เมื่อผ่านขั้นตอนนี้แล้วฝ่ายบริหารจะต้องขอความเห็นชอบของรัฐสภาในการทำหนังสือสัญญาอีกครั้งหนึ่งตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสอง ซึ่งรัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว แต่ก็มิได้ระบุถึงการที่รัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในหกสิบวันว่าจะมีผลเป็นอย่างไร

นอกจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีประเด็นเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของถ้อยคำในมาตรา ๑๙๐ อยู่อีกพอสมควรซึ่งได้กล่าวไว้ในงานวิจัยแล้ว

โดยสรุป จึงเห็นว่ายังมีหลายประเด็นเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดความชัดเจนเหมาะสม และสามารถให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๑.๒ เรื่อง การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน โดย รศ.ดร. บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรอบการศึกษาหรือสาระสำคัญที่ได้ทำการศึกษาเรื่องนี้ ได้แก่ มาตรา ๒๕๗ (๒) ของรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ... “(๒) เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” ประกอบกับมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” การบัญญัติดังกล่าวเท่ากับเป็นการให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญเข้ามาตรวจสอบว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้เองการที่ศาลรัฐธรรมนูญจะเข้าไปวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ จึงเป็นเรื่องที่ไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในกรณีนี้เองศาลรัฐธรรมนูญจะอาศัยสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศเข้ามาพิจารณาเกี่ยวกับการกระทบต่อสิทธิมนุษยชนได้เพียงใด และประเด็นสำคัญจะอาศัยสนธิสัญญาหรือกฎหมาย

ระหว่างประเทศพิจารณาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายภายในได้หรือไม่เพียงใด จากการศึกษาอาจสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. หลักทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในทางทฤษฎีระหว่างสนธิสัญญาและกฎหมายภายใน

๑.๑ ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างสนธิสัญญากับระบบกฎหมายภายใน

ในทางตำรามีการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสนธิสัญญากับระบบกฎหมายภายในโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่สำคัญอยู่สองทฤษฎีคือ ทฤษฎีเอกนิยม (monism) และทฤษฎีทวินิยม (dualism) ทฤษฎีเอกนิยม (monism) เห็นว่ากฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในเป็นกฎหมายระบบเดียวกันและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีเอกภาพ ถ้ามีปัญหาขัดแย้งกันศาลจะต้องนำกฎหมายใดกฎหมายหนึ่งขึ้นมาใช้ ปัญหาว่าศาลจะใช้กฎหมายใดนั้น นักกฎหมายตามแนวคิดแบบเอกนิยมยังมีความเห็นที่แตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ นักกฎหมายฝ่ายหนึ่งนั้นเห็นว่า กฎหมายระหว่างประเทศมีค่าบังคับเหนือกว่ากฎหมายภายในของรัฐ (classical monism) เพราะเหตุว่ากฎหมายระหว่างประเทศได้ก่อตั้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำเนิดของรัฐและยอมรับรู้ความมีอำนาจอธิปไตยของรัฐ ดังนั้นสนธิสัญญาซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศจึงต้องอยู่เหนือรัฐ ซึ่งหมายความรวมถึงอยู่เหนือกฎหมายภายในด้วย แต่นักกฎหมายอีกฝ่ายหนึ่งกลับเห็นว่า แม้กฎหมายระหว่างประเทศจะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกฎหมายภายใน แต่ในที่สุดแล้ว กฎหมายภายในของรัฐย่อมมีฐานะที่เหนือกว่ากฎหมายระหว่างประเทศ (inverted monism) เนื่องจากรัฐย่อมมีอำนาจอธิปไตยเด็ดขาดที่จะยอมรับและปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ การที่กฎหมายระหว่างประเทศจะมีผลใช้บังคับกับรัฐนั้น ๆ ได้ก็เพราะความยินยอมของรัฐนั้นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลบังคับของสนธิสัญญานั้นถือกำเนิดได้ก็เพราะอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายภายใน ดังนั้นความเห็นของนักกฎหมายกลุ่มหลังนี้จึงเห็นว่ากฎหมายภายในอาจอยู่เหนือกว่าสนธิสัญญาซึ่งถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเช่นกัน

ทฤษฎีทวินิยม (dualism) เห็นว่า กฎหมายระหว่างประเทศกับกฎหมายภายในมิได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อกันหากแต่มีการแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด ซึ่งนักกฎหมายคนสำคัญเช่น Anzilotti และ Cavaglieri ได้สนับสนุนแนวคิดนี้ว่า เหตุที่ระบบกฎหมายทั้งสองมิได้อยู่รวมเป็นระบบเดียวกันเนื่องมาจากกฎหมายระหว่างประเทศกับกฎหมายในนั้นต่างมีบ่อเกิดและมีวัตถุประสงค์ของการใช้บังคับแตกต่างกัน กล่าวคือ กฎหมายระหว่างประเทศเกิดจากเจตนารมณ์ร่วมกันระหว่างรัฐคู่สัญญาโดยมีวัตถุประสงค์มุ่งใช้บังคับกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐเท่านั้น แต่กฎหมายภายในเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นจากเจตจำนงของรัฐหนึ่ง ๆ ซึ่งมุ่งหมายใช้บังคับกับพลเมืองภายในรัฐนั้น ๆ เท่านั้น ดังนั้นหากจะให้สนธิสัญญาซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเข้ามามีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายภายในรัฐได้ จะต้องมีการผ่านขั้นตอนบางประการซึ่งเป็นการแสดงเจตจำนงของรัฐว่าต้องการให้สนธิสัญญาเข้ามามีผลใช้บังคับ เช่น วิธีการผนวก (incorporation) วิธีการแปลงรูป (transformation)

๑.๒ การประสานให้สนธิสัญญากับกฎหมายภายในสอดคล้องกัน

วิธีการรับเอาสนธิสัญญาซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้บังคับเป็นกฎหมายของรัฐอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑.๒.๑ การผนวกสนธิสัญญาให้เข้ามีผลใช้บังคับโดยองค์กรตุลาการ

๑.๒.๒ การรับสนธิสัญญาเข้ามาโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๑.๒.๓ การออกกฎหมายรองรับสนธิสัญญา

๒. ระบบของกฎหมายของต่างประเทศที่วินิจฉัยเกี่ยวกับสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

๒.๑ ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส ถือแนวคิดแบบรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalisme) โดยแนวคิดนี้ยึดถืออำนาจอธิปไตยของรัฐเป็นหลัก โดยถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐ กฎหมายอื่นใดภายในรัฐจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศภายในดินแดนของรัฐหนึ่งย่อมเป็นอำนาจของรัฐนั้น ๆ ที่จะต้องพิจารณา ซึ่งท้ายที่สุดแล้วกฎหมายระหว่างประเทศจะมีลำดับที่สูงกว่ารัฐธรรมนูญไปไม่ได้ และเป็นแนวคิดที่รัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

ตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศส “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” จะเข้าไป มีบทบาทในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญร่วมกับรัฐสภาในขั้นตอนการพิจารณาก่อนการให้ความเห็นชอบแก่สนธิสัญญา (มาตรา ๕๔) และในขั้นตอนก่อนการประกาศใช้รัฐบัญญัติให้ความยินยอมแก่ฝ่ายบริหารแสดงเจตนาเข้าผูกพันตามสนธิสัญญา (มาตรา ๖๑) ซึ่งกระบวนการทั้งสองขั้นตอนนี้ต้องกระทำก่อนที่สนธิสัญญาจะมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายของรัฐ ด้วยเหตุผลที่ระบบกฎหมายฝรั่งเศสไม่ยอมรับกระบวนการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายภายหลังจากการประกาศใช้ (contrôle a posteriori) จึงทำให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ยอมรับให้มีการเสนอเรื่องเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยสนธิสัญญาภายหลังจากที่ฝ่ายบริหารได้แสดงเจตนาเข้าผูกพันตามสนธิสัญญา ซึ่งสภาแห่งรัฐก็ได้ถือตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวเช่นกัน โดยสภาแห่งรัฐได้ปฏิเสธที่จะตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศภายหลังจากที่ฝ่ายบริหารให้สัตยาบันหรือให้ความเห็นชอบแก่สนธิสัญญาไปแล้ว

๒.๒ ประเทศเยอรมนี

สำหรับประเทศที่ถือหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนั้น แม้กฎหมายพื้นฐานจะมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าสนธิสัญญาซึ่งได้รับการแปลงรูปแล้วจะมีสถานะสูงกว่าหรือต่ำกว่ากฎหมายพื้นฐาน อย่างไรก็ดีหากพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมายพื้นฐานในมาตรา ๒๕ ที่บัญญัติว่า “... หลักเกณฑ์ทั่วไปทั้งหลายของกฎหมาย

ระหว่างประเทศประกอบเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งของกฎหมายแห่งสหพันธ์มีค่าบังคับสูงกว่ากฎหมายที่ตราโดยสภา และก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่โดยตรงต่อผู้ที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตของสหพันธ์"

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า "หลักเกณฑ์ทั่วไปทั้งหลายของกฎหมายระหว่างประเทศ" มีลำดับชั้นสูงกว่ากฎหมายของสหพันธ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการตีความบทบัญญัติมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญนี้มีอยู่สองประเด็น กล่าวคือ ประเด็นแรก คำว่า "หลักเกณฑ์ทั่วไปทั้งหลายของกฎหมายระหว่างประเทศ" มีความหมายว่าอย่างไรและหมายความรวมถึงสนธิสัญญาด้วยหรือไม่นั้น ในทางตำรากฎหมายมีความเห็นว่า "หลักเกณฑ์ทั่วไปทั้งหลายของกฎหมายระหว่างประเทศ" ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ นี้หมายความรวมถึงหลักจารีตประเพณีระหว่างประเทศทั่วไปเท่านั้น มิได้หมายความรวมถึงสนธิสัญญาด้วย ปัญหาต่อมาคือ การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้หลักเกณฑ์ทั่วไปทั้งหลายของกฎหมายระหว่างประเทศมีค่าบังคับสูงกว่ากฎหมายของสหพันธ์ (Gesetze) นี้จะหมายความรวมถึงรัฐธรรมนูญด้วยหรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เคยวางหลักในการวินิจฉัยไว้ว่า "หลักเกณฑ์ทั่วไปทั้งหลายของกฎหมายระหว่างประเทศ" ไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หลักเกณฑ์ทั่วไปทั้งหลายของกฎหมายระหว่างประเทศจึงมีค่าบังคับสูงกว่ากฎหมายของสหพันธ์ แต่ต้องอยู่ภายในกฎเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญด้วย

ส่วนกรณีของสนธิสัญญาตามมาตรา ๕๙ ของกฎหมายพื้นฐานนั้น เนื่องจากสนธิสัญญาจะมีผลบังคับเป็นกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้ก็ต่อเมื่อมีการตรากฎหมายสหพันธ์รองรับ ซึ่งกฎหมายในที่นี้หมายความรวมถึงกฎหมายของมลรัฐด้วย กฎหมายสหพันธ์และกฎหมายมลรัฐเหล่านี้เป็นกฎหมายทั่วไปมิใช่กฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญ ดังนั้นค่าบังคับของสนธิสัญญาจึงเป็นไปตามสถานะของกฎหมายสหพันธ์หรือกฎหมายของมลรัฐแต่จะมีค่าบังคับของสนธิสัญญาสูงกว่ารัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์หรือรัฐธรรมนูญของมลรัฐไม่ได้

กลไกการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายรองรับสนธิสัญญาในระบบกฎหมายเยอรมัน ในระบบกฎหมายเยอรมัน การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายรองรับสนธิสัญญาถือว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจการตรวจสอบของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ (Bundesver-fassungsgericht, Federal Constitutional Court) โดยภายหลังจากที่รัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายรองรับสนธิสัญญาเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องอาจเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายรองรับสนธิสัญญาก่อนที่จะมีผลเป็นการให้ความยินยอมแก่ประธานาธิบดีเพื่อแสดงเจตนาเข้าผูกพันตามสนธิสัญญาได้ กระบวนการตรวจสอบเช่นว่านี้เป็นรูปแบบการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายแบบนามธรรม (Die abstrakte Normenkontrolle) คือเป็นกรณีที่ยังไม่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายรองรับสนธิสัญญาเป็นคดีอยู่ในชั้นศาล แต่เป็นการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ตรวจสอบว่าร่างกฎหมายรองรับสนธิสัญญาที่จะประกาศใช้เป็นกฎหมายนี้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒.๓ ประเทศสหรัฐอเมริกา

บทบัญญัติในเรื่องหลักประกันสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญอเมริกัน ซึ่งเป็นต้นแบบให้กับรัฐธรรมนูญของหลายประเทศและเป็นหลักสำคัญในหลายประการในสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่าง ๆ จะมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นกฎหมายสนธิสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่เป็นแม่บทและเป็นแกนสำคัญในพันธกรณีเรื่องดังกล่าว ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศโดยทั่วไปจึงแทบไม่มีความจำเป็นในการปรับใช้เป็นกฎหมายภายในของประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะในรัฐธรรมนูญอเมริกันล้วนมีบทบัญญัติที่เป็นหลักการสำคัญเหล่านี้ไว้เกือบครบหมดแล้ว หากจะเป็นการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่สหรัฐอเมริกาต้องดำเนินการตามสนธิสัญญาเหล่านั้นประเทศสหรัฐอเมริกาก็จำต้องดำเนินการตามหลักทวินิยม (Dualism) ที่ต้องผ่านการพิจารณาของสภา Congress ในลักษณะเดียวกันกับแนวทางที่ประเทศไทยยึดถือ

๒.๔ ประเทศไทย

การบัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนของไทยมีมานานนับตั้งแต่ การมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรขึ้นใช้ในประเทศ และมีวิวัฒนาการเรื่อยมาทั้งด้านเนื้อหาสาระตามพันธกรณีระหว่างประเทศและบทบัญญัติที่เป็นกฎหมายสารบัญญัติ วิธีสบัญญัติ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญ การกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน การกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐให้เป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการของการคุ้มครองสิทธิพื้นฐาน และวิธีการบังคับใช้หลักกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนในประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาองค์กรผู้รับผิดชอบเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามพันธกรณีต่าง ๆ ด้วย

ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว ..”

บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นเพียงอำนาจในการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งรวมทั้งสนธิสัญญา ข้อตกลงต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๐ เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กล่าวโดยสรุปคือ สนธิสัญญาจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายไทย ก็ต่อเมื่อฝ่ายบริหารได้ดำเนินการตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

ก. หนังสือสัญญาจะต้องทำขึ้นโดยคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๙๐ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ

ข. ในกรณีที่เป็นการทำหนังสือสัญญาที่มีความสำคัญตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ฝ่ายบริหารมีหน้าที่ต้องชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับร่างหนังสือสัญญาและต้องนำกรอบการเจรจาของร่างหนังสือสัญญามาขอความเห็นชอบจากรัฐสภาทุกครั้ง นอกจากนี้ฝ่ายบริหารมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชนตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสามถึงวรรคสี่เสมอ

ค. การมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายของหนังสือสัญญาจะต้องมีการออกกฎหมายบังคับการใช้เป็นไปตามหนังสือสัญญาทุกครั้งซึ่งอาจอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติอนุวัติการหรือรองรับพันธกรณีในหนังสือสัญญาไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งในทางปฏิบัติของไทยปรากฏว่าบางกรณีฝ่ายบริหารอาศัยอำนาจในการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อทำให้พันธกรณีในหนังสือสัญญาในเรื่องนั้น ๆ มีผลใช้บังคับภายในประเทศด้วย

ง. กฎหมายบังคับการให้เป็นไปตามหนังสือสัญญาต้องได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลใช้บังคับกับประชาชนและองค์กรของรัฐซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามหนังสือสัญญา

แต่อย่างไรก็ตาม จากแนวคำพิพากษาของศาลยุติธรรมและศาลปกครองตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ศาลไทยมีแนวโน้มที่จะยอมรับผลบังคับของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาประเภทกฎหมาย (traité-loi, law–making treaty) มากขึ้น ทั้งนี้โดยไม่คำนึงว่าประเทศไทยจะเป็นภาคีในสนธิสัญญาเหล่านั้นหรือไม่

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายภายในกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

ในระบบกฎหมายเยอรมัน มีการแบ่งช่องทางให้กฎหมายระหว่างประเทศเข้ามาเป็นกฎหมายภายในรัฐตามประเภทของบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือ หากเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีบ่อเกิดจากสนธิสัญญากรณีนี้มาตรา ๕๙ ของกฎหมายพื้นฐานกำหนดว่าฝ่ายนิติบัญญัติต้องออกรัฐบัญญัติเพื่อแปลงสภาพให้สนธิสัญญามีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายของรัฐเสมอ

อย่างไรก็ดี หากเป็นสนธิสัญญาประเภทกฎหมายซึ่งวางกฎเกณฑ์ทางกฎหมายในรูปของจารีตประเพณีระหว่างประเทศหรือสร้างกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศขึ้นมาใหม่เป็นการเฉพาะเรื่องซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศโดยที่ไม่มีการคัดค้านจนก่อให้เกิดสภาพบังคับเป็นการทั่วไป (situations objectives) หรือมีสภาพบังคับเด็ดขาด (jus cogens) เช่น สนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หรือกฎบัตรสหประชาชาติ ฯลฯ กฎเกณฑ์ในสนธิสัญญาประเภทกฎหมายเหล่านี้อาจมีสถานะเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปในกฎหมายระหว่าง ประเทศที่ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายแห่งสหพันธ์ตามมาตรา ๒๕ ของกฎหมายพื้นฐานที่ศาลเยอรมันสามารถนำมาใช้เพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองได้โดยตรง ซึ่งในเรื่องนี้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์

เคยวางหลักการนำมาตรา ๒๕ ของกฎหมายพื้นฐานมาเป็นมาตรการในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๘๗ ว่าบทบัญญัติในมาตรา ๒๕ ของกฎหมายพื้นฐานอาจถูกนำมาใช้เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจมหาชนขององค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายตุลาการในการใช้และการตีความกฎหมายภายในที่เป็นการละเมิดต่อหลักเกณฑ์ทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศได้

นอกจากนี้ ศาลภายในของบางประเทศอาจนำพันธกรณีตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนมาใช้บังคับกับคดีโดยที่ฝ่ายนิติบัญญัติยังไม่ได้ออกกฎหมายรองรับสนธิสัญญาดังกล่าวได้ ทั้งนี้โดยอาศัยอำนาจขององค์กรตุลาการซึ่งเป็นวิธีการที่เกิดขึ้นในประเทศออสเตรเลีย โดยศาลสูงในประเทศออสเตรเลียมีวิธีการนำกฎเกณฑ์ทางกฎหมายในสนธิสัญญาประเภทกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทั้งหลายที่ประเทศออสเตรเลียเป็นภาคีอยู่มาใช้บังคับในคดีทั้งที่รัฐสภายังไม่มีการออกกฎหมายมารองรับ เช่น ศาลสูงออสเตรเลียยอมรับว่าคนต่างด้าวสามารถอ้าง “หลักการยึดถือประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก” ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๙๐ (Convention on the Rights of the Child : CRC) มาใช้บังคับเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองได้โดยที่รัฐสภายังไม่ออกกฎหมายภายในมาอนุวัติการตามอนุสัญญาฉบับนี้ก็ตามซึ่งเท่ากับเป็นการผนวกสนธิสัญญาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายภายในซึ่งเป็นวิธีหนึ่งของการสร้างหลักกฎหมายโดยผู้พิพากษาเป็นลักษณะเฉพาะของประเทศที่ใช้ระบบ common law

๔. หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๕๗ (๒) ของรัฐธรรมนูญ

หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๔.๑ บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นกระทบต่อสิทธิมนุษยชนหรือไม่

การจะพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งกระทบต่อสิทธิมนุษยชนหรือไม่ อาศัยเกณฑ์ตามที่ได้ศึกษาไว้แล้วข้างต้นเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย
- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม
- จารีตประเพณีระหว่างประเทศ หลักกฎหมายทั่วไป (general principle of International Law) หลักความเป็นธรรม (equity) และการกระทำทางกฎหมาย (juristic act)

ในการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบต่อสิทธิมนุษยชนนั้น มีข้อพิจารณา ดังต่อไปนี้

ก. หากมีการอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบต่อสิทธิมนุษยชน โดยพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนนั้นอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย กรณีนี้ย่อมถือว่ามีฐานในทางกฎหมายที่รองรับ หากเป็นไปตามกฎหมายที่กล่าวอ้าง ศาลรัฐธรรมนูญย่อมไปพิจารณาเงื่อนไขประการที่สองคือบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ข. หากมีการอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบต่อสิทธิมนุษยชน โดยอาศัยพื้นฐานของสนธิสัญญาประเภทสัญญา (contractual treaty) กรณีนี้การจะต้องพิจารณาว่าสนธิสัญญาดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการยอมรับสนธิสัญญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้วหรือไม่ หากผ่านกระบวนการตามรัฐธรรมนูญแล้ว ย่อมเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่ากระทบกับสิทธิมนุษยชนโดยถือว่าเกณฑ์ของกฎหมายภายใน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อถือว่าเป็นกฎหมายภายในจึงต้องพิจารณามิให้ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ

ค. หากมีการอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบต่อสิทธิมนุษยชน โดยอาศัยพื้นฐานของสนธิสัญญาประเภทกฎหมาย (law-making treaty) กรณีนี้จะต้องพิจารณาว่าสนธิสัญญาดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการตามรัฐธรรมนูญแล้วหรือไม่ หากผ่านกระบวนการตามรัฐธรรมนูญแล้ว ย่อมอ้างในฐานะเป็นกฎเกณฑ์ภายในได้ แต่หากยังไม่ผ่านกระบวนการตามรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาว่าสนธิสัญญาดังกล่าวมีฐานะเป็นจารีตประเพณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ หลักกฎหมายทั่วไป หรือหลักความเป็นธรรมหรือไม่

ง. หากมีการอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบต่อสิทธิมนุษยชน โดยอาศัยจารีตประเพณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ หลักกฎหมายทั่วไป หรือหลักความเป็นธรรม กรณีนี้ย่อมอาศัยหลักดังกล่าวในการอ้างว่ากระทบต่อสิทธิมนุษยชนได้

๔.๒ การที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งจะไม่มีผลใช้บังคับนั้น จะต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาว่ากฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น อาศัยหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) หลักเกณฑ์ทั่วไปในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิ สำหรับหลักเกณฑ์ทั่วไปในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิมีข้อพิจารณา ดังนี้

ก. กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่อยู่ในความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ข. กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นการจำกัดในขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพที่อยู่ในความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ค. กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นได้ดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ซึ่งแยกพิจารณาได้ ๒ กรณี ดังนี้

ค.๑ กรณีของสิทธิและเสรีภาพที่มีเงื่อนไขกฎหมายเฉพาะ กรณีของสิทธิและเสรีภาพที่มีเงื่อนไขเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้น ๆ จะกระทำได้เฉพาะตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น

ค. ๒ กรณีของสิทธิและเสรีภาพที่ปราศจากเงื่อนไขของกฎหมายเฉพาะ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอื่น หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ง. กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นได้กำหนดรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญที่ฝ่ายนิติบัญญัติต้องกำหนดเองไว้เพียงพอหรือไม่ “หลักเงื่อนไขของรัฐสภา” (Parlamentsvorbehalt)

(๒) หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญ

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญนั้นเป็นหลักเกณฑ์ในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพกระทำได้แต่อาศัยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง)

ข. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง (มาตรา ๒๙ วรรคสอง)

ค. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องเป็นไปตามหลักเท่าที่จำเป็นหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ หรือหลักความได้สัดส่วน (มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง)

ง. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพมิได้ (มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง)

จ. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะต้องอ้างบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิด้วย (มาตรา ๒๙ วรรคสอง)

(๓) หลักเกณฑ์มาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญนั้นประกอบด้วยหลักต่าง ๆ ดังนี้ (๑) ความเสมอภาคกันในกฎหมาย ตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง (๒) หลักความมีสิทธิเท่าเทียมกันของชายและหญิง ตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง และ (๓) หลักข้อห้ามมิให้เลือกปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ วรรคสาม ในการตรวจสอบว่ากฎหมายเป็นไปตามหลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ หรือไม่ มีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

ก. กฎหมายฉบับนั้นได้กำหนดให้มีการปฏิบัติให้แตกต่างกันสำหรับข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญเหมือนกันหรือไม่

ข. กฎหมายฉบับดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับหลักเงื่อนไขการบัญญัติกฎหมายของรัฐสภา “หลักเงื่อนไขของรัฐสภา” (Parlamentsvorbehalt) หรือไม่ กล่าวคือ กฎหมายฉบับนั้นฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดสิ่งอันเป็นสาระสำคัญเอง โดยมิได้มอบให้เป็นอำนาจของฝ่ายปกครอง

ค. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับหลักความเสมอภาค

ค.๑ การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ค.๒ ในกรณีของเงื่อนไขพิเศษตามหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันในเรื่องนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขของหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ เช่น

- การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันนั้นละเมิดหลักเกณฑ์ของข้อห้ามมิให้เลือกปฏิบัติหรือไม่ (ตามมาตรา ๓๐ วรรคสาม) หรือมีเหตุผลข้อยกเว้นอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

- การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันนั้นมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวหรือไม่ (หลักความได้สัดส่วน)

ง. การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมายกับหลักความเสมอภาค มีการตรวจสอบ ๔ ระดับ ดังนี้

ง.๑ ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องมีความชัดเจนต่อความแตกต่างที่ปรากฏในทางข้อเท็จจริงอย่างสมบูรณ์และปราศจากความผิดพลาด และจะต้องประเมินพื้นฐานที่ถูกต้องเป็นจริงนั้นโดยเจตจำนงของฝ่ายนิติบัญญัติเองในการที่กำหนดกฎเกณฑ์ดังกล่าว ในขณะเดียวกันการกำหนดกลุ่มบุคคลที่จะใช้ในการเปรียบเทียบก็ดีหรือการกำหนดลักษณะขององค์ประกอบก็ดีย่อมขึ้นกับความมุ่งหมายของกฎเกณฑ์ในเรื่องนั้น ๆ

ง.๒ ความเหมือนกันหรือความแตกต่างกันของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่นำไปสู่การบัญญัติกฎหมายนั้นจะต้องมีการประเมินภายในขอบเขตของหลักกฎหมายทั่วไป และหากมีการกำหนดให้แตกต่าง ความแตกต่างนั้นจะต้องสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่ได้กำหนดไว้แล้วในกรณีเป็นไปตาม “หลักความสอดคล้องกับหลักกฎหมายทั่วไป” (Systemgerechtigkeit in der Gesamtrechtsordnung) หลักกฎหมายทั่วไป หลักกฎหมายที่มีความสำคัญต่อการประเมินตามความเสมอภาค คือบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังรวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่ได้รับหลักการมาจากรัฐธรรมนูญ

ง.๓ นอกเหนือจาก “หลักความสอดคล้องกับหลักกฎหมายทั่วไป” แล้ว กฎเกณฑ์ของกฎหมายในเรื่องนั้นจะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์เฉพาะของกฎหมายในขอบเขตของเรื่องนั้น ๆ ด้วย หรือที่เรียกว่า “หลักความสอดคล้องกับหลักกฎหมายเฉพาะเรื่อง” (Systemgerechtigkeit innerhalb eines Teilsystems)

ง.๔ ในการบัญญัติกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งการตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติบนพื้นฐานของความสอดคล้องกันของระบบกฎหมายจะต้องสอดคล้องกับความคิดพื้นฐานและทำให้แต่ละองค์ประกอบของกฎหมายนั้นมีผลในทางปฏิบัติ

จ. องค์ประกอบและผลในทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่

(๔) หลักกฎหมายทั่วไปและหลักพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ

หลักกฎหมายทั่วไปและหลักพื้นฐานของรัฐธรรมนูญย่อมเป็นเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการตรวจสอบว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ กล่าวคือ หลักกฎหมายทั่วไป ย่อมเป็นเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการตรวจสอบได้ เช่น “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” ถึงแม้ในปัจจุบันได้มีการบัญญัติรับรองไว้แล้วในมาตรา ๒๙ วรรคแรก แม้ว่ามิได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙ วรรคแรกก็สามารถนำหลักดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบได้ เพราะถือว่าเป็นหลักกฎหมายทั่วไป หรือ “หลักความแน่นอนชัด” เป็นหลักที่เรียกร้องความแน่นอนชัดเจนของกฎหมายเพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายสามารถดำเนินการให้เป็นตามข้อเรียกร้องของกฎหมายได้ หลักนี้เรียกร้องเคร่งครัดในทางกฎหมายอาญา หรือ “หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง” หลักนี้เรียกร้องเคร่งครัดในทางกฎหมายอาญา แต่ในขอบเขตของกฎหมายอื่นอาจตรากฎหมายให้มีผลย้อนหลังได้แต่จะต้องพิจารณาหลักอื่น ๆ ประกอบด้วย หลักกฎหมายทั่วไปและหลักพื้นฐานของรัฐธรรมนูญย่อมนำมาเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้

๕. อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบกับสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๒๕๗ (๒) ของรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหากการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญปรากฏว่ากฎหมายฉบับนั้น กระทบต่อสิทธิมนุษยชนแต่มีปัญหาว่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญของไทยหรือไม่ หากศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่อาจใช้บังคับได้ ศาลรัฐธรรมนูญมีแนวทางในการวินิจฉัย ๓ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญอาจวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน แต่ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งหากเป็นการขัดกับสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีเป็นกรณีที่ประเทศไทยควรจะต้องปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาดังกล่าวต่อไป

แนวทางที่สอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวกระทบต่อสิทธิมนุษยชน หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ทางรัฐธรรมนูญอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่การวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดกับรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่า หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในเรื่องดังกล่าวเป็นกฎหมายทั่วไปหรือเป็นหลักพื้นฐานของรัฐธรรมนูญหรือไม่ หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับหลักกฎหมายทั่วไปหรือหลักพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญอาจวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนและขัดกับรัฐธรรมนูญไม่อาจใช้บังคับได้อีกต่อไป

แนวทางที่สาม ศาลรัฐธรรมนูญอาจวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวกระทบต่อสิทธิมนุษยชน หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ทางรัฐธรรมนูญอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่การวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดกับรัฐธรรมนูญ หากศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าพันธกรณีในสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งยังไม่มีการออกกฎหมายรองรับ ในกรณีนี้แม้ว่ารัฐธรรมนูญไทยจะมิได้มีบทบัญญัติเป็นการแบ่งช่องทางให้กฎหมายระหว่างประเทศเข้ามาเป็นกฎหมายภายในรัฐตามประเภทของบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศดังเช่นประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันก็ตาม แต่ในกรณีนี้ศาลไทยย่อมนำพันธกรณีในเรื่องดังกล่าวมาใช้บังคับในฐานะเป็นหลักกฎหมายทั่วไปตามมาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ หากหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนดังกล่าวอยู่ในฐานะเป็นหลักกฎหมายทั่วไป

๖. ตัวอย่างของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

(๑) กฎหมายที่กำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามอันเนื่องมาจากการเป็นบุคคลล้มละลาย

(๒) กฎหมายจำกัดสิทธิในการเข้าทำงานของบุคคลซึ่งเคยต้องโทษจำคุก

(๓) กฎหมายที่วางบทสันนิษฐานของกฎหมายให้มีความผิด

(๔) กฎหมายที่การละเมิดสิทธิของบุคคลโดยการเกณฑ์แรงงานและการละเมิดต่อกรรมสิทธิ์

(๕) กฎหมายที่ขัดหลักความรับผิดของรัฐ

๒.๑.๓ เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญกับการปฏิบัติตามพันธกิจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ โดย ดร.ปัญญา อุดชาชน รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญดังนี้

ส่วนแรก บททั่วไป

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ที่จะปรับปรุงอำนาจหน้าที่และระบบการทำงานขององค์กรตรวจสอบให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่รับฟ้องเรื่องที่ประชาชนถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้ ถือว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่เป็นจุดเด่นของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิมที่ผ่านมา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ" ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักเกณฑ์และวิธีการกรณีผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

๑. ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๒. บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

๓. ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ดังปรากฏจากสถิติคำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญจนถึงปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๗ คำร้อง โดยศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้อง จำนวน ๓๔ คำร้อง และเหลือคำร้องที่กำลังพิจารณาวินิจฉัย จำนวน ๓ คำร้อง นอกจากนั้น จากสถิติการให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่ขอคำแนะนำทั้งที่เดินทางมาที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและขอคำปรึกษาทางโทรศัพท์เกี่ยวกับการยื่นคำร้องมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าว สาเหตุที่เป็นประเด็นสำคัญ ตามลำดับความสำคัญ ประกอบด้วย

๑. สาเหตุอันเกิดจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

๒. สาเหตุอันเกิดจากความรู้ความเข้าใจอันถ่องแท้ของประชาชน

๓. สาเหตุอันเกิดจากการผนึกกำลังของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ

ส่วนที่สอง แนวความคิดของต่างประเทศ

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในลักษณะงานวิจัยพบว่า มีงานวิจัยได้นำประเทศต่าง ๆ มาเป็นกรณีศึกษาเทียบเคียงกับการใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ หลายประเทศ เช่น ประเทศเยอรมนี เบลเยี่ยม สเปน เกาหลี และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เป็นต้น แต่ละประเทศมีแนวคิดและหลักการแตกต่างกันซึ่งอาจไม่ตรงกับการใช้บังคับตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ เท่าไรนัก แต่อย่างไรก็ตาม อาจนำแนวคิดและวิธีการมาปรับใช้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวได้ อาทิ การร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ (Constitutional Complaints) ของประเทศเยอรมนี และการยื่นฟ้องโดยตรง (Direct Access) ของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เป็นต้น

๑. การร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

๑.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. ๑๙๔๙ ได้บัญญัติเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ในมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง (๔a) บัญญัติว่า กรณีคำร้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่ยื่นโดยบุคคลที่กล่าวอ้างว่าสิทธิพื้นฐานประการใดประการหนึ่งของตน หรือสิทธิประการใดประการหนึ่งของตนตามมาตรา ๒๐ (๔) หรือมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๘

มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๓ หรือมาตรา ๑๐๔ ถูกละเมิดโดยหน่วยงานของรัฐ” และมาตรา ๙๓ วรรคสอง บัญญัติว่า “ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ต้องวินิจฉัยตัดสินเรื่องอื่นตามที่มีอำนาจโดยกฎหมายสหพันธ์ด้วย”

ด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๓ วรรคสอง ดังกล่าว รัฐสภาได้ตรากฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ ค.ศ. ๑๙๕๑ โดยได้บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการหรือเงื่อนไขการร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญไว้ใน มาตรา ๙๐ (๑) โดยให้มีกระบวนการร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถร้องทุกข์ต่อการกระทำขององค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ (Public Authority) โดยมีเงื่อนไขว่าประชาชนผู้ร้องจะต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมจนหมดสิ้นกระบวนการแต่ยังไม่ได้รับการเยียวยาจากการถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเอง

๑.๒ เงื่อนไขการรับคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะรับคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญไว้พิจารณาวินิจฉัยต้องประกอบด้วยเงื่อนไข ๔ ประการ คือ

๑.๒.๑ กระทบสิทธิขั้นพื้นฐาน ประชาชนผู้ร้องต้องได้รับผลกระทบในสิทธิขั้นพื้นฐานอันเนื่องมาจากการกระทำขององค์กรที่ใช้อำนาจรัฐเป็นสำคัญ สิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าว ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. ๑๙๔๙ หมวด ๑ ว่าด้วยสิทธิพื้นฐาน มาตรา ๑ – ๑๙ ดังนี้

(๑) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
(๒) เสรีภาพส่วนบุคคล
(๓) ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย
(๔) เสรีภาพในความศรัทธา สำนึก และความเชื่อ
(๕) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
(๖) การสมรส ครอบครัว และบุตรนอกสมรส
(๗) การศึกษาในโรงเรียน
(๘) เสรีภาพในการชุมนุม
(๙) เสรีภาพในการสมาคม
(๑๐) สิทธิส่วนบุคคลในการติดต่อทางจดหมาย ไปรษณีย์ และโทรคมนาคม
(๑๑) เสรีภาพในการเคลื่อนที่
(๑๒) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ข้อห้ามการบังคับใช้แรงงาน
(๑๓) การไม่รุกล้ำในเคหสถาน
(๑๔) ทรัพย์สิน มรดก การเวนคืน
(๑๕) การโอนมาเป็นของรัฐ

(๑๖) ความเป็นพลเมือง การส่งผู้ร้ายข้ามแดน

(๑๗) สิทธิในการร้องทุกข์

(๑๘) การสูญเสียสิทธิพื้นฐาน

(๑๙) การจำกัดสิทธิพื้นฐาน

๑.๒.๒ บุคคลต้องถูกกระทบสิทธิโดยตรงและในปัจจุบัน ประชาชนผู้ร้องต้องแสดงให้เห็นว่าการกระทำนั้นกระทบสิทธิของตนเองโดยตรงและเกี่ยวข้องกับผู้ร้องในปัจจุบัน ดังนั้น การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นที่มิใช่ผู้ร้อง ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะไม่รับคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ

๑.๒.๓ การกระทำขององค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ การกระทำที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานจะต้องเป็นสาเหตุมาจากองค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ การกระทำขององค์กรดังกล่าว ได้แก่

(๑) การะทำทางนิติบัญญัติ กฎหมายทั้งหลายที่ผ่านการพิจารณาจากรัฐสภาแห่งสหพันธ์ หรือรัฐสภาแห่งมลรัฐ หากประชาชนเห็นว่ากฎหมายนั้นกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยเป็นการกระทบโดยตรง และเป็นกระทบที่ยังมีผลอยู่ ประชาชนสามารถฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงได้

(๒) การกระทำทางปกครอง หากฝ่ายปกครองใช้มาตรการทางกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ใด ผู้นั้นสามารถฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้

(๓) การกระทำของฝ่ายตุลาการ การกระทำของฝ่ายตุลาการที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่น กระบวนการพิจารณาของศาลหรือกฎหมายที่ใช้ในการตัดสินคดี เป็นต้น โดยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะตรวจสอบในประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเท่านั้น

๑.๒.๔ ศาลธรรมดาได้เยียวยาจนหมดสิ้นแล้ว ประชาชนผู้ร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญลำดับแรกต้องโต้แย้งสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญต่อศาลธรรมดาก่อนจนหมดสิ้นกระบวนการแล้ว จึงจะร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้

แต่อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขการรับคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญทั้ง ๔ ประการดังกล่าว มีข้อยกเว้นที่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ คือ การฟ้องคดีเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) และผู้ฟ้องได้รับความเดือดร้อนเสียหายอย่างร้ายแรงโดยไม่อาจเยียวยาโดยศาลธรรมดาได้

๑.๓ ตัวอย่างคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ

๑.๓.๑ คดีการเดินขบวนประท้วงคัดค้านการตัดงบประมาณการศึกษาระดับสูงโดยผู้ประท้วงได้เตรียมการและแจ้งตำรวจว่าจะดำเนินการชุมนุมในเช้าวันเสาร์บริเวณใจกลางกรุงเบอร์ลิน คาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมชุมนุมประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน กรณีดังกล่าวเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ได้มีคำสั่งห้ามการชุมนุมโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๕ (๑) แห่งกฎหมายว่าด้วยการชุมนุม ค.ศ. ๑๙๗๘ โดยกฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองที่จะห้ามการชุมนุมได้ถ้าฝ่ายปกครองเห็นว่าสถานการณ์จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยสาธารณะหรือก่อให้เกิดอันตราย

๑.๓.๒ เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่า เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงต่อสุขภาพของผู้ชุมนุมและผู้สัญจรไปมา นอกจากนั้น ในกรณีฉุกเฉินไม่อาจประกันได้ว่าหน่วยพยาบาลจะสามารถเข้ามาดูแลปฐมพยาบาลผู้เข้าร่วมชุมนุมได้ทันท่วงที จึงออกคำสั่งห้ามการชุมนุม แกนนำของผู้ชุมนุมจึงได้ฟ้องคำสั่งห้ามของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อศาลปกครอง (The Administrative Tribunal) ศาลปกครองเห็นด้วยกับคำสั่งห้ามของเจ้าหน้าที่ตำรวจและต่อมาศาลปกครองพิพากษายืน จึงส่งผลให้มีการร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์

๑.๓.๓ การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ๔ ประเด็น ดังนี้

(๑) คำสั่งห้ามของเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทบสิทธิพื้นฐานหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวกระทบสิทธิพื้นฐานของผู้ร้องตามมาตรา ๘ (๑) ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมซึ่งมาตรา ๘ (๑) บัญญัติว่า “ชาวเยอรมันทุกคนย่อมมีสิทธิในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยไม่ต้องบอกกล่าวหรือขออนุญาตล่วงหน้า”

(๒) เกิดจากการกระทำขององค์กรที่ใช้อำนาจรัฐหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำสั่งห้ามการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจถือว่าเป็นการกระทำขององค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่กระทบต่อสิทธิพื้นฐาน

(๓) บุคคลผู้ร้องได้รับผลกระทบต่อตนเองโดยตรงในปัจจุบันหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ผู้ร้องได้รับผลกระทบโดยตรงและได้ร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญภายในกรอบระยะเวลาที่ถูกต้อง

(๔) ได้รับการเยียวยาจากศาลธรรมดาจนหมดสิ้นหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ผู้ร้องได้ฟ้องคำสั่งห้ามของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อศาลปกครองแล้ว และศาลปกครองทุกระดับได้พิพากษาจนหมดสิ้นแล้ว

๑.๓.๔ ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีวินิจฉัยว่า คำร้องเข้าเงื่อนไของค์ประกอบทั้ง ๔ ประการ จึงรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยและวินิจฉัยว่า คำสั่งห้ามการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีความจำเป็นโดยเหตุผลไม่เพียงพอ ดังนั้น คำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. การยื่นฟ้องโดยตรงของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

๒.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ค.ศ. ๑๙๙๖ มาตรา ๑๖๗ (๖) บัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญต้องอนุญาตให้บุคคลที่ต้องการความเป็นธรรมและฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยวิธีการ ดังนี้

๒.๑.๑ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง หรือ

๒.๑.๒ อุทธรณ์โดยตรงจากศาลอื่น ๆ มายังศาลรัฐธรรมนูญ"

นอกจากนั้น ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ค.ศ. ๒๐๐๓ ข้อ ๑๘–๑๙ ได้กำหนดวิธีการและรายละเอียดการฟ้องตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๒ วิธีการและรายละเอียดการฟ้องตรงตามข้อกำหนดดังกล่าวมี ดังนี้

๒.๒.๑ การยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๗ (๖) นั้น คำร้องต้องเป็นลายลักษณ์อักษรและระบุข้อเท็จจริงพร้อมคำขอที่ต้องการเยียวยา

๒.๒.๒ ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนศาลและส่งให้กับคู่ความทั้งหมดโดยตรง และมีสาระสำคัญประกอบด้วย

(๑) สาเหตุที่ต้องยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) เหตุผลที่ควรได้รับการเยียวยาตามคำขอท้ายฟ้อง

(๓) คดีดังกล่าวสามารถยื่นคำฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรงโดยไม่ต้องมีการสืบพยานอีก

(๔) มีพยานหลักฐานเพียงพอที่เชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงที่ยุติแล้ว

๒.๒.๓ บุคคลหรือคู่ความคนใดมีความประสงค์จะโต้แย้งคัดค้านคำร้องในคดีนั้น ต้องส่งคำคัดค้านเป็นหนังสือมายังนายทะเบียนภายใน ๑๐ วันนับแต่วันได้รับคำร้องโดยแสดงถึงประเด็นข้อโต้แย้งคัดค้าน

๒.๒.๔ หลังจากนายทะเบียนได้รับคำคัดค้านหรือขอขยายระยะเวลาที่ต้องยื่นคำคัดค้านแล้ว ประธานศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไปโดย

(๑) ให้ผู้ถูกร้องยื่นคำให้การเป็นหนังสือภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือ

(๒) ศาลอาจจะกำหนดไม่ต้องยื่นคำให้การเพิ่มเติมก็ได้

๒.๒.๕ คำร้องคดีฟ้องตรงไม่จำเป็นต้องแถลงคดีด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้

๒.๓ ตัวอย่างคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ

๒.๓.๑ คดี Dudley v City of Cape Town and Another โดยคดีนี้ DR. Litian Dudley ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องคดีเมือง Cape Town เป็นผู้ถูกร้องที่ ๑ และ DR. Ivan Toms เป็นผู้ถูกร้องที่ ๒ ความว่า ผู้ร้องเป็นหมอหญิงผิวดำได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลแรงงาน

โดยตรงมายังศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ สาเหตุมาจากผู้ร้องไม่ได้รับการแต่งตั้งจากเมือง Cape Town ให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์สุขภาพประจำเมือง (Director of City Health) แต่กลับไปแต่งตั้ง DR. Ivan Toms ผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เป็นหมอชายผิวขาว

๒.๓.๒ คดีนี้ได้เคยถูกส่งไปยังคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการแล้ว แต่ไม่ได้ผล ผู้ร้องจึงฟ้องคดีไปยังศาลแรงงานกลาง โดยฟ้องว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และขัดต่อหลักการบริหารงานบุคคลที่โปร่งใสโดยปราศจากอคติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ (The Employment Equity Act) และขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ค.ศ. ๑๙๙๖ มาตรา ๙ (๑) และมาตรา ๙ (๒)

๒.๓.๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้โต้แย้งว่า หลักการบริหารงานบุคคลที่ปราศจากอคติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพนั้นมิได้ใช้สำหรับกรณีของปัจเจกชน และศาลแรงงานกลางเห็นด้วย

๒.๓.๔ ผู้ร้องได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์คดีแรงงาน (The Labour Appeal Court) จนถึงศาลสูงสุด (The Supreme Court of Appeal) และผู้ร้องได้ฟ้องตรงมายังศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากไม่ได้รับการเยียวยาจากศาลยุติธรรม

๒.๓.๕ ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาจากองค์ประกอบหรือเงื่อนไขดังนี้

(๑) เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) ประโยชน์ด้านความยุติธรรม (Interest of Justice)

(๓) ประโยชน์ของการฟ้องตรง การประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

(๔) ความฉุกเฉินของคดี

๒.๓.๖ ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้วินิจฉัยว่า ประเด็นเรื่องหลักการบริหารงานบุคคลที่ปราศจากอคติ (Affirmative Action) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพเป็นคดีเกี่ยวด้วยกฎหมายแรงงานซึ่งศาลแรงงานมีความเชี่ยวชาญและชำนาญในประเด็นดังกล่าว ประกอบกับผู้ร้องไม่ได้โต้แย้งว่า ศาลแรงงานได้ดำเนินคดีอย่างล่าช้าแต่อย่างใด คำร้องจึงไม่ต้องด้วยข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ค.ศ. ๒๐๐๓ ข้อ ๑๙ (๒) ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องของผู้ร้อง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้แล้ว เห็นว่า มีลักษณะแตกต่างกันบ้างเกี่ยวกับเงื่อนไขการรับคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อพิจารณา

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้วจะใกล้เคียงกับหลักของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ส่วนที่สาม บทวิเคราะห์

การวิเคราะห์ประเด็นสำคัญตามศาลรัฐธรรมนูญที่ได้วางหลักเกณฑ์และวิธีการกรณีที่ผู้จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย ๓ ประการดังนี้

๑. ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เห็นว่าดังนี้

๑.๑ คำว่า “บุคคล” ย่อมหมายถึง บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล โดยบุคคลดังกล่าวต้องเป็นบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรง หากเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ได้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรง ย่อมไม่เข้าเงื่อนไขตามความหมายของคำว่าบุคคลในบริบทนี้ ด้วยเหตุนี้บุคคลที่รู้สึกว่าหรือมีความเห็นว่ากฎหมายอาจกระทบสิทธิหรือเสรีภาพของตนเองโดยที่ยังไม่มีการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพเกิดขึ้น จึงไม่เข้าเงื่อนไขตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

๑.๒ คำว่า “สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้” หมายถึง สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ตามหมวด ๓ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่ ๑ บททั่วไป ส่วนที่สอง ความเสมอภาค ส่วนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่ ๕ สิทธิในทรัพย์สิน ส่วนที่ ๖ สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ส่วนที่ ๘ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ส่วนที่ ๙ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน ส่วนที่ ๑๑ เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม ส่วนที่ ๑๒ สิทธิชุมชน และส่วนที่ ๑๓ สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

ดังนั้น ในส่วนของบุคคลธรรมดา จึงหมายถึง บุคคลที่มีสถานะเป็นชนชาวไทยเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากมาตรา ๒๗ ซึ่งอยู่ในส่วนที่ ๑ หมวดที่ ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง”

กรณีที่คำร้องไม่เข้าเงื่อนไขนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้อง จำนวน ๒ คำร้อง

๒. บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เห็นว่าดังนี้

๒.๑ สืบเนื่องจากบุคคลตามข้อ ๑ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอาจยื่นโดยตรง หรือโดยทางไปรษณีย์ก็ได้และโดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความ บุคคลผู้ยื่นคำร้อง

จึงไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม คำร้องดังกล่าวต้องเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ เช่น คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และมีรายการต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ เป็นต้น

๒.๒ คำขอท้ายคำร้องต้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักไว้แล้วว่าหมายถึง กฎหมายที่ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนดซึ่งได้รับการอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว

กรณีที่คำร้องไม่เข้าเงื่อนไขนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้อง จำนวน ๒๖ คำร้อง

๓. ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว เห็นว่าดังนี้

๓.๑ สืบเนื่องตามข้อ ๒ ต้องเป็นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๓.๒ คำว่า “ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว” เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒

ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ข้อ ๒๒ บัญญัติว่า “การยื่นคำร้องของบุคคลตามข้อ ๒๑ นอกจากต้องดำเนินการตามข้อ ๑๘ แล้ว ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วด้วย”

๓.๓ เมื่อพิจารณาจากข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว คำว่า “โดยวิธีการอื่นได้แล้ว” จึงเกี่ยวข้องกับ ๓ องค์กร คือ รัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๒๑๑ หมายถึง องค์กรศาล มาตรา ๒๔๕ (๑) หมายถึง ผู้ตรวจการแผ่นดิน และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) หมายถึง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนั้น จะต้องเป็นการยื่นคำร้องผ่าน ๓ องค์กรนี้และได้รับการปฏิเสธการเยียวยาจากองค์กรทั้ง ๓ แล้ว จึงถือว่าไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

กรณีที่คำร้องไม่เข้าเงื่อนไขนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้อง จำนวน ๔ คำร้อง

เมื่อวิเคราะห์จากหลักเกณฑ์และวิธีการที่เป็นเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ฉบับลงประชามติในวันอาทิตย์ที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ พบว่า สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ที่ปรากฏในหน้า ๑๘๔ ข้อ ๔.๒ เรื่อง

การปรับปรุงอำนาจหน้าที่และระบบการทำงานขององค์กรตรวจสอบให้ดียิ่งขึ้น โดยข้อ ๑) เขียนว่า “ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับฟ้องเรื่องที่ประชาชนถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพได้โดยตรง (มาตรา ๒๑๒)” ย่อมเป็นการสื่อความหมายว่า ประชาชนมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง (Directly) ซึ่งเป็นจุดหนึ่งที่ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” หากพิจารณาจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ที่กำลังพิจารณาอยู่ในชั้นคณะกรรมาธิการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรในขณะนี้ มีปรากฏในมาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ผู้ร้องต้องดำเนินการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญจนถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่กรณีที่มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร แล้วแต่กรณี ผู้ร้องต้องดำเนินการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญก่อน”

เนื่องจากความเข้าใจของประชาชนที่เข้าใจว่ามีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง โดยไม่ทราบในรายละเอียดของเงื่อนไขต่าง ๆ จึงเป็นเหตุให้มีแนวโน้มที่มีคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กำลังพิจารณาอยู่ในชั้นคณะกรรมาธิการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งคงต้องใช้เวลานานพอสมควรกว่าจะมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ สภาพปัญหาดังกล่าวนี้ อาจส่งผลกระทบต่อการใช้บังคับตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้ และนำไปสู่การไม่สามารถเยียวยาความเดือดร้อนของประชาชนตามช่องทางของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้ในที่สุด

ส่วนสุดท้าย สรุปและข้อเสนอแนะ

๑. สรุป

นับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตราไว้ ณ วันที่ ๒๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ รวมระยะเวลาประมาณ ๑ ปี ๖ เดือน ปรากฏว่ามีประชาชนยื่นคำร้องตามช่องทางของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ จำนวน ๓๗ คำร้อง โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งไม่รับคำร้อง ๓๔ คำร้อง ในจำนวน ๓๔ คำร้อง แยกตามประเภทคำร้องที่ไม่เข้าเงื่อนไขตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว เรียงตามลำดับจากมากสุดไปหาน้อย ดังนี้

๑.๑ เนื่องจากเป็นคำร้องที่ไม่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยส่วนใหญ่เป็นการโต้แย้งการกระทำของบุคคลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจำนวน ๒๖ คำร้อง

๑.๒ เนื่องจากเป็นคำร้องที่ยังไม่ผ่านการเยียวยาจากองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน คือ ศาล ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีจำนวน ๔ คำร้อง

๑.๓ เนื่องจากเป็นคำร้องที่ไม่เป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรอง มีจำนวน ๒ คำร้อง

๑.๔ เนื่องจากสาเหตุอื่นๆ กล่าวคือ ขณะที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังไม่มีผลใช้บังคับ จำนวน ๒ คำร้อง

ตามบทสรุปดังกล่าว แต่ถ้าพิจารณาจากหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๓ ประการ ดังได้วิเคราะห์ไว้ในส่วนที่สามพบว่า ดังนี้

(๑) เงื่อนไขประการที่ ๑ คือ ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเงื่อนไขประการที่ ๒ คือ บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เป็นหลักเกณฑ์และวิธีการที่ไม่ได้สร้างความยุ่งยากให้กับประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพเท่าไรนัก หากมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้ประชาชนได้ทราบและเข้าใจที่ถูกต้องอย่างทั่วถึง

(๒) เงื่อนไขประการที่ ๓ คือ ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว เป็นหลักเกณฑ์และวิธีการที่มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพต้องดำเนินการให้ครบถ้วนทั้ง ๓ องค์กร คือ ศาล ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับการฟ้องตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่หากไม่ผ่านการกลั่นกรองจาก ๓ องค์กร อาจส่งผลไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

๒. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ มีผลในทางปฏิบัติและสามารถใช้บังคับได้อย่างเป็นรูปธรรม ควรดำเนินการประกอบด้วย ๒ มาตรการ ดังนี้

๒.๑ มาตรการทางกฎหมาย กล่าวคือ เงื่อนไขที่ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว โดยบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพต้องดำเนินการให้ครบถ้วนทั้ง ๓ องค์กร คือ ศาล ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ สามารถแยกพิจารณาได้ ๒ ช่องทาง คือ

๒.๑.๑ ช่องทางศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองก็ตาม หากบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพได้ดำเนินการฟ้องต่อศาลแล้ว แต่ไม่ได้รับการเยียวยาตามลำดับชั้นของศาลจนถึงที่สุด บุคคลนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้

๒.๑.๒ ช่องทางผ่านองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หากบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพได้ดำเนินการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ครบทั้ง ๒ องค์กรแล้ว แต่ไม่ได้รับการเยียวยา บุคคลนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายขององค์กรทั้งสองจะไม่รับเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือ เรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้วคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔ (๒) หรือพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๒

ข้อเสนอแนะการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

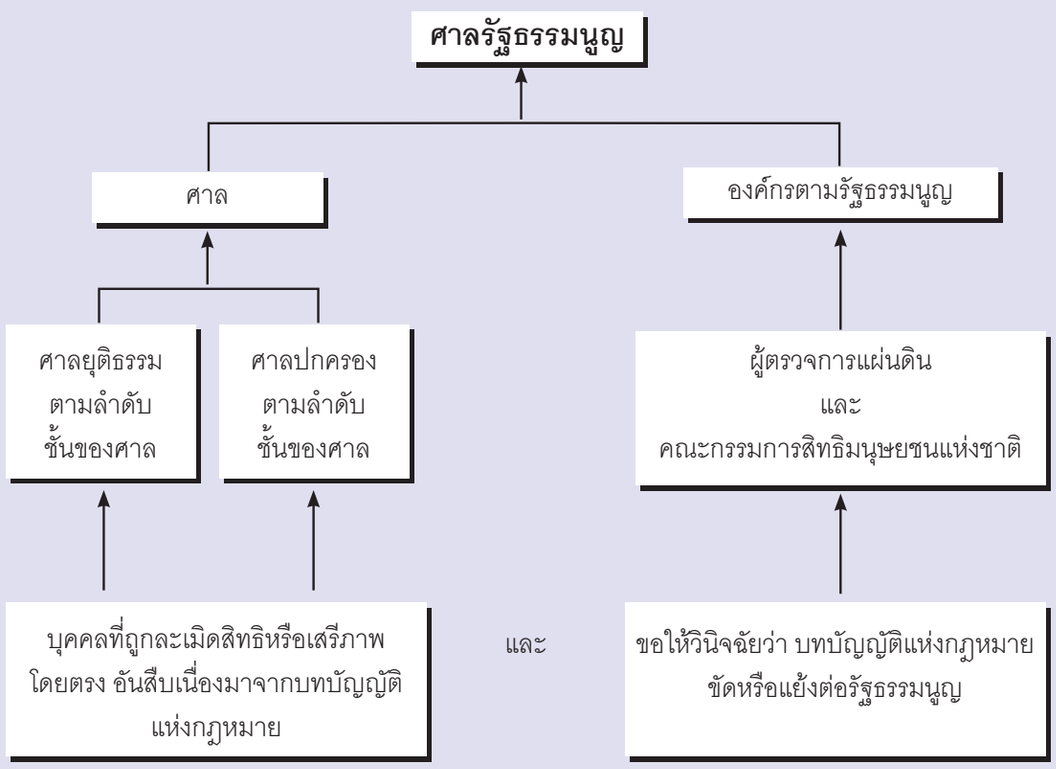

๒.๑.๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง” ประกอบกับคำพิพากษาของศาลเป็นบ่อเกิดแห่งกฎหมายตามหลัก Judge Made Law ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจวางหลักเกณฑ์และวิธีการได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควรในกระบวนการของนิติบัญญัติของรัฐสภา

๒.๒ มาตรการทางบริหาร กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องผนึกกำลังในการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารงานประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการของการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน โดยดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน การมีคณะทำงานร่วมกัน การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ชุดเดียวกัน และการจัดระบบเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อตรวจสอบการใช้สิทธิของบุคคลเข้าด้วยกัน เป็นต้น

๒.๒ การพัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ได้ดำเนินโครงการและหรือกิจกรรมเพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะขององค์กรและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๒.๒.๑ โครงการเพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่คดี ได้จัดให้มีการบรรยายและเสวนาทางวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายมหาชนหรือด้านอื่น ๆ มาบรรยายให้แก่เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญและคณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(๑) การประชุมทางวิชาการ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ... โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการประชุมทางวิชาการในเรื่องนี้ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้สมาชิกรัฐสภาพิจารณา ซึ่งมีความเห็นร่วมกันว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... เป็นกระบวนพิจารณาระบบไต่สวนที่ศาลรัฐธรรมนูญสามารถค้นหาข้อเท็จจริงและให้ความเห็นเป็นธรรมแก่คู่กรณีอย่างเท่าเทียมกัน อันเป็นกระบวนการวิธีพิจารณาที่สอดคล้องกับกระบวนวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

ทั่วโลก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญรับรอง ตลอดจนเป็นการปกปักษ์รักษาประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

(๒) การเสวนาทางวิชาการ เรื่อง หลักการละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ โดย รองศาสตราจารย์ ธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย คณะบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการเสวนาทางวิชาการในเรื่องนี้ เพื่อระดมความคิดเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญควรมีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักการละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญในร่างประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... หรือไม่ เพื่อให้การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยมิให้มีการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญอันกระทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีความเห็นว่า ควรมีหลักการละเมิดอำนาจศาลบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ส่วนอำนาจการสั่งลงโทษของศาลก็เฉพาะเมื่อมีการกระทำอันเป็นการขัดขวางการพิจารณาของศาลซึ่งอาจทำให้การพิจารณาไม่สามารถกระทำต่อไปได้ หรือเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในศาลเพื่อให้การพิจารณาของศาลสามารถดำเนินการต่อไปได้อันเป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการพิจารณาวินิจฉัยอรรถคดีของศาล

(๓) การเสวนาทางวิชาการ เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญกับการปฏิบัติตามพันธกิจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ บรรยายพิเศษโดย รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสกาววงศ์ ผู้อำนวยการนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

วัตถุประสงค์ของการเสวนาทางวิชาการในเรื่องนี้ เพื่อพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการใช้สิทธิฟ้องคดีของประชาชนต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีความเห็นว่าการใช้สิทธิฟ้องคดีของประชาชนต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ คือ (๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และบุคคลนั้นหมายความรวมถึงนิติบุคคลด้วย (๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ (๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นใดแล้ว กล่าวคือ บุคคลนั้นได้ใช้สิทธิทางศาลยุติธรรม หรือศาลปกครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) แล้ว

(๔) การเสวนาทางวิชาการ เรื่อง หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ โดยศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

วัตถุประสงค์ของการเสวนาทางวิชาการในเรื่องนี้ เพื่อพิจารณาแนวทางการนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเห็นว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม หากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวเป็นการกระทำตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง แต่ถ้าหากกฎ ระเบียบ และคำสั่งนั้นขัดต่อหลักนิติธรรมผู้ถูกกระทบสิทธิและได้รับความเสียหายก็มีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครอง แต่หากเป็นกฎหมายขัดต่อหลักนิติธรรมก็ถือว่าเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกกระทบสิทธิสามารถฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติ ส่วนหลักนิติธรรมกับหลักนิติรัฐนั้นทั้งสองหลักการมีความคล้ายคลึงกันมากจนแทบจะแยกจากกันไม่ได้ แต่หากจำแนกในเชิงแนวความคิดจะพบว่า หลักนิติธรรมมุ่งเน้นที่การปรับใช้ตัวบทกฎหมายได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งอาจต้องตีความจากตัวบทกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง คือ ความยุติธรรมในบางขณะจะอยู่เหนือกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ได้บัญญัติไว้ ส่วนหลักนิติรัฐจะมุ่งเน้นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของบทกฎหมาย เจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะใช้อำนาจใด ๆ ได้ต่อเมื่อกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน และการใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องถูกตรวจสอบได้โดยองค์กรตุลาการ

๒.๒.๒ การจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและสำนวนคดี จัดทำแฟ้มข้อมูลกฎหมายและจัดเก็บสำนวนคดีคำร้องที่วินิจฉัยแล้ว เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าและเป็นบรรทัดฐานในการจัดทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๙๕ เล่ม

๓. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

ศาลรัฐธรรมนูญมุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิและวิธีการรักษาสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนเพื่อให้สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนตามที่กฎหมายให้การรับรองและความคุ้มครอง ตลอดจนทราบถึงภารกิจของศาลและช่องทาง วิธีการที่จะเข้ามารับบริการด้านการความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง อันเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนาประชาธิปไตย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ได้ดำเนินการโครงการและกิจกรรมซึ่งมีทั้งที่ดำเนินการเองตามลำพังและที่ร่วมกับองค์กรและหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังนี้

๓.๑ การสร้างองค์ความรู้ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ดำเนินการผลิตเอกสาร หนังสือ วารสาร จดหมายข่าวและรายงานผลการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขยายผลการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนี้

(๑) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

(๒) หนังสือรวมบทความทางวิชาการชุดที่ ๘ ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักนิติธรรม

(๓) จัดพิมพ์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้กับหน่วยงาน ประชาชน และผู้ที่ให้ความสนใจ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

(๔) จดหมายข่าวศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมของศาลรัฐธรรมนูญเป็นการสื่อกลางระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนปีละ ๖ ฉบับ โดยจัดพิมพ์ ๒ เดือน ต่อ ๑ ฉบับ จำนวน ๓๖,๐๐๐ เล่ม

(๕) วารสารศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นสื่อทางวิชาการสำหรับเผยแพร่ผลงานวิชาการและคำวินิจฉัยที่น่าสนใจของศาลรัฐธรรมนูญกำหนดเผยแพร่ปีละ ๓ เล่ม หรือวารสารรายสี่เดือน

(๖) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๑ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ และรายงานการศึกษาวิจัยของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

(๗) จัดพิมพ์รวมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑,๘๐๐ เล่ม

(๘) สรุปบทคัดย่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

๓.๒ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทศาลรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการพัฒนาประชาธิปไตย

(๑) จัดแสดงนิทรรศการศาลรัฐธรรมนูญเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๑ ปี ศาลรัฐธรรมนูญ ณ ที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ ถนนจักรเพชร

(๒) จัดแสดงนิทรรศการในงานสัมมนาทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์ระดับนานาชาติ (International Academic Seminar on Political Science) ในหัวข้อ “การเมืองภาคพลเมืองกับการพัฒนาการเมือง : ประสบการณ์จากเอเชีย ณ อาคารอเนกนิทัศน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(๓) จัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ณ จังหวัดจันทบุรี

(๔) การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงรายการ “คุยกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” ทางวิทยุรัฐสภา FM ๘๗.๕ MHz

(๕) การเผยแพร่ความรู้ทางเว็บไซต์ศาลรัฐธรรมนูญเน้นความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทุกคำวินิจฉัย และบทความที่มีความสำคัญเพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถค้นคว้าหาความรู้และศึกษาอ้างอิงคำวินิจฉัยต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ www.constitutionalcourt.or.th

(๖) โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

(๗) โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง บทบาทของศาลต่อวิกฤตชาติในปัจจุบันและอนาคต ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และเรื่องลึกแต่ไม่ลับ..เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมกับศาลจังหวัดระยอง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดระยอง และจังหวัดระยอง

(๘) สปอตโฆษณาทางโทรทัศน์และวิทยุ ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓, ๕, ๗, ๙, Thai PBS และช่อง ๑๑ สทท. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์หลังข่าวช่วงเช้าและช่วงเย็น และสถานีวิทยุต่างจังหวัดทั้ง ๔ ภาค

(๙) จัดสัมมนาศาลรัฐธรรมนูญพบสื่อมวลชน ณ จังหวัดกาญจนบุรี

(๑๐) โครงการสัมมนาในภูมิภาคศาลรัฐธรรมนูญพบประชาชนในภูมิภาค จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔. การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล

การพัฒนาองค์กรและบุคลากรในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ได้จัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดสมรรถนะขององค์กรและบุคลากร รวมทั้งจัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการและเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่หน่วยงานและหรือองค์กรภาครัฐจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ การพัฒนาบุคลากรด้านวิจัยและวิชาการ จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย / วิชาการ และหรือฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การสัมมนาระดมความคิดเห็นโครงการศึกษาวิจัยการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานกลางทางการเงิน การคลัง และการงบประมาณ

(๒) การอบรมโครงการอบรมและพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในกระบวนการยุติธรรม

(๓) การสัมมนาประจำปี ครั้งที่ ๑ เรื่อง “ นิติรัฐ ” ในสังคมไทย

(๔) มาตรการในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชั่น

(๕) การประชุมพิจารณาการจัดลำดับอาวุโสหัวหน้าองค์กรศาล องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

(๖) การประชุมเมืองไทยขับเคลื่อนเศรษฐกิจชาติ

(๗) การสัมมนาทางวิชาการประจำปี สถาบันป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สัญญา ธรรมศักดิ์

(๘) การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายสาธารณะ

(๙) การประชุมวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ ๗ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม

(๑๐) การพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ ๑ ประจำปี ๒๕๕๒

(๑๑) การสัมมนาระหว่างสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑๒) การวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลของแผนงาน / โครงการที่สำคัญตามนโยบายรัฐบาล

(๑๓) การสัมมนา เรื่อง การขอใช้สิทธิเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งและความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑๔) การสัมมนา เรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง

(๑๕) การเข้าร่วมพิธีเปิดการประชุมใหญ่สามัญสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑

(๑๖) การประชุมวิชาการประจำปีสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ ๑๑ ประจำปี ๒๕๕๒

(๑๗) โครงการฝึกอบรมหลักสูตร การเขียนผลงานทางวิชาการและบทความ

(๑๘) การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง หยุดวิกฤตปัญหาคอรัปชั่น

(๑๙) การสัมมนาทางวิชาการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ประจำปี ๒๕๕๒

๔.๒ การพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาในประเด็นทางกฎหมายและหรือเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๘ และรุ่นที่ ๙

(๒) ประกาศนียบัตรกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๒๗ และรุ่นที่ ๒๘

(๓) รัฐธรรมนูญสำหรับนักการเมือง นักบริหาร รุ่นที่ ๑๕

(๔) โครงการอบรมภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมายระดับพื้นฐาน รุ่นที่ ๙

(๕) ประกาศนียบัตรกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ รุ่นที่ ๕ และรุ่นที่ ๖

(๖) ความรู้เกี่ยวกับหลักกฎหมายปกครอง

(๗) หลักปฏิบัติราชการเกี่ยวกับความผิดทางละเมิด

(๘) ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมาย

(๙) นักบริการกิจการยุติธรรม หัวข้อเรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

(๑๐) การบรรยายพิเศษ เรื่อง การมีผลย้อนหลังของคำพิพากษาของคดีปกครอง

(๑๑) การบรรยายพิเศษทางวิชากรเรื่อง กฎหมาย จริยธรรม และธรรมาภิบาล (Law, Ethics and Governance)

(๑๒) การประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยานในคดีอาญา และแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

(๑๓) กระบวนการระงับข้อพิพาทเหนือหมู่เกาะ Padra Branca ระหว่างสิงคโปร์กับมาเลเซีย

(๑๔) รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

(๑๕) การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้ามดำเนินกิจการตามมาตรา ๑๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

(๑๖) กฎหมายรัฐธรรมนูญกับการบริหารงานภาครัฐ

(๑๗) การประชุมวิชาการเผยแพร่ผลงานการศึกษามาตรการการป้องกันเพื่อปรับปรุงการใช้อำนาจเกินขอบเขต กรณีเจ้าพนักงานตำรวจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

(๑๘) การติดตามผลการบังคับใช้กฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๑๙) การสัมมนาโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประกาศใช้ร่าง พ.ร.บ. การเงินการคลังภาครัฐ พ.ศ. ....

(๒๐) การอบรมหลักสูตร หลักกระบวนการยุติธรรม รุ่นที่ ๒๖

๔.๓ การพัฒนาบุคลากรด้านบริหาร จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางการบริหารและหรือเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการพัฒนาองค์กร

(๒) เทคนิคการบริหารระบบความคิด (Systematic Thinking)

(๓) พัฒนาความจำเพื่อความสำเร็จของงานด้วย Mind Map

(๔) ศิลปะการพัฒนาคนให้เก่ง ดี มีคุณธรรม

(๕) การบริหารสัมพันธภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร

(๖) หลักปฏิบัติราชการแนวใหม่ภายใต้การปฏิรูปการเมืองและการบริหารราชการปัจจุบัน รุ่นที่ ๑๕

(๗) การรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ รุ่นที่ ๑๖

(๘) การพูดเพื่อภาพลักษณ์สำหรับผู้บริหาร รุ่นที่ ๗

(๙) การวางแผนและการบริหารโครงการ รุ่นที่ ๑๐

(๑๐) เพิ่มความสำเร็จการทำงานด้วย “ความคิดเชิงบวก” (Positive Thinking)

(๑๑) การให้บริการสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (People’s Audit) รุ่นที่ ๘

(๑๒) จิตวิทยาการบริหาร : สู่ความเป็นเลิศของนักบริหาร รุ่นที่ ๗๖

(๑๓) การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้หลักการ ๗ Habits รุ่นที่ ๑

(๑๔) การสร้างพลังและความสำเร็จของชีวิตด้วยจิตวิทยานีโอฮิวแมนนิส รุ่นที่ ๑๐๕

(๑๕) การเสริมสร้างประสิทธิภาพพนักงานธุรการ รุ่นที่ ๔๖

(๑๖) ธรรมาภิบาลของผู้บริหารระดับกลาง รุ่นที่ ๙ และรุ่นที่ ๑๐

(๑๗) เทคนิคการประกาศเสียงตามสาย รุ่นที่ ๕

(๑๘) หลักปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

(๑๙) ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ TOEFL (IBT)

(๒๐) เทคนิคการเป็นพิธีกร รุ่นที่ ๑๑

(๒๑) หลักปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการพัสดุ

(๒๒) การบริหารเศรษฐกิจสาธารณะสำหรับผู้บริหารระดับสูง รุ่นที่ ๘

(๒๓) การอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน กบข.

(๒๔) หลักสูตร ระบบงานแบบเบ็ดเสร็จสำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ (ระบบทะเบียนประวัติบุคลากรภาครัฐ)

(๒๕) ระบบงานแบบเบ็ดเสร็จสำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ (ระบบบำเหน็จบำนาญและเบี้ยหวัด รุ่นที่ ๗)

(๒๖) นักบริหารเชิงยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระดับต้น รุ่นที่ ๑

(๒๗) โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒๘) การศึกษาต่อภายในประเทศและต่างประเทศ

(๒๙) การประชุมชี้แจงการปฏิบัติงานการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(๓๐) การร่วมงานแถลงข่าวการจัดประชุมนานาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ครั้งที่ ๑๔

(๓๑) การประชุมหารือเรื่องการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของหญิงที่มีคู่สมรส

(๓๒) งานวันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติและวันอาสาสมัครไทย ประจำปี ๒๕๕๒

(๓๓) การประชุมผู้ตรวจประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ของเอกชน

(๓๔) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรเลขานุการมืออาชีพ

(๓๕) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ หนังสือตอบโต้และรายงานการประชุม รุ่นที่ ๙๒ และรุ่นที่ ๙๓

(๓๖) การร่วมพิธีเปิดโครงการสัปดาห์ส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม

(๓๗) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (รุ่นที่ ๖๗-๖๘)

๔.๔ การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและหรือเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ความรู้เบื้องต้นการรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

(๒) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการเชื่อมโยงระบบข้อมูลแบบเว็บเซอร์วิส ตามมาตรฐานที่กำหนดใน The – GIF

(๓) การควบคุมการเข้าถึงข้อมูลและระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

(๔) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของระบบเครือข่ายสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

(๕) ความรู้และความสำคัญของการประยุกต์ใช้ The – GIF

(๖) สัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง อีเลิร์นนิ่งกับการพัฒนาประเทศ

(๗) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลในระบบสารสนเทศและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ครั้งที่ ๒

(๘) โครงการพัฒนาการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานภาครัฐ

(๙) การสัมมนารับฟังความคิดเห็นโครงการจัดทำฐานข้อมูลราชกิจจานุเบกษาและการพัฒนากฎหมายอิเล็กทรอนิกส์

(๑๐) การประชุมชี้แจงแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(๑๑) การสัมมนาเรื่อง Solution Syslog ที่ถูกต้องตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

(๑๒) โครงการอบรมการใช้เครื่องโทรศัพท์ IP Phone

๕. การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕.๑ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายในประเทศ ได้ดำเนินกิจกรรมสำคัญ ๒ กิจกรรม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และสถาบันการศึกษาที่หน่วยงานนั้น ๆ จัดขึ้น และการส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานที่ศาลรัฐธรรมนูญ โดยปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ได้มีหน่วยงานและคณะบุคคลเข้าศึกษาดูงานและรับฟังการบรรยายภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(๑) วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๒ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพระนครศรีอยุธยา

(๒) วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๒ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (ภาคบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(๓) วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒ สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้นำคณะผู้เข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารกิจการยุติธรรม : กระบวนการยุติธรรมทางปกครอง

(๔) วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๒ คณะอาจารย์ และนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

(๕) วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๒ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะผู้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชาธิปไตย

(๖) วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๒ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(๗) วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๒ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(๘) วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๒ คณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้น รุ่นที่ ๖

(๙) วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๒ สถาบันพระปกเกล้า และคณะผู้ศึกษาหลักสูตร “พรรคการเมืองกับการปกครองระบบประชาธิปไตย” รุ่นที่ ๖

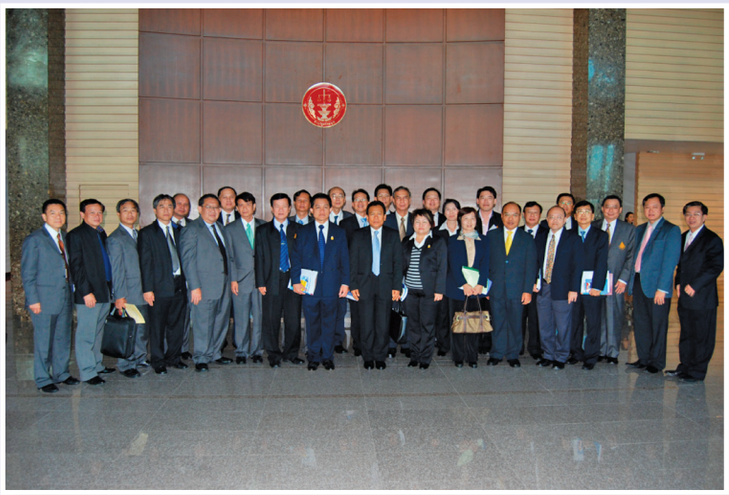

(๑๐) วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ สำนักงานศาลยุติธรรม และคณะผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ ๑๔

(๑๑) วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้เข้าศึกษาอบรมหลักสูตร “การพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง” รุ่นที่ ๑ (พตส.๑)

(๑๒) วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ สถาบันพระปกเกล้า และคณะผู้เข้าอบรมหลักสูตร “การพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับต้น” รุ่นที่ ๕

๕.๒ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ได้มีบุคคลสำคัญเข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญพร้อมศึกษาดูงานและการศึกษาดูงานในต่างประเทศ ดังนี้

(๑) การเดินทางไปร่วมประชุมศาลรัฐธรรมนูญโลกและศึกษาดูงาน ณ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้และสาธารณรัฐมาดากัสการ์ ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๓๐ มกราคม ๒๕๕๒

(๒) ฯพณฯ นายอัลแบร์โต โยอาซัม โซเฟีย เอกอัครราชทูตวิสามัญ ผู้มีอำนาจเต็มแห่งสาธารณรัฐชิลีประจำประเทศไทย และคณะเข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๒

(๓) การเดินทางไปร่วมประชุมศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคเอเชีย ณ ประเทศมองโกเลีย ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๗ กันยายน ๒๕๕๒

(๔) ฯพณฯ นายจอง แฮ-มุน เอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็มแห่งสาธารณรัฐเกาหลีประจำประเทศไทย และคณะเข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒

(๕) การเดินทางไปฝึกอบรมและศึกษาดูงานของข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ณ สาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ ๙-๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

(๖) การศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญของคณะผู้แทนเยาวชนพรรคเกียราคานของประเทศมาเลเซีย โดยการประสานงานจากมูลนิธิฟรีดิช เนามัน ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖. การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ

ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้เข้าร่วมกิจกรรมอันเนื่องด้วยพระราชพิธี รัฐพิธีและอื่น ๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนี้

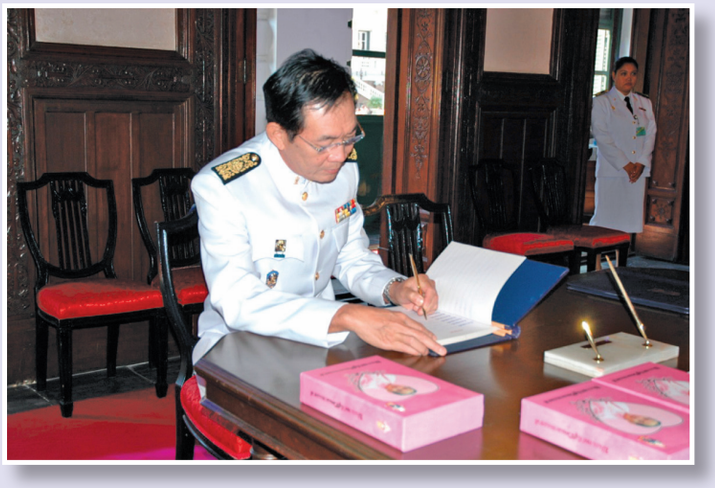

๖.๑ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ลงนามถวายพระพรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ ในพระบรมมหาราชวัง ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๒

๖.๒ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ ในพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวันมาฆบูชา ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

๖.๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมงานสโมสรสันนิบาตเฉลิมพระเกียรติแด่สมเด็จพระราชาธิบดี และสมเด็จพระราชินีแห่งมาเลเซีย เนื่องในโอกาสเสด็จ ฯ เยือนราชอาณาจักรไทยอย่างเป็นทางการในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๒

๖.๔ คณะผู้บริหารและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ วางพานพุ่มดอกไม้ เนื่องในวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ ในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒

๖.๕ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล และทูลเกล้าฯ ถวายพานดอกไม้สด วันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒

๖.๖ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ รับรางวัลศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ในฐานะนักกฎหมายดีเด่น ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒

๖.๗ คณะผู้บริหารและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญวางพานพุ่มดอกไม้ วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ ณ ปฐมบรมราชานุสรณ์สะพานพุทธยอดฟ้า ในวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๒

๖.๘ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญร่วมเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีถวายราชสักการะสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๒

๖.๙ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีฉัตรมงคล ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง ในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๖.๑๐ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวันวิสาขบูชา ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๖.๑๑ ผู้บริหารและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมวางพานพุ่มดอกไม้สด วันปรีดี ณ ลานปรีดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๖.๑๒ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมวางพวงมาลาเนื่องในวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ หน้าอาคารรัฐสภา ในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๖.๑๓ คณะผู้บริหารและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมวางพวงมาลา เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ณ วัดสุทัศน์เทพวราราม ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๒

๖.๑๔ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล วันอาสาฬหบูชา ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๖.๑๕ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล วันเข้าพรรษา ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๖.๑๖ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระบรมมหาราชวัง ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๖.๑๗ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญร่วมลงนามถวายพระพร ถวายแจกันดอกไม้สดวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ วังศุโขทัย เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๖.๑๘ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมวางพวงมาลาเพื่อถวายสักการะกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ณ บริเวณลานพระรูปหน้าอาคารศาลยุติธรรม ในวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๒

๖.๑๙ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ในวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

๖.๒๐ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๒

๖.๒๑ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมวางพวงมาลา พิธีวางพวงมาลาเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ ณ โรงเรียนรัตนาธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี ในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๒

๖.๒๒ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าเฝ้า ฯ กราบถวายพระพร วันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๒

๖.๒๓ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ในวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๒

๖.๒๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดราชาธิวาสวิหาร ในวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๒

๖.๒๕ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๒

๖.๒๖ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๒

๖.๒๗ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดมกุฎกษัตริยาราม ในวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๒

๖.๒๘ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ วางพวงมาลาถวายราชสักการะเนื่องในวันปิยมหาราช ณ พระบรมรูปทรงม้า ในวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๒

๖.๒๙ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีทักษิณานุปทานพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง ในวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๒

๖.๓๐ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในฐานะที่ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรประดิษฐานพระไตรปิฎกสากลฉบับพระราชทานเป็นปฐมฤกษ์แห่งราชอาณาจักรไทย ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เนื่องในพิธีสมโภชพระไตรปิฎกสากล ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๖.๓๑ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมวางพวงมาลา เนื่องในพิธีถวายบังคมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ สวนลุมพินี ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๖.๓๒ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นำข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญถวายสัตย์ปฏิญาณตน ณ อาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖.๓๓ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ นำข้าราชการถวายสัตย์ปฏิญาณตน ณ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารบี ในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖.๓๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖.๓๕ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ ในพิธีตั้งสมณศักดิ์เจริญพระพุทธมนต์ การพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖.๓๖ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖.๓๗ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ พระบรมวงศานุวงศ์งานสโมสรสันนิบาต ณ ทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖.๓๘ คณะผู้บริหารและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมวางพานพุ่มเนื่องในวันคล้ายวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ หน้าอาคารรัฐสภา ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖.๓๙ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๒

๖.๔๐ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมวางพานพุ่มเนื่องในวันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ วงเวียนใหญ่ ในวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

๗. การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร

ศาลรัฐธรรมนูญมุ่งส่งเสริมและเสริมสร้างการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้ในการปฏิบัติงานและใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยได้ดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กรในรูปต่าง ๆ เช่น การจัดแสดงพระธรรมเทศนา และการส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเผยแพร่หลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ เป็นต้น โดยในรอบปี ๒๕๕๒ มีกิจกรรมสำคัญดังนี้

๗.๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๑ ชุด ให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญผ่านทางมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ ซึ่งพระไตรปิฎกชุดดังกล่าว ประกอบด้วยพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี จำนวน ๔๕ เล่ม และพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จำนวน ๔๕ เล่ม ปัจจุบันประดิษฐาน ณ ห้องพระ ชั้น ๙ อาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

๗.๒ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญร่วมเข้าเฝ้าฯ ในพิธีถวายพระไตรปิฎกแด่สมเด็จพระสังฆราชในโอกาสทรงเจริญพระชันษา ๙๖ ปี พุทธศักราช ๒๕๕๒

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในฐานะซึ่งเป็นสถาบันแห่งชาติที่ปฏิบัติหน้าที่ตุลาการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ มีความตระหนักและรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ได้ทรงอุปถัมภ์การสร้างพระไตรปิฎกตลอดจนการพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการทำนุบำรุงพระบวรพุทธศาสนา ให้เผยแผ่ไพศาลมาโดยตลอด และในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ด้วยพระกรุณาธิคุณในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่ได้พระราชทานพระไตรปิฎก ฉบับ “สากลอักษรโรมัน” ชุดสมบูรณ์ชุดแรกของโลกแก่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นปฐมฤกษ์ และต่อมายังได้พระราชทานพระไตรปิฎกสากลอักษรโรมัน แก่สถาบันสำคัญในนานาประเทศตามรอยพระไตรปิฎก ฉบับ “จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) อักษรสยาม” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นชุดเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ และได้พระราชทานแก่สถาบันต่าง ๆ ทั้งในประเทศและนานาประเทศทั่วโลก ซึ่งนับเป็นการบำเพ็ญกุศลด้านปัญญาบารมีอันล้ำเลิศ

พระไตรปิฎก แม้เป็นสมบัติของชาวเอเชีย แต่ปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในโลกว่าเป็นคลังแห่งอารยธรรมล้ำเลิศทางปัญญาของมนุษยชาติ เพราะเป็นแหล่งรวมของหลักการที่ล้วนนำไปสู่สันติสุขในการดำเนินชีวิต พระไตรปิฎกเป็นสมบัติสากลที่ผู้มีปัญญาทั้งหลายต่างแสวงหา ดังเห็นได้จากการที่นานาประเทศในปัจจุบันต่างได้นำแนวความคิด “ธรรม” ในพระไตรปิฎกไปศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวางเพื่อเสริมสร้างฐานความรู้ในโลกให้ลึกซึ้ง และบูรณาการให้เกิดเป็นฐานปัญญาที่ยั่งยืน เช่น เรื่อง “เจตนา”

ซึ่งเป็นหลักพิจารณาที่สำคัญทางกฎหมายและนิติศาสตร์สากล ก็ได้มีบันทึกไว้ในไตรปิฎกเป็นหลักพื้นฐานของการพิจารณาตัดสิน “พระธรรมวินัย” เป็นเวลาพัน ๆ ปีมาแล้ว นอกจากนี้หลักการด้านศีลธรรมและจริยธรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบขององค์กรและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล” ในภาษาไทย ก็ได้รับการยอมรับในนานาประเทศว่าเป็นหลักการทางรัฐศาสตร์และการปกครอง ที่มีความสำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ

ด้วยเหตุนี้ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ เนื่องในมิ่งมหามงคลที่สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงเจริญพระชันษา ๙๖ ปี ศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับองค์กรต่าง ๆ จึงได้เข้าร่วมพิธีสมโภชและถวายพระไตรปิฎกสากล อักษรโรมัน ชุด ๔๐ เล่ม และถวายพระไตรปิฎก จปร. อักษรสยามฉบับอนุรักษ์ ชุด ๔๐ เล่ม รวม ๘๐ เล่ม แด่สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในการนี้ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารีเสด็จทรงเป็นประธานในพิธี ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ทั้งนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และปลัดกระทรวงกลาโหม อัญเชิญพระไตรปิฎก เล่มที่ ๑ ทั้งสองชุด นำเสด็จพระราชดำเนินการ โดยสมเด็จพระวันรัต วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้แทนสมเด็จพระสังฆราชรับการถวายพระไตรปิฎกดังกล่าว

ส่วนที่ ๓

รายงานของผู้สอบบัญชี และงบการเงิน

รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน

รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2551 และ 2550

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2551 และ 2550 งบแสดงผลการดำเนินงานและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลในงบการเงินเหล่านี้ ส่วนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินต้องวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผลว่างบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการทดสอบหลักฐานประกอบรายการทั้งที่เป็นจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน การประเมินความเหมาะสมของหลักการบัญชีที่สำนักงานฯใช้และประมาณการเกี่ยวกับรายการทางการเงินที่เป็นสาระสำคัญซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯเป็นผู้จัดทำขึ้น ตลอดจนการประเมินถึงความเหมาะสมของการแสดงรายการที่นำเสนอในงบการเงินโดยรวม สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเชื่อว่าการตรวจสอบดังกล่าวให้ข้อสรุปที่เป็นเกณฑ์อย่างเหมาะสมในการแสดงความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2551 และ 2550 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และตามหลักการบัญชีที่กระทรวงการคลังกำหนด

(นางสาวลักขณา บุญยมโนนุกูล)
ผู้อำนวยการสำนักงาน

(นางสาวศิริพร รอดศรีจันทร์)
ผู้อำนวยการกลุ่ม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
Office of the Auditor General
วันที่ 22 ตุลาคม 2552

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 30 กันยายน 2551 และ 2550

	หมายเหตุ	2551 (บาท)	2550 (บาท)
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	3	181,679,792.05	84,379,231.27
ลูกหนี้เงินยืมทดรองราชการ		-	10,500.00
วัสดุสำนักงานคงเหลือ		270,519.41	386,024.83
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	4	1,134,039.72	360,000.00
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		183,084,351.18	85,135,756.10
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ	5	32,652,522.90	39,901,832.03
สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนสุทธิ	6	2,410,897.48	54,044.48
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		35,063,420.38	39,955,876.51
รวมสินทรัพย์		218,147,771.56	125,091,632.61
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้	9	1,979,603.31	1,376,077.44
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	10	405,216.61	581,832.82
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย	11	212,181.85	325,910.83
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	12	1,378,799.00	172,955.00
รวมหนี้สินหมุนเวียน		3,975,800.77	2,456,776.09
รวมหนี้สิน		3,975,800.77	2,456,776.09
สินทรัพย์สุทธิ		214,171,970.79	122,634,856.52
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน			
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม	13	214,171,970.79	122,634,856.52
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		214,171,970.79	122,634,856.52

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

.....
(นายเชาวนะ ไตรมาศ)
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล)
ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
งบแสดงผลการดำเนินงาน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2551 และ 2550

	หมายเหตุ	2551 (บาท)	2550 (บาท)
รายได้จากการดำเนินงาน			
รายได้จากรัฐบาล			
รายได้จากเงินงบประมาณ	14	200,180,332.45	102,904,481.06
รวมรายได้จากการดำเนินงาน		200,180,332.45	102,904,481.06
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน			
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	15	63,654,340.50	64,530,173.76
ค่าใช้จ่ายในการจัดการและบริหารองค์กร	16	32,532,912.63	27,894,734.60
ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์และค่าตัดจำหน่าย	17	12,165,317.50	11,238,603.15
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		108,352,570.63	103,663,511.51
รายได้สูงกว่า (ต่ำกว่า) ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		91,827,761.82	(759,030.45)
(ขาดทุน) จากการจำหน่ายสินทรัพย์		(87,753.83)	(161,047.44)
รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน		(87,753.83)	(161,047.44)
รายได้สูงกว่า (ต่ำกว่า) ค่าใช้จ่ายสุทธิ		91,740,007.99	(920,077.89)

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2551 และ 2550

	2551 (บาท)	2550 (บาท)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูงกว่า(ต่ำกว่า)ค่าใช้จ่าย	91,740,007.99	(920,077.89)
ปรับ กระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์	11,832,832.50	11,210,405.15
ค่าตัดจำหน่าย	332,485.00	28,198.00
ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	87,753.83	161,047.44
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในลูกหนี้เงินยืมทดรองราชการ	10,500.00	(10,500.00)
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในวัสดุสำนักงานคงเหลือ	115,505.42	(2,223.99)
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(774,039.72)	552,110.00
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในเจ้าหนี้	603,525.87	(277,833.03)
(ลดลง) ในค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	(176,616.21)	(127,223.87)
(ลดลง) ในภาษีหัก ณ ที่จ่าย	(113,728.98)	(4,794.97)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในหนี้สินหมุนเวียนอื่น	1,205,844.00	(75,779.40)
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในการปรับปรุงรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม	(103,226.72)	125,927.33
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	104,760,842.98	10,659,254.77
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดจ่ายเพื่อจัดซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	(7,460,282.20)	(3,099,478.85)
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน	(7,460,282.20)	(3,099,478.85)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้นสุทธิ	97,300,560.78	7,559,775.92
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันต้นงวด	84,379,231.27	76,819,455.35
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันปลายงวด	181,679,792.05	84,379,231.27

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2551 และ 2550

1. การจัดตั้งและลักษณะการดำเนินงาน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 217 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญต้องมาจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญและได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ประกอบกับพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2542 มาตรา 4 กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่

1. รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่งและคำวินิจฉัยต่างๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
3. สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ
4. ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2541 ในระยะเริ่มแรกก่อนที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะดำเนินการตามบทบัญญัติข้างต้น สำนักเลขาธิการวุฒิสภาได้ให้ความช่วยเหลือเบิกจ่ายและบริหารงบประมาณให้ และเมื่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดตั้งกฎหมายรองรับ จึงรับโอนงบประมาณและครุภัณฑ์จากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภามาบริหารเองเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2542

2. นโยบายทางการบัญชี

2.1 การบันทึกบัญชีถือปฏิบัติตามเกณฑ์คงค้าง

2.2 รอบระยะเวลาบัญชีเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม และสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

2.3 รายได้ที่เกิดขึ้นเป็นรายได้แผ่นดินและต้องมีการนำส่งคลัง ไม่บันทึกเป็นรายได้ของสำนักงาน (ตามระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ.2542 ข้อ 5)

2.4 งบประมาณรายจ่ายจำแนกเป็น งบประจำ และ งบลงทุน ดังนี้

2.4.1 งบประจำ หมายถึง รายจ่ายที่มีลักษณะเป็นค่าใช้จ่าย ดังนี้

(ก) เงินเดือน และ ค่าจ้างประจำ

(ข) ค่าจ้างชั่วคราว

(ค) ค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ

(ง) ค่าสาธารณูปโภค

(จ) ค่าครุภัณฑ์ที่มีวงเงินแต่ละรายการต่ำกว่า 5,000.- บาท

2.4.2 งบลงทุน หมายถึง รายจ่ายที่มีลักษณะการจ่าย ดังนี้

(ก) ค่าครุภัณฑ์ที่มีวงเงินแต่ละรายการไม่ต่ำกว่า 5,000.- บาท

(ข) ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

2.5 อาคารและส่วนปรับปรุง ครุภัณฑ์และค่าเสื่อมราคา วัสดุสำนักงานคงเหลือ

ครุภัณฑ์บันทึกบัญชีราคาทุนนับแต่วันได้มาโดยมีวงเงินแต่ละรายการต่อหน่วยไม่ต่ำกว่า 5,000.- บาท

ค่าเสื่อมราคาคำนวณโดยวิธีเส้นตรงตามอายุการใช้งานโดยประมาณ ดังนี้

- อาคารและส่วนปรับปรุง	อัตราร้อยละ 5
- ครุภัณฑ์สำนักงาน	อัตราร้อยละ 12.50
- ครุภัณฑ์ยานพาหนะประจำตำแหน่ง	อัตราร้อยละ 16.67
- ครุภัณฑ์ยานพาหนะสำนักงานและที่จัดหามาจากส่วนราชการ ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่ และครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	อัตราร้อยละ 20.00

วัสดุสำนักงานบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย ณ วันที่จัดหา จะตัดโอนเป็นวัสดุสำนักงานคงเหลือ ณ วันสิ้นปีงบประมาณโดยใช้วิธีเข้าก่อนออกก่อน

ในปีงบประมาณ 2551 สำนักงานได้เปลี่ยนแปลงประมาณการอายุการใช้งานของครุภัณฑ์สำนักงานประเภทโทรศัพท์เคลื่อนที่จาก 8 ปี เป็น 5 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับอายุการใช้งานจริง โดยวิธีเปลี่ยนทันที

หน่วย : บาท

	2551	2550
3. **เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด** ประกอบด้วย		
เงินสด	102.45	9,470.50
เงินฝากธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาสามยอด		
ประเภทกระแสรายวัน	5,834,316.11	7,653,701.11
ประเภทออมทรัพย์	175,845,373.49	76,716,059.66
รวม	181,679,792.05	84,379,231.27
4. **สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น** ประกอบด้วย		
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า	1,134,039.72	360,000.00

หน่วย : บาท

	2551	2550
5. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ ประกอบด้วย		
อาคารและส่วนปรับปรุง		
ส่วนปรับปรุงอาคาร	**1,481,568.00**	1,481,568.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	**541,720.00**	463,399.00
ส่วนปรับปรุงอาคาร (สุทธิ)	**939,848.00**	1,018,169.00
อุปกรณ์		
ครุภัณฑ์	**80,094,591.96**	84,921,276.08
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	**48,381,917.06**	46,037,613.05
ครุภัณฑ์ (สุทธิ)	**31,712,674.90**	38,883,663.03
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (สุทธิ)	**32,652,522.90**	39,901,832.03
6. สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนสุทธิ ประกอบด้วย		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	**2,876,335.48**	186,997.48
หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม	**465,438.00**	132,953.00
ส่วนปรับปรุงอาคาร (สุทธิ)	**2,410,897.48**	54,044.48

7. กระทบยอดรายการเคลื่อนไหวสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน

	อาคาร	**อุปกรณ์**	**รวม**
ยอดยกมาเมื่อ 1 ต.ค. 2550	1,018,169.00	38,883,663.03	**39,901,832.03**
บวก ยอดที่เพิ่มขึ้น :			
จากการซื้อ	-	4,770,944.20	**4,770,944.20**
อื่น ๆ	-	9,509,874.49	**9,509,874.49**
หัก ยอดที่ลดลง :			
จากการจำหน่าย	-	9,597,029.32	**9,597,029.32**
ค่าเสื่อมราคา	78,321.00	11,755,110.50	**11,833,431.50**
อื่น ๆ	-	99,667.00	**99,667.00**
ยอดยกไป ณ 30 ก.ย. 2551	**939,848.00**	**31,712,674.90**	**32,652,522.90**

หน่วย : บาท

8. กระทบยอดรายการเคลื่อนไหวสินทรัพย์ถาวรที่ไม่มีตัวตน

	โปรแกรมคอมพิวเตอร์
ยอดยกมาเมื่อ 1 ต.ค. 2550	54,044.48
บวก ยอดที่เพิ่มขึ้น :	
จากการซื้อ	2,689,338.00
หัก ยอดที่ลดลง :	
จากการจำหน่าย	-
ค่าเสื่อมราคา	332,485.00
ยอดยกไป ณ 30 ก.ย. 2551	2,410,897.48

	2551	2550
9. เจ้าหนี้ ประกอบด้วย		
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการ	1,979,603.31	811,117.44
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการหน่วยงานราชการ	-	564,960.00
รวม	1,979,603.31	1,376,077.44
10. ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ประกอบด้วย		
ค่าสาธารณูปโภคค้างจ่าย	381,901.61	553,642.82
ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายอื่น	23,315.00	28,190.00
รวม	405,216.61	581,832.82
11. ภาษีหัก ณ ที่จ่าย ประกอบด้วย		
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (ภงด. 53)	21,583.28	13,148.73
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (ภงด. 1)	188,758.00	311,159.00
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (ภงด. 3)	1,840.57	1,603.10
รวม	212,181.85	325,910.83

หน่วย : บาท

	2551	2550
12. หนี้สินหมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย		
เงินค้ำประกันสัญญา ไม่เกิน 1 ปี	89,002.00	138,952.00
เงินค้ำประกันสัญญา เกิน 1 ปี	-	15,000.00
เงินประกันผลงาน	-	15,750.00
เงินประกันซอง	1,275,000.00	-
เงินรับฝากประกันสังคม	3,323.00	3,253.00
รายได้แผ่นดินอื่นรอนำส่ง	11,474.00	-
รวม	1,378,799.00	172,955.00
13. รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม ประกอบด้วย		
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายยกมาต้นงวด	122,634,856.52	123,429,007.08
บวก (หัก) รายการปรับปรุงเงินรับคืนปีก่อน	(202,893.72)	125,927.33
	122,431,962.80	123,554,934.41
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายงวดนี้	91,740,007.99	(920,077.89)
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสมปลายงวด	214,171,970.79	122,634,856.52
14. รายได้จากเงินงบประมาณ ประกอบด้วย		
งบรายจ่ายอื่น		
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	74,256,900.00	52,664,200.00
ค่าใช้จ่ายในการจัดการและบริหารองค์กร	59,264,500.00	45,808,200.00
ค่าใช้จ่ายในลักษณะค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	64,213,600.00	1,669,000.00
งบกลาง	2,445,332.45	2,763,081.06
รวม	200,180,332.45	102,904,481.06
15. ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ประกอบด้วย		
เงินเดือนตุลาการและข้าราชการ	28,344,031.85	22,044,311.68
เงินประจำตำแหน่ง	8,956,491.81	9,050,133.33
ค่าจ้างประจำ	1,782,960.00	1,485,360.00
เงินเพิ่มพิเศษ	12,659,899.82	13,622,351.52
บำเหน็จ	198,237.85	8,217,388.55

หน่วย : บาท

	2551	2550
บำนาญ	474,331.79	498,349.56
เงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ	23,728.61	24,912.00
ค่าจ้างชั่วคราว	9,241,750.72	7,320,629.92
ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ	1,972,908.05	2,266,737.20
รวม	63,654,340.50	64,530,173.76

16. **ค่าใช้จ่ายในการจัดการและบริหารองค์กร** ประกอบด้วย

ค่าตอบแทน	1,195,292.67	982,408.00
ค่าใช้สอย	23,881,057.10	18,955,462.68
ค่าวัสดุ	2,917,329.90	2,540,260.36
ครุภัณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์	292,217.00	382,549.54
ค่าสาธารณูปโภค	3,197,015.96	3,284,054.02
ค่าใช้จ่ายงานวิจัย	1,050,000.00	1,750,000.00
รวม	32,532,912.63	27,894,734.60

17. **ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์และค่าตัดจำหน่าย** ประกอบด้วย

ค่าเสื่อมราคา		
อาคาร	78,321.00	78,321.00
อุปกรณ์	11,754,511.50	11,132,084.15
	11,832,832.50	11,210,405.15
ค่าตัดจำหน่าย		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	332,485.00	28,198.00

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

รายงานงบการเงิน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒
สิ้นสุด ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒

(อยู่ในระหว่างการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน)

รายงานงบการเงิน

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
งบแสดงฐานะการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

	หมายเหตุ	2552 (บาท)	2551 (บาท)
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	(3)	241,539,660.60	181,679,792.05
ลูกหนี้เงินยืมทดรองราชการ		2,411,208.40	
วัสดุสำนักงานคงเหลือ		328,689.04	270,519.41
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(4)	2,493,552.95	1,134,039.72
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		246,773,110.99	183,084,351.18
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ	(5)	33,510,292.01	32,652,522.90
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	(6)	1,847,185.00	2,410,897.48
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		35,357,477.01	35,063,420.38
รวมสินทรัพย์		282,130,588.00	218,147,771.56
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้	(9)	3,231,497.95	1,979,603.31
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	(10)	4,887,577.43	405,216.61
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย	(11)	334,149.67	212,181.85
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	(12)	187,666.00	1,378,799.00
รวมหนี้สินหมุนเวียน		8,640,891.05	3,975,800.77
รวมหนี้สิน		8,640,891.05	3,975,800.77
สินทรัพย์สุทธิ		273,489,696.95	214,171,970.79
สินทรัพย์สุทธิ / ส่วนทุน			
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	(13)	273,489,696.95	214,171,970.79
รวมสินทรัพย์สุทธิ / ส่วนทุน		273,489,696.95	214,171,970.79

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
งบแสดงผลการดำเนินงาน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

	หมายเหตุ	2552 (บาท)	2551 (บาท)
รายได้จากการดำเนินงาน			
รายได้จากรัฐบาล			
รายได้จากเงินงบประมาณ	(14)	200,418,783.46	200,180,332.45
รายได้จากแหล่งอื่น			
รายได้จากการรับสมัครสอบแข่งขัน		1,319,651.25	
รวมรายได้จากการดำเนินงาน		201,738,434.71	200,180,332.45
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน			
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	(15)	75,948,825.60	63,654,340.50
ค่าใช้จ่ายด้านดำเนินงาน	(16)	51,884,690.38	32,532,912.63
ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย	(17)	14,587,190.57	12,165,317.50
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		142,420,706.55	108,352,570.63
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		59,317,728.16	91,827,761.82
(ขาดทุน) จากการจำหน่ายสินทรัพย์		2.00	87,753.83
รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน		2.00	87,753.83
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		59,317,726.16	91,740,007.99

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
งบกระแสเงินสด
สำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 30 กันยายน 2552 และ 2551

	2552 (บาท)	2551 (บาท)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่าย	59,317,726.16	91,740,007.99
ปรับกระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์	14,023,478.09	11,832,832.50
ค่าตัดจำหน่าย	563,712.48	332,485.00
ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	2.00	87,753.83
(เพิ่ม)/ลด ลูกหนี้เงินยืมทดรองราชการ	(2,411,208.40)	10,500.00
(เพิ่ม)/ลด วัสดุสำนักงานคงเหลือ	(58,169.63)	115,505.42
(เพิ่ม)/ลด สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(1,359,513.23)	(774,039.72)
เพิ่ม/(ลด) ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	4,482,360.82	(176,616.21)
เพิ่ม/(ลด) เจ้าหนี้	1,251,894.64	603,525.87
เพิ่ม/(ลด) ภาษีหัก ณ ที่จ่าย	121,967.82	(113,728.98)
เพิ่ม/(ลด) หนี้สินอื่น ๆ	(1,191,133.00)	1,205,844.00
เพิ่ม/(ลด) ปรับปรุงรายรับสูงกว่ารายจ่ายสะสม		(103,226.72)
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	74,741,117.75	104,760,842.98
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดจ่ายเพื่อซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	(14,881,249.20)	(7,460,282.20)
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน	(14,881,249.20)	(7,460,282.20)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด เพิ่มขึ้น/(ลดลง) สุทธิ	59,859,868.55	97,300,560.78
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันต้นงวด	181,679,792.05	84,379,231.27
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันสิ้นงวด	241,539,660.60	181,679,792.05

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2552

---

1. การจัดตั้งและลักษณะการดำเนินงาน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 217 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องมาจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญและได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ประกอบกับพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่

1. รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
3. สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ
4. ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2541 ในระยะเริ่มแรกก่อนที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะดำเนินการตามบทบัญญัติข้างต้น สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ให้ความช่วยเหลือเบิกจ่าย และบริหารงบประมาณให้ และเมื่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดตั้งกฎหมายรองรับ จึงโอนงบประมาณและครุภัณฑ์จากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภามาบริหารเองเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2542

2. นโยบายทางการบัญชี

2.1 การบันทึกบัญชีถือปฏิบัติตามเกณฑ์คงค้าง

2.2 รอบระยะเวลาบัญชีเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม และสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

2.3 รายได้ที่เกิดขึ้นเป็นรายได้แผ่นดินและต้องมีการนำส่งคลัง ไม่บันทึกเป็นรายได้ของสำนักงาน (ตามระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ. 2542 ข้อ 5)

2.4 งบประมาณรายจ่ายจำแนกเป็นงบประจำ และงบลงทุน ดังนี้

2.4.1 งบประจำ หมายถึง รายจ่ายที่มีลักษณะเป็นค่าใช้จ่าย ดังนี้

(1) เงินเดือน และค่าจ้างประจำ

(2) ค่าจ้างชั่วคราว

(3) ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ

(4) ค่าสาธารณูปโภค

(5) ค่าครุภัณฑ์ที่มีวงเงินแต่ละรายการต่อหน่วยต่ำกว่า 5,000.- บาท

2.4.2 งบลงทุน หมายถึง รายจ่ายที่มีลักษณะการจ่าย ดังนี้

(1) ค่าครุภัณฑ์ที่มีวงเงินแต่ละรายการต่อหน่วยไม่ต่ำกว่า 5,000.- บาท

(2) ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

2.5 อาคารและส่วนปรับปรุง ครุภัณฑ์และค่าเสื่อมราคา วัสดุสำนักงานคงเหลือ

ครุภัณฑ์บันทึกบัญชีราคาทุนนับแต่วันได้มาโดยมีวงเงินแต่ละรายการต่อหน่วยไม่ต่ำกว่า 5,000.- บาท ค่าเสื่อมราคาคำนวณโดยวิธีเส้นตรงตามอายุการใช้งานโดยประมาณ ดังนี้

- อาคารและส่วนปรับปรุง อัตราร้อยละ 5
- ครุภัณฑ์สำนักงาน อัตราร้อยละ 12.50
- ครุภัณฑ์ยานพาหนะประจำตำแหน่ง อัตราร้อยละ 16.67
- ครุภัณฑ์ยานพาหนะสำนักงานและที่จัดหามา อัตราร้อยละ 20

จากส่วนราชการ ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ

ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่ ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์

วัสดุสำนักงานบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย ณ วันที่จัดหา จะตัดโอนเป็นวัสดุสำนักงานคงเหลือ ณ วันสิ้นปีงบประมาณ

ในปีงบประมาณ 2551 สำนักงานได้เปลี่ยนแปลงประมาณการอายุการใช้งานของครุภัณฑ์สำนักงานประเภทโทรศัพท์เคลื่อนที่จาก 8 ปี เป็น 5 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับอายุการใช้งานจริง โดยวิธีเปลี่ยนทันที

3. **เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด** *ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
เงินสด	2,069.72	102.45
เงินฝากธนาคารกรุงไทย กระแสรายวัน	16,766,452.81	5,834,316.11
เงินฝากธนาคารกรุงไทย ออมทรัพย์	224,771,138.07	175,845,373.49
รวม	241,539,660.60	181,679,792.05

4. **สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น** *ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า - ระยะสั้น	2,493,552.95	1,134,039.72
รวม	2,493,552.95	1,134,039.72

5. **ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ** *ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

อาคารและส่วนปรับปรุง	2552	2551
ส่วนปรับปรุงอาคาร	1,481,568.00	1,481,568.00
<u>หัก</u> ค่าเสื่อมราคาสะสม	620,041.00	541,720.00
ส่วนปรับปรุงอาคาร (สุทธิ)	861,527.00	939,848.00

อุปกรณ์	2552	2551
ครุภัณฑ์	94,273,549.16	80,094,591.96
<u>หัก</u> ค่าเสื่อมราคาสะสม	61,624,784.15	48,381,917.06
ครุภัณฑ์ (สุทธิ)	32,648,765.01	31,712,674.90
ที่ดินอาคารและอุปกรณ์สุทธิ	33,510,292.01	32,652,522.90

6. **สินทรัพย์ไม่มีตัวตนสุทธิ** *ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	2552	2551
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	2,876,335.48	2,876,335.48
<u>หัก</u> ค่าตัดจำหน่ายสะสม	1,029,150.48	465,438.00
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (สุทธิ)	1,847,185.00	2,410,897.48
สินทรัพย์ไม่มีตัวตนสุทธิ	1,847,185.00	2,410,897.48

*7. **กระทบยอดรายการเคลื่อนไหวสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน*** *หน่วย : บาท*

	อาคาร	อุปกรณ์	รวม
ยอดยกมาเมื่อ 1 ต.ค. 2551	939,848.00	31,712,674.90	32,652,522.90
<u>บวก</u> ยอดที่เพิ่มขึ้น :			
จากการซื้อ		14,881,249.20	14,881,249.20
อื่น ๆ		702,290.00	702,290.00
<u>หัก</u> ยอดที่ลดลง :			
จากการจำหน่าย		702,292.00	702,292.00
ค่าเสื่อมราคา	78,321.00	13,945,157.09	14,023,478.09
ยอดยกไป ณ 30 ก.ย. 2552	**861,527.00**	**32,648,765.01**	33,510,292.01

*8. **กระทบยอดรายการเคลื่อนไหวสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน*** *หน่วย : บาท*

	โปรแกรมคอมพิวเตอร์
ยอดยกมาเมื่อ 1 ต.ค. 2551	2,410,897.48
<u>บวก</u> ยอดที่เพิ่มขึ้น :	
จากการซื้อ	
อื่น ๆ	
<u>หัก</u> ยอดที่ลดลง :	
จากการจำหน่าย	
ค่าเสื่อมราคา	563,712.48
ยอดยกไป ณ 30 ก.ย. 2552	1,847,185.00

*9. **เจ้าหนี้** ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
เจ้าหนี้ - บุคคลภายนอก	2,471,942.79	1,979,603.31
เจ้าหนี้ - ภาครัฐ	759,555.16	
รวม	**3,231,497.95**	1,979,603.31

*10. **ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย** ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
ค่าสาธารณูปโภค	3,688,054.60	381,901.61
ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายอื่น	1,199,522.83	23,315.00
รวม	**4,887,577.43**	**405,216.61**

*11. **ภาษีหัก ณ ที่จ่าย** ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (ภงด. 53)	23,152.67	21,583.28
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (ภงด. 1)	307,998.00	188,758.00
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (ภงด. 3)	2,999.00	1,840.57
รวม	**334,149.67**	**212,181.85**

*12. **หนี้สินหมุนเวียนอื่น** ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
เงินรับฝาก (ประกันสังคม)	2,276.00	3,323.00
เงินค้ำประกันสัญญา - ระยะสั้น ไม่เกิน 1 ปี	117,890.00	89,002.00
เงินค้ำประกันผลงาน	67,500.00	
เงินค้ำประกันสัญญาอื่น - ระยะสั้น		1,275,000.00
รายได้แผ่นดินอื่นรอนำส่ง		11,474.00
รวม	**187,666.00**	**1,378,799.00**

*13. **รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม*** *หน่วย : บาท*

	2551	2551
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายยกมาต้นงวด	214,171,970.79	122,634,856.52
บวก/หัก รายการปรับปรุงปีก่อน		(202,893.72)
	214,171,970.79	122,431,962.80
บวก รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายงวดปี	59,317,726.16	91,740,007.99
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมปลายงวด	**273,489,696.95**	**214,171,970.79**

*14. **รายได้จากเงินงบประมาณ** ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
งบรายจ่ายอื่น		
ค่าใช้จ่ายในด้านบุคลากร	83,222,400.00	74,256,900.00
ค่าใช้จ่ายในการจัดการและบริหารองค์กร	97,280,300.00	59,264,500.00
ค่าใช้จ่ายในลักษณะค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และ	17,271,400.00	64,213,600.00
งบกลาง	2,644,683.46	2,445,332.45
รวม	**200,418,783.46**	**200,180,332.45**

*15. **ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร** ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
เงินเดือนตุลาการ ข้าราชการ	50,982,965.62	28,344,031.85
เงินประจำตำแหน่ง	8,274,883.87	8,956,491.81
ค่าจ้าง (ค่าจ้างประจำรวมกับค่าจ้างชั่วคราว)	2,626,209.68	11,024,710.72
ค่าครองชีพ	615,209.58	
เงินเพิ่มพิเศษ	9,899,232.57	12,659,899.82
บำเหน็จ	18,000.00	198,237.85
บำเหน็จดำรงชีพ	200,000.00	
บำนาญ	316,643.06	474,331.79
เงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ		23,728.61
ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ	3,015,681.22	1,972,908.05
รวม	**75,948,825.60**	**63,654,340.50**

*16. **ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน** ประกอบด้วย* *หน่วย : บาท*

	2552	2551
ค่าตอบแทน	4,778,073.15	1,195,292.67
ค่าใช้สอย	36,606,783.31	23,881,057.10
ค่าวัสดุ	2,941,317.25	2,917,329.90
ค่าสาธารณูปโภค	7,290,897.08	3,197,015.96
ค่าใช้จ่ายงานวิจัย		1,050,000.00
ค่าครุภัณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์	267,619.59	292,217.00
รวม	**51,884,690.38**	**32,532,912.63**

17. ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์และค่าตัดจำหน่าย ประกอบด้วย *หน่วย : บาท*

	2552	2551
ค่าเสื่อมราคา		
อาคาร	78,321.00	78,321.00
อุปกรณ์	13,945,157.09	11,754,511.50
	14,023,478.09	**11,832,832.50**

	2552	2551
ค่าตัดจำหน่าย		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	563,712.48	332,485.00
	563,712.48	**332,485.00**
รวมค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	**14,587,190.57**	**12,165,317.50**

18. ภาระผูกพันของหน่วยงาน *หน่วย : บาท*

	2552	2551
ภาระผูกพันแบ่งตามประเภท		
ภาระผูกพันรายจ่ายประเภททุน		
อุปกรณ์	-	140,000.00
	-	**140,000.00**
ภาระผูกพันอื่น		
สัญญาจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการ	3,060,726.99	788,194.60
	3,060,726.99	**788,194.60**
	3,060,726.99	**928,194.60**
ภาระผูกพันแบ่งตามระยะเวลา		
ภาระผูกพันรายจ่ายประเภททุน		
ภายใน 1 ปี	-	140,000.00
	-	**140,000.00**
ภาระผูกพันอื่น		
ภายใน 1 ปี	3,060,726.99	788,194.60
	3,060,726.99	**788,194.60**
	3,060,726.99	**928,194.60**

คณะทำงานจัดทำหนังสือรายงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒

ที่ปรึกษา

นายเชาวนะ ไตรมาศ	เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
นายสนิท จรอนันต์	ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คณะทำงาน

นายปัญญา อุดชาชน	รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์	รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
นายนภดล ช.สรพงษ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ
นายพิมล ธรรมพิทักษ์พงษ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ
นางขนิษฐา โตโพธิ์ไทย	ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ
นายสาโรช โชติพันธุ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ
นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล	ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ
นางวิภาวรรณ หะวานนท์	ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายสมฤทธิ์ ไชยวงศ์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๑
นางฉัตรแก้ว เลิศไพฑูรย์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๒ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
นายชาญฉกรรจ์ วีระขจร	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาระบบและข้อมูลสารสนเทศ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ
นายบุญเสริม นาคสาร	ผู้อำนวยการส่วนประชาสัมพันธ์
นางอัจฉรียา อนันตพงศ์	ผู้อำนวยการส่วนการคลังและพัสดุ
นางสาววราภรณ์ อมราพิทักษ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและกฎหมาย รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน
นางสาวณัฐชนก ลิกขะไชย	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๖
นางขมาภรณ์ บุญคุ้มฉิม	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๕

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๑๒๐ อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ (อาคาร A) ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพ ฯ ๑๒๑๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗ www.constitutionalcourt.or.th